T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

AKDENİZ TOPLUMLARINDA AİLE DEĞERLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Fatma Nur Barlık

Danışman
Doç. Dr. Özgür Arun

Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

AKDENİZ TOPLUMLARINDA AİLE DEĞERLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Fatma Nur Barlık

Danışman
Doç. Dr. Özgür Arun

Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

ONAY SAYFASI

Fatma Nur Barlık'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Yeni Ve Yakınçağ Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Ayşe Gündüz Hoşgör

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Özgür Arun

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Aylin Çiçekli

Tez Başlığı: Akdeniz Toplumlarında Aile Değerlerinin Dönüşümü

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 09 / 06 /2023

Mezuniyet Tarihi : / /

Prof. Dr. Tuncer DEMİR

Müdür

AKADEMİK BEYAN

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ;

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan "Akdeniz Toplumlarında Aile Değerlerinin Dönüşümü" başlıklı bu çalışmanın tarafımca yapıldığını, çalışma boyunca akademik kural ve etik değerlere bağlı kalındığını, çalışma içerisinde atıf vererek kullanılan eserlerin kaynakçada da yer aldığını beyan ederim.

Fatma Nur Barlık

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **V**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **Vİ**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **Vİİİ**

ÖZET ..... **İX**

ABSTRACT ..... **X**

ÖNSÖZ ..... **Xİ**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Aile Ve Aile Değerleri 6

1.2 Ailenin Dönüşümü 8

1.3 Akdeniz Toplumlarında Aile 12

1.3.1 İspanya Toplumunda Aile 16

1.3.2 Mısır Toplumunda Aile 19

1.3.3 Türk Toplumunda Aile 20

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Sosyalist Feminist Kuram 23

2.2 Literatür Taraması 25

2.2.1 Değer Çalışmaları 25

2.2.2 Aile Değerlerine İlişkin Çalışmalar 28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Amaç Ve Kapsam 32

3.2 İkincil Veri Analizi 33

3.3 Dünya Değerler Araştırması Metodolojisi 35

3.4 İspanya, Mısır Ve Türkiye Karşılaştırması İçin Veri Setleri 36

3.5 İspanya, Mısır Ve Türkiye İçin Örneklem Büyüklükleri 38

3.6 İkincil Veri Analizi İçin Değişken Belirleme 39

3.7 Veri Analiz Teknikleri 42
3.8 Araştırmanın Sınırlılıkları 43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1 İspanya, Mısır Ve Türkiye'nin Demografik Görünümü 44
4.1.1 Toplumsal Cinsiyet 44
4.1.2 Yaş 44
4.1.3 Medeni Durum 45
4.1.4 Sınıf 46
4.2 1999-2004 Dönemine Göre Aile Değerleri (Dalga 4) 47
4.2.1 1999-2004 Döneminde Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 47
4.2.2 1999-2004 Döneminde Yaşa Göre Aile Değerleri 50
4.2.3 1999-2004 Döneminde Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 54
4.2.4 Sınıfa Göre Aile Değerleri (Dalga 4) 58
4.3 2010-2014 Dönemine Göre Aile Değerleri (Dalga 6) 63
4.3.1 Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 63
4.3.2 2010-2014 Döneminde Yaşa Göre Aile Değerleri 66
4.3.3 2010-2014 Döneminde Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 70
4.3.4 2010-2014 Döneminde Sınıfa Göre Aile Değerleri 75
4.4 Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişki 80
4.4.1 1999-2004 Dönemine Göre İlişki Testi (Dalga 4) 81
4.4.2 2010-2014 Dönemine Göre İlişki Testi (Dalga 6) 83
4.5 İspanya, Mısır Ve Türkiye'de Aile Değerlerinin Dönüşümü 86
4.5.1 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Dönüşümü 86
4.5.1.1 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü 86
4.5.1.2 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü 89
4.5.1.3 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü 90
4.5.1.4 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü 92
4.5.2 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Dönüşümü 95
4.5.2.1 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü 95

4.5.2.2 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü 97
4.5.2.3 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü 98
4.5.2.4 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşüm 101
4.5.3 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Dönüşümü 103
4.5.3.1 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü 104
4.5.3.2 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü 105
4.5.3.3 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü 107
4.5.3.4 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü 109
4.5.4 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Dönüşümü 111
4.5.4.1 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü 111
4.5.4.2 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü 113
4.5.4.3 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü 115
4.5.4.4 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü 117
4.5.5 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Dönüşümü 120
4.5.5.1 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü 120
4.5.5.2 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü 121
4.5.5.3 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü 121
4.5.5.4 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü 122

TARTIŞMA 124

SONUÇ VE ÖNERİLER 131

KAYNAKÇA KISALTMALARI 134

KAYNAKÇA 135

EK- 1 147

EK-2 217

ÖZGEÇMİŞ 244

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kültürel Harita (Gelir Durumuna Göre).....32
Şekil 2: Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Öngören Ampirik Model.....80

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dünya Değerler Araştırması'nın Gerçekleştirildiği Dalgalar, Tarihler ve Ülke Sayıları 35
Tablo 2: Soru Sayısı 37
Tablo 3: Ülkelere Göre Katılımcı Sayıları (Dalga 4) 38
Tablo 4: Ülkelere Göre Katılımcı Sayıları (Dalga 6) 39
Tablo 5: Aile Değerlerini Oluşturan Değişkenler 41
Tablo 6: Ülkelere Göre Katılımcıların Kadın-Erkek Sayısı ve Oranı (%) 44
Tablo 7: Yaş Gruplarına Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%) 45
Tablo 8: Medeni Duruma Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%) 45
Tablo 9: Sınıfa Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%) 46
Tablo 10: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 48
Tablo 11: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 49
Tablo 12: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 49
Tablo 13: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Yaşa Göre Aile Değerleri 51
Tablo 14: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Yaşa Göre Aile Değerleri 52
Tablo 15: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Yaşa Göre Aile Değerleri 53
Tablo 16: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 55
Tablo 17: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 56
Tablo 18: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 57
Tablo 19: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Sınıfa Göre Aile Değerleri 59
Tablo 20: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Sınıfa Göre Aile Değerleri 60
Tablo 21: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Sınıfa Göre Aile Değerleri 61
Tablo 22: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 64
Tablo 23: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 65
Tablo 24: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri 65
Tablo 25: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Yaşa Göre Aile Değerleri 67
Tablo 26: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Yaşa Göre Aile Değerleri 68
Tablo 27: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Yaşa Göre Aile Değerleri 69
Tablo 28: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 71
Tablo 29: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 72
Tablo 30: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Medeni Duruma Göre Aile Değerleri 74
Tablo 31: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Sınıfa Göre Aile Değerleri 76

Tablo 32: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Sınıfa Göre Aile Değerleri 77
Tablo 33: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Sınıfa Göre Aile Değerleri 78
Tablo 34: 1999-2004 Döneminde Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişki..... 82

KISALTMALAR LİSTESİ

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development

ÖZET

Bu çalışma aile değerleri ve aile çeşitliliği üzerinde durmaktadır. Çalışmada Akdeniz toplumlarına özgü olarak sunulan aile modelinin gerçekliğini sorgulamak, aile meselesinde Akdeniz toplumlarının ortaklaştığı ve farklılaştığı yönleri bulmak, Akdeniz'de yer alan ailelerin tek bir tipe ya da birbirlerinden oldukça farklı değerlere sahip olup olmadığını ve Akdeniz toplumlarında aileye ilişkin değerler arasındaki kültürel bağlantılılığı bulmak amaçlanmıştır. Bu nedenle Akdeniz'in üç farklı bölgesinde yer alan İspanya (batı), Mısır (doğu) ve Türkiye (kuzey) seçilerek bu toplumlara ilişkin aile değerleri analiz edilmiş, benzerlikler/farklılıklar ortaya konulmuştur. Bu ülkelerdeki aile değerleri sosyalist feminist kuram ışığında irdelenmiştir. Çalışmanın doğası gereği nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 dönemi (4. Dalga) ve 2010-2014 döneminde (6. Dalga) elde ettiği veri setleri kullanılarak hem ayrı ayrı bu dönemlerdeki aile değerleri hem de iki dönem arasında geçen zaman diliminde bu değerlerin dönüşümü irdelenmiştir. Dünya Değerler Araştırması'ndan elde edilen verilere ikincil veri analizi teknikleri uygulanmış; ilişki ve hipotez testleri yapılmıştır. Yapılan analizlerin ışığında İspanya, Mısır ve Türk toplumlarının aile değerlerinin bazı noktalarda ortaklık bazı noktalarda farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Ayrıca iki dönem arasında geçen zaman diliminde her üç toplumun aile değerlerinin dönüştüğü saptanmıştır. Sonuç olarak Akdeniz'de yer alan bu üç toplumun aile değerlerinin birbirlerinden farklı olduğu ancak aralarında bir bağlantı olduğuna ulaşılmıştır. Aileye ilişkin tek bir tanım olmadığı gibi tek bir Akdeniz aile yapısının da olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca iki dönemde mevcut aile değerleri üzerinde ve bu iki dönem arasında gerçekleşen aile değerlerinin dönüşümü üzerinde toplumsal cinsiyetin ve sınıfın oldukça etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: aile değerleri, ailenin önemi, ebeveynlik, güç ilişkileri, cinsel tutuculuk, Akdeniz aileleri

ABSTRACT

This study focuses on family values and family diversity. Questioning the reality of the family model presented to Mediterranean societies, finding the common and different aspects of Mediterranean societies specifically on the family issue, determining whether families in the Mediterranean region have a single type or significantly different values from each other, and finding the cultural connectedness among family values in Mediterranean societies were the aims of this study. Herewith, family values for Spain (west), Egypt (east), and Turkey (north), which are located in three different regions of the Mediterranean, were analyzed, and similarities and differences were revealed. Family values in these countries were examined in the light of socialist feminist theory and quantitative research techniques were used due to the nature of the study. Data sets obtained from the World Values Survey during the 1999-2004 period (4th wave) and the 2010-2014 period (6th wave) were used to examine the family values both in these periods separately and the transformation of these values between the two periods. Secondary data analysis techniques were applied to the data and relationship and hypothesis tests were conducted. Based on the analysis, it was found that the family values of Spanish, Egyptian, and Turkish societies have similarities and differences in some aspects. It was also determined that the family values of all three societies had undergone transformation between the two periods. As a result, it was concluded that the family values of these three societies in the Mediterranean are different from each other but have a connection. Also, there is neither a single definition for the family nor a single Mediterranean family structure. In addition, it was found that gender and class are highly effective factors in the family values in both periods and the transformation of these values between the two periods.

Keywords: family values, importance of family, parenting, power relations, sexual conservatism, Mediterranean families

ÖNSÖZ

"Akdeniz Toplumlarında Aile Değerlerinin Dönüşümü" başlıklı bu çalışma toplamda dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde kavramsal çerçeve sunularak çalışmaya ilişkin aile, ailenin dönüşümü, Akdeniz toplumlarında aile, İspanya, Mısır ve Türk toplumunda aileden bahsedilmiş, konuya ilişkin kilit kavramlar detaylandırılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü ise kuramsal çerçeveyi kapsamaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de daha önceden yapılmış değer, aile değerleri, toplumsal cinsiyete ilişkin değerleri içeren çalışmalara atıf verilmiştir. Ayrıca çalışmanın temelini oluşturan sosyalist feminist kuram bu kısımda verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise çalışmanın hangi teknikler üzerinden ilerlediği bilgilerini içeren yöntem kısmı sunulmuştur. Bu çalışmada kullanılan Dünya Değerler Araştırması veri setleri, seçilen araştırma dönemleri (1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi), seçilen ülkeler (İspanya, Mısır ve Türkiye), veri setlerine uygulanan nicel araştırma tekniklerinden biri olan ikinci veri analizi, çalışmanın amacı ve araştırma sorusu bu kısımda sunulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümü bulguları içermektedir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular bu kısımda sunulmuş; aile değerlerinin oluşturan değişkenler (ailenin önemine ilişkin değerler, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler, güç ilişkilerine ilişkin değerler ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler) üzerinde toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf faktörünün etkisi kontrol edilmiş, aile değerlerini oluşturan değişkenler arasındaki ilişki incelenmiş ve seçilen iki dönem aralığındaki 10 yıllık süreçte aile değerlerinin dönüşümüne bakılmıştır.

Ulaşılan bulgular ışığında elde edilen sonuçlar tartışma kısmında literatür ile harmanlanarak detaylandırılıp yorumlanmıştır. Son kısımda ise bu çalışmanın ulaştığı sonuca ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmayı hazırlarken emeğini ve desteğini benden esirgemeyen, sürekli cesaretlendiren ve doğru yolu bulmanın yöntemlerini gösteren danışmanım Doç. Dr. Özgür Arun hocama, tez savunmam sırasında kıymetli katkılarını sunan ve destek veren Prof. Dr. Ayşe Gündüz Hoşgör ve Dr. Öğr. Ü. Aylin Çiçekli hocama, savunma esnasında yalnız bırakmamak, cesaretlendirmek adına Almanya'dan katılan lisans hocam Doç. Dr. Türkan Yılmaz'a, başta annem ve babam olmak üzere hep yanımda olan kıymetli aileme ve dostlarıma teşekkür ederim.

GİRİŞ

Ailenin dünyanın tüm bölgelerinde varlık göstermesi ve toplumun temel yapı taşı olarak nitelendirilmesi aile meselesini önemli kılmaktadır (Ecevit, 1993: 9). Aile içinde çok farklı anlamları barındıran çok boyutlu bir kavramdır. Bu nedenle aileye ilişkin tek bir tanım bulunmamaktadır (Gittins, 1985: 73). Klasik sosyolojide aileye ilişkin *'içinde yakın duygusallıkları, cinsellikleri ve uyumlu ilişkileri barındıran bir mahremiyet alanı'* (Giddens, 2012a: 249-250) tanımı ulaşılmak istenen ideal aileyi yansıtmaktadır (Ecevit, 1993: 18). Bu ideoloji ailenin çeşitliliğini teke indirgemeyle kalmayıp aynı zamanda içinde barındığı sorunları görmezden gelmektedir. Aynı zamanda bu tanım toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini meşru kılmaktadır (Bernardes, 1997: 2-3). Bu nedenle ailenin toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir yer olduğu savunulmaktadır (Dedeoğlu, 2000: 41). Verilen gerekçelere dayanarak bu tez çalışmasında ailenin çeşitliliği üzerinden yola çıkılmış ve bu nedenle aileye ilişkin değerler merak konusu olmuştur. Çünkü aileleri birbirlerinden farklı kılanın bir aileyi neyin oluşturduğuna, içinde barındırdığı tutum ve davranışlara yönelik ürettiği değerler olduğu düşünülmektedir (Write & Jagger, 1999: 2). Aile değerlerin nesilden nesile aktarımını sağlayan önemli bir alandır (Dedeoğlu, 2000: 143-144). Aile değerleri bulunduğu sosyokültürel, ekonomik koşullara ve toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre şekillenmektedir (Panasenko, 2013: 92; Sümer, Pauknerová, Vancea, & Manuoğlu, 2019: 86; Tanaka & Lowry, 2011: 142). Bu nedenle aile değerleri cinsiyete ve bulunduğu yere göre değişiklik göstermektedir (Tanaka & Lowry, 2011: 131). Toplumlarda yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik değişimler ailenin ve aile değerlerinin dönüşümünü beraberinde getirmektedir. Çünkü bu değişimler aileye ilişkin bireylerin birlikte yaşama, boşanma, toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümleri, ebeveynlik davranışları, kadının statüsü gibi çeşitli konulara yönelik tutumlarda dönüşüme sebep olmaktadır (Kulik & Erantal, 2009: 231; Panasenko, 2013: 79; Rosato & Schmitz, 2006: 277).

Geleneksel aile; çocukların aile ortamında yetiştirildiği, kamusal alanda emek sunanın erkek ve özel alanda emek sunanın kadın olduğu, kadın ve erkeğin birbiriyle evli ve biyolojik bir çocuk sahibi olduğu ortamı ifade eder. Bu nedenle çocuk bakımını babaların üstlendiği, kadının kamusal alanda emek sunduğu, tek ebeveynli hanelerin olduğu, çocuk bakımı için çeşitli merkezlere güvenen aileler geleneksel olmayan (modern) aile kavramı altında irdelenebilir. Diğer yandan geleneksel aileler varlığını geleneksel toplumlarda göstermektedir (Panasenko, 2013: 81). Modern toplumlarda ise kişinin hayatında yaptığı seçimlerde özgür olduğuna inanılmaktadır. Ancak geleneksel toplumlarda kişilerin aldığı kararlar üzerinde

ailesinin etkisi oldukça fazladır. Bu nedenle bu kişilerin özgür karar aldıkları söylenemez (Verbakel, 2012: 206). Özellikle geleneksel toplumlardaki aile değerleri kadınların '*özgür seçimleri*' konusunda büyük rol oynamaktadır (Mayer, Ajanovic, & Sauer, 2014: 250). Evlilikte düşüş, boşanma, evlilik dışı çocuk doğurma ve birlikte yaşamada artış, doğurganlıkta düşüş, nüfusun yaşlanması ve kadınların işgücüne katılımındaki artışlar, hanehalkı işbölümünde bir kaymaya neden olmaktadır. Bu durum aile değerlerinin cinsiyete göre farklı değişim ve dönüşüm geçirmesine neden olmaktadır (Bianchi, 2011: 38).

Sanayileşme sonrası toplumlarda yaşanan gelişmeler toplumların modernliğini/gelenekselliğini oldukça etkilemiştir. Gerçekleştirilen Dünya Değerler Araştırması günümüz toplumlarında –özellikle refah seviyesi yüksek olan toplumlar- sahip olunan değerlerin önemli ölçüde değiştiğini göstermektedir. Fakat Akdeniz toplumlarında modernleşmeye doğru kayma görülse de bazı değerlerin (dini, aile vs.) tamamen dönüşmediği ve geleneksellikten izler taşıdığı yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır (Inglehart, 2005; akt: Florensa & Aragall, 2012). Akdeniz toplumlarının modernliği ve gelenekselliği bir arada tutması Akdeniz aileleri ve bu ailelere ilişkin değerlerin üzerinde etkili olacağını düşündürmektedir. Günümüz Akdeniz toplumları için ailenin yerini ve önemini koruduğu bu nedenle Akdeniz'de mevcut olan refah rejiminin aile temeli üzerine kurulduğu ileri sürülmektedir (Gal, 2010: 283-300). Akdeniz tipi aile modelinin ataerkilliğe dayandığına ve bu ataerkilliğin diğer aile tiplerine göre çok daha baskın olduğu iddia edilmektedir. Günümüz Akdeniz ülkelerinde gerçekleşen modernleşme süreçleri aile yapılarını da değiştirerek modernleşme süreci geniş ailenin (aynı erkek soyundan gelen tüm ailenin birlikte yaşaması) bölünmesine yol açtığı ve yerini çekirdek ailelere (anne, baba ve çocuklar) bıraktığı savunulmaktadır. Fakat Akdeniz tipi aile modelinin temel anlayışının değişmediği, ailenin kültürel yapısı ve geleneksel değerlerinin halen korunduğu ileri sürülmektedir (Solinas & Braudel, 1991: 63-92). Bir başka görüş ise Akdeniz ailesi için yapılan genellemeleri reddederek Akdeniz'de, homojen yapıda, ortak kültürel değerlere sahip tek tip bir aile tanımının olmadığını ileri sürer. Bu görüşe göre Akdeniz aileleri birbirleri arasında çeşitlenir ve farklılaşır. Ancak Akdeniz'deki ailelerin birbirlerinden farklılaşırken aralarında bir bağlantılılık olduğunu savunurlar. Bu bağlantılılığın sebebini ise Akdeniz toplumlarının aynı havzayı, bu havzada yaşanan gelişmeleri ve değişimleri ortak paylaşmaları olarak açıklarlar (Abulafia, 2005: 64-91; Arun, 2022: 125-137).

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet perspektifinden Akdeniz Havzası'nda yer alan üç ülkenin (İspanya, Mısır ve Türkiye), sosyalist feminist kuramın ışığında, aile değerleri ve 1999-2004 ile 2010-2013 dönemleri arasındaki aile değerlerinin dönüşümü irdelenmiştir. Bu

üç ülkenin seçilmesindeki en temel sebep Akdeniz havzasını üç farklı bölgeden paylaşıyor olmalarıdır. İspanya, Mısır ve Türk toplumlarının aile değerlerine ilişkin ortaklıklarını ve farklılıklarını tespit etmek, bu aile değerleri açısından '*Akdeniz'de tek tip bir aile mi yoksa birbirleriyle bağlantılı çeşitli aileler mi*?' sorunu yanıtlamak, kadın-erkek, yaş grupları, medeni durum ve sınıflar arasında aile değerlerine ilişkin tutumları ölçmek, aile değerlerinin dönüşüp dönüşmediği ve dönüşenlerin ne yönde dönüştüğünü belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tez çalışmasında Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 ve 2010-2013 dönemlerinde elde ettiği veri setinden yararlanılmıştır. Elde edilen veri setlerine ikincil veri analizi uygulanarak çalışmanın ölçmek istediği değerler analiz edilmiş, yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümü kavramsal çerçeveyi kapsamaktadır. Operasyonel tanımlamalar için aile, aile dönüşümünün tarihsel arka planı ve aile değerlerinin ne olduğu konusunda literatürde yer alan bilgiler sunulmuştur. Aile için yapılan '*kan bağı ile birbirlerine bağlı, eşlerin ve çocukların birbirlerine güçlü duygusal bağlarla bağlı olduğu, mutlu, huzurlu, şefkatli ortam*' şeklinde verilen klasik tanımlamanın aileyi tek tipleştirdiği ve aileleri anlamak için yetersiz olduğu; aileyi tek bir tanıma sığdırmanın imkansız olduğu tartışılmıştır. Aileleri birbirlerinden farklılaştıranın ise içinde barındırdığı değerler olduğu ve değerlerin kültürlere, sınıflara, toplumsal cinsiyete vs. bağlı olarak değiştiği sunulmuştur. Bu bağlamda Akdeniz havzasını paylaşan üç ülkenin (İspanya, Mısır ve Türkiye) aynı havzayı paylaşması sebebiyle benzer değerler taşıdığı, bu nedenle Akdeniz tipi aile modelinin var olduğu iddialarına değinilmiştir. İspanya, Mısır ve Türkiye'deki aileye ilişkin literatürde yer alan bilgiler sunulmuş, alan yazınından yola çıkarak bu üç toplumun aileye ilişkin değerleri tartışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü kuramsal çerçeve üzerinedir. Bu kısımda çalışmanın omurgasını oluşturan sosyalist feminist kuram açıklanmış, aile değerlerine ilişkin alan yazınında yer alan diğer çalışmalar incelenmiştir. Literatür taramasından yola çıkarak gerçekleştirilen değer çalışmalarına ve Dünya Değerler Araştırması'nın veri setinden yararlanarak aileye, toplumsal cinsiyete, ebeveynliğe vs. tez kapsamında olan konulara ilişkin yapılan değer çalışmalarına yer verilmiştir. Literatürde yer alan değer çalışmalarında sınıfın ve toplumsal cinsiyetin önemli bir faktör olması, toplumların içinde bulunduğu kültürel ortamların değerler üzerinde etkin olması bu çalışmada, sosyalist feminist kuramın ışığında ilerlenmesini gerekli kılmıştır. Ayrıca aile değerlerine ilişkin yapılan çalışmaların kıt olması sebebiyle bir aileyi hangi değerlerin oluşturduğu konusunda fikir birliğine rastlanamamıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü yöntemi içermektedir. Akdeniz'de yer alan üç toplumun (İspanya, Mısır ve Türkiye) aileleri Akdeniz tipi aile modelini yansıtıyor mu, bu ailelerin sahip olduğu değerler benzeşiyor mu ya da hangi noktalarda farklılaşıyor? Benzerliklerin ya da farklılıkların sebebi nedir? sorularının yanıtlarını tespit etmeyi hedefleyen bu çalışmada, yanıtları bulmak için izlenen yol bu kısımda verilmiştir. Amacı ve araştırma sorusu belirlenen bu çalışmada Dünya Değerler Araştırması'nın iki araştırma dönemine (1999-2004 ve 2010-2013 dönemi) ait veri setleri kullanılmıştır. Dünya Değerler Araştırması'nın güvenilir ve nitelikli veri barındırması, boylamsal olarak gerçekleştirilen tek değer araştırması olması, farklı dönemleri kıyaslamanın mümkün olması ve Dünya Değerler Araştırması'nın verileri kullanılarak dünyanın birçok bölgesinde çalışma yapılması sebebiyle literatürünün zengin olması bu veri setlerini kullanmayı anlamlı kılmıştır. Seçilen iki dönem aralığında Akdeniz ve dünya için önemli gelişmelerin yaşanması seçilen üç ülkede aile değerlerini etkileyeceği düşüncesi ile bu iki araştırma dönemi (1999-2004 ve 2010-2014) seçilmiştir. Seçilen veri setlerine SPSS programı üzerinden ilişki ve hipotez testleri uygulanmıştır. Ayrıca aile değerlerini oluşturan verilerin kategorileştirilmesi (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk), bu kategorilere ilişkin oluşturulan endeks açıklanmıştır. Çalışmada izlenen yöntemsel yaklaşım, çalışmanın örneklemi, analiz teknikleri ve sınırlılıkları yine bu kısımda detaylandırılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve analizlerden elde edilen bulgular sunulmuştur. İki dönem kendi içinde ayrı ayrı değerlendirildiğinde; iki dönemde de her üç toplumda ailenin yüksek düzeyde önemli olduğu bulgulanmıştır. İspanya ve Mısır toplumu ebeveynlik konusunda her iki dönemde de orta düzeyde gelenekselciliğe ve özgürlükçülüğe sahip iken Türkiye'de bu durum düşük ve orta düzey aralığında değişmektedir. Güç ilişkileri konusundaki ataerkillik İspanya'da iki dönemde düşük ve orta düzey aralığında değişirken Mısır'da orta ve yüksek düzey aralığında değişmektedir. Türkiye'de ise her iki dönemde de güç ilişkileri konusundaki ataerkillik orta düzey aralığındadır. Cinsellik konusundaki tutuculukta ilk dönem İspanya orta düzeyde tutucu iken Mısır yüksek düzeyde tutucudur. İkinci dönemde ise İspanya'nın tutuculuğu düşük ve orta düzey aralığında değişirken Türkiye'de tutuculuk yüksek düzeydedir. Bu düzeyler toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf faktörüne göre değişim göstermekte ve bu faktörler aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri, cinsel tutuculuk) üzerinde etkili olmaktadır. İlk analizlerden elde edilen bulgular sonucunda bir ampirik model kurulmuş ve bu modelin doğruluğunu tespit etmek adına uygulanan ilişki testi sonuçlarına bu kısımda verilmiştir. İlişki

testi bulgularında her iki dönemde de -bazı istisnai durumlar hariç- bu ampirik modelin üç ülke tarafından desteklendiği görülmüştür. Daha sonra aile değerlerinin dönüşümünü anlamak adına yapılan analiz sonucu paylaşılmış ve her üç ülkede de aile değerlerini oluşturan değişkenlerin (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfa göre iki dönem aralığındaki 10 yıllık zaman diliminde farklılaştığı tespit edilmiştir. Her üç ülkenin aile değerlerinin dönüştüğü bulgulanmıştır.

Çalışmanın tartışma bölümünde ise analizlerden elde edilen bulgular literatürle harmanlanarak tartışılmıştır. İki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasındaki süreçte İspanya'da aileye verilen önemde anlamlı bir değişiklik olmazken Mısır'da aileye verilen önem azalmış Türkiye'de artmıştır. Ebeveynlik konusundaki gelenekselcilik İspanya'da azalmış, Mısır'da artmış ve Türkiye'de anlamlı bir değişiklik yaşanmamıştır. Ebeveynlik konusundaki özgürlükçülük ise İspanya ve Mısır'da anlamlı bir değişim göstermemiş, Türkiye'de artmıştır. Güç ilişkileri konusundaki ataerkillik İspanya'da anlamlı bir değişim geçirmemiş, Mısır ve Türkiye'de artmıştır. Cinsellik konusundaki tutuculuğun dönüşümü yalnızca İspanya'da analiz edilmiş ve azaldığı görülmüştür. Bu bağlamda tartışmanın çerçevesi çizilerek sunulan bu bulguların ne ifade ettiği, literatürün neresinde konumlandığı ile ilgili açıklamalar istatistiki bilgilerle desteklenerek bu kısımda paylaşılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise tez çalışmasının ulaştığı sonuç ve önerileri yer almaktadır. İspanya, Mısır ve Türkiye'de aile değerlerinin dönüştüğü sonucuna varılırken İspanya'da bu dönüşüm modernite yönünde olmuş, Mısır'da ve Türkiye'de bu dönüşümün yönü tespit edilememiştir. Ayrıca bu üç ülkenin de aile değerlerine ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Akdeniz'de tek tip bir aileden söz etmenin oldukça hatalı olduğu, ailelerin birbirlerinden farklı olduğu ancak bu farklılaşmada aynı kültür alanında olmaları sebebiyle bir bağlantılılık olduğu sonucuna varılmıştır. Ek olarak bu ya da benzeri alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara ve çalışma sırasında karşılaşılan zorlukların ve eksikliklerin giderilmesine ilişkin öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Aile ve Aile Değerleri

Aile tek bir tanım üzerinden ele alınamayacak kadar geniş bir kavramdır. Aileye ilişkin yapılan klasik tanımlamalar aileyi değil aile ideolojisini yansıtmaktadır (Gittins, 1985: 2). Bu ideoloji ailelerin evli çiftlerden; onların kan bağı ile bağlı olduğu bireylerden oluşan ve aile üyelerinin birbirleri ile iş paylaşımı yaptığı, ortak payda da buluştuğu, ailenin bireyler için huzurlu, sakin ve güvenli bir yer olduğu görüşünü taşır (Ecevit, 1993: 19-20). İdeal olarak görülen bu aile yapısında ebeveynlerin çocuklarına bakma yükümlülüğü, erkeğin hanenin maddi işlerini üstlenme yükümlülüğü, kadınların -maddi destek verse dahi- hanenin bakımından sorumlu olma yükümlülüğü bir takım sorun ve eşitsizlikleri de beraberinde getirerek toplumda aileye ilişkin yanlış algıların oluşmasına neden olmaktadır (Bernardes, 1997: 77-79). Bu nedenle ailelerde yaşanan şiddetler, ihmaller, istismarlar, yolsuzluklar ve yoksulluklar uzun bir dönem görünmez olmuştur. Aile ideolojisinden yola çıkarak evlenmek ve çocuk sahibi olmak önem taşırken boşanmak, tek ebeveynli olmak, çocuk sahibi ol(a)mamak, evlenmemek gibi bu ideolojiye ters düşen değer ve davranışlar toplum tarafından hoş karşılanmamıştır (Ecevit, 1993: 19-20). Bu ideolojiye karşın aile çevresindeki değişikliklerden etkilenerek şeklini, iç organizasyonunu, değer ve tutumlarını değiştiren bir yapıya sahiptir (Panasenko, 2013: 79). Bu nedenle dünyanın dört bir yanında aileler için oldukça farklı tanımlar bulunmaktadır (DeFrain, 2018: 78).

Yakın zamana kadar aile meselesinde işlevselci bir yaklaşım söz konusu idi. Bu yaklaşım, ailenin toplum içerisinde belirli görev ve sorumluluklarının olduğunu; aile bu görev ve sorumlulukları yerine getirerek ailenin toplumun devamlılığına hizmet etmesi gerektiğini benimsemektedir (Gittins, 1985: 60). İşlevselcilik anlayışı ile yaklaşan Murdock (1949: 1-41) 250 farklı toplumu temsil eden insanlarla görüşerek ailenin ortak ikamet, ekonomik iş birliği, cinsellik ve üreme ile karakterize bir sosyal grup olduğunu ileri sürmektedir Ayrıca birçok toplum için geçerli en geniş aile tanımının çekirdek aile olduğunu savunmaktadır. Çekirdek aile olarak tanımladığımız kavram; sağlıklı çocuklardan oluşan, birbirine tutku ve sevgiyle bağlı yaşları birbirine benzer eşleri kapsayan, aile bireylerinin sorunsuz sosyoekonomik iş birliği içerisinde olduğu bir ideolojiyi yansıtmaktadır. Fakat bu tanımlama kapsayıcılığın çok uzağında durmaktadır. Çünkü gerçek hayata bakıldığında bu tanıma uyan aile sayısı oldukça azdır. Bu kavram engelli bireylerin, yoksullukla ve işsizlikle mücadele edenlerin, aile istismarına uğrayanların var olduğu, eşcinsel birlikteliklerin bulunduğu, farklı etnik kökenleri

barındıran aileler gibi çeşitli aile varyasyonlarını içine almamaktadır. İdeallerdeki ailenin çekirdek aile yapısına uyma isteği bu fikri güçlendirmektedir. Ayrıca dini öğretiler, siyası yapılanmalar ve toplumsal normlar çekirdek aileyi baz alarak ailenin güçlenmesini savunmaktadır. Fakat bahsi geçen aile ideolojisi toplumsal gerçeklikten ziyade ulaşılmak istenen idealleri yansıtmaktadır (Bernardes, 1997: 30-34; Gittins, 1985: 3-5). Yapılan bir çalışma, aile tanımlarının değiştiğini, ailenin parçalanıp parçalanmadığı konusunda anlaşmazlıklar yaşandığını göstermektedir. Aynı zamanda ailenin tanımı hakkında fikir birliğine ulaşılamamıştır. Özellikle ailenin üyelerinin kim olduğu konusunda alınan yanıtlar oldukça çeşitlilik göstermektedir. Aileye yönelik üretilen politikalar ailenin belirli bir yapısı olduğu ve kadınların da aile içinde belirli rolleri olduğu varsayımına dayanmaktadır. Oysa ki hem aileler hem de kadınların bu konu hakkındaki görüşleri oldukça farklılık göstermektedir (Spakes & Nichols-Casebolt, 1994). Canatan (2009: 59-61) ailenin evrensel bir olgu olmasına rağmen aileyi evrensel bir tanıma sığdırmanın son derece zor olduğunu savunmaktadır. Aileye ilişkin evrensel bir tanım yapmanın önünde iki engel olduğu varsayılmaktadır. Bunlardan ilki ailenin dünya üzerinde toplumlara özgü çeşitliliğinin olması bir diğeri ise ailenin toplumlarla birlikte sürekli bir değişim içinde olmasıdır. Toplumlarda ortaya çıkan değişimler ailelerin değişmesine yol açmış, aile çeşitliliğini artırmıştır. Fakat yapılan hiçbir tanımlama aileyi anlamak adına yeterli değildir (Write & Jagger, 1999: 1-3). Ayrıca toplumlarda ailenin önemini ve gücünü yitirdiğine dair inanışlar da mevcuttur (DeFrain, 2018: 73). Tüm bu tartışmaların ışığında aileye ilişkin tek bir tip tanım yapmak ya da kapsayıcı bir aile tanımı ortaya çıkarmak neredeyse imkansızdır. Tek tip bir aile tanımı yapmak sınıf, yaş, toplumsal cinsiyet gibi farklılıkları göz ardı etmek demektir (Gittins, 1985: 2).

Barrett ve McIntosh (1982) ailenin tamamen bir değerler meselesi olduğunu ve aile ideolojisinden yola çıkılarak yapılan aile tanımının kapitalist sisteme hizmet ederek sınıf ayrılıklarının oluşmasına zemin hazırladığını öne sürmektedir. Aynı zamanda kadının ikincilleştirilmesini ve erkek egemenliğinin güçlenmesini yine bu ideal aile tanımının getirisi olarak düşünmektedir. Diğer yandan aile toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmede kilit bir rol oynamaktadır. Günümüzde evlilik ve doğum oranlarının düşmesi, kadınların daha fazla kamusal alanda yer alması, ebeveynler ile çocukları arasındaki ilişkilerin değişmesi ailenin dönüşümüne yol açmaktadır. Bu dönüşüm aile içinde iş bölümü ve bakım alanlarında var olan eşitsizlikleri daha da görünür kılmaktadır. Özellikle ekonomik ve demografik alanda hızlı dönüşüm yaşayan ancak geleneksel değerlerin yüksek olduğu toplumlarda ailedeki toplumsal cinsiyet eşitliği büyük önem taşımaktadır (Gomez-Urrutia, Royo, & Cruz, 2017: 491-492). Aile içindeki toplumsal cinsiyet rolleri değerlerin oluşumunu ve aktarımını etkilemektedir

(Sümer vd., 2019: 86). Bu nedenle aile değerlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği ileri sürülmektedir. Aynı zamanda aile değerleri bireylerin bulunduğu sosyo-kültürel ortamlara göre şekillenmekte; kültürel ve tarihi faktörlerden etkilenmektedir (Panasenko, 2013: 92; Tanaka & Lowry, 2011: 142).

Tüm bu tartışmalar ailelerin ve aile değerlerinin toplumlar gibi çeşitlilik ve değişkenlik gösterdiği yönündedir. Bu nedenle toplumların içerisinde yer alan farklı aileler ve aile değerleri toplumlarla birlikte birbirlerinden farklı bir dönüşüm geçirmektedir. O halde aile ve aile değerleri için kesin olarak diyebileceğimiz tek argüman ailenin sosyal bir akışkanlıkta olduğu ve içinde bulunduğu durumlara göre şekillendiği olacaktır.

1.2 Ailenin Dönüşümü

Aile tüm toplumsal dönüşümlerde ayakta kalmayı başarmış, her ne kadar toplumsal değişimlere direnç gösteriyor gibi algılansa da tüm değişimlere uyum sağlamış ve toplumlarla birlikte dönüşüm geçirmiş sosyal bir gruptur (Bulut, 2019; Marshall, 1999: 5). Morgan (1994: 63) antik çağlardan uygarlığa kadar olan süreçte toplumlarda ailenin hep var olduğunu ve bu süreç içerisinde farklı dönemlerde değişikliğe uğradığını savunmaktadır. Eski toplumlarda oluşan birkaç temel düşüncenin sonraki dönemlerde temel toplumsal kurumları oluşturduğunu ileri sürmektedir. Bunlardan biri ise ilk çağlarda ortaya çıkan cinsiyete dayalı sınıf örgütlenmelerinin zamanla aileye dönüşmesi ve ailenin temel kurumlardan biri olarak varlığını sürdürmesidir. İlk çağlarda ortaya çıkan cinsiyet temelli bu örgütlenmenin amacı ise hem yaşam deneyimlerini paylaşmak hem de soy aktarımı ile neslin devamlılığının sağlamaktır (Morgan, 1994: 135-149). Bu görüşe göre ailenin ilk oluşumunun cinsiyete dayalı sınıf örgütlenmelerinden başladığını söylemek mümkündür. Aile, süreç içinde yaşanan bir dizi gelişimlerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Morgan (1998)'a göre '*Kan Yakınları Evliliğine Dayanan Aile*' biçimi ailenin ilk oluşum aşaması olarak tanımlanmaktadır. Bu aile biçimi temel olarak bir grup içerisindeki erkek ve kadın kardeşlerin birbirleri ile evlenmesi ve üremesini içermektedir. Ailenin ikinci oluşum aşamasında ise '*Punaluan Aile Biçimleri*' görülmektedir. İkinci oluşumdaki aile biçimi ilk aşamadan gelişerek ortaya çıkmış ve öz kardeşlerin birbirleri ile evlenmesini yasaklamıştır. Grup içerisinde kan bağı bulunan erkek ve kadınlarınız olmadıkları sürece evlenerek soyun devamlılığının sağlanması öngörülmüştür. Aynı zamanda ailenin ikinci oluşum aşamasında cinsiyet temeline dayanan örgütlenmeler ön plana çıkmaktadır. Üçüncü aşamada görülen aile biçimi ise '*Syndyasmian Aile*' dir. Bu aile biçimi '*çiftlendirici*' aile olarak da tanımlanmaktadır. Üçüncü aşama aynı zamanda tekeşli ailelerin temeli sayılmaktadır. Çünkü bu aşamada aile erkek ve kadın arasındaki ilişkiye

dayanmaktadır. Bu aile diğer ailelerle komüne bir yaşam sürse de kendine özel bir alan yaratmıştır. Sydndyasmian ailelerle birlikte toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümleri ve sorumluluklar da görünür bir hal almıştır. Bu aile biçiminin devamında dördüncü aşama olarak *'ataerkil'* aileler görülmektedir. Son ve beşinci aşamada ise modern toplumlarda görülen tekeşli aileye geçiş yaşanmıştır (Morgan, 1998: 135-283). Morgan (1994; 1998) tarafından yapılan bu araştırmaların ışığında Engels (1979: 80-81) ise toplumlar geliştikçe ailelerin de dönüşerek biçim değiştireceğini savunmaktadır. Toplumsal gereksinmeleri karşılamak adına ailenin de dönüşüm içinde olacağını ileri sürmektedir. Özbay (2015: 31-73)'a göre aile en büyük dönüşümlerini üretim süreçlerinin farklılaşmasıyla yaşamıştır. Bu nedenle tarihsel süreç incelendiğinde aileye ve ailenin dönüşümüne etki eden dört farklı üretim sürecinden bahsetmek mümkündür. Bu dönemler; avcı ve toplayıcı toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu ve sanayi sonrası toplum olarak sıralanmaktadır (Köse, 2020: 15-37). Avcı ve toplayıcı toplumlarda Morgan (1998: 135-283)' ın bahsettiği aileye ilişkin ilk üç aşama görülmektedir. Bu toplumlarda ailenin oluşum amacı bireylerin yaşamını sürdürebilmesi ve soyun devamlılığının sağlanmasıdır. Bu dönem ailelere ilişkin anaerkillik kavramı ön plana çıkmaktadır. Tarım öncesi toplumlardaki anaerkil aileler ortak üretim, ortak paylaşım ve ortak mülkiyete göre hareket ettikleri için eşitlikçi aileler olarak da bilinmektedir (Engels, 1979: 234; Köse, 2020: 18-24). Bachofen (1997: 95-149) aile biçimiyle ilgili anaerkillik kavramını irdelemiş ve anaerkilliğin ataerkillikten önce gelen bir aile örgütlenmesi olduğunu ileri sürmüştür. Anaerkillikte ayrıcalıklar kadınlara verilmiş ve soyun devamlılığı anne üzerinden devam etmiştir. Aynı zamanda ataerkilliğin tam tersine güç kadınların elindedir. İnsanlığın anaerkillikten ataerkilliğe geçişi cinsiyet temelli ilişkiler bakımından tarihin önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. Bu dönüm noktasında babalar çocuklara can veren kimseler olarak nitelendirilirken kadınların yalnızca bu sürece hizmet ettiği ve bakma yükümlülüğünün sahibi olarak nitelendirilmiştir. Bu da toplumlarda eril aile yapısının oluşmasına ve kadınların erkek egemenliği altına girmesine neden olmuştur. Anaerkillikte doğum olayı nedeniyle kutsal anılan kadın ataerkilliğe geçişte yerini erkeklere bırakmıştır (Köse, 2020: 15-37). Anaerkil sistemin çökmesi kadınların erkek egemenliği altına girmesine neden olmuştur (Marx, Lenin, & Engels, 2006: 15). Ataerkillik sürecinde tüm kutsallıklar erkeklere atfedilmiş ve soy erkek üzerinden tanımlanmaya başlamıştır. Tarım toplumlarında ise tarımın gelişmesi ve yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte cinsiyete dayalı iş bölümleri belirgin bir hal almıştır. Bu durum ailenin örgütlenme biçimini de etkileyerek ataerkil bir aile düzeni ortaya çıkmıştır. Tarım toplumlarında ailenin en temel amacı ekonomik işlevi yerine getirmektir. Bu ekonomik işlev ise erkeklerin tekelinde görünen bir emeği barındırmaktır

(Özbay, 2015: 31-73). Bu nedenle tarım toplumu ailelerinde erkekler ön plana çıkmış kadınlar ikincilleştirilmiştir. Erkekler kamusal alanda varlığını gösterirken kadınlar özel alanla sınırlı kalmıştır. Ailelerde görülen hiyerarşinin üst basamağının erkekler tarafından paylaşılması ve erkeklerin alt basamakların sahibi olarak görülmesi ailede ataerkil düzeni meydana getirmiştir (Ecevit, 2015: 24-47). Bir diğer deyişle ilk mülkiyet ailede başlamış, kadınlar ve çocuklar erkeğin himayesi ve kontrolü altına girmiştir (Marx vd., 2006: 15-20). İkinci dalga feministler kadının ikincilleştirilmesi ve sömürülmesinin ataerkil aile örgütlenmelerinde başladığını ileri sürmektedir (Bora, 2005: 21-40). Zaman içerisinde üretim süreci farklılaşmış ve tarımsal üretimden sanayi üretimine geçilmiştir. Böylelikle sanayi toplumları dönemi başlamıştır. Yaşanan bu dönüşüm toplumların tüm yapısını etkilediği gibi aile yapısını da etkilemiştir (Köse, 2020: 28-31). Sanayileşme ile birlikte tarımsal faaliyetler temel üretim biçiminden çıkmış yerini kar amacı güden üretim sistemine bırakmıştır. Bu üretim sisteminin gerçekleşmesi için iki unsurun yan yana bulunması gerekmektedir. Birincisi; üretim araçlarının sahibi, ikincisi; üretim araçlarını çalıştıracak kimseler. Aynı zamanda literatürde bu süreç '*kapitalizm*' olarak geçmektedir. Üretim araçlarının sahipleri, kapitalistler, üretim araçlarını kullanan ve çalıştıran insanların, işçilerin, emeğinin sahibidirler (Burns, 2015: 29-45). Tarımsal üretim sürecinde üretimler aile üzerinden gerçekleşirken sanayi toplumlarında ev ve iş hayatı birbirinden ayrılmıştır. Aile üyeleri tarım toplumlarında emeklerini aileleri için sunarken kapitalist toplumlarda bireyler emeklerini kamusal alanda sunmaya başlamıştır. Bu da aile üyelerinin ev ve iş hayatının ayrılmasına yol açmıştır (Burns, 2015: 29-45; Karkıner, 2011: 2-26). Engels (1968) 19. yy toplumlarında aileyi sınıfsal olarak incelemiştir. Burjuvazi aileler üretim sürecinin değişmesiyle aile yapılarını ve bu yapılar içerisindeki cinsiyet rollerini pek değiştirmemiştir. Bu ailelerde eve 'ekmek getiren' kişi ve 'ailenin reisi' olan kişi tarım toplumlarına benzer şekilde yine erkektir. Aynı zamanda bu ailelerde ataerkil sistemde olduğu gibi ailenin tüm bakım ve ev işleri yükü kadının üstündedir ve kadın ikincil konumdadır. Fakat üretim şeklinin değişmesiyle birlikte ortaya çıkan kapitalist sistem işçi ailelerini derinden etkilemiştir. İşçi ailelerinde kadınlarda özel alandan kamusal alana çıkıp emeklerini satmaya başlamıştır. Hatta bazı ailelerde eve ekmek getiren kişi kadın olmuştur. Bu durum kimi ailelerde cinsiyet rollerinin değişimine yol açmış kimi ailelerde ise bakım ve ev işleri aksamıştır. Aynı zamanda işçi ailelerin çocukları da erken yaşta çalışma hayatına atılmış ve evlerini otel gibi kullanmaya başlamıştır. Hem de bu çocuklar anne ilgisinden ve bakımından mahrum kaldığı için sağlıklı bir birey olamayacakları iddia edilmiştir. İşçi ailelerinde yaşanan bu dönüşümü Engels (1968) büyük bir tehlike olarak görmüş ve bu ailelerin yok olacağını ileri sürmüştür (Engels, 1968; akt: Burns, 2015). Daha sonra çalışma koşullarının

iyileştirilmesi ve sermayedarların uygulamaları ile birlikte işçi ailelerinin de burjuvazi aileler gibi olmaları amaçlanmış ve bunun için çalışılmıştır. Sonuç olarak zamanla işçi aileleri de ataerkil burjuvazi ailelerine dönüşmeye başlamıştır (Köse, 2020: 28-31). Burjuvazi ailelerinde ise bireyler pratikte aile anlayışından kendini soyutlamak istemiş ancak aile kutsal atfedildiği için aile egemenliğinin altında kalarak konfor alanı dışına çıkmamıştır. Kapitalist sisteme geçişle birlikte anne, baba ve çocuklar birbirlerinden uzaklaşmış, birbirleri ile geçirdikleri ortak vakitleri daralmıştır. Bu dönem aileyi ayakta tutan, birbirlerine bağımlı kılan şeyin para olduğu düşünülmüştür. Özellikle kadınlar bu dönemin üretim araçlarının başında gelmektedir. Kadının doğurganlığı sebebiyle en önemli üretim aracı olarak algılanması evliliğe verilen önemi artırmış, kadınların tek eşli olması sağlanmıştır. Yaşanan bu durum ailenin çözüleceği iddiasını gündeme getirmiştir (Marx vd., 2006: 127-137). Ayrıca sanayileşme ile birlikte göç hareketliliği artmış ve insanlar iş bulmak adına sanayileşen kentlere doğru göç etmiştir. Bu durum ailenin bölünmesine ve yeni bir hal almasına neden olmuştur. Göç sebebiyle kentlerde kozmopolitlikler artmış ve farklı kültür, din, ırktan vs. gelen ailelerin bir arada yaşamasına yol açarak bu ailelerin birbirleri ile etkileşime geçmesine neden olmuştur. Tüm bu durumlar ailenin dönüşümünü beraberinde getirmiştir (Can, 2019: 65-92). Sanayi sonrası dönemde bilgiye verilen değerin artması ve hizmet sektörünün gelişimi kadın istihdamını artırmıştır (Giddens, 2012b: 117; Köse, 2020: 28-29). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra işgücüne kadınların da dahil edilmesi aileye ilişkin ideallerin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ebeveynliğe ilişkin tabuların yeniden şekillenmesine neden olmuştur (Beck & Beck-Gernsheim, 1999: 27). Bu durum ailenin ve aile içi örgütlenmenin farklılaşmasına yol açmıştır. Kimi durumlarda kadının hem özel alanda hem de kamusal alanda emeğini sunması kadının 'ikili emeğini' ortaya çıkarmakta; kadın sosyal ve psikolojik anlamda daha çok yorulmaktadır (Ecevit, 2006). Kimi durumlarda kadının kamusal alanda emeğini sunması ve ekonomik bir bağımsızlık kazanması aile içi bakım ve işlerin çiftler arasında ortaklaşa yürütülmesine ve aile içi örgütlenmelerin eşitliğe dayanmasına sebep olmaktadır (Adak, 2011; akt: Köse, 2020: 32). Aynı zamanda modern toplumlarda ekonomik faaliyetlerin aile dışında gerçekleşmesi aileyi üretici konumundan tüketici konumuna sürüklemiştir. Sanayi sonrası toplumlarda aile kurmanın temel amacı diğer dönemlere göre önemli bir değişiklik göstermektedir. Önceki dönemlerde insanlar aile kurarken ekonomik üretimin artması ve soyun devamlılığının sağlanmasını ön planda tutarken modern toplumlarda aşk, sevgi gibi duygusal faktörler ailenin kurulması için önemli bir rol oynamaktadır (Giddens, 2012a: 242-246). Modern toplumlarda ailenin temelinde yatan aşk, sevgi, romantizm gibi duyguların varlığı ve çiftler arasındaki cinsel yaşamın çocuk doğurmaktan öte duygusal biz haz olması

bireyleri birbirine bağlamaktadır. Aile kuran çiftlerin bu tutumu '*bağlanmacı bireycilik*' kavramı ile açıklanmaktadır (Stone, 1980; akt: Giddens, 2012a: 242-246). Bu nedenle bireyler için aile yalnızca maddi doyumu sağladıkları yer değil ruh doyumuna ulaştıkları yer anlamı da taşımaya başlamıştır. Ancak bu ruh doyumu kimilerine göre eşle sağlanırken kimilerine göre ise anne, baba veya çocuklardan sağlanmaktadır. Bu kimseler eşi değişilebilir, eş kaybı doldurulabilir görürken anne, baba ve çocuk onlar için biriciktir (Bauman, 2012: 47-49). Günümüzde ise '*akışkan aşk*' kavramı altında bireylerin ruh doyumunu sağlamak adına duygu atfettikleri kimseler oldukça farklı olmaktadır. Klasik aile bireylerinden biri ile ruh doyumu sağlamaktan öte ruh doyumunu sağladıkları, aşk duydukları kimselere aile anlamı yüklemektedirler (Bauman, 2012: 60-65). Bu nedenle modern toplumlarda aile çeşitliliği artmıştır. Günümüzde tek ebeveynli aile, LGBTİQ+ birlikteliklerden oluşan aile, üvey aile, aralarında evlilik olmadan birlikte yaşayan ailelerin vs. sayısı artmaktadır (Giddens, 2012b: 124-127). Ailede yaşanan bu dönüşümler gelecekte ailenin yok olacağına dair kesin kanıtlar sunmamaktadır. Yaşanan bu durum önemli bir toplumsal değişimin varlığını kanıtlamaktadır (Turner, 2014: 366-367). Turner (2014: 379-380)'a göre gelecekte ailenin kalıcılığını ekonomik faaliyetleri yürütmek ve çocuk doğurmak değil; aşk, sevgi, ilgi, şefkat, güvenlik gibi duyguların içerisindeki konumu belirleyecektir.

Ailenin dönüşümünü ele alan bu kavramsallaştırılma aile tiplerinin verilmesinden ziyade yaşanan dönüşümleri açıklamaya yöneliktir. Tarihsel süreç içerisinde açıklaması yapılan aileleri tek tipleştirerek düşünmek ve evrenselleştirmek oldukça hatalı olacaktır. Çünkü aileler tarih boyunca her biri kendine has çeşitlilik ve farklılık göstermektedir (Gittins, 1985: 6-34).

1.3 Akdeniz Toplumlarında Aile

Akdeniz toplumlarındaki aileleri ve bu ailelerin dönüşümünü anlamak adına Akdeniz'in toplumsal yapısını irdelemek kilit rol oynamaktadır. Bir toplumun sosyal ilişkiler sonucunda ortaya çıkardığı ilişkiler ağı toplumsal yapıyı meydana getirmektedir. Toplumsal yapı, içinde ilişkilerin ve toplumsal olayların meydana geldiği ve kurumların yer aldığı bir sistemdir (Arslantürk & Amman, 2008:241-255; Sunar, 2018: 2-17). Toplumsal yapı ve bireyler arasında birbirini etkileyen, çift yönlü bir ilişki mevcuttur. Hukuk kuralları, değerler, normlar ve sosyal ekonomik kurumlar bu yapının unsurlarıdır. Toplumsal yapı bireylerin sosyal yaşantılarına doğrudan etki eder (Bahar, 2009: 14-20). Toplumsal yapı dinamiktir. Toplumsal yapının dinamik olması Akdeniz'deki toplumlarda dinlerin, dillerin, değerlerin, kültürlerin, ailenin vs. toplumu oluşturan yapıların sürekli değişim ve dönüşüm içerisinde

olmasına neden olmuştur (Abulafia, 2005: 64-91). Bu nedenle Akdeniz'de tek tip bir toplumsal yapıdan bahsetmek mümkün olmadığı gibi Akdeniz toplumlarının birbirlerinden farklılaştığı ve toplumların çeşitlendiği görülmektedir (Arun, 2022: 126).

Akdeniz'de toplumsal yapıya ilişkin dönüşümler yaşanmasının en önemli sebeplerinden biri post modern topluma geçiştir. Post modern toplumlarda küreselleşme kendini göstermiş ve medya büyük bir önem ve anlam kazanmıştır. Öyle ki dünyada yaşanan olaylar ve gelişmeler yalnızca meydana geldiği yeri değil tüm toplumları etkilemektedir. Kitlesel iletişim araçlarının artışı toplumların ortaklaşmasına ve birbirlerinden detaylı olarak haberdar olmasına neden olmuştur. Bu durum toplumlarda bazı ortak yapıları meydana getirmiş ve kimi konularda küreselleştirerek tek tip haline getirmiştir (Giddens, 2012c: 152-154). Sanayi öncesi dönemlerde Akdeniz'in kuzeyinden güneyine seyahat eden kimseler Güney Akdeniz'i '*sosyal bağları ve aile yapıları kuvvetli*' diye tanımlayarak aslında o dönemin Kuzey Akdeniz'ine ayna tutmuştur. Ancak sanayi sonrasında kapitalizmin yaygınlaşması ve üretim biçimlerinin çeşitlenmesiyle Kuzey Akdeniz kendini modern ve güçlü olarak tanımlarken Doğu'yu ve Güney'i zayıf olarak nitelendirmektedir. Bu açıklamalar Akdeniz toplumlarına ilişkin homojenlik algısı tarihin tozlu sayfalarında kaldığını ve Akdeniz'in çok çeşitli toplumsal yapılara sahip olduğunu kanıtlamaktadır. Fakat bahsedilen heterojenlik ve çeşitlilik Akdeniz toplumlarının birbirlerinden oldukça bağımsız kültürlere sahip olduğu anlamına gelmez. Akdeniz'de toplumların sahip olduğu değerler bakımından birbirleri ile bağlantılı olduğu ve bu nedenle de bazı konularda benzerlik gösterdiği görülür (Arun, 2022: 126-129). Sanayi sonrası toplumlarda yaşam koşulları sanayi toplumlarından oldukça farklıdır. Sanayi döneminde bireyler kas gücü ile çalışırken günümüz toplumlarında akıl ve mantıkla çalışmak ön plana çıkmıştır. Yaşanan bu dönüşüm Akdeniz'in modernleşmeye doğru kaymasına sebep olmuştur. Bu kayma haliyle Akdeniz toplumlarındaki değerlerinde dönüşümüne kapı açmıştır (Florensa & Aragall, 2012: 91-93). Dünya Değerler Araştırması'nın sonuçlarına göre Akdeniz toplumlarındaki değerlerin bazıları modernleşme eğilimi gösterse de bazıları da gelenekselliğini korumaya devam etmektedir (Inglehart, 2005; akt: Florensa & Aragall, 2012: 92).

Akdeniz'de toplumsal yapıya etki eden bir diğer husus demografik dönüşümlerdir. Davis (1984: 61-75)' e göre dünyada en büyük nüfus dönüşümleri sanayileşme ve ardından gerçekleşen dünya savaşlarıyla yaşanmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra toplumlarda gelişen refah seviyelerine göre doğum oranları ve ölüm oranları düşmektedir. Bu durum aynı zamanda toplumların yaşlanmasına neden olmaktadır. Ayrıca Davis (1984: 61-75) her toplumun kendi içinde en az bir defaya mahsus dönüşüm geçireceğinden bahseder. Bu

dönüşümü ise 3 safhada irdeler: birincisi; doğum oranlarının düşmesi, ikincisi; ölüm oranlarının düşmesi ve son olarak hem doğum hem ölüm oranları düşerek nüfus artış hızı azalmasıdır. Akdeniz Bölgesi küresel anlamda nüfusta yaşanan bu dönüşümün iyi bir örneğidir. Akdeniz'de insan hareketliliğin yoğun olması, farklı kültürlerin birbirine karışması demografik çeşitliliğe yol açmaktadır. Aynı zamanda kuzeyi ile güneyi arasında görülen ekonomik ve gelişimsel farklılıklar, yaşanan göçler beraberinde büyük demografik dönüşümleri getirmiştir (Abis & Blanc, 2008: 34-36; Miftah, 2018: 47-48). Akdeniz'in demografik verilerine bakıldığında doğum ve ölüm oranlarının azaldığı ve yaşam süresinin arttığı gözlemlenmektedir (Worldbank, 2020b). Akdeniz toplumlarında nüfusa ilişkin yaşanan bu dönüşüm özellikle aile üyeleri arasındaki hiyerarşinin ve ilişkilerin değişimini tetiklemektedir (Arun, 2022: 130). Günümüzde Akdeniz toplumları hala diğer bölgelere göre genç bir nüfusa sahiptir. Akdeniz kendi içerisinde değerlendirildiğinde ise kuzey bölgesinin güney bölgesinden çok daha yaşlı bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Toplumsal yaşlanma süreci diğer dünya ülkeleri ile kıyaslandığında Akdeniz ülkelerinin toplumsal yaşlanma sürecini çok daha hızlı geçireceği tahmin edilmektir. Akdeniz'de nüfus dinamiklerinin değişmesi ve toplumun yaşlanması ile birlikte toplum içerisinde yeni trendler artmaktadır. Gençler arasında evlenme yaşı yükselmekte ve yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri değişmektedir (Abis & Blanc, 2008: 39-41). Akdeniz'de yaşanan demografik dönüşümün orantısız dağılımı ve yaşlı nüfusun artması hem kuşaklar arasında değerlerin değişmesine hem de cinsiyet bazında değişikliklere (bakıma erişim, yaşam beklentisi, yoksulluk vd.) yol açmaktadır (Blöss, 2018: 1-9). Yaşam süresinin uzaması aynı zamanda farklı kuşakların bir arada yaşaması demektir. Bu durum beraberinde aile içinde de farklı kuşakların artmasına ve aile ilişkilerinin ve değerlerinin eskisinden farklı olmasına neden olmaktadır (Blöss & Pages, 2018: 103-104). Diğer bir açıdan dönüşen nüfusta ebeveynlerin istihdama katılması çocuk yetiştirmeye ilişkin değerlerde bir dönüşüme ve yaşlı üyelerin konumlarının değişmesine neden olacaktır. Torun bakımını üstlenen büyükanne ve büyükbabaların aile içindeki rolleri kuvvetlenecektir. Ancak yaşlıların aile içindeki rolleri Kuzey'de ve Güney'de birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. Akdeniz ülkeleri yaşlanma ve yaşlılık ile ilgili yeterli önlemlerini alır ve gerekli politikaları geliştirirse bu durum Akdeniz için bir fırsat penceresi oluşturacaktır. Fakat günümüzde özellikle Akdeniz'in güneyinde kendini gösteren yoksulluk, açlık, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sürdürülebilir kalkınma vb. hakkında yeterli politikaların geliştirilmemesi ve önlemlerin alınmaması halinde nüfusun yaşlanması beraberinde birçok sorunu getirecektir (Abis & Blanc, 2008: 39-41; Arun, 2022: 130-132; Arun & Çevik, 2011). Üretken nüfusta azalma olacak ve ülkeler büyük bir ekonomik krizle karşı karşıya kalacaktır.

Aynı zamanda düşük refah düzeyinde bireyler olumsuzluklar içinde yaşlanacak ve bu da uzun vadede bakım sorununu ortaya çıkaracaktır. Bakıma muhtaç bireylerin artması ve özellikle bakıma muhtaç yoksul bireylerin artması ülkeleri büyük bir krizin eşiğine getirecek ve bu ülkeler bakım sorunu ile karşı karşıya kalacaktır. Bakımın kadınsallaşması ile birlikte bakım konusunda yine en dezavantajlı grubu kadınlar oluşturacaktır. Tüm bu faktörler refah seviyesinin azalmasına neden olacak ve olumsuz bir toplumsal yapı dönüşmesi yaşanacaktır (Arun, 2018: 23-55; Holdsworth, 2018: 73-91).

Toplumsal yapıyı etkileyen bir mesele de toplumsal cinsiyettir. Akdeniz'in güneyinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği kuzeyine göre daha derindir. Akdeniz'in özellikle güney toplumlarında kadınlara ilişkin hakların tanımlanmasına, modern düzene uyarlanması ve ortadaki eşitsizliği kaldırıcı politikaların uygulanmasına ihtiyaç vardır (Abis & Blanc, 2008: 42-43). Akdeniz'de toplumsal cinsiyete ilişkin en çarpıcı gelişme kadınların istihdamı üzerine olmuştur. Akdeniz'de her geçen gün kadın işgücü oranı (her ne kadar Avrupa ülkelerinin gerisinde kalsa da) artmaktadır (ILOSTAT, 2020; Worldbank, 2020c). Kadının kamusal alanda ücretli emeğini sunması beraberinde aile içinde cinsiyete dayalı iş bölümlerinde kaymaların meydana gelmesine neden olmuştur. Bu durum ailenin dönüşümünde itici bir faktör olmaktadır (Furstenberg, 2014: 12). Fakat bu durumun kadınlar için bir avantaj olup olmadığı konusu tartışılmalıdır. Çünkü aile ve istihdam alanında cinsiyet eşitsizliklerinin karşılıklı olarak güçlendiği savunulmaktadır (Hamel, Rault, & INED's Demography, 2014: 2). Toplumsal cinsiyet farkındalığının artması mevcut toplumsal değerlerin dönüşmesiyle mümkündür. Değerlerin dönüşmesi toplumsal yapıyı doğrudan etkilemekte ve dönüştürmektedir (Inglehart & Norris, 2000: 441-463).

Tüm bu değişim ve dönüşümlerin ışığında Akdeniz modernleşme ile gelenekselliğin iç içe geçtiği bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır (Goldwyn & Silverman, 2016: 17; Herzfeld, 2005). Bu durumun Akdeniz toplumlarına ve ailelerine de yansıdığı düşünülmektedir. Ayrıca Akdeniz'in toplumsal yapısı ve kültürü aile meselesinden bağımsız tartışılamaz. Çünkü aile bir topluma ait birçok meseleyi (kadının statüsü, mahremiyet, evlilik, kuşaklararası ilişkiler, ekonomik ve sosyal destekler vs,) içinde barındırır. Bu nedenle Akdeniz toplumlarının çeşitliliği ve birbirleri ile olan bağlantılılığı aileden bağımsız düşünülemez (Arun, 2022: 129). Farklı kültürleri ve toplumsal yapıları içinde barındıran Akdeniz'de aileye ilişkin kültür ve toplumsal özellikleri ortak bir kökene dayandırmak hatalı bir görüş olacaktır. Fakat bu farklılığa rağmen Akdeniz'i Avrupa, Asya, Afrika vd. bölgelerden ayıran ortak yönlerinin de var olduğu savunulmaktadır. Bu ortak yönlerden birinin de aileye ilişkin olduğu düşünülmektedir. Akdeniz'de, aile temelinde, farklı bir kültür

alanının oluştuğu iddia edilmektedir (Solinas & Braudel, 1991: 63-92). Akdeniz'de aile biçimlerinin tümünde ilk çağlardan kapitalist döneme kadar bölünmez bir bütünlük ve bağlılık ilkeleri altında birleşmesi geleneksel Akdeniz ailesinin ortak paydası olarak düşünülmektedir. Geleneksel Akdeniz toplumlarında aile, bireyi ve onun karakterini oluşturan tek kurum olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle araştırmalarda Akdeniz tipi aile modelinin ataerkilliğe dayandığı ve bu ataerkilliğin diğer aile tiplerine göre çok daha baskın olduğu iddia edilmiştir. Günümüz Akdeniz ülkelerinde gerçekleşen modernleşme süreçleri aile yapılarını da değiştirerek geniş ailenin (aynı erkek soyundan gelen tüm ailenin birlikte yaşaması) bölünmesine yol açtığı ve yerini çekirdek ailelere (anne, baba ve çocuklar) bıraktığı savunulmaktadır. Fakat Akdeniz tipi aile modelinin temel anlayışının değişmediği, ailenin kültürel yapısı ve geleneksel değerlerinin halen korunduğu ileri sürülmektedir (Solinas & Braudel, 1991: 63-92). Akdeniz toplumlarında aile çoğu zaman olumlu değerleri içinde barındıran, kuşaklararası ilişkilerin ve bağların kuvvetli olduğu, aile üyelerinin birbirine destek olduğu çağrışımını yapmaktadır (Blöss, 2018: 1-9). Bu aileler tarihsel olarak sosyal bakım, işsizlik yardımı, barınma ve sosyal yardım alanlarında (gayri resmi olsa da) bir amortisör işlevi görmüştür (Moreno, 2004). Gal (2010: 283-300) ailenin, günümüz Akdeniz toplumları için yerini ve önemini koruduğunu ve bu nedenle Akdeniz'de mevcut olan refah rejiminin aile temeli üzerine kurulduğunu ileri sürmektedir. Oysa ki yapılan son çalışma ve anketlerde bireysel refah istemi ön plan çıkmış ve Akdeniz'e ilişkin yapılan bu aile tanımının geçersiz olduğu iddia edilmiştir (Blöss, 2018: 1-9). Bu nedenle Akdeniz ailelerini ülke bazında irdelemek ve aileye ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları ülke bazında görmek çok daha anlamlı olacaktır.

1.3.1 İspanya Toplumunda Aile

İspanya Akdeniz refah rejimini benimsemiş bir Güney Avrupa ülkesidir. Akdeniz refah rejiminin karakteristik özelliklerinden biri aileyi; ekonomik ve sosyal üretimde önemli rol oynayan bir kurum olarak görmesi ve politikalarını bu bağlamda şekillendirmesidir (Moreno, 2004: 133). Bu nedenle İspanya toplumu için aile tartışmalarının önem arz ettiği düşünülmektedir. Yakın dönemde İspanya'da yaşanan siyasi değişimler ve bunların çıktıları İspanya ailelerini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. 1935-75 yılları arasında etkin olan Franco rejimi aileyi natalist (doğum yanlılığı) ve anti-feminist politikalar üzerinden tanımlamıştır. Franco döneminde ailenin en temel işlevi nüfusun artmasına yardımcı olmak ve doğurganlığı yüksek tutmaktır. Bu nedenle kadınlar eve hapsedilmiş, işgücü piyasasından uzak tutulmuş, aile içi bakım etkinlikleri ile görevlendirilmiş ve erkeğin elinde tuttuğu güç

ilişkilerinin altında ezilmiştir. Franco rejiminde kadın aile için tam zamanlı çalışan işçiler olarak görülmüş ve bu sağcı otoriter rejim kadın haklarının ve statüsünün ilerlemesine aktif olarak karşı çıkmıştır. Ayrıca bu dönemde üretilen politikalar ve insanlara verilen haklar aile üzerinden ele alınmıştır (Naldini, 2003: 45; Salido & Moreno, 2014: 31; Valiente, 1996: 97, 2002: 767). Ayrıca Franco döneminde aile politikaları kapsamında kadınların oy kullanma, boşanma, kürtaj, eşler arasında eşitliğe dayanan ilişkiler kaldırılmıştır. Bu durum ise ataerkil aile değerlerinin İspanyol toplumunda yerleşmesine neden olmuştur (Naldini, 2003: 48). İspanyollar Franco rejiminin 1975 yılında değişmesini demokrasiye atılan ilk adım olarak yorumlamaktadır. Franco döneminden sonra toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalık artmış, çeşitli kurum ve kuruluşlarda özgürleştirici değişimler yaşanmıştır. Yaşanan bu durum toplumda en çok kadınları etkilemiştir (Salido & Moreno, 2014: 31-32). Bu nedenle 1975 sonrası dönemde feminist araştırmalar önem kazanmıştır. Fakat feminist araştırmalarda aile konusundan kaçınılmıştır. Çünkü yaşanan baskıcı rejim ve bu rejimin aileye bakışı sebebiyle feminist araştırmacılar için aile, kadının hapsedildiği bir yer olarak görülmüştür. Bu nedenle aile olumsuz bir anlam kazanmış ve ikinci plana atılmıştır (Salido & Moreno, 2014: 33; Valiente, 2002: 770). Ortaya çıkan bu durum toplum içinde ailenin etkisini yitirdiği anlamına gelmemelidir. Salido ve Moreno (2013) *'Katolik İspanya'da, sosyal birliği garanti eden en istikrarlı değer ve gelenek din değil ailedir.'* savıyla İspanya toplumu için ailenin mihenk taşlardan biri olduğunu savunmaktadır.

İspanya'da Franco'nun ölümü ile birlikte değişen siyasi rejim modernleşme ve büyüme alanında önemli adımlar atmıştır. Kürtaj, boşanma, evlilik, çocuk sahibi olma, kadın istihdamı gibi alanlarda eşitlikçi politikalar geliştirilmiştir (Naldini, 2003: 49). Özellikle kadın istihdamındaki gelişmeler oldukça çarpıcı niteliktedir (Salido, 2011: 187). Öyle ki 1990 yılında 25 yaş ve üzeri kadınların işgücüne katılım oranı %30 iken 2021 yılında bu oran %55.4'e yükselmiştir (ILOSTAT, 2021). Fakat buna rağmen İspanya'da kadın işgücü oranı OECD ülkelerinin kadın işgücü oranından düşüktür (OECD, 2022). 1975 sonrası İspanya'daki feminist aktivistler kadınların kamusal alanda daha çok yer alması gerektiğini ve ailenin kadınları aşağı çektiğini, kamusal alandan uzaklaştırdığını savunmuştur (Valiente, 1996: 105). Kadının işgücü piyasasında kendini göstermesi ve istihdamdaki artışı İspanya toplumu için önemli bir değişimdir. Aileye ilişkin geleneksel değerlerin son derece önemli olduğu bir toplumda kadının statüsünün değişmesi keskin bir değişim olarak görülebilir (Salido & Moreno, 2014: 30). Kadının kamusal alanda kendini göstermesi özgürleşme gibi görünse de İspanyol kadınları için durum böyle olmamıştır. İspanya'da ağır basan ataerkil aile yapısı kadının hane içindeki yüküne ek bir de hane dışı yükü omuzlarına yüklemiştir. İstihdam

artışının ilk dönemlerinde kadınlar geleneksel aile içi rollerinden kopamamış aile içi bakım etkinliklerinde ve aile içi işlerde emek vermeye devam etmiştir. Bu durum *'süper kadın'* olgusunu yaratmıştır. İspanya'da *'süper kadın'* olarak tanımlanan kuşak geçmiş aile düzeninin korunmasında bir tampon görevi görmüştür. Bu kadınlar sayesinde hem geleneksel aile düzeni devam etmiş hem de kamusal alanda kadın istihdamı artmıştır. Fakat genç kuşaklar hem hane içi hem de hane dışında emek sunmaya daha isteksiz bakmaktadır (Moreno, 2004). Artan istihdam oranları ve eğitim bilinci kadınları ailede üstlendikleri rollerden uzaklaştırmıştır (Salido & Moreno, 2014: 32-33). İspanya'da sosyal bakım ve sosyal yardım alanında gayri resmi amortisör görevi üstlenen aile, kadının statüsünde meydana gelen değişimle önemli bir mesele haline gelmiştir. Ailelere yeterli politika üretemeyen ve özellikle kadınları büyük ikilemde bırakan sistemin sonucunda doğum oranında önemli düşüşler yaşanmış, sosyo-demografik dönüşüme kapı açmıştır (Bernardi, 2005: 132-133). Yaşanan bu dönüşümler neticesinde aile ve aileye ilişkin meseleler görünür hale gelmiştir (Salido & Moreno, 2014: 34). Bu nedenle bakım etkinliklerinde aile dayanışmasını öne süren, hane içi işlerin ve bakımın kadının üstüne yüklendiği geleneksel aile değerlerinin seküler-rasyonalist yönde dönüşümü önem arz etmektedir (Salido & Moreno, 2014: 47). Aileye ilişkin evlilik, kürtaj, boşanma, istihdam gibi alanlarda yeni düzenlemeler getirilse de aile içi iş bölümlerinin ve bakım etkinliklerine dair yeni düzenlemeler yapılmamıştır. Bu durum ise hala güç ilişkilerinde çoğu zaman erkeklerin baskın olmasına ve kadının üzerindeki yüklerin artmasına sebep olmaktadır (Naldini, 2003: 56). İspanya'da diğer Akdeniz ülkeleri gibi uzun zaman evlenmeden birlikte yaşama olasılığının düşük olduğu bir ülke kabul edilmiştir. Ancak son yıllarda İspanya'da düşük evlilik oranları ve doğum oranları oldukça belirgin hale gelirken birlikte yaşama oranları da artış göstermiştir. Bu durum İspanya'da aile değerlerinin dönüşümüne dair kanıt niteliği taşımaktadır (Dominguez-Folgueras & Castro-Martin, 2013: 432-433). İspanya'da şu anda aile hayatı kadının erkeğe, çocukların ebeveynlerine itaatinden çok aile üyeleri arasında müzakereye dayandığı ileri sürülmektedir. İspanya'da yaşayan kadın ve erkeklerin çoğunluğu aile içi iş bölümlerinin ve bakım etkinliklerinin her iki cinste de eşit derece paylaşılması gerektiğine inandığı söylenmektedir. Fakat bu durumun toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde ailede iş bölümlerine ve bakım etkinliklerine yansımadığı varsayılmaktadır (Valiente, 2002: 770). Tüm bunların sonucunda İspanyol toplumunda aile değerlerinin dönüşümü önemli bir tartışma konusu olmaktadır.

1.3.2 Mısır Toplumunda Aile

Mısır'da aile nesiller boyu aktarılan değerlerden oluşan birbirinden oldukça farklı ve kendi içinde tutarlı ilişkiler ağı olarak görülmektedir (Naguib, 2015: 23). Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında Mısırlı aileler pek çok eşitsizlikleri içinde barındırmaktadır. Bu durumun temel nedeni ataerkilliğin Arap toplumunun her kesiminde olduğu gibi Mısır toplumunda da güçlü bir yapıya sahip olmasıdır (Cunningham, Yount, Engelman, & Agree, 2013: 700; Naguib, 2015: 23). Ailede görülen bu geleneksellik kadının statüsüne bakıldığında daha net görülmektedir. Öyle ki ebeveynler çocuklarına yatırım yaparken bile karşılık olarak erkek çocuklarından ekonomik dönüş kız çocuklarından ise bakım vermelerini beklemektedir (Cunningham vd., 2013: 719-720). Kadınlar aldıkları okul eğitimlerinde bile çevreleri tarafından '*ev hanımı*' olmaya hazırlanmaktadır (Yount, 2005b: 424). Kadınların aile içinde sunduğu bu ücretsiz emeğe karşın ailenin karar alma mekanizmalarında etkin bir rolü yoktur. Ataerkil ailelerin bir özelliği olan '*kararları erkek alır*' ilkesi ancak yaşlı bir kadının eşini kaybetmesiyle etkinliğini yitirir. Eşini kaybeden yaşlı kadın ailenin karar alma mekanizmalarına katılır. Çünkü geleneksel olarak kararları devredecek bir eşleri artık yoktur. Buna karşılık yaşlı bir erkeğin eşini kaybetmesi o erkeğin aile içindeki statüsünü etkilememektedir (Agree & Yount, 2004: 142). Kır-kent bağlamında bakıldığında ise kentte akrabalarından uzak yaşayan kadınların aile içinde ve çocukları hakkında söz sahibi olma olasılığı daha yüksektir. Ancak kırsal kesimde geniş bir aileyle yaşayan kadının aile ve çocuklarıyla ilgili söz hakkı pek bulunmamaktadır (Yount, 2005b: 424). Kadınlara yönelik aile içi şiddet Mısır'da bir hayli yüksektir. Akraba evliliği yapan kadınlar eşlerinden daha çok şiddet görmektedir. Aynı zamanda aile içinde yaşanan şiddet ebeveynlerden çocuklara aktarılan bir davranış olmaktadır. Aile içi şiddetle büyüyen bir erkeğin evlendiğinde eşine şiddet uygulama olasılığı daha yüksek çıkmaktadır. Kadınların eşlerine olan sosyoekonomik bağımlılıkları eşlerinden boşanma durumunu da etkilemektedir (Yount, 2005a: 579). Kadınların ekonomik açıdan yoksun olmaları eşlerine bağımlılıklarını artırmaktadır. Öyle ki Mısır'da 2021 yılı itibariyle 15 yaş ve üzeri kadın işgücü oranı yalnızca %15'tir. Bu oran dünya ortalamasının (%46) oldukça gerisinde kalmaktadır (Worldbank, 2022d). Kadın istihdamındaki bu durumun nedeni ailede var olan ataerkilliğin gücü olarak görülmektedir. Sholkamy (2014: 158-159) '*Mısır'da kadınlar, onları eve hapseden ve yeniden-üretimdeki rollerini üretim alanındakilerin önüne koyan ataerkil bir söylemle karşı karşıyadırlar.*' cümlesiyle Mısır'daki düşük kadın istihdamının nedenini özetlemektedir. Düşük istihdam oranının bir diğer sebebi ise Mısır'da kadınların birinci önceliğinin aileleri olmasıdır (Yount, 2005b: 411). Bu nedenle Mısırlı kadınlar tüm sermayelerini aileleri için tüketme eğilimi

gösterirler. Öyle ki kamusal alana çıktıklarında dahi aile içi sorumluluklarını aksatmayacak roller edinmektedirler (Sholkamy, 2014: 153-154). Kadınların gösterdikleri bu davranış ise ailedeki gelenekselliğin güçlenmesine neden olmaktadır. Kadınların içinde bulunduğu sosyoekonomik durum üreme davranışlarını da etkilemektedir. Modernleşmenin yüksek olduğu yerlerde kadınların sahip olduğu çocuk sayısı düşerken gelenekselliğin çok olduğu yerlerde çocuk sayısının arttığı ileri sürülmektedir. Mısır, Tunus ve Türkiye'yi kıyaslayan bir araştırmada kadınlardaki çocuk sayısının en çok olduğu ülke Mısır olarak belirlenmiştir. Bu durumu takiben Tunus ve Türkiye gelmektedir (D'Addato, Vignoli, & Yavuz, 2008: 34). Üremeyle ilgili olarak kürtaj Mısır'da devlet eliyle yasaklanan eylemlerdendir (Wisensale & Khodair, 1998: 506). Buna karşın Mısır'da nüfus artışını önlemek adına geliştirilen iki çocuk politikasının zamanla aile ideali haline geldiği ve genç kuşakların çocuk sayısının az olması gerektiğine inandıkları savunulmaktadır (Harbour, 2011: 17). Mısır'da 1955 yılında 6.8 olan doğum oranı 2020 yılında 3.3'e kadar gerilemiştir (Worldometer, 2020a). Mısır'da aileye ilişkin bir diğer meselede evliliktir. Mısır'da bireylerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri, cinsel ilişkiyi meşrulaştırmaları ve soyun devamlılığı için evlilik şart görülmektedir (Sholkamy, 2014: 160). Boşanma ise evliliğin bitmesi olarak değil ailenin parçalanması olarak görülmekte ve toplum tarafından onaylanmamaktadır. Buna rağmen son yıllarda boşanma oranı artmıştır (Cuno, 2008: 209-210). Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalga verileri (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a) kullanılarak yapılan bir araştırmada aile değerlerine ilişkin çıktılar şu şekilde olmuştur: Mısırlıların hayatlarındaki en önemli hedeflerinden biri ailelerini gururlandırmaktır. Aynı zamanda katılımcılar evliliğin önemli bir kurum olduğunu ve ideal çocuk sayısının üç olduğunu belirtmiştir. Kadınların çocuk sahibi olması ve eşlerine itaat etmesi oldukça önemlidir. Kadınların kamusal alanda emek sunmasına da olumsuz bakılmaktadır. Çünkü kadın kamusal alana çıktığında aile içi yükümlülüklerini yerine getiremeyeceği düşünülmektedir (Moaddel & Azadarmaki, 2002). Gelenekselliğin baskın olduğu iddia edilen Mısır'da aileyi anlamak adına aileye ilişkin değerlerin dönüşümü ve bu dönüşümün yönü bu çalışma için önem arz etmektedir.

1.3.3 Türk Toplumunda Aile

Avrupa ve Asya'nın kesiştiği noktada yer alan Türkiye, farklı yaşam tarzlarına ve ailevi değerlere sahip etnik ve kültürel açıdan farklı grupları içinde barındıran bir bölgede bulunmaktadır. Ülkede yaşanan sanayileşme, kentleşme, eğitim olanaklarının artması ve kadın istihdamının artması gibi gelişmeler aile değerlerini ve yapısını etkileyerek önemli

dönüşümlere yol açtığı ileri sürülmektedir (Akyıl, Prouty, Blanchard, & Lyness, 2015: 368). İspanya'da olduğu gibi Türkiye'de de refah rejiminin aile temeli üzerine kurulduğu savunulmaktadır (Buğra & Özkan, 2014: 142). Bu nedendendir ki Türk toplumu için ailenin ve aileye ilişkin evlenme, çocuk sahibi olma gibi değerlerin çok önemli olduğu ve ailenin kutsal bir alan olduğu iddia edilmektedir (Şentürk, 2008: 23-24). İspanya ve Mısır'da olduğu gibi Türk ailelerinde de ataerkil değerlerin baskın olduğu düşünülmektedir (Dedeoğlu, 2000: 157). Ulusal bazda yapılan bir araştırmada '*Bir kadının asıl görevi çocuk bakımı ve ev işleridir.*' ifadesi ile '*Aile reisi erkektir*' ifadesine katılım oranının yüksek çıkması ailede ataerkil değerlerin hüküm sürdüğünü göstermektedir (ASAGEM, 2010). Aile içinde bakım etkinlikleri genel olarak kadınlara aittir. Fakat Türkiye'de kamusal alanda ücretli emek sunan kadınların kamusal alanda emek sunmayan hemcinslerine göre bakım etkinliklerinde eşleriyle daha çok işbirliği içerisinde olduğu iddia edilmektedir. Türkiye'de ailelerin dönüştüğü görülse de aile içi toplumsal cinsiyet değerlerinin pek değişmediği gözlemlenmektedir (Koç & Ergöçmen, 2012: 43-44). Kadın istihdamı 2002-2004 ve 2019-2020 yılları arasında azalış gösterse de genel olarak artış eğilimindedir. Ancak istihdamdaki bu artış yine de dünya ortalamasının altında kalmaktadır (Worldbank, 2022c). Bu artış kadının aile içindeki statüsünü yükseltse de kadının aile içindeki bakım rolleri aynı kalmaktadır. Aynı zamanda ailede yine son söz erkeğe bırakılmaktadır (Dedeoğlu, 2000: 165). Duben (2012) İstanbul'da gerçekleştirdiği çalışmasında '*aile reisi*' nin kadın olduğu hanelerin azımsanmayacak derecede çok olduğunu tespit etse de Türkiye'deki genel durum böyle olmamaktadır. Aileye ilişkin evlilik konusu toplumda halen önemini korumaktadır. Öyle ki Türkiye'de evlenen kadınların toplum içindeki statüsü olumlu yönde değişim göstermektedir (Dedeoğlu, 2000: 157-158). Evlilik toplumdaki önemini korusa da boşanma sayısı artış göstermektedir (TÜİK, 2022). Bu durum ailenin önemli olduğu düşünülen Türk toplumunda olumsuz karşılanmaktadır. Boşanmaya olumsuz bakılması ise pek çok kadının aile içi şiddete sessiz kalmasına neden olmaktadır (Şentürk, 2008: 26). Özellikle geleneksel değerlerin kuvvetli olduğu ortamda yaşayan ve bu ortamla bütünleşmiş kadınlar boşanmaya ve yeniden evlenmeye olumsuz bakmaktadır. Ancak modern değerlerin kendini hissettirdiği bölgelerde kadınlar boşanmaya ve yeniden evlenmeye daha ılımlı olduğu görülmektedir (Yüksel-Kaptanoğlu, Koç, & Eryurt, 2000). Aileye ilişkin önemini koruyan bir diğer mesele ise çocuk sahibi olmaktır (ASAGEM, 2010). Evlilikte olduğu gibi kadınların çocuk sahibi olması Türk toplumunda statülerini yükselten bir durumdur (Dedeoğlu, 2000: 157-158). Buna rağmen istatistiksel verilere bakıldığında doğum oranlarının düşüşte olduğu görülmektedir (Worldometer, 2020b). Bu düşüşe etken olarak kadınların kamusal alandaki varlığının artması

fakat aile içindeki sorumluluklarının devam etmesi gösterilebilir. İspanya'da olduğu gibi aile içindeki bakım etkinliklerinde yeterli desteği alamayan kadınların çocuk sayısını düşük tutma eğiliminde oldukları düşünülebilir. Yine de bu kanı düşük doğum oranlarını açıklamak için yeterli değildir. Aile Türk toplumunda çocuklara değerlerin aktarıldığı önem bir alan olmaya devam etmektedir (Şentürk, 2008: 24). Ancak Özbay (2015: 36), çocukların erken yaşta aileden ayrılıp okullarda eğitim görmeye başlamasının ebeveynlerin değer aktarımını sekteye uğrattığını savunmaktadır**.** Ebeveynler, çocuklarını sürekli değişen sosyokültürel bağlamın taleplerine hazırlamak için geleneksel değerlerini yenileriyle değiştirme baskısı hissetmektedirler (Akyıl vd., 2015: 367). Türkiye'de aile değerleri üzerine yapılan bir araştırmanın sonucu aktarılan değerlerin korunduğu yönündedir. Araştırmada katılımcıların çoğunun '*Maddi ve manevi sorunlar olduğunda başvurulması gereken ilk yer ailedir.*' ve '*Ailemin iyiliği için her türlü sıkıntıya katlanırım.*' ifadelerine katıldıklarını beyan etmeleri toplumda ailenin önemini kanıtlar niteliktedir. Ayrıca insanların en çok güven duydukları ve önem verdikleri kimseler ise aile bireyleri olmaktadır. Araştırma sonuçları Türk toplumunun ailede şiddete, evlilik öncesi birlikte yaşamaya, cinselliğe, evlilik dışı çocuk sahibi olmaya ve boşanmaya olumlu bakmadığını göstermektedir (ASAGEM, 2010). Bu araştırmada çıkan sonuçlara karşın Türkiye'nin gelişmekte olan ülkeler arasında yer alması toplumda var olan aile değerlerinin de modernleşme yönünde ilerleyeceğini düşündürmektedir (Dedeoğlu, 2000: 154). Ayrıca Türk aileleri bireysel değerlerin ve aile değerlerinin bir arada ve dengede olduğu kendine özgü bir model yaratma eğilimi göstereceği düşünülmektedir (Akyıl vd., 2015: 373).

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Sosyalist Feminist Kuram

Aileye ilişkin yapılan sosyal çalışmalarda kapsayıcı bir kuram geliştirmek ya da tüm aile konularını içine alarak belirli bir fenomen sunacak kuram bulmak oldukça zahmetlidir. Sosyal bilimlerde aile çalışmaları; aileyi yakından gördüğümüz ya da içinde bulunduğumuz için kolay gelen fakat anlaşılması bir o kadar zahmetli olan alanlardan biridir (Bernardes, 1997: 28). Aile ilişkin geliştirilen kuramlar aile üzerine düşündüklerimizi, gözlemlerimizi, tüm bunların sonucunda elde ettiklerimizi yorumlamamızı ve tüm bu bilgilerle aileye ilişkin politikaları nasıl oluşturduğumuzu derinden etkiler (Smith, 1995; akt: Bernardes, 1997: 29). Aynı zamanda aile çalışmalarının kuramsal bir çerçevede değerlendirilmesi aile olarak tanımlanan genellemenin reddedilmesine, gerçekte ailenin ne olduğuna, çeşitli ailelerin varlığını sunmaya ve aile yaşamlarının anlaşılmasına olanak sunmaktadır (Bernardes, 1997: 28-35).

Aile bireyler için güvenli, şefkatli, paylaşımcı, destekçi, sıcak vs. bir yuva olabileceği gibi şiddettin, ihlallerin, sömürünün, eşitsizliğin bulunduğu bir yer de olabilmektedir. Feminist teorisyenler diğer yaklaşımlardan farklı olarak ailenin bu karmaşık durumunu ve nedenselliğini tartışmaktadır. Feminizm aile yapılanmaları, ailenin tarihsel gelişimi ve aile bağlarından ziyade aile içine, aile içindeki bireylerin konumlarına, değer ve tutumlarına odaklanmaktadır (Giddens, 2012a: 242-286). Giddens (2012a)'a göre feministlerin aile için başat 3 öngörüsü bulunmaktadır. Bunlardan ilki '*evsel işbölümü*' dür. Kapitalizm öncesi evsel iş bölümünde kadınların rolü ağırlıklı olsa da kapitalizmle birlikte kadınların evsel iş yüklerinin arttığını hem özel alanda hem de kamusal alanda kadın emeğinin sömürüldüğünü ileri sürmektedirler. İkincisi '*eşit olmayan güç ilişkileri*' dir. Feministler aile içinde eşit olmayan güç ilişkilerinden kaynaklı şiddeti irdelemektedirler. Ailenin nasıl bir şiddet alanını barındırdığını anlamaya çalışmaktadırlar. Son olarak ise '*bakım etkinliklerinin incelenmesi*' dir. Feministler yaşlıya, çocuğa vs. bakımın duygusal işler olarak görüldüğünü ve bu nedenle kadınların tekelinde olduğunu ileri sürmektedir (Giddens, 2012a: 280-281). Feminizm ailenin emek üreterek kapitalizmin ihtiyacını karşıladığını ve ataerkilliğin aile içinde yeniden üretilerek toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirdiğini savunmaktadır (Kasapoğlu, 2011: 2-26). Feministler aileyi anlamak adına kendi içlerinde farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bu tez çalışması ise feminist yaklaşımlardan biri olan sosyalist feminizm kuramı üzerinden ele alınmıştır.

Sosyalist feminizm aile çalışmalarını Marksist ile radikal feminist yaklaşımını birbiri içinde sentezleyerek ele alır. Bu yaklaşım aileyi, kapitalist sistemle ataerkilliğin aile içinde nasıl yeniden üretildiğine odaklanır (Eisenstein, 1979: 1-41). Marksist yaklaşıma göre toplumlarda sınıfların ortaya çıkmasıyla beraber toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü görünür bir hal almıştır. Sınıfların ortaya çıkması ise tarihsel süreçte değişen üretim sistemlerine bağlıdır. Marksistler kapitalizmle birlikte sınıf farklılıklarının arttığını ve bu sınıf artışının beraberinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirdiğini ileri sürmektedir. Tarihsel süreçte toplumsal cinsiyet farklılıkları hep olsa da bu farklılıkları eşitsizliğe dönüştüren ve bu eşitsizlikten beslenen en kritik dönem kapitalizmdir (Giddens, 2012b: 31-64; Smith, 2012). Engels (1979)'e göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği ilk olarak ailede başlamaktadır. Aile içinde gerçekleşen yeniden üretim kadınları ikincil bir konuma sürüklemektedir. Ailenin ait olduğu sınıfların birbirinden farklı olması kadın üzerindeki baskının şeklini, gücünü değiştirse de kadının üstündeki baskıyı kaldıran herhangi bir sınıf yoktur (Engels, 1979; akt: Smith, 2012). Sınıf fark etmeksizin kadının aile içinde sunduğu emek tüm kadınlar için ortak bir deneyimdir (Bora, 2005: 21-40). Fakat alt sınıftaki aileye mensup bir kadının üzerindeki yük hiç şüphesiz üst sınıftakilerden çok daha fazladır (Smith, 2012). Radikal feministler ise kadın ve erkek arasındaki cinsel güç ilişkilerine odaklanırlar. Cinsel güç ilişkilerinin yarattığı cinsiyet kimlikleri beraberinde toplumsal rolleri getirmektedir. Cinsiyete göre belirlenen rollerle alınan sorumlulukların kadın ve erkek arasındaki güç ilişkilerini belirlediğini varsaymaktadırlar. Güç ilişkilerinde erkeklerin ağır basması ataerkilliği beraberinde getirmektedir (Diekman & Goodfriend, 2006; Eisenstein, 1979: 1-41). Ataerkilliğin ise aileyle korunduğunu ve aile aracılığı ile nesiller boyu aktarıldığını ileri sürmektedirler. Aynı zamanda radikaller ailede üretime değil üremeye odaklanırlar. Ailede var olan ataerkil sistemin ekonomiye ya da tarihsel süreçlere değil biyolojiye dayandığını öne sürerler (Eisenstein, 1979: 1-41). Sosyalist feministler radikal feministlerle ataerkilliğin kapitalizmden önce de var olduğu konusunda uzlaşırlar (Güçlü, 2020: 83-89). Fakat onları radikal feministlerden ayıran temel nokta; kapitalizmle birlikte güçlenen sınıf farklılıklarının ataerkilliği derinleştirdiği düşüncesidir (Eisenstein, 1979: 1-41). Bu tez çalışmasında Marksist yaklaşımın ekonomi ve sınıf meselesi ile kısıtlı kalması, radikal yaklaşımın ise güç ilişkilerine dayanan ataerkil anlayışa bağlı kalmasının aile ve aile değerlerini anlamak adına yetersiz kalacağı kanısına varılmıştır. Bu nedenle kuramsal çerçeve sosyalist feminist yaklaşım üzerine çizilmiştir. Sosyal feminizm kadın üzerindeki baskıyı ve kadının ikincil konumunu ne yalnızca sınıf meselesi üzerinden ele alır ne de biyolojik güç ilişkilerinden. Sosyal feministler kadının ezilmişliğini; ailede var olan ataerkil hiyerarşinin kapitalist sistemdeki sınıflara

yansıyarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine bağlar. Sosyal feminizmin amacı kapitalizm ile ataerkilliğin birbirine olan bağımlılıklarını anlamak, tartışmak ve yorumlamaktır (Eisenstein, 1979: 1-41).

Sosyalist feministlere göre aile, bir çok sorunu net bir biçimde içinde barındırmasına rağmen bu sorunları maskelemektedir (Vogel, 1990: 19). Sosyalist feministler aile ile değil aile ideolojisi ile savaşırlar. Aile ideolojisi aileyi bireylerin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan, iş bölümü ile ortaklaşa hareket eden güvenli bir yer olarak tanımlamaktadır. Oysaki aile toplumlarda sınıf farklılıkların ve cinsiyet eşitsizliğinin yaratıldığı bir yer de olabilmektedir (Barrett & McIntosh, 1982).

Bahsi geçen kuram çerçevesinde Akdeniz toplumlarında aile değerlerinin dönüşümü toplumsal cinsiyet ana akımlaştırılarak analiz edilecek ve yorumlanacaktır. Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması *(gender mainstreaming)* toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi adına tüm dünyada kabul gören küresel bir stratejidir. Bu kavram, tüm politikaların, programların, çalışmaların ana akımlarını ve işlevlerini, toplumsal cinsiyet eşitliğini entegre etmek adına, toplumsal cinsiyet perspektifinden ele almak olarak tanımlanmaktadır (UNWOMEN, 2014). Bu sayede hem kadınların hem de erkeklerin beklenti, istek ve deneyimleri tüm politika, program ve çalışmaların tasarım, uygulama, izleme ve değerlendirilmesine yansımaktadır. Böylelikle yapılan çalışmalarda erkek ve kadın eşit derecede etkin olmaktadır (UNWOMEN, 2014; akt: Devaux, 2014).

2.2 Literatür Taraması

2.2.1 Değer Çalışmaları

Değer çalışmalarının önemi, geçmişte değerleri anlamak ve ölçmek adına geliştirilen yöntemlerden anlaşılmaktadır. Değerlerin analizi ile bireylere ve toplumlara ilişkin birçok kilitli kapının açılacağı düşünülerek değerleri ölçmek üzere farklı yöntemler geliştirilmiştir. Bireysel değerlerin ölçülmesi adına ölçek geliştiren Vernon ve Allport (1931) değerleri Eduard Spranger'in sınıflamasından esinlenerek altı başlık altında 120 soruluk bir test oluşturmuşlardır. Bireylerin teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve inanç sınıfları altında sahip olduğu değerlerin ölçülebileceğini savunmuşlardır. Toplumlarda yaşanan eşitsizlikler, ayrımcılıklar, hak ihlallerinin vs. önlenmesi adına toplumsal değerlerin analiz edilmesini ve değerlerin ölçülebilir olmasını savunan önemli araştırmacılardan biri olan Milton Rokeach değerleri enstrümental ve terminal değerler olarak ikiye ayırarak bir ölçek geliştirmiştir. Ayırdığı her iki grubun 18 tane alt değerleri bulunmaktadır. Bireyler tarafından bu değerlerin önceliğine göre hiyerarşik bir sıralama yapıldığında bireylerin ve toplumların temel

değerlerinin ölçülebileceğini savunmaktadır (Rokeach, 1968: 547-59). Değerleri ölçmek adına geliştirilen ve günümüzde de araştırmacıların sıkça kullandığı ölçeklerden biri Schwartz Değerler Ölçeği'dir. Schwartz (1992) değerleri ölçmek adına 10 değer sınıflaması yapmıştır. Güç, başarı, hedonizm, stimülasyon, özerklik, evrensellik, hayırseverlik, geleneksellik, uygunluk ve güvenlik değer sınıfları altında sorular geliştirerek bireysel ve toplumsal değerlerin ölçülebilirliğini ortaya koymuştur. Değerlere ilişkin yapılan bu çalışmalar bireysel temellidir. Bu nedenle farklı toplumlara ait değerleri kıyaslamak ve anlamak bu yöntemlerle pek mümkün olmamaktadır. Günümüzde Dünya Değerler Araştırması (World Values Survey) toplumsal değerleri anlamak ve farklı toplum değerlerini birbiriyle kıyaslamak adına en kapsamlı araştırmayı gerçekleştirmektedir. Ronald Inglehart (1981) tarafından geliştirilen bu araştırma toplumların politik, ekonomik, kültürel, inanç ve sosyal değerlerini anlamak adına birçok farklı ülkeden çok sayıda kişiye anket uygulamaktadır (Inglehart, 1981).

Son 30 yılda 'değerler ve toplumsal cinsiyet' temasına odaklanan araştırmalar incelenmiştir. Dünya Değerler Araştırması'nın veri setini kullanarak değerler, aile değerleri ve toplumsal cinsiyet konularına odaklanan 3 araştırma ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki Inglehart ve Norris (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. Inglehart ve Norris (2000) 1980'li yıllarda başlayan ve 1990'lı yılların ortalarına kadar süren Dünya Değerler Araştırması'nın elde ettiği altmıştan fazla ülkenin verilerini kullanarak cinsiyet ayrımcılığına yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı; gelişim teorisine göre küresel ölçekte farklı cinsiyetlerin oy verme davranışını saptamaktır. Daha önce gerçekleştirilen araştırmalarda siyasi katılımda kadınların erkeklere göre daha muhafazakar olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada ise muhafazakarlığın geleneksellikle ilişkisi araştırılmıştır. Gelişmiş toplumlarda kadınların da erkeklerle birlikte sola kaydığı ve siyasi eğiliminin değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ise cinsiyete göre siyasi katılımda modernleşmenin etkisi olduğunu ve modernleşmenin de kültürel faktörlerle etkileşim içerisinde olduğunu göstermiştir (Inglehart & Norris, 2000). Bir diğer araştırma ise Müslümanlık ile ataerkillik arasındaki anlamlı bir ilişkinin varlığını/yokluğunu kanıtlamak adına Alexander ve Welzel (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Müslümanları ve Müslüman toplumların değerlerinin ataerkillikle bağlantısını anlamak için yapılan ilk uluslararası çalışmadır. Çalışma 1999-2001 (4. Dalga) ve 2005-2008 (5. Dalga) Dünya Değerler Araştırması'nın ataerkillik ve inanç değerlerini ölçmek için yöneltilen sorulardan elde edilen verilerin analizi ile gerçekleşmiştir. Analizlerde Müslüman toplumlar ve Müslüman olamayan toplumlar kıyaslanarak sonuca ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Müslümanların Müslüman olmayanlara göre ataerkil değerlerin daha fazla olduğunu ve bu değerleri destekleme eğiliminin daha fazla olduğunu

ortaya koymuştur. Müslüman toplumlarda Müslümanlıkla ataerkil değerlerin birbiri ile örtüştüğü ve bu nedenle güçlü bir ilişki içerisinde olduğu görüşüne varılmıştır (Alexander & Welzel, 2011). Son olarak Dünya Değerler Araştırması verilerinden yararlanarak aile değerleri alanında çalışma yapan bir diğer araştırmacılar Szoltysek ve Poniat (2018)'dır. Avrupa toplumlarının mevcut aile değerleri ile geleneksel aile değerlerinin bir karşılaştırması sunulmuştur. Aynı zamanda mevcut aile değerlerinin içerisinde ne kadar geleneksellik taşıdığı ölçülmüş ve bunların toplumsal cinsiyet, ekonomi, refah vb. alanındaki etkisine bakılmıştır. Araştırmada 'The North Atlantic Population Project (NAPP)' ve 'Mosaic databases of historical census microdata' verileri kullanılarak 'ataerkillik endeksi' olarak bilinen tarihsel aile örgütünün ölçüsü hesaplanmıştır. Aynı zamanda Dünya Değerler Araştırması'nın eşitlik, fırsat, özgürlük ve özerklik değerlerini ölçen verileri analiz edilmiştir. Aile değerleri içerisinde geleneksellik arttıkça insani gelişim seviyesi, ekonomik gelişim, toplumsal cinsiyet vd. azaldığı sonucuna varılmıştır (Szoltysek & Poniat, 2018). Son 30 yılda 'değerler ve toplumsal cinsiyet' e ilişkin Schwartz ve arkadaşları tarafından 1998 ve 2009 yıllarında gerçekleştirilen 'değer öncelikleri ve toplumsal cinsiyet' araştırmaları bu tez çalışmasının da perspektifini oluşturmaktadır. Gibson ve Schwartz (1998) tarafından 'Değer Öncelikleri ve Toplumsal Cinsiyet' başlıklı bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı; kadın ve erkek arasındaki değer önceliklerinin farkını saptamaktır. Araştırma İsrail vatandaşları ile gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet deneyiminin sosyodemografik moderatörleri olarak yaş, eğitim ve etnisite kullanılmıştır. Kullanılan değişkenler ile belirlenen 10 farklı değer türü arasında herhangi bir etkileşimin olmadığı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda yapısal analizler sonucunda değer sistemlerinin kadın ve erkekler için benzer etkilere sahip olduğu saptanmıştır. Yapılan analizler ışığında araştırma; değer önceliklerinin cinsiyete göre farklılaşmamasını tartışmaktadır (Gibson & Schwartz, 1998). Daha sonra Schwartz ve Rubel-Lifschitz, (2009) farklı toplumsal yapılara göre cinsiyetlerin değer önceliklerini araştırmıştır. Aynı zamanda toplumlarda farklılaşan cinsiyet eşitliği ile değer öncelikleri arasındaki ilişki test edilmiştir. Araştırma 25 temsili ülkeden gelen 68 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma ile 'Yardımseverlik, evrensellik, hedonizm vb. değerlerin önceliği ile cinsiyet eşitliği artar; geleneksellik, güç, başarı, güvenlik vb. değerlerin önceliği ile cinsiyet eşitliği azalır.' hipotezi doğrulanmıştır. Aynı zamanda cinsiyetler için değer önceliklerinin toplumsal yapılara göre değiştiği ve cinsiyet eşitliği üzerine etkisi olduğu saptanmıştır (Schwartz & Rubel-Lifschitz, 2009). Yapılan bu iki araştırmada değer önceliklerinin toplumsal cinsiyete göre farklılık göstermesi ve bu sonuca ancak farklı toplumların bir arada alınarak ulaşılması

bu tezde farklı ülkelerden verilerin alınmasını ve toplumsal cinsiyet temelinde değer önceliklerinin analiz edilmesini tetiklemiştir.

2.2.2 Aile Değerlerine İlişkin Çalışmalar

Bireylerin sahip olduğu temel değerler onların isteklerinin, ilgi alanlarının ve beklentilerinin yönünü gösterir. Aynı zamanda topluma göre değişiklik gösteren tutum ve davranışların, inançların, geleneklerin temelinde bireylerin ve toplumların sahip olduğu değerler yatmaktadır. Bu nedenle değer araştırmaları bir toplumu anlamak adına kilit rol oynamaktadır. Değerler hakkında bilgi edinildiğinde toplumda mevcut bulunan tutum ve davranışların tanımlaması yapılabilmektedir (Rokeach, 1973; akt: Ersoy, 2018). Aile değerleri kavramı bir aileyi neyin oluşturduğu, toplumsal açıdan ailenin nelerden oluşması gerektiğini belirten ve toplumdan topluma değişen farklı aile tutumlarını içeren geniş çaplı bir kavramdır. Ailenin oluşumu ve devamlılığı için toplumsal açıdan bir dizi tutum ve davranışların aile üyeleri tarafından yerine getirilmesi beklenmektedir. Tarihe bakıldığında aile olarak adlandırılan grupların doğal ve biyolojik olarak değil içinde bulunduğu toplumsal yapılara göre oluştuğu görülmektedir. Haliyle toplumlara göre oluşan aile, içinde toplumsal çıkar ve idealleri, toplum tarafından beklenen davranış ve tutumları içermektedir. Aynı zamanda ailenin toplumsal yapılara göre oluşmasının bir diğer çıktısı toplumların değişimi ve dönüşümünün beraberinde ailenin de değişim ve dönüşümünü getirmesidir (Write & Jagger, 1999: 1-3). Geçmişten günümüze yaşanan aile dönüşümleri aile değerlerinin dönüşümüne de neden olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsiyet kimlikleri farkındalığının artması, kadınların işgücüne katılım oranlarının artması, cinsler arasındaki davranış ve tutumlardaki beklentilerin, isteklerin değişmesi, aileye yüklenen anlamların değişmesi aile değerlerinin dönüşümünü tetikleyen faktörlerdendir (Giddens, 2012a: 242-286). Dünya Değerler Araştırması'nın verileri kullanılarak yapılan aile değerlerine ilişkin çalışmalar bu tez için kaynak teşkil etmektedir.

Herreros, (2015) Dünya Bankası'nın Yönetişim Göstergeleri Veri Tabanı ve Dünya Değerler Araştırması'na ait 5. dalganın (Inglehart vd., 2018) verilerini kullanarak bireylerde aile değerleri, aile içi iletişim ve devletin sosyal güven üzerindekini etkisini saptamak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Aile içinde çevreye karşı temkinli olma, diğer insanlara hemen güvenmeme gibi konularda verilen değer eğitimlerinin ve kuvvetli aile içi ilişkilerin, bağların bireyleri sosyal ortamlardan uzaklaştırdığı ve bireylerin sosyal güven seviyesinin düştüğü varsayılmıştır. Aynı zamanda aileye olan güven ile sosyal güven arasında bir ilişki olup olmadığı merak konusu olmuştur. Konuya ilişkin yapılan araştırma modeli ile ülkeler

düzeyinde karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Bunun için 44 ülkenin verilerinden yararlanılmıştır. Araştırmada '*sosyal güven*' bağımlı değişkeni oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenler ise: *Aile içi ilişkilerin yoğunluğu* (Değişken için ailenin birey için önemini ölçen ve çocuk sayısını belirten sorulardan yararlanılmıştır.), *aileye güven* (Değişken için aileye güveni ölçen sorudan yararlanılmıştır.), *devlet etkinliği'* (Bu değişken için Dünya Bankası'nın verilerinden yararlanılmıştır.), *eğitim düzeyi, gönüllü organizasyonlara katılım, yaş* ve *cinsiyet* olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın aile alanında ulaştığı sonuç şu şekilde olmuştur: Aileye olan güvenin düşük fakat aile ilişkilerinin yoğun olması sosyal güveni olumsuz etkilemektedir. Fakat aileye güven yüksekse aile içi ilişkilerin yoğun olması sosyal güveni olumlu yönde etkilemektedir. Bireylerin duyduğu güven yalnızca aileyle ilişki değildir, yaşadığı ülke ve devlet de sosyal güveni etkilemektedir (Herreros, 2015). Amerika'da yaşayan Hispaniklerin (İspanya kültürüne sahip bireyler) doğum oranlarındaki düşüşü araştıran bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Düşen doğum oranlarını anlamak adına Hispanikler ile Hispanik olmayan bireyler arasındaki aile görüşleri test edilerek düşük doğum oranlarının sebebi saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada Hispanik bireylerin geleneksel değerlerinin asimile olduğu savunulmaktadır. Çalışmaya yönelik üç hipotez sunulmuştur. İlki: Amerikalı Hispaniklerin aile görüşleri Arjantin, Meksika ve İspanya'da yaşayan Amerikan olmayan Hispaniklere göre Hispanik olmayan Amerikanlarla daha benzerdir. İkincisi: Arjantin ve İspanya'dan gelen katılımcıların aile görüşleri Meksikalılara göre daha çok birbirine benzemektedir. Üçüncüsü ise: Hispaniklerin aileye ilişkin görüşleri Afro Amerikanlara göre Hispanik olmayan beyazlarla daha benzerdir. Çalışmada Dünya Değerler Araştırması'nın ilk dört dalgası (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018d, 2018c, 2018a; Inglehart vd., 2018) kullanılmıştır. Aile kompozisyonuna, aile içindeki rollere ve evliliğin sosyal bir kurum olarak belirginliğine yönelik değerler ölçülmüştür. Bu çalışmayla farklı kültürlerin aileye ilişkin değerleri etkilediği varsayılmaktadır. Yapılan analizler ışığında farklı etnik kökenli bireylerin aynı kültür alanı içinde birlikte yaşayanlarla aynı etnik kökenli insanların farklı kültür alanında yaşayanlara göre aile değerlerinin daha benzer olduğu sonucuna varılmıştır (Acevedo, 2009). Aile değerlerine ilişkin bir diğer çalışmada ise Filipinliler üzerinden ele alınmıştır. Filipinler'deki bireylerin aileye ilişkin görüşlerini ölçen bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Filipinler'de aile merkezli ve çocuk merkezli olmak, yakın aile bağlarına sahip olmak ve büyük bir aileye sahip olmak Filipin ailelerinin bazı temel unsurlarıdır. Filipinlilerin aileye ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla aile kurma, kadının aile içindeki rolleri ve ebeveynliğe ilişkin değerlerden yararlanılmıştır. Araştırmada Dünya Değerler Araştırması'nın 3. dalgasına (Inglehart, Haerpfer, Moreno,

Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018c) ait veriler kullanılmıştır. Aileye ilişkin değerlerin inanç, eğitim düzeyi, coğrafi konum, sosyal sınıf ve etnik gruplar arasında farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır (Morillo, Capuno, & Mendoza, 2013). Headey, Trommsdorff ve Wagner (2022) ise değerlerin yaşam doyumu üzerine etkisini ölçmek adına Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2010 yılları arasında (Inglehart vd., 2018; Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a, 2018b) topladığı verilerden yararlanarak bir araştırma gerçekleştirmiştir. Değerler sınıflandırılırken Schwartz'ın oluşturduğu değerler (Schwartz, 1992) kategorisinden yararlanılmıştır. Bu nedenle değerler; kişisel değerler, aile değerleri, arkadaşlık ve boş zaman değerleri, materyalist değerler, politik değerler, dini değerler olarak sınıflandırılmıştır. Aile değerlerine bağlı tutum ve algılar; ailenin önemi, aileyi gururlandırmayı, ebeveynlere saygı ve sevgi duymayı ölçen sorularla, aile değerlerine bağlı davranışsal seçimler; çocuk sayısı ve akrabalarla geçirilen süreyi ölçen sorularla, aile değerlerine ilişkin memnuniyet; aileye ilişkin memnuniyeti soran soruyla (Araştırma dalgasında soru yok ise 'aileye karşı güven' sorusu kullanılmıştır.) ölçülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre sınıflandırılan altı değerden üçü (kişisel değerler, aile değerleri, arkadaşlık ve boş zaman değerleri) tüm ülkelerde yaşam memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahipken diğer üç değer (materyalist değerler, politik değerler, dini değerler) kimi ülkelerde yaşam memnuniyeti üzerinde olumlu etki yaratırken kimi ülkelerde ya hiç etki yaratmamış ya da olumsuz etki yaratmıştır (Headey vd., 2022). Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalgasına (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a) ait veriler kullanılarak yapılan bir çalışma insanların modernliği hevesle benimsemek yerine, buna direnebileceğini ve geleneksel dini, aile ve cinsiyet değerlerine bağlı kalabileceğini göstermiştir. Batı toplumları giderek modern değerler yönünde ilerlese de az gelişmiş toplumlarda geleneksel değerlerin daha yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışma, geleneksel değerlere yönelik desteğin sosyal temellerinin nedensel bir modelini geliştirmektedir. Bireyin cinsiyeti, yaşı, eğitimi, mesleki durumu ve geliri; bireyin ve toplumunun sosyo-ekonomik gelişim düzeyi ve toplumunun ait olduğu bölge ele alınarak geleneksel değerlere yakınlığı/uzaklığı ölçülmüştür. Aile değerlerine ilişkin ulaşılan sonuçlara bakıldığında; erkeklerin kadınlara göre, yaşlıların gençlere göre, düşük statülü bireylerin yüksek statülü bireylere göre daha geleneksel aile değerlerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda 55 ülkeden yalnızca İsveç, Norveç ve Japonya'nın daha modern aile değerlerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Marsh, 2009). Müslüman toplumlarda ve Müslüman olmayan toplumlarda yaşayan Müslümanların sosyal dışlanmaya göre dini değerlerini, aile değerlerini ve cinsiyet değerlerini karşılaştırdığı bir analiz yapılmıştır.

Çalışma için Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalga (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a) verilerinden yararlanılmıştır. Örneklem için 9 Müslüman çoğunluklu toplum ve 9 Müslüman azınlıklı toplum seçilmiştir. Yapılan analizler ışığında Müslüman toplumlarda yaşayan Müslümanların Müslüman olmayan toplumlarda yaşayan Müslümanlara göre geleneksel dini, aile ve cinsiyet değerlerinin daha belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda bu durumla bireyin toplumda yaşadığı sosyal dışlanma arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sosyal dışlanmanın fazla olduğu bölgelerde geleneksel dini, aile ve cinsiyet değerlerinin asimile oranı düşüktür. Fakat sosyal dışlanmanın az olduğu bölgelerde geleneksel dini, aile ve cinsiyet değerlerinin asimile olma ve bireyin yaşadığı topluma benzeme oranı daha fazladır (Marsh, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YÖNTEM

3.1 Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın temel amacı; Akdeniz toplumlarında aile değerlerinin dönüşümünü ortaya koymaktır. Farklı refah seviyelerine sahip üç (İspanya, Mısır ve Türkiye) Akdeniz ülkesinin mevcut aile değerleri toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alınmıştır. Analizlerde toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması, kadın ve erkek açısından aile değerlerinin ne olduğunun ortaya konulması hedeflenmektedir. Bahsi geçen üç ülkenin refah seviyeleri birbirinden oldukça farklıdır.

Şekil 1: Kültürel Harita (Gelir Durumuna Göre)

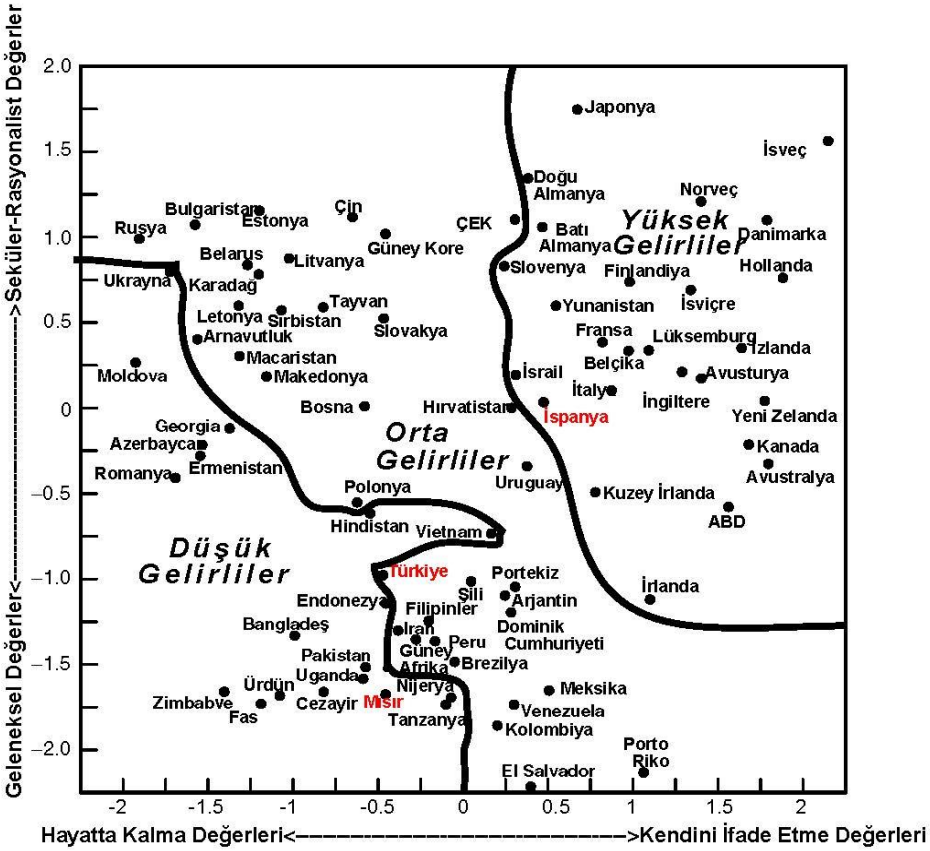

(Inglehart & Welzel, 2005: 57)

Verilen harita Akdeniz ülkeleri bağlamında düşünüldüğünde üç ülke dikkat çekmektedir. Bunlar: İspanya, Mısır ve Türkiye. Üç ülkede farklı gelir düzeylerine sahiptir. Fakat İspanya'nın orta gelirliler sınırına, Türkiye'nin düşük gelirliler sınırına ve Mısır'ın da orta gelirliler sınırına yakın olduğu görülmektedir. Değerler bağlamında incelendiğinde her üç ülkede hayatta kalma değerlerinden kendini ifade etme değerlerine geçişin orta kısmında yer

almaktadır. Yatay eksende İspanya'ya göre Mısır ve Türkiye hayatta kalma değerlerine daha yakındır. Diğer anlamda Türkiye ve Mısır'ın özgürleştirici değerleri İspanya'ya göre daha düşüktür. Fakat İspanya'nın bulunduğu yüksek gelirliler kategorisinde kendini ifade etme değerlerine en uzak ülkelerden biri olduğu görülmektedir. Geleneksel değerlerden seküler-rasyonalist değerlere geçiş bağlamında düşünüldüğünde Mısır'ın geleneksel değerlerinin daha baskın olduğu görülmektedir. Fakat her üç ülkede farklı gelir düzeylerine sahip olmalarına rağmen geleneksel değerlerin ağırlıkta olduğu ya da seküler-rasyonalist değerlerin sınırında olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu durumda birbirinden farklı gelişmişlik düzeylerine sahip bu üç ülkenin değerlerine ilişkin benzerlikleri merak uyandırmaktadır (Inglehart & Welzel, 2005: 57). Aynı zamanda bu üç ülke Akdeniz'in doğusu (Mısır), batısı (İspanya) ve kuzeyi (Türkiye) olmak üzere 3 farklı bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle tez çalışmasında Akdeniz ülkeleri olarak İspanya, Mısır ve Türkiye seçilmiştir. Haritada verilen değerlere ilişkin benzerliğe sahip olmalarının nedeni aynı havzayı paylaşmaları ve bu havzada yaşanan değişim ve dönüşümlerden aynı oranda etkilenmeleri midir? Verilen bu harita 2002 yılına aittir. Bu tez çalışmasında 1999-2004 ve 2010-2014 dalgalarında elde edilen verilerden yararlanarak İspanya, Mısır ve Türkiye'nin yaklaşık 10 yıllık aileye ilişkin değer dönüşümleri toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alınmıştır. '*Akdeniz'de yaşanan gelişmeler aile değerleri bağlamında her üç ülkeyi de aynı oranda mı etkiledi yoksa bu üç ülkeyi birbirinden farklılaştırdı mı?'* sorusuna yanıt aranmıştır. Bu ülkelerin ulaştıkları refah seviyeleri ile birlikte farklı toplumsal cinsiyet rollerinin aileye ilişkin hangi değerleri dile getirdiği irdelenmiştir. Toplumsal cinsiyet ana akımlaştırılarak aileye iliştirilen değerlerin toplumsal kökenle olan ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışmada '*Akdeniz ailelerinde geleneksel değerler yerini koruyor mu yoksa seküler-rasyonalist değerlere doğru bir geçiş yaşanıyor mu?'* sorusunun cevabı aranmaktadır.

3.2 İkincil Veri Analizi

İkincil veri analizi, başka kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından toplanan verilerin başka bir amaç ve araştırmalar için yeniden analiz edilmesidir (Chivaka, 2018; Johnston, 2014). İkincil veri analizinin diğer araştırma yöntemleri gibi avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Dezavantajları bu araştırmaların sınırlılıklarını oluşturmaktadır. İkincil veri analizine dair; alanında deneyimli araştırmacıların bu yöntemi kullandığında fayda sağlayacağı iddiası bu yöntemin dezavantajlarından biridir (Thorne, 1990; akt: Chivaka, 2018). Bir diğer dezavantajı ise ikincil veri analizinde kullanılan veri setlerinin spesifik konular için yeterli örneklem büyüklüğünü içinde barındırmama olasılığı bulunmaktadır. Aynı

zamanda ikincil veri analizini kullanan araştırmacı veri toplama sürecini kontrol edemediği ve bu süreçte yer almadığı için verilerin ve analizlerin doğruluğu hakkında bir soru işaretiyle karşılaştıkları belirtilmişti (Vartanian, 2011: 9-23). Fakat bazı araştırmalar için ikincil veriler tek veri kaynağı olmaktadır (Nachmias & Nachmias, 1992; akt: Chivaka, 2018). Ek olarak belirli alanlarda toplanan verilerin başka bir araştırma sorusu üzerine yeniden analiz edilmesi alandaki çeşitliliğin ve verilerin güvenirliğinin artmasını sağlamaktadır (David & Sutton, 2004; akt: Chivaka, 2018).

Bu çalışmanın konusu gereği büyük ölçekli verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Büyük ölçekli veriler ile istatistiksel analizler yapılacağı için çalışmanın nicel araştırma teknikleri altında ilerlemesi gerekmektedir. Ayrıca nicel bir yöntemle gerçekleştirilen araştırmada elde edilen bulguların genellenebilirliğinin yüksek olması belirlenen konu için bir avantaj oluşturmaktadır. Büyük ölçekli verileri elde etmek oldukça uzun zaman ve para gerektiren bir süreçtir. Zaman ve para, araştırmanın temel iki sınırlılığını oluşturmaktadır (Neuman, 2014a: 1-91). Akdeniz'de aile değerlerine ilişkin geniş çapta veri toplamak planlanan tez süreci içerisinde mümkün olmadığı için daha önce toplanmış verilerin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada ikincil veri analizinden yararlanılmıştır. Aynı zamanda bu tip ülkeleri kıyaslamak adına zengin bir veri sunmaktadır. İkincil veri analizinde veri toplamadan ziyade verilerin analizine odaklanılmaktadır (Neuman, 2014b: 478). Ayrıca ikincil veri analizi ile araştırmanın temel sınırlılıkları olan para ve zamandan tasarruf etmek mümkün olmaktadır. Diğer yandan ikincil veri analizinde kullanılan verilerin toplanmasına ilişkin birtakım sınırlılıklar mevcuttur. İkincil veri analizinin doğasında var olan sınırlılıklar bu çalışma için de geçerlidir. Başka kurum ve kuruluşlar tarafından toplanan verilerin örneklemi ne derece temsil ettiği bilinmemektedir. Bu durumun temel sebebi örneklemin kimlerden, hangi bölgelerden vs. oluştuğuna dair bir bilginin bulunmamasıdır. Geçerlilik sorununa yol açan bu sınırlılığı aşmak için ikincil veri analizinde kullanılan örnekleme tolere edilebilir hata payı verilmelidir (Neuman, 2014b: 484-488).

Değerler alanında önemli ve kapsamlı çalışmalar yapan Ronald Inglehart'ın geliştirmiş olduğu 'Dünya Değerler Araştırması' farklı toplumlardaki temel değerlerin somutlaştırılarak analiz edilmesine önemli bir katkı sağlamaktadır. Dünya Değerler Araştırması farklı ülkelerin ve toplumların siyasi, sosyal, ekonomik, dini ve kültürel değerlere ilişkin veri toplayan, bu verilerin bilimsel ve akademik araştırmalarda kullanılması gerekçesiyle başlatılmış uluslararası araştırma projesidir. Araştırmalar her 5 yılda bir küresel düzeyde temsili ve karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilmektedir. Dünya Değerler Araştırması'nın geniş coğrafyalara uzanması, ücretsiz ve erişilebilir olması, zaman serisi araştırması olması bu

araştırmayı sosyal bilimlerde en yetkin ve yaygın uluslararası araştırmalardan biri haline getirmektedir. Ayrıca bu araştırma dünyada tüm küresel varyasyonları kapsayan tek araştırmadır. Dünya Değerler Araştırması'nın temel amacı toplumların değerlerini zaman perspektifinden karşılaştırmalı olarak sunmaktır (WVS, 2020c). Değer ölçümünün güvenirliği ve farklı toplumlara ait çok sayıda veri barındırması sebebi ile bu çalışmada Dünya Değerler Araştırması'nın elde ettiği veri setinden yararlanılmıştır. İkincil veri analizi için Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 dönemi (4. dalga) ve 2010-2014 (6. dalga) döneminde elde ettiği veri seti kullanılmıştır.

3.3 Dünya Değerler Araştırması Metodolojisi

Dünya Değerler Araştırması (World Values Survey) farklı toplumlarda yaşayan insanların inanç ve değerlerini ölçmek ve bunların dönüşümünü analiz etmek, toplumların benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırmak adına gerçekleştirilen bir araştırma projesidir (WVS, 2020b). İlk olarak 1981 yılında sosyal bilimci Ronald Inglehart tarafından başlatılan araştırmalar her 5 yılda bir farklı ülkelerde gerçekleştirilmektedir (WVS, 2020c).

Tablo 1: Dünya Değerler Araştırması'nın Gerçekleştirildiği Dalgalar, Tarihler ve Ülke Sayıları (WVS, 2020a)

Araştırma Dalgaları	Araştırma Tarihleri	Araştırmanın Gerçekleştirildiği Ülke Sayısı
Dalga 1	1981-1984	11 ülke
Dalga 2	1990-1994	21 ülke
Dalga 3	1995-1998	55 ülke
Dalga 4	**1999-2004**	**41 ülke**
Dalga 5	2005-2009	58 ülke
Dalga 6	**2010-2014**	**60 ülke**
Dalga 7	2017-2020	54 ülke

1981-1984 yılları arasında gerçekleştirilen ilk araştırmanın bulguları din, toplumsal cinsiyet, ekonomi, aile ve siyasete ilişkin değerlerin kuşaklar arasında farklılık gösterdiği yönünde olmuştur. Özellikle gelişmiş ve refah düzeyi yüksek toplumlarda gençler ve yaşlılar arasında değerlere ilişkin belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Bu değerlerin dönüşümünü anlamak ve altta yatan sebepleri saptamak amacıyla 1990-1994 yılları arasında 2. dalga araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu dalgadan elde edilen sonuçlar temel değerlerin değiştiğini göstermiştir. Bu değişime etki eden en önemli faktörün ise ekonomik gelişmeler olduğu sonucu varılmıştır. Dünya çapında yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmelerin, refah düzeyi yüksek olan toplumlardan düşük olan toplumlara ve toplumlar içindeki sınıf farklılıklarına

göre değerlerin değişimine nasıl etki ettiğini saptamak için kapsama alınan ülke sayısı artırılmıştır (WVS, 2012).

Dünya Değerler Araştırması'nda anketler her ülke için tek tip uygulanmaktadır. Soru kağıdında değerleri ölçmeye yönelik temel sorular sabit kalsa da her dönemin içinde bulunduğu koşullara ve mevcut duruma göre farklı sorular eklenmektedir. Bu nedenle dalgalar arasındaki soru kağıtlarında farklılık görülmektedir. Buna bağlı olarak soru sayısı değişmekte ve soruların bulunduğu kategori sayısı artmaktadır. Soru kağıdında bulunan sorular demokrasi, göçmenler ve etnik azınlıklar, toplumsal cinsiyet, din, çevre, iş, aile, siyaset, kültürel çeşitlilik, güven ve öznel iyi oluşa vb. ilişkin değerleri ölçmeyi hedeflemektedir (WVS, 2020b).

Veri setlerini oluşturan örneklemler için genelde her ülkeden yaklaşık 1200 kişi ile görüşülmektedir. 1200 kişi rastgele örneklem yoluyla seçilmekte ve anketler geleneksel yollarla yüz yüze uygulanmaktadır. Örneklemi oluşturan katılımcılar 18 yaş ve üzeri kişilerden oluşmaktadır (WVS, 2020b, 2020a).

Dünya Değerler Araştırması'nda değerleri ölçmek adına sorulan sorular 2 ana kategoriye ayrılmaktadır. Bu kategoriler:

1. Geleneksel değerler ve seküler-rasyonalist değerler
2. Hayatta kalma değerleri ve kendini ifade etme değerleri (Inglehart & Baker, 2000).

Geleneksel değerler dinin, otoriteye saygının, aile bağlarının vb. önemini vurgularken kürtaj, boşanma, eşcinsellik gibi değerleri reddeder. Seküler-rasyonel değerler ise geleneksel değerlerin karşı çıktığı değerlere daha olumlu bakmakta ya da geleneksel değerlerin aksini savunmaktadır. Hayatta kalma değerleri ekonomik ve güvenlik meselelerine önem verirken kendini ifade etme değerleri ise toplumsal cinsiyet eşitliğini, çevrenin korunmasını, azınlıkların katılımlarının artmasını savunmaktadır (Inglehart & Baker, 2000; Inglehart & Norris, 2003). Welzel (2013) ise soruları geleneksel değerlere karşı seküler-rasyonalist değerleri laik değerler altında; hayatta kalma değerlerine karşı kendini ifade etme değerlerini özgürleştirici değerler altında kategorileştirmiştir.

3.4 İspanya, Mısır ve Türkiye Karşılaştırması için Seçilen Veri Setleri

Bu tez çalışmasında aile değerlerinin dönüşümü analiz etmek adına Dünya Değerler Araştırması'nın gerçekleştirdiği Dalga 4 (1999-2004) (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a) ve Dalga 6 (2010-2014) (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018b) araştırmalarının veri setinden yararlanılmıştır. Tez çalışmasında Dalga 4 ve Dalga 6'ya dair veri setinin kullanılması ve bu

zaman aralığının seçilmesinin altında önemli nedenler yatmaktadır. Bu nedenlerden biri verilen dalgalarda daha fazla sayıda Akdeniz ülkesine anket uygulanarak değerler araştırmasının gerçekleştirilmesidir. Aynı zamanda ortak soru sayısı karşılaştırıldığında dönüşümü anlamak adına tatmin edici sorular her iki dalgada da bulunmaktadır ve en yakın değişmeden kalan soru kağıdı yine bu iki dönem arasındadır.

Tablo 2: Soru Sayısı

Dalgalar	SoruSayısı	Ortak Soru Sayısı
Dalga 4 (1999-2004)	245 soru	106 soru
Dalga 6 (2010-2014)	258 soru	

Bir diğer neden ise Dalga 4 (1999-2004) ile Dalga 6 (2010-2014) arasında yaşanan dünyadaki ve Akdeniz'deki gelişmelerdir. Dalga 4 (1999-2004) araştırması gerçekleştirilirken dünya 3. dalga/kuşak feminist hareketlerin etkisinde iken Dalga 6 (2010-2014) gerçekleştirilirken dünya 4. dalga/kuşak feminist hareketlerin etkisi altına girmiştir. Yaşanan bu dönüşümün toplumsal cinsiyete ilişkin değerlerin dönüşümüne de etki ettiği düşünülmektedir. Zira 3. dalga/kuşak feministler cinsiyet eşitsizliği, kadınlara nefret söylemlerinin yanı sıra trans bireylere ve homoseksüelliğe dikkat çekerek onların varlığını da görünür kılmıştır. 4. dalga/kuşak feminist hareket ise 3. dalga/kuşak feministlerin savunduğu değerlerin internet aracılığı ile daha da yaygınlaşmasına sebep olmuş, aynı zamanda erkeklik çalışmalarını, seks işçiliğini, LGBTİQ+ vb. hareketlerini kapsamı altına alarak feminist hareketleri küreselleştirmiştir(Baran, 2021). Diğer yandan bu aralıkta tüm dünyada internet kullanımı hız kazanmıştır (Worldbank, 2019). Aynı zamanda bu dönemde sosyal medyanın ortaya çıkması ve bireylerin kendilerinin içerik üretebileceği alanların oluşması; bunlara küresel düzeyde herkesin ulaşım sağlaması yaşanan çarpıcı ve değerler anlamında etkileyici gelişmelerdir (Kaplan & Haenlein, 2010). Seçilen zaman aralığında ön plana çıkan bir diğer gelişme ise iklim değişikliğidir. Geçmiş zamanlara göre yaşanan iklimsel olaylar değişmiş ve bu değişim dünya çapında yaşanabilecek bir krize kapı açmıştır (IPCC, 2015). İklim değişikliğinden en çok etkilenen bölgelerden biri ise Akdeniz Havzasıdır (WVF, 2021). Akdeniz'de kendini gösteren iklim değişikliği ve buna bağlı ortaya çıkan politikaların Akdeniz toplumlarını doğrudan etkilediği ve Akdeniz toplumlarının dönüşümüne neden olduğu düşünülmektedir. Seçilen aralıkta Akdeniz'de yaşanan iki önemli gelişme vardır. Bunlar: Arap Baharı (Paksoy, Paksoy, & Alancıoğlu, 2013) ve Suriye İç Savaşı (Canyurt,

2018)'dır. Yaşanan bu iki olay önceki dönemlerde toplumların bir dönüşüm yaşadığını ve bu olayların da yaşanan dönüşümün neticesinde ortaya çıktığını düşündürmektedir. Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı Dalga 6 (2010-2014) gerçekleştirilirken patlak veren olaylardır. Bu nedenle Dalga 4 ve Dalga 6 arasındaki yaklaşık 10 yıllık süreçte Akdeniz toplumlarının bir dönüşüm içerisinde olduğu tahmin edilmektedir.

Tüm bu yaşanan gelişmelerin Akdeniz toplumlarını ve bu toplumların aile değerlerini etkilediği varsayımından yola çıkarak analiz için Dalga 4 ve Dalga 6 aralığı tercih edilmiştir. Akdeniz'de aile değerlerinin dönüşümünü anlamak adına üç ülkeye odaklanılmıştır. Bu üç ülke belirlenirken Inglehart ve Welzel'in, (2005) Dünya Değerler Araştırması'nın verilerini kullanarak oluşturduğu kültürel haritadan yararlanılmıştır (Inglehart & Welzel, 2005).

3.5 İspanya, Mısır ve Türkiye için Örneklem Büyüklükleri

Dünya Değerler Araştırması'nın 4. Dalga'sına (1999-2004) (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018a) ait veri setinde örneklem büyüklüğü 7700 kişiden oluşmaktadır. Bu kısımda örnekleme ilişkin önemli bir noktadan bahsetmek gerekir. Seçilen üç toplum için de ağırlıklandırma değişkenleri mevcut iken bu üç topluma ait ortak bir ağırlıklandırma değişkeni mevcut değildir. Veri setinde her toplum kendi içinde ağırlıklandırılmıştır. Karşılaşılan bu durum örneklemin sınırlılığını oluşturmaktadır.

Tablo 3: Ülkelere Göre Katılımcı Sayıları (Dalga 4)

Ülke	Kadın	Erkek	Toplam
İspanya	626	583	1209
Mısır	1460	1540	3000
Türkiye	1682	1720	3401

6. Dalga'da (2010-2014) (Inglehart, Haerpfer, Moreno, Welzel, Kizilova, Diez-Medrano, Lagos, vd., 2018b) ise örneklem büyüklüğümüz 4317 kişiden oluşmaktadır. Katılımcı sayısının en yüksek olduğu ülke ise Türkiye'dir.

Tablo 4: Ülkelere Göre Katılımcı Sayıları (Dalga 6)

Ülke	Kadın	Erkek	Toplam
İspanya	612	577	1189
Mısır	761	761	1523
Türkiye	814	791	1605

Dalga 4 ve Dalga 6 'da örneklem büyüklüklerinin değiştiği görülmektedir. İspanya, Mısır ve Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde Dalga 6'nın Dalga 4'e göre daha az sayıda katılımcı ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Dalga 6'ya göre ülkelerdeki katılımcı sayılarına bakıldığında en yüksek katılımcı sayısının bulunduğu ülke Türkiye olmaktadır. Ülkeler bağlamında katılımcı sayıları değerlendirildiğinde İspanya'nın her iki dalgada da katılımcı sayılarının önemli ölçüde değişmediği görülmektedir. Fakat Mısır ve Türkiye'de katılımcı sayıları Dalga 6'da neredeyse yarı yarıya düşmektedir.

3.6 İkincil Veri Analizi İçin Değişken Belirleme

Dünya Değerler Araştırması'nın elde ettiği veri setleri kullanılarak yapılan aile değerlerine ilişkin çalışmalarda; aile değerlerinin nelerden oluştuğu ve hangi sorular üzerinden ölçüldüğüne dair net bir fikir birliğine rastlanmamıştır. Bu nedenle aile değerlerinin ölçüldüğü düşünülen sorular daha önce bu alanda yapılan çalışmalar ve bu tez çalışması için belirlenen kuramın ışığında 4 kategoriye ayrılmıştır (Acevedo, 2009; Alexander & Welzel, 2011; Barrett & McIntosh, 1982; Giddens, 2012b; Herreros, 2015; Marsh, 2009, 2012; Morillo vd., 2013; Szoltysek & Poniat, 2018). Bu soru kategorileri:

- Ailenin Önemine İlişkin Değerleri Ölçen Sorular
- Ebeveynliğe İlişkin Değerleri Ölçen Sorular (Gelenekselci Ebeveynlik-Özgürlükçü Ebeveynlik)
- Toplumsal Cinsiyete İlişkin Güç İlişkilerini Ölçen Sorular
- Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerleri Ölçen Sorular

olarak belirlenmiştir. Ancak literatürde (Inglehart, 2005; Inglehart & Norris, 2003; Inglehart & Welzel, 2005; Welzel, 2013) ebeveynliğe ilişkin değerleri ölçen sorular gelenekselci ve özgürlükçü ebeveynliği ölçen sorular olarak iki kutba ayrılmış ve analizler bu iki grup üzerinden yapılmıştır. Bu nedenle tez çalışmasında ebeveynliğe ilişkin değerler: gelenekselci

ebeveynliğe ilişkin değerler ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler olarak analiz edilmiştir.

Belirlenen kategoriler analizlerde bağımlı değişkeni oluştururken toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf bağımsız değişkeni oluşturmaktadır

Tablo 5:Aile Değerlerini Oluşturan Değişkenler

Değerler	Kategori	Değişkenler	İndeks
Ailenin Önemine İlişkin Değerler	**1-4** (1= hiç önemli değil, 4= çok önemli)	**1-** Dalga4/6 (V4): Aile (Family) **2-** Dalga 4 (V113), Dalga 6 (V49): Hayattaki temel hedeflerimden biri ebeveynlerimi gururlandırmaktır. (One of my main goals in life has been to make my parents proud.)	1 – 4 (1'e yaklaştıkça ailenin önemi azalırken 4'e yaklaştıkça ailenin önemi artmaktadır.)
Ebeveynliğe İlişkin Değerler	**1-2** (1= önemli değil, 2= önemli)	**Gelenekselci Ebeveynlik Değerleri** **1-** Dalga 4 (V16), Dalga 6 (V13): Çalışkanlık (Hard work) **2-** Dalga 4 (V22), Dalga 6 (V19): Dini İnanç (Religious faith) **3-** Dalga 4 (V24), Dalga 6 (V21): İtaat (Obedience)	1 – 2 (1'e yaklaştıkça gelenekselci ebeveynlik eğilimi azalırken 2'ye yaklaştıkça artmaktadır)
		Özgürlükçü Ebeveynlik Değerleri **1-** Dalga 4 (V15), Dalga 6 (V12): Bağımsızlık (Indepence) **2-** Dalga 4 (V18), Dalga 6 (V15): Hayal Gücü (Imagination) **3-** Dalga 4 (V19), Dalga 6 (V16): Hoşgörü ve Saygı (Tolerance and respect for other people) **4-** Dalga 4 (V21), Dalga 6 (V18): Kararlılık ve Azim (Determination, perseverance)	1 – 2 (1'e yaklaştıkça özgürlükçü ebeveynlik eğilimi azalırken 2'ye yaklaştıkça artmaktadır)
Güç İlişkilerine İlişkin Değerler	**1-4** (1= kesinlikle katılmıyorum, 4= kesinlikle katılıyorum)	**1-** Dalga 4 (V116), Dalga 6 (V54): Ev hanımı olmak ücretli çalışmak kadar tatmin edicidir. (Being a housewife is just as fulfilling as working for pay) **2-** Dalga 4 (V118), Dalga 6 (V51): Erkekler kadınlara göre daha iyi siyasi liderlik yapar. (On the whole, men make better political leaders than women do) **3-** Dalga 4 (V119), Dalga 6 (V52): Üniversite eğitimi kızlara göre erkekler için çok daha önemlidir. (A university education is more important for a boy than for a girl)	1 – 4 (1'e yaklaştıkça ataerkil güç ilişkileri eğilimi azalırken 4'e yaklaştıkça artmaktadır)
Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler	**1-10** (1= her zaman kabul edilir, 10= asla kabul edilemez)	**1-** Dalga 4 (V208), Dalga 6 (V203): Homoseksüellik (Homosexuality) **2-** Dalga 4 (V210), Dalga 6 (V204): Kürtaj (Abortion) **3-** Dalga 4 (V211), Dalga 6 (V205): Boşanma (Divorce)	1 – 10 (1'e yaklaştıkça cinsel tutuculuk azalırken 10'a yaklaştıkça artmaktadır.)

Verilen tabloya ek olarak:

Ailenin önemine ilişkin değerler indekste 1 - 2 arasında ise aile düşük düzeyde önemli, 2,01 – 3 aile orta düzeyde önemli, 3,01 – 4 arasında ise aile yüksek düzeyde önemli olmaktadır.

Gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler indekste 1 – 1,33 arasında ise ebeveynlik konusunda düşük düzeyde gelenekselci, 1,34 – 1,67 arasında ise orta düzeyde gelenekselci, 1,68 – 2 arasında ise yüksek düzeyde gelenekselci olmaktadır.

Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler indekste 1 – 1,33 arasında ise ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçü, 1,34 – 1, 67 arasında ise orta düzeyde özgürlükçü, 1,68 – 2 arasında ise yüksek düzeyde özgürlükçü olmaktadır.

Güç ilişkilerine ilişkin değerler indekste 1 – 2 arasında ise güç ilişkilerinde düşük düzeyde ataerkil, 2,01 – 3 arasında ise güç ilişkilerinde orta düzeyde ataerkil, 3,01 – 4 arasında ise güç ilişkilerinde yüksek düzeyde ataerkil olmaktadır.

Cinsel tutuculuğa ilişkin değerler indekste 1 – 4 arasında ise cinsellik konusunda düşük düzeyde tutucu, 4,01 – 7 arasında ise cinsellik konusunda orta düzeyde tutucu, 7,01 – 10 arasında ise cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu olmaktadır.

3.7 Veri Analiz Teknikleri

Bu tez çalışmasında nicel araştırma tekniklerinden biri olan ikincil veri analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 dönemi (4. Dalga) ve 2010-2014 döneminden (6. Dalga) elde edilen verilerin analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Analizlerde hipotez ve ilişki testleri kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak her dönemi ve her ülkeyi kendi içinde değerlendirmek amacıyla Independent T-Test ve One Way Anova testleri uygulanmıştır. Aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemine ilişkin değerler, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler, güç ilişkilerine ilişkin değerler ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler) üzerinde toplumsal cinsiyet faktörünün etkisini incelemek ve bu değerlerin kadın-erkek arasındaki farklılığını görmek adına Independent T-Test uygulanmıştır.Aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerinde yaş, medeni durum ve sınıfın etkisine bakmak, yaş grupları, medeni durum kategorileri ve sınıflar arasında bu değerlerin farklılığını görmek adına One Way Anova testi kullanılmıştır. İkinci uygulanan test ise Bivariate Correlations testidir. Bu korelasyon testi ile aile değerlerini oluşturan değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Son olarak dönemler arasında toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf bağlamında aile değerlerinin dönüşümünü görmek adına Two Way Anova testi uygulanmıştır.

3.8 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada ikincil veri analizi tekniğinden yararlanıldığı için ikincil veri analizinde karşılaşılan dezavantajlar bu çalışma için de geçerli olmaktadır. Dünya Değerler Araştırması boylamsal bir araştırma yürütse de araştırma yaptığı her dönemde aynı ülkelerden veri toplamamıştır. Araştırma yapılan dönemlerde ülke sayısının artması bir avantaj iken bir önceki dönemde veri toplanıp bir sonraki dönemde verisi yer almayan ülkelerin bulunması bu çalışmanın ilk sınırlılığını oluşturmaktadır. Çünkü seçilen ülkelerin (İspanya, Mısır, Türkiye) aile değerlerinin dönüşümünü incelemek adına bu ülkelerin iki farklı araştırma döneminde de (1999-2004 ve 2010-2014) yer alması gerekliydi. Diğer bir sınırlılık; iki araştırma döneminde sunulan soru formunda aile değerlerini ölçtüğü düşünülen soruların değişmesi idi. İki dönemde sunulan soru formunda ortak soru sayısının azalması analizleri ve ölçmek istenilen değerleri sınırlamaktadır. Çalışmada karşılaşılan bir başka sınırlılık; iki araştırma döneminde de yer alan aynı soruların yanıtlama seçeneklerinin değişmesi ve yanıt kategorilerinin farklılaşması idi. Bu durum iki döneme ait verilerin birleştirilmesi konusunda büyük engeller oluşturmaktadır. Çalışmanın son sınırlılığı ise; Mısır ve Türkiye'ye ilişkin cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri sunan verilerin bazı dönemler de yer almamasıydı. Mısır'da 2010-2014 dönemine ait cinsel tutuculuğu ölçen veriler yok iken Türkiye'de 1999-2004 döneminde bu veriler yoktur. Bu durum Mısır ve Türkiye'de cinsel tutuculuğa ilişkin değerler dönüşümünün analiz edilememesine sebep olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR

4.1 İspanya, Mısır ve Türkiye'nin Demografik Görünümü

Bu bölümde İspanya, Mısır ve Türkiye'nin demografik görünümünü anlamak adına Dünya Değerler Araştırması'nın Dalga 4 (1999-2004) ve Dalga 6 (2010-2014)'da yer alan toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf verilerinden yararlanılmıştır.

4.1.1 Toplumsal Cinsiyet

Katılımcıların toplumsal cinsiyete göre sayısı ve oranı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Dalga 6'da katılımcı sayısının Dalga 4'e göre az olmasına rağmen her iki dalgada da kadın-erkek oranları pek değişiklik göstermemiştir.

Tablo 6: Ülkelere Göre Katılımcıların Kadın-Erkek Sayısı ve Oranı(%)

Cinsiyet	Dalga 4 (1999-2004)						Dalga 6 (2010-2014)					
	İspanya		Mısır		Türkiye		İspanya		Mısır		Türkiye	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	626	51.8	1460	48.7	1682	49.4	612	51.5	761	50	791	49.3
Erkek	583	48.2	1540	51.3	1720	50.6	577	48.5	761	50	814	50.7
Toplam	**1209**	**100**	**3000**	**100**	**3401**	**100**	**1189**	**100**	**1523**	**100**	**1605**	**100**

Dalga 4'ebakıldığında ülkelerdeki kadın-erkek sayısına göre en yüksek kadın katılımcının yer aldığı ülke İspanya'dır. En düşük kadın katılımcı sayısı ise Mısır'a aittir. Ülkeler arasında kadın-erkek oranının en dengeli olduğu ülke ise Türkiye olmaktadır. Dalga 6'da ise ülkelerdeki kadın-erkek sayısına göre kadın katılımcı sayısının en çok olduğu ülke yine İspanya olmaktadır. Erkek katılımcının en yüksek olduğu ülke ise Türkiye'dir. Dalga 6'da Mısır'ın araştırmaya dahil ettiği kadın ve erkek katılımcı sayısının birbirine eşit olduğu görülmektedir. Ülkelerdeki katılımcı sayıları her iki dalgada da değişiklik gösterse de kadın-erkek oranlarının pek değişmemiştir.

4.1.2 Yaş

Dünya Değerler Araştırması'na katılan katılımcılar 18 yaş ve üzeri kişilerden oluşmaktadır. Katılımcılara ait yaşlar ise 6 ana kategoriye ayrılmıştır. Yaş kategorisi Dünya Değerler Araştırması'nın veri setinde belirlediği sınıflandırmaya göre alınmıştır.

Tablo 7: Yaş Gruplarına Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%)

Yaş Grupları	Dalga 4 (1999-2004)						Dalga 6 (2010-2014)					
	İspanya		Mısır		Türkiye		İspanya		Mısır		Türkiye	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
15-24 yaş	189	15.4	657	21.9	680	20.0	156	13.1	290	19.0	249	15.5
25-34 yaş	246	20.3	734	24.5	993	29.2	234	19.7	415	27.2	424	26.4
35-44 yaş	198	16.4	693	23.1	844	24.8	228	19.1	311	20.4	366	22.8
45-54 yaş	178	14.7	459	15.3	472	13.9	178	14.9	230	15.1	262	16.3
55-64 yaş	178	14.8	248	8.3	262	7.7	146	12.3	172	11.3	172	10.7
65+ yaş	222	18.4	205	6.8	147	4.3	247	20.8	105	6.9	131	8.2
Toplam	**1209**	**100**	**2996**	**99.9**	**3399**	**99.9**	**1189**	**100**	**1523**	**100**	**1605**	**100**

Dalga 4'te katılımcı sayısının en fazla olduğu yaş aralığı her üç ülke içinde 25-34 yaş aralığı olmaktadır. İspanya'da katılımcı sayısının en az olduğu yaş aralığı 15-24 yaş aralığı olurken; Mısır ve Türkiye'de en az katılımcının bulunduğu yaş aralığı 65+ yaş olmaktadır. Dalga 6'da ise katılımcı sayısının en fazla olduğu yaş aralığı Mısır ve Türkiye'de yine 25-34 yaş aralığıdır. Fakat İspanya'da katılımcı sayısının en fazla olduğu yaş aralığı 65+ yaş olarak değişmektedir. 65+ yaş aralığı Mısır ve Türkiye için ise en az katılımcının bulunduğu yaş aralığı olmaktadır.

4.1.3 Medeni Durum

İspanya, Mısır ve Türkiye'ye ait katılımcıların Dalga 4 ve Dalga 6'da medeni durumuna ilişkin sayıları ve oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Dünya Değerler Araştırması'nın veri setinde medeni durum 6 kategori olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada da medeni durum 6 kategori olarak ele alınmaktadır. Ayrıca Mısır'a ait veri setinde *'birlikte yaşıyor'* kategorisi bulunmamaktadır.

Tablo 8:Medeni Duruma Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%)

Medeni Durum	Dalga 4 (1999-2004)						Dalga 6 (2010-2014)					
	İspanya		Mısır		Türkiye		İspanya		Mısır		Türkiye	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evli	668	55.3	2028	67.6	2475	72.7	591	49.7	1015	66.6	1099	68.4
Birlikte yaşıyor	52	4.3	-	-	11	0.3	105	8.8	-	-	13	0.8
Boşanmış	18	1.5	34	1.1	32	0.9	50	4.2	9	0.6	44	2.7
Ayrılmış	27	2.2	12	0.4	12	0.3	34	2.8	10	0.7	8	0.5
Eşini kaybetmiş	97	8.0	205	6.8	118	3.5	84	7.1	117	7.7	73	4.5
Hiç Evlenmemiş	346	28.6	721	24.0	753	22.1	324	27.3	372	24.4	369	23.0
Toplam	1207	99.8	3000	100	3400	100	1187	99.8	1523	100	1605	100

Her iki dalgada da medeni duruma bakıldığında en yüksek katılımcı sayısına sahip kategorinin '*evli*' kategorisi olduğu görülmektedir. Fakat bu 10 yıllık süreç içinde her üç ülkede de evli olan katılımcı sayısının azalması dikkat çekmektedir. Dalga 4'te katılımcı sayısının en az bulunduğu kategori İspanya ve Mısır için *'ayrılmış'*, Türkiye için *'birlikte yaşıyor'* ve *'ayrılmış'* olmaktadır. Dalga 6'da ise katılımcı sayısının en düşük olduğu kategori İspanya için aynı kalırken Mısır için *'boşanmış'*, Türkiye için *'ayrılmış'* olmaktadır.

4.1.4 Sınıf

Dalga 4 ve Dalga 6'ya göre katılımcıların kendilerini ait hissettiği sınıf aşağıdaki tabloda verilmiştir. Dünya Değerler Araştırması'nın veri setinde bu kategori katılımcıların sübjektif olgularına göre oluşturulmuştur. Katılımcının sınıf bağlamında kendini ait hissettiği kesim baz alınmıştır.

Tablo 9: Sınıfa Göre Katılımcı Sayısı ve Oranı (%)

Sınıf	Dalga 4 (1999-2004)						Dalga 6 (2010-2014)					
	İspanya		Mısır		Türkiye		İspanya		Mısır		Türkiye	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Üst Sınıf	7	0.5	27	0.9	76	2.2	1	0.1	22	1.5	27	1.7
Üst Orta Sınıf	206	17.0	650	21.7	694	20.4	42	3.5	197	12.9	357	22.2
Alt Orta Sınıf	417	34.5	1220	40.7	1208	35.5	805	67.7	605	39.7	700	43.6
İşçi Sınıfı	523	43.2	505	16.8	883	26.0	283	23.8	427	28.0	417	26.0
Alt Sınıf	42	3.5	493	16.4	480	14.1	45	3.8	272	17.9	78	4.9
Toplam	**1194**	**98.8**	**2895**	**96.5**	**3342**	**98.2**	**1176**	**98.9**	**1523**	**100**	**1579**	**98.4**

Her iki dalgada da oranlara bakıldığında İspanya, Mısır ve Türkiye'den katılımcılar kendilerini en çok '*alt-orta sınıf*'a mensup olarak görmektedir. Aynı zamanda her iki dalga da en düşük katılımcı oranına sahip kategori *'üst sınıf'* olmaktadır. Katılımcılara ait olduğu sınıfı soran sorunun her üç ülkede de bazı katılımcılar tarafından yanıtlanmama oranı diğer değişkenlerin yanıtlanmama oranlarına göre daha yüksektir.

4.2 1999-2004 Dönemine Göre Aile Değerleri (Dalga 4)

Bu kısımda Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalgada (1999-2004) sunduğu veri setleri kullanılarak İspanya, Mısır ve Türkiye'nin, verilen döneme ilişkin aile değerleri analiz edilmiştir. Analizlerde hipotez testlerinden yararlanılmıştır. Hipotez testlerinden yararlanılma sebebi bağımsız değişkenlerin (toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf) aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerinde etkisi var mı, var ise bu değerler bağımsız değişkenlere göre nasıl bir değişim gösteriyor, onu anlamaktır. Hipotez testleri ile bağımlı değişkenleri oluşturan ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Bu nedenle bağımlı değişkenlerin toplumsal cinsiyetle ilişkisini saptamak adına Independent T-Test'ten yararlanılmıştır. Diğer bağımsız değişkenlerin (yaş, medeni durum, sınıf) bağımlı değişkenlerle ilişkisini ortaya koymak adına ise ANOVA kullanılmıştır. İki farklı test modelinin uygulanma sebebi ise toplumsal cinsiyetin 2 kategoriden (kadın – erkek), yaş, sınıf ve medeni durumun ise 2'den fazla kategoriden oluşmasıdır. Analiz sonuçlarında $p<0,05$ olması test edilen bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca 2'den fazla kategorisi bulunan bağımsız değişkenlerin (yaş, medeni durum, sınıf) kategorileri arasındaki dağılımı ve farkı anlamak adına Post-hoc testi yapılmıştır. Post Hoc analizlerinde $p<0,05$ ise Tamhane; $p>0,005$ ise Bonferroni değerlerine bakılmıştır. Gruplardaki farkı ortaya koymak adına hangi değere bakıldığı (*) ve (**) işaretleri ile tabloda yer almaktadır. Post-hoc testinin analiz sonuçları 'EK- 1' kısmında detaylı bir şekilde yer almaktadır.

4.2.1 1999-2004 Döneminde Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalgasında (1999-2004) kadın ve erkek arasında aile değerleri açısından farklılık olup olmadığını anlamak, toplumsal cinsiyetin aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri, cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisini saptamak adına üç ülke kendi içlerinde analiz edilmiştir. Analizlere bakıldığında toplumsal cinsiyetin İspanya ve Türk toplumuna göre en az Mısır toplumundaki aile değerlerini oluşturan değişkenleri etkilediği görülmektedir. Öyle ki Mısır'da toplumsal cinsiyet yalnızca güç ilişkileri üzerinde etkilidir. Ayrıca bu dalgada Türk toplumunun cinsel tutuculuğa dair değerlerinin ölçülmediği saptanmıştır.

Tablo 10: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	612	3,53	0,41	-4,220	1184	0,0001
	Erkek	574	3,42	0,48			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	626	1,48	0,27	-3,288	1207	0,001
	Erkek	583	1,43	0,25			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	626	1,42	0,23	3,046	1207	0,002
	Erkek	583	1,46	0,23			
Güç İlişkileri	**Kadın**	549	2,04	0,54	4,559	1050,494	0,0001
	Erkek	508	2,19	0,54			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	591	5,27	2,60	-1,419	1141,24	0,156
	Erkek	555	5,05	2,57			

İspanya toplumunda kadın ve erkek arasında aile değerlerini oluşturan değişkenler açısından cinsel tutuculuk hariç hepsinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Çıkan sonuçlar İspanya'da toplumsal cinsiyetin; ailenin önemine ilişkin değerler (t: -4,220; df: 1184; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (t: -3,288; df: 1207; p: 0,001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (t: 3,046; df: 1207; p: 0,002) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (t: 4,559; df: 1050,494; p: 0,0001) üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Değerler skalasına bakıldığında İspanya'da hem kadın hem de erkek için aile yüksek düzeyde önemlidir. Ailenin önemine ilişkin değerler konusunda kadın ve erkeğin istatistiksel olarak farklılaşması ailenin yüksek düzeyde önemli olduğu aralıkta gerçekleşmektedir. Kadın ve erkek gelenekselci ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahiptir. Bu konuda kadın ve erkeğin farklılaşması orta düzeyde gerçekleşmektedir. Özgürlükçü ebeveynlik değerlerinde ise kadın ve erkek ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü değerlere sahiptir ve farklılaşma orta düzey aralığında gerçekleşmektedir. Değerler skalasında güç ilişkilerine ilişkin değerlere bakıldığında hem kadın hem de erkek güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Güç ilişkileri konusunda kadın ve erkek orta düzeyde farklılaşmaktadır. Kadın ve erkeğin farklılaştığı noktalarda değerlendirme yapılırsa İspanya'da kadınlar erkeklere göre aileyi daha önemli görmekte ve ebeveynlikte daha gelenekselci tutumları benimsemektedir. Erkekler ise ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü değerleri benimserken aynı zamanda da kadınlara göre daha fazla ataerkil güç ilişkilerine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum akıllara '*Neden kadınlar ebeveynlik konusunda daha gelenekselci değerleri benimserken güç ilişkileri konusunda da erkeklere göre daha eşitlikçi değerleri benimsemektedir?*' veya *'Neden erkekler kadınlara göre ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü değerleri benimserken güç ilişkileri konusunda kadınlara göre daha ataerkil değerleri benimsemektedir?'* sorusunu getirmektedir. Kadın ve erkek arasında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark

yoktur. (t: -1,419; df: 1141,24, p: 0,156) Kadın ve erkek cinsellik konusunda orta düzeyde tutucudur ve bu aralıkta benzeşmektedir.

Tablo 11: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	1438	3,86	0,25	0,595	2966,643	0,552
	Erkek	1531	3,86	0,26			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	1460	1,59	0,22	0,613	2992,601	0,54
	Erkek	1540	1,59	0,22			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	1460	1,40	0,16	0,575	2996,734	0,565
	Erkek	1540	1,40	0,17			
Güç İlişkileri	**Kadın**	1439	2,68	0,56	13,604	2918,324	0,0001
	Erkek	1491	2,96	0,55			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	1458	8,39	1,18	1,000	2987	0,318
	Erkek	1531	8,43	1,22			

Mısır toplumuna bakıldığında kadın ve erkek arasında yalnızca güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (t: 13,604; df: 2918,324; p: 0,0001) Kadın ve erkek arasındaki bu farklılaşma güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahip oldukları aralıkta gerçekleşmektedir. İspanya toplumundaki gibi Mısır toplumunda da erkeklerin kadınlara göre daha fazla ataerkil güç ilişkilerine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kadın ve erkek arasında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (t: 1.000; df: 2987; p: 0,318) Cinsellik konusunda kadınlar ve erkekler yüksek düzeyde tutucudur. Analiz sonuçları Mısır'da hem kadınlar hem de erkekler için ailenin yüksek düzeyde önemli olduğunu, ebeveynlik konusunda ise orta düzeyde gelenekselci ve orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahip olduğunu ayrıca bu noktalarda benzeştiklerini göstermektedir.

Tablo 12:1999-2004 Döneminde Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	1671	3,76	0,31	-0,675	3374	0,499
	Erkek	1705	3,75	0,33			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	1682	1,53	0,27	-2,028	3393,779	0,043
	Erkek	1720	1,51	0,27			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	1682	1,29	0,19	2,799	3399	0,005
	Erkek	1720	1,31	0,20			
Güç İlişkileri	**Kadın**	1570	2,50	0,62	8,387	3199	0,0001
	Erkek	1630	2,69	0,6			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	Veri bulunmamaktadır.					
	Erkek						

Türk toplumunda kadın ve erkek arasında ailenin önemine ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (t: -0,675; df: 3374; p: 0,499) Hem kadınlar hem de erkekler için aile yüksek düzeyde önemlidir ve bu düzeyde benzeşmektedir. Ailenin önemine ilişkin değerler ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler haricinde kadın ve erkek arasında aile değerlerini oluşturan gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (t:-2,028; df: 3393,779; p: 0,043), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (t: 2,799; df: 3399; p: 0,005) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (t: 8,387; df: 3199; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Türk toplumunda kadın ve erkek ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci tutumlara ve özgürlükçü tutumlara sahiptir ve orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Yine kadın ve erkek güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir ve farklılaşma bu düzeyde gerçekleşmektedir. Cinsel tutuculuğa dair Türkiye'de veri toplanmadığı için toplumsal cinsiyetin cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi ölçülememiştir. Türk toplumunda ebeveynlik konusunda kadınlar erkeklere göre daha gelenekselci tutumları benimsemektedir. Erkekler ise ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü olurken güç ilişkileri konusunda da kadınlara göre erkeklerin ataerkil tutumları daha baskındır. Ortaya çıkan bu durum İspanya toplumunda olduğu gibi Türk toplumunda da '*Erkekler nasıl ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü olurken aynı zamanda da kadınlardan daha fazla ataerkil güç ilişkilerine sahip olurlar?*' sorusunu akıllara getirmektedir.

4.2.2 1999-2004 Döneminde Yaşa Göre Aile Değerleri

Bu başlıkta Dünya Değerler Araştırması'nın Dalga 4 (1999-2004 dönemi) verileri kullanılarak İspanya, Mısır ve Türk toplumunda yaşın aile değerleri üzerindeki etkisini saptamak adına yapılan analizlerin sonuçları paylaşılmıştır. Analizlerin verimli sonuç vermesi adına katılımcı yaşları kategorileştirilerek ele alınmıştır. Bu nedenle katılımcı yaşları 15-24, 25-34, 35-44,45-54, 55-64 ve 65+ yaş olmak üzere altı kategoriye ayrılmıştır. Yaş gruplarının aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisini anlamak adına üç ülke de kendi içlerinde analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar yaş gruplarının aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerinde her üç ülkede de etkili olduğunu göstermektedir. Ancak Türkiye'de cinsel tutuculuğa dair verilerin olmaması nedeniyle Türk toplumunda yaş gruplarının cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi ölçülememiştir.

Tablo 13: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**15-24**	183	3,34	0,53	11,849	5	0,0001
	25-34	242	3,42	0,45			
	35-44	196	3,40	0,50			
	45-54	176	3,51	0,35			
	55-64	172	3,57	0,44			
	65+	217	3,62	0,31			
	Toplam	**1186**	**3,48**	**0,45**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**15-24**	186	1,43	0,25	7,963	5	0,0001
	25-34	246	1,40	0,26			
	35-44	198	1,43	0,24			
	45-54	178	1,44	0,24			
	55-64	178	1,50	0,27			
	65+	222	1,53	0,26			
	Toplam	**1209**	**1,45**	**0,26**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**15-24**	186	1,49	0,22	12,654	5	0,0001
	25-34	246	1,49	0,24			
	35-44	198	1,48	0,21			
	45-54	178	1,42	0,22			
	55-64	178	1,38	0,23			
	65+	222	1,36	0,24			
	Toplam	**1209**	**1,44**	**0,23**			
Güç İlişkileri**	**15-24**	164	1,95	0,57	14,424	5	0,0001
	25-34	217	2,00	0,53			
	35-44	180	2,06	0,51			
	45-54	161	2,09	0,53			
	55-64	156	2,31	0,51			
	65+	179	2,31	0,53			
	Toplam	**1058**	**2,11**	**0,55**			
Cinsel Tutuculuk**	**15-24**	183	4,10	2,40	43,914	5	0,0001
	25-34	233	4,21	2,48			
	35-44	193	4,67	2,24			
	45-54	167	5,10	2,42			
	55-64	168	6,19	2,30			
	65+	203	6,88	2,36			
	Toplam	**1146**	**5,16**	**2,58**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya toplumuna bakıldığında yaş grupları arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 11,849; df: 5; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 7,963; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 12,654; df: 5; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 14,424; df: 5; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 43,914; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya toplumunda tüm yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte, ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselciliği ve orta düzeyde özgürlükçülüğü benimsemekte, cinsellik konusunda orta düzeyde tutucu olmaktadır. Güç ilişkileri konusunda ise 15-24 yaş grubu ve 25-34 yaş grubu düşük düzeyde ataerkil tutumlara sahipken diğer yaş grupları orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Analizlere bakıldığında 65+ yaş grubu diğer yaş gruplarına göre aileyi daha önemli görmekte, ebeveynlik konusunda daha gelenekselci olmakta daha baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olmakta ve cinsellik konusunda daha tutucu olmaktadır. Aynı zamanda ebeveynlik

konusunda da en az özgürlükçü olan yaş grubu 65+ yaş olmaktadır. Ortaya çıkan bu durum İspanya toplumunda 65+ yaş grubunun geleneksel aile değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. 65+ yaş grubunun aksine 15-24 ve 25-34 yaş grubu ise diğer yaş gruplarına göre aileyi daha az önemli gören, ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü tutumları benimseyen, ataerkil güç ilişkilerinin en az baskın olduğu ve cinsellik konusunda en az tutucu değerlere sahip olan yaş grubudur. İspanya'da aile değerlerine ilişkin gençler ve yaşlıların tutumları birbirleri ile zıtlık göstermektedir.

Tablo 14: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**15-24**	657	3,88	0,24	2,560	5	0,026
	25-34	729	3,86	0,25			
	35-44	686	3,86	0,25			
	45-54	448	3,85	0,27			
	55-64	245	3,86	0,25			
	65+	200	3,81	0,28			
	Toplam	**2965**	**3,86**	**0,25**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**15-24**	657	1,56	0,23	6,196	5	0,0001
	25-34	734	1,59	0,22			
	35-44	693	1,59	0,22			
	45-54	459	1,62	0,21			
	55-64	248	1,62	0,23			
	65+	205	1,63	0,20			
	Toplam	**2996**	**1,59**	**0,22**			
Özgürlükçü Ebeveynlik**	**15-24**	657	1,41	0,17	3,238	5	0,006
	25-34	734	1,41	0,17			
	35-44	693	1,40	0,16			
	45-54	459	1,39	0,17			
	55-64	248	1,39	0,16			
	65+	205	1,36	0,17			
	Toplam	**2996**	**1,40**	**0,17**			
Güç İlişkileri**	**15-24**	647	2,69	0,56	11,787	5	0,0001
	25-34	716	2,80	0,59			
	35-44	673	2,91	0,56			
	45-54	449	2,87	0,59			
	55-64	241	2,89	0,52			
	65+	200	2,86	0,55			
	Toplam	**2926**	**2,82**	**0,57**			
Cinsel Tutuculuk**	**15-24**	656	8,31	1,20	3,265	5	0,006
	25-34	731	8,40	1,25			
	35-44	691	8,42	1,21			
	45-54	456	8,40	1,22			
	55-64	248	8,65	1,05			
	65+	204	8,52	1,07			
	Toplam	**2986**	**8,41**	**1,20**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Mısır toplumunda da yaş grupları arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 2,560; df: 5; p: 0,026), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,196; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 3,238; df: 5; p: 0,006), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 11,787; df: 5; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 3,265; df: 5; p: 0,006) açısından

istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır toplumunda yaş grupları ailenin önemi konusunda yüksek düzey aralığında hem gelenekselci hem de özgürlükçü ebeveynlik konusunda orta düzey aralığında, güç ilişkileri konusunda orta düzey aralığında ve cinsel tutuculuk konusunda yüksek düzey aralığında farklılaşmaktadır. Yaş grupları orta düzeyde ataerkil güç ilişkilerine sahipken bu grupların cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu değerlere sahip olması oldukça çarpıcı bir noktadır. Yaş grupları kendi içinde değerlendirildiğinde; 55-64 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre daha fazla ataerkil güç ilişkilerine sahip olduğu ve cinsellik konusunda daha tutucu olduğu görülmektedir. Tüm yaş grupları arasında 65+ yaş grubu ebeveynlik konusunda en gelenekselci ve 15-24 ile 25-34 yaş grubu ise en özgürlükçü olan yaş grubudur. Son olarak diğer yaş gruplarına göre aileyi en önemli bulan yaş grubunun 15-24 yaş olması oldukça çarpıcı bir sonuçtur.

Tablo 15: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi**	**15-24**	680	3,76	0,34	3,516	5	0,004
	25-34	986	3,72	0,32			
	35-44	838	3,77	0,30			
	45-54	462	3,75	0,32			
	55-64	262	3,80	0,27			
	65+	146	3,74	0,33			
	Toplam	**3373**	**3,75**	**0,32**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**15-24**	680	1,48	0,27	12,999	5	0,0001
	25-34	993	1,51	0,27			
	35-44	844	1,52	0,27			
	45-54	472	1,56	0,27			
	55-64	262	1,58	0,27			
	65+	147	1,63	0,27			
	Toplam	**3399**	**1,52**	**0,27**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**15-24**	680	1,32	0,20	6,071	5	0,0001
	25-34	993	1,31	0,20			
	35-44	844	1,31	0,19			
	45-54	472	1,28	0,19			
	55-64	262	1,29	0,19			
	65+	147	1,24	0,18			
	Toplam	**3399**	**1,30**	**0,20**			
Güç İlişkileri**	**15-24**	641	2,54	0,61	6,354	5	0,0001
	25-34	944	2,55	0,60			
	35-44	811	2,63	0,61			
	45-54	427	2,63	0,64			
	55-64	247	2,68	0,65			
	65+	127	2,78	0,58			
	Toplam	**3198**	**2,60**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk	**15-24**	Veri bulunmamaktadır.					
	25-34						
	35-44						
	45-54						
	55-64						
	65+						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir

Türkiye'de de yaş grupları arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 3,516; df: 5; p: 0,004), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 12,999; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,071; df: 5; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 6,354; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya ve Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de tüm yaş grupları açısından aile yüksek düzeyde önemlidir. Ancak Türk toplumundaki yaş grupları ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci tutumları benimserken düşük düzeyde özgürlükçü tutumları benimsemektedir. Gelenekselci ebeveynliğe paralel olarak güç ilişkilerinde de orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Ve yaş grupları arasındaki farklılaşma verilen düzeyler içinde gerçekleşmektedir. Türk toplumunda aileyi en önemli bulan yaş grubu 55-64 yaş olmaktadır. 65+ yaş grubu ise ataerkil güç ilişkilerine en fazla sahip olan ve ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan yaş grubudur. Diğer yandan ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan yaş grubu ise 15-24 yaştır.

4.2.3 1999-2004 Döneminde Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

İspanya, Mısır ve Türkiye'de medeni durumun aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerindeki etkisini anlamak adına her ülke kendi içinde analiz edilmiştir. Dünya Değerler Araştırması'nın 4. dalgasında medeni durum 6 kategoride ele alınmıştır. Bu kategoriler: evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş ve hiç evlenmemiş olarak belirlenmiştir. Medeni durum İspanya ve Türkiye'deki aile değerlerini oluşturan tüm değişkenler üzerinde etkilidir. Ancak Türkiye'de aile değerlerini oluşturan değişkenlerden biri olan cinsel tutuculuğa dair veri bulunmadığından medeni duruma göre bu değişken analiz edilememiştir. Mısır'da ise medeni durumun yalnızca cinsel tutuculuk değişkeni üzerinde etkili olmadığı görülmektedir. Yine Mısır'da medeni durum kategorilerinden biri olan 'birlikte yaşıyor' kategorisinin yer almaması oldukça dikkat çekmektedir. Elde edilen sonuçlar her üç ülkede de medeni durumun aile değerleri üzerinde büyük oranda etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 16: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Evli**	654	3,55	0,38	13,583	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	52	3,33	0,55			
	Boşanmış	18	3,34	0,57			
	Ayrılmış	27	3,28	0,56			
	Eşini kaybetmiş	92	3,60	0,40			
	Hiç evlenmemiş	342	3,35	0,50			
	Toplam	**1184**	**3,48**	**0,45**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**Evli**	668	1,47	0,26	6,484	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	52	1,42	0,23			
	Boşanmış	18	1,41	0,27			
	Ayrılmış	27	1,34	0,28			
	Eşini kaybetmiş	97	1,56	0,28			
	Hiç evlenmemiş	346	1,41	0,25			
	Toplam	**1207**	**1,45**	**0,26**			
Özgürlükçü Ebeveynlik**	**Evli**	668	1,42	0,22	8,072	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	52	1,50	0,22			
	Boşanmış	18	1,43	0,22			
	Ayrılmış	27	1,46	0,26			
	Eşini kaybetmiş	97	1,34	0,23			
	Hiç evlenmemiş	346	1,49	0,24			
	Toplam	**1207**	**1,44**	**0,23**			
Güç İlişkileri*	**Evli**	588	2,15	0,52	4,620	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	49	2,09	0,71			
	Boşanmış	18	2,30	0,60			
	Ayrılmış	23	1,98	0,52			
	Eşini kaybetmiş	76	2,26	0,58			
	Hiç evlenmemiş	304	2,01	0,55			
	Toplam	**1057**	**2,12**	**0,55**			
Cinsel Tutuculuk**	**Evli**	635	5,58	2,44	27,960	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	50	4,40	2,39			
	Boşanmış	16	4,58	2,70			
	Ayrılmış	27	4,20	2,25			
	Eşini kaybetmiş	86	7,04	2,33			
	Hiç evlenmemiş	332	4,12	2,49			
	Toplam	**1145**	**5,17**	**2,58**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya toplumunda medeni durum kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 13,583; df: 5; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,484; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 8,072; df: 5; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 4,620; df: 5; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 27,960; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Tüm medeni durum kategorileri aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve bu kategoriler yüksek düzey bandında farklılaşmaktadır. Ebeveynlik konusunda ise orta düzeyde gelenekselci tutumları ve orta düzeyde özgürlükçü tutumları benimsemektedir. Gruplar kendi aralarında ebeveynlik konusunda orta düzey aralığında farklılaşmaktadır. Medeni durum kategorileri güç ilişkileri bağlamında değerlendirildiğinde ayrılmış olanlar dışındaki tüm kategoriler orta düzeyde ataerkil güç ilişkilerine sahipken ayrılmış olanlar düşük düzeyde ataerkil güç ilişkilerine sahiptir. Cinsellik konusunda eşini kaybetmiş olanlar yüksek düzeyde tutucu değerlere sahipken diğer medeni

durum kategorileri orta düzeyde tutucu değerler sahiptir. İspanya'da eşini kaybetmiş olanlar diğer medeni durum kategorilerine göre aileyi en önemli gören, ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan ve cinsellik konusunda en tutucu olanlardır. Medeni durum kategorileri arasında boşanmış bireylerin ise en fazla ataerkil güç ilişkilerine sahip olduğu görülmektedir. Ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olanlar ise birlikte yaşıyor kategorisinde olan bireylerdir.

Tablo 17: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Evli**	2010	3,87	0,25	4,851	4	0,001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	33	3,74	0,35			
	Ayrılmış	11	3,77	0,46			
	Eşini kaybetmiş	194	3,81	0,26			
	Hiç evlenmemiş	721	3,87	0,26			
	Toplam	**2969**	**3,86**	**0,25**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Evli**	2028	1,61	0,22	8,715	4	0,0001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	34	1,54	0,27			
	Ayrılmış	12	1,52	0,22			
	Eşini kaybetmiş	205	1,61	0,20			
	Hiç evlenmemiş	721	1,55	0,23			
	Toplam	**3000**	**1,59**	**0,22**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**Evli**	2028	1,39	0,16	6,478	4	0,0001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	34	1,40	0,18			
	Ayrılmış	12	1,39	0,19			
	Eşini kaybetmiş	205	1,38	0,18			
	Hiç evlenmemiş	721	1,43	0,17			
	Toplam	**3000**	**1,40**	**0,17**			
Güç İlişkileri**	**Evli**	1985	2,86	0,58	8,025	4	0,0001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	32	2,65	0,62			
	Ayrılmış	11	2,75	0,57			
	Eşini kaybetmiş	199	2,80	0,51			
	Hiç evlenmemiş	703	2,73	0,57			
	Toplam	**2930**	**2,82**	**0,57**			
Cinsel Tutuculuk	**Evli**	2021	8,44	1,21	1,495	4	0,201
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	33	8,19	1,20			
	Ayrılmış	12	8,11	1,05			
	Eşini kaybetmiş	204	8,43	1,12			
	Hiç evlenmemiş	719	8,34	1,21			
	Toplam	**2989**	**8,41**	**1,20**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Mısır toplumuna bakıldığında medeni durum kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 4,851; df: 4; p: 0,001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 8,715; df: 4; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,478; df: 4; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 8,025; df: 4; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır toplumunda medeni durum kategorileri, ailenin önemi konusunda yüksek düzey aralığında hem gelenekselci hem de özgürlükçü ebeveynlik konusunda orta düzey aralığında ve güç

ilişkileri konusunda orta düzey aralığında farklılaşmaktadır. Ancak Mısır'da medeni durum kategorileri arasında cinsel tutuculuk açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,495; df: 4; p: 0,201) Cinsellik konusunda medeni durum kategorileri yüksek düzeyde tutucudur ve bu düzeyde benzeşmektedirler. Mısır'da hiç evlenmemiş bireylerin ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerleri ağır basmakta ve bununla orantılı olarak medeni durum kategorileri arasında ataerkil güç ilişkileri en zayıf olan medeni durum kategorisi olmaktadır. Ayrıca hiç evlenmemiş kategorisinde yer alanlar, evli kategorisinde yer alanlarla birlikte aileyi en önemli bulan medeni durum kategorisidir. Evlilerin diğer kategorilere göre aileyi daha önemli görmesinin yanı sıra evliler ebeveynlikte gelenekselci tutumların en ağır bastığı, ataerkil güç ilişkilerine en fazla sahip olan medeni durum kategorisidir.

Tablo 18: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Evli**	2457	3,77	0,29	6,116	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	11	3,69	0,37			
	Boşanmış	32	3,52	0,62			
	Ayrılmış	12	3,64	0,35			
	Eşini kaybetmiş	113	3,70	0,33			
	Hiç evlenmemiş	750	3,73	0,38			
	Toplam	**3374**	**3,75**	**0,32**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**Evli**	2475	1,55	0,27	25,374	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	11	1,38	0,25			
	Boşanmış	32	1,38	0,26			
	Ayrılmış	12	1,49	0,37			
	Eşini kaybetmiş	118	1,58	0,28			
	Hiç evlenmemiş	753	1,43	0,27			
	Toplam	**3400**	**1,52**	**0,27**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**Evli**	2475	1,29	0,19	16,252	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	11	1,32	0,18			
	Boşanmış	32	1,39	0,20			
	Ayrılmış	12	1,32	0,11			
	Eşini kaybetmiş	118	1,28	0,18			
	Hiç evlenmemiş	753	1,36	0,21			
	Toplam	**3400**	**1,30**	**0,20**			
Güç İlişkileri**	**Evli**	2334	2,66	0,61	17,246	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	11	2,37	0,50			
	Boşanmış	31	2,20	0,70			
	Ayrılmış	9	2,48	0,60			
	Eşini kaybetmiş	101	2,44	0,59			
	Hiç evlenmemiş	715	2,44	0,61			
	Toplam	**3199**	**2,60**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk	**Evli**	Veri bulunmamaktadır.					
	Birlikte yaşıyor						
	Boşanmış						
	Ayrılmış						
	Eşini kaybetmiş						
	Hiç evlenmemiş						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Türk toplumunda medeni durum kategorileri arasında cinsel tutuculuk hariç ailenin önemine ilişkin değerler (F: 6,116; df: 5; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 25,374; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 16,252; df: 5; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 17,246; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Ortaya çıkan bu sonuç Mısır'daki ile aynı gibi görünse de Mısır'da medeni durum cinsel tutuculuk konusunda etkili olmazken Türkiye'de cinsel tutuculuk verileri olmadığından cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi ölçülememiştir. Tüm medeni durum kategorileri aileyi yüksek düzeyde önemli bulmaktadır ve bu kategoriler yüksek düzey bandında farklılaşmaktadır. Gelenekselci ebeveynlik konusunda tüm medeni durum kategorileri orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahiptir ve bu aralıkta farklılaşmaktadır. Ancak özgürlükçü ebeveynlik konusunda boşanmış ve hiç evlenmemiş kategorisi dışındaki tüm kategoriler düşük düzeyde özgürlükçü tutumlara sahiptir. Boşanmış ve hiç evlenmemiş kategorisindeki bireyler ise ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahiptir. Güç ilişkileri konusunda ise tüm medeni durum kategorileri orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir ve bu kategoriler orta düzey bandında birbirinden farklılaşmaktadır. Kategorileri bulundukları düzeylerde değerlendirildiğinde; diğer medeni durum kategorilerine göre evliler için aile daha önemli olmakta ve evlilerin ataerkil güç ilişkilerine daha fazla sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca ebeveynlik konusunda en gelenekselci kategori eşini kaybetmişlerdir. Boşanmışlar ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olanlar iken aynı zamanda aileyi en az önemli bulan ve ataerkil güç ilişkilerine en az sahip olan medeni durum kategorisi olmaktadır.

4.2.4 Sınıfa Göre Aile Değerleri (Dalga 4)

1999-2004 yılları arasında gerçekleştirilen Dünya Değerler Araştırması'nın verileri kullanılarak toplumsal sınıfın aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerindeki etkisini görmek adına İspanya, Mısır ve Türkiye kendi içlerinde analiz edilmiştir. Araştırmada sınıfın üst, üst orta, alt orta, işçi ve alt sınıf olmak üzere beş kategoride ele alındığı görülmektedir. Toplumsal sınıf İspanya'da aile değerlerini oluşturan iki değişkeni, Mısır'da ise yalnızca bir değişkeni etkilemezken Türkiye'de etkilemediği değişken yoktur. Ancak Türkiye'de bağımlı değişkenlerden biri olan cinsel tutuculuğun yer almaması göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 19: 1999-2004 Döneminde İspanya'da Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi	**Üst sınıf**	7	3,11	0,69	1,757	4	0,135
	Üst orta sınıf	203	3,43	0,50			
	Alt orta sınıf	411	3,49	0,44			
	İşçi sınıfı	511	3,48	0,43			
	Alt sınıf	40	3,51	0,39			
	Toplam	**1172**	**3,48**	**0,45**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**Üst sınıf**	7	1,27	0,23	3,099	4	0,015
	Üst orta sınıf	206	1,41	0,27			
	Alt orta sınıf	417	1,45	0,27			
	İşçi sınıfı	523	1,47	0,25			
	Alt sınıf	42	1,51	0,22			
	Toplam	**1194**	**1,46**	**0,26**			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Üst sınıf**	7	1,43	0,23	1,072	4	0,369
	Üst orta sınıf	206	1,46	0,23			
	Alt orta sınıf	417	1,43	0,23			
	İşçi sınıfı	523	1,44	0,23			
	Alt sınıf	42	1,39	0,23			
	Toplam	**1194**	**1,44**	**0,23**			
Güç İlişkileri*	**Üst sınıf**	6	2,51	0,51	2,442	4	0,045
	Üst orta sınıf	191	2,07	0,60			
	Alt orta sınıf	357	2,07	0,58			
	İşçi sınıfı	458	2,16	0,48			
	Alt sınıf	35	2,21	0,56			
	Toplam	**1047**	**2,12**	**0,55**			
Cinsel Tutuculuk**	**Üst sınıf**	7	7,18	3,12	3,817	4	0,004
	Üst orta sınıf	197	4,80	2,63			
	Alt orta sınıf	403	5,10	2,67			
	İşçi sınıfı	489	5,29	2,43			
	Alt sınıf	37	6,19	2,90			
	Toplam	**1132**	**5,18**	**2,59**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya'da sınıflar arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 3,099; df: 4, p: 0,015), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 2,442; df: 4; p: 0,045) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 3,817; df: 4; p: 0,004) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Ebeveynlik konusunda üst sınıf hariç diğer tüm sınıflar orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahiptir. Üst sınıf ebeveynlik konusunda düşük düzeyde geleneksellciliği benimsemektedir. Ancak üst sınıf ebeveynlik konusunda benimsediği tutumun aksine cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutuculuğa sahiptir. Bu durum *'Üst sınıf ebeveynlikte düşük düzeyde gelenekselci iken nasıl cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu olur?'* sorusunu akıllara getirmektedir. Güç ilişkilerine bakıldığında ise tüm sınıfların orta düzeyde ataerkil değerlere sahip olduğu ve bu düzeyde birbirleri ile farklılaştığı görülmektedir. İspanya'da sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 1,757; df: 4; p: 135) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 1,072; df: 4; p: 0,369) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Tüm sınıflar aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve bu düzeyde benzeşmektedirler. Ebeveynlik konusunda ise tüm sınıflar orta düzeyde özgürlükçü tutumları benimsemekte ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir. İstatistiksel olarak fark çıkan değişkenler kendi içlerinde değerlendirildiğinde;

ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan sınıf alt sınıftır. Üst sınıf diğer sınıflara göre ebeveynlik konusunda daha az gelenekselci davranmaktadır. Ayrıca ataerkil güç ilişkilerinin en baskın olduğu, cinsellik konusunda en tutucu olan sınıf da yine üst sınıftır. Bahsedildiği gibi üst sınıfta ortaya çıkan bu zıt tutumlar oldukça çarpıcıdır.

Tablo 20: 1999-2004 Döneminde Mısır'da Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Üst sınıf**	27	3,92	0,22	5,736	4	0,0001
	Üst orta sınıf	650	3,90	0,22			
	Alt orta sınıf	1208	3,85	0,26			
	İşçi sınıfı	499	3,86	0,26			
	Alt sınıf	481	3,84	0,27			
	Toplam	**2865**	**3,86**	**0,25**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	27	1,59	0,16	8,648	4	0,0001
	Üst orta sınıf	650	1,56	0,22			
	Alt orta sınıf	1220	1,59	0,22			
	İşçi sınıfı	505	1,59	0,23			
	Alt sınıf	493	1,64	0,21			
	Toplam	**2895**	**1,59**	**0,22**			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Üst sınıf**	27	1,37	0,18	2,020	4	0,089
	Üst orta sınıf	650	1,41	0,16			
	Alt orta sınıf	1220	1,40	0,17			
	İşçi sınıfı	505	1,41	0,17			
	Alt sınıf	493	1,38	0,16			
	Toplam	**2895**	**1,40**	**0,17**			
Güç İlişkileri**	**Üst sınıf**	27	2,71	0,57	13,350	4	0,0001
	Üst orta sınıf	643	2,72	0,58			
	Alt orta sınıf	1191	2,79	0,56			
	İşçi sınıfı	490	2,95	0,56			
	Alt sınıf	478	2,87	0,58			
	Toplam	**2829**	**2,81**	**0,57**			
Cinsel Tutuculuk**	**Üst sınıf**	27	8,18	1,22	3,140	4	0,014
	Üst orta sınıf	649	8,38	1,19			
	Alt orta sınıf	1217	8,43	1,19			
	İşçi sınıfı	502	8,27	1,27			
	Alt sınıf	490	8,52	1,16			
	Toplam	**2885**	**8,41**	**1,20**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Mısır toplumuna bakıldığında sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 5,736; df: 4; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 8,648; df: 4; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 13,350; df: 4; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 3,140; df: 4; p: 0,014) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır'da tüm sınıflar yüksek düzeyde aileyi önemli bulmakta, ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselciliği benimsemekte, güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahip olmakta ve cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu değerleri benimsemektedir. Tüm sınıflar verilen düzeyler bandında birbirinden farklılaşmaktadır. Alt sınıf ebeveynlik konusunda en gelenekselci ve cinsellik konusunda en tutucu sınıf olmaktadır. Ayrıca alt sınıf diğer sınıflara göre aileyi en önemsiz gören sınıftır. Sınıflar arasında aileyi en önemli gören, ataerkil güç ilişkilerine en az

sahip olan ve cinsellik konusunda en az tutucu olan sınıf üst sınıftır. Ataerkil güç ilişkilerinin en baskın olduğu sınıf ise işçi sınıfıdır. Ancak Mısır toplumunda sınıflar arasında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 2,020; df: 4; p: 0,089) Tüm sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü değerlere sahip ve bu düzeyde birbirleri ile benzeşmektedir.

Tablo 21: 1999-2004 Döneminde Türkiye'de Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Üst sınıf**	76	3,70	0,39	3,060	4	0,016
	Üst orta sınıf	693	3,73	0,32			
	Alt orta sınıf	1199	3,78	0,32			
	İşçi sınıfı	873	3,75	0,32			
	Alt sınıf	476	3,75	0,30			
	Toplam	**3316**	**3,76**	**0,32**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	76	1,43	0,25	22,419	4	0,0001
	Üst orta sınıf	694	1,46	0,27			
	Alt orta sınıf	1208	1,55	0,27			
	İşçi sınıfı	883	1,50	0,28			
	Alt sınıf	480	1,58	0,25			
	Toplam	**3342**	**1,52**	**0,27**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	76	1,38	0,19	13,243	4	0,0001
	Üst orta sınıf	694	1,33	0,21			
	Alt orta sınıf	1208	1,28	0,19			
	İşçi sınıfı	883	1,32	0,19			
	Alt sınıf	480	1,27	0,18			
	Toplam	**3342**	**1,30**	**0,20**			
Güç İlişkileri*	**Üst sınıf**	73	2,48	0,61	14,766	4	0,0001
	Üst orta sınıf	665	2,48	0,65			
	Alt orta sınıf	1144	2,64	0,61			
	İşçi sınıfı	819	2,56	0,60			
	Alt sınıf	444	2,75	0,59			
	Toplam	**3145**	**2,59**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk	**Üst sınıf**	Veri bulunmamaktadır.					
	Üst orta sınıf						
	Alt orta sınıf						
	İşçi sınıfı						
	Alt sınıf						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Türk toplumunda cinsel tutuculuğa dair veri bulunmadığı için toplumsal sınıfın cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi ölçülememiştir. Bunun haricinde sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 3,060; df: 4; p: 0,016), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 22,419; df: 4; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 13,243; df: 4; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 14,766; df: 4; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Bu durum Türkiye'de toplumsal sınıfın aile değerlerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. İspanya ve Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de tüm sınıflar aileyi yüksek düzeyde önemli bulmaktadır. Gelenekselci ebeveynlik konusunda tüm sınıflar orta düzeyde gelenekselci tutumları benimserken özgürlükçü ebeveynlik konusunda yalnızca üst sınıf ve üst

orta sınıf orta düzeyde özgürlükçü tutumları benimsemektedir. Diğer sınıflar ise ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçü tutumlara sahiptir. Güç ilişkileri değerlendirildiğinde ise Türk toplumunda tüm sınıflar orta düzeyde ataerkil tutumları benimsemektedir. Ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan ve ataerkil güç ilişkilerine en fazla sahip olan sınıf ise alt sınıftır. Üst sınıf diğer sınıflara göre aileyi daha önemsiz bulurken ebeveynlik konusunda en özgürlükçü sınıf olmaktadır. Aileyi en önemli gören sınıf ise alt orta sınıftır.

4.3 2010-2014 Dönemine Göre Aile Değerleri (Dalga 6)

Bu kısımda Dünya Değerler Araştırması'nın 6. dalgasında (2010-2014) sunulan veriler kullanılarak aile değerleri, Dalga 4'te olduğu gibi, analiz edilmiş ve bulgular paylaşılmıştır. Bir önceki kısımda olduğu gibi Dalga 6'da da belirlenen bağımsız değişkenlerin (toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf) aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisini anlamak adına hipotez testlerinden yararlanılmıştır. Toplumsal cinsiyetin aile değerini oluşturan değişkenler üzerindeki etkisini ölçmek adına Independent T-test; yaş, medeni durum ve sınıfın aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerindekini etkisini ölçmek adına ANOVA kullanılmıştır. Sonuçlarda verilen p değerinin $p<0,05$ olması bağımlı ve bağımsız değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farkın varlığı analizi yapılan bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğunu sunmaktadır. İkiden fazla kategorisi bulunan yaş, medeni durum ve sınıf değişkenlere kategoriler arasında dağılımı ve farkı anlamak adına Post-Hoc analizi uygulanmıştır. Post-Hoc analizlerinde $p<0,05$ ise Tamhane; $p>0,005$ ise Bonferroni değerlerine bakılmıştır. Gruplardaki farkı ortaya koymak adına hangi değere bakıldığı (*) ve (**) işaretleri ile tabloda yer almaktadır. Post-Hoc testinin analiz sonuçları 'EK- 1' kısmında detaylı bir şekilde yer almaktadır. Bu kısımda aile değerlerini ölçen verilerle ilgili önemli bir noktaya değinmek gerekir. Dalga 4'te cinsel tutuculuğa yönelik değerleri ölçen soruların Türkiye'de olmaması nedeniyle bağımsız değişkenlerin cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi ölçülememişti. Dalga 6'da ise cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri sunan verilerin bu sefer de Mısır'da yer almadığı görülmektedir. Bu nedenle Mısır'da bağımsız değişkenlerin cinsel tutuculuk üzerindeki etkisi saptanamamıştır.

4.3.1 Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

Dünya Değerler Araştırması'nın 6. dalgasında (2010-2014) kadın ve erkek arasında aile değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mı tespit etmek; toplumsal cinsiyetin aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri, cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisini saptamak adına üç ülke (İspanya, Mısır, Türkiye) kendi içlerinde analiz edilmiştir. Analizlere bakıldığında kadın ve erkek arasında İspanya ve Türkiye'de aile değerini oluşturan değişkenlerden 3'ü, Mısır'da ise bu değişkenlerden 2'si açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 22: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	601	3,53	0,39	-2,509	1156,732	0,012
	Erkek	567	3,47	0,41			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	612	1,36	0,26	-0,568	1186,475	0,57
	Erkek	577	1,35	0,25			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	612	1,43	0,22	2,579	1180,236	0,010
	Erkek	577	1,46	0,22			
Güç İlişkileri	**Kadın**	559	2,03	0,57	2,700	996,557	0,007
	Erkek	465	2,13	0,56			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	558	4,33	2,38	-0,953	1095,213	0,341
	Erkek	539	4,20	2,36			

İspanya'ya bakıldığında kadın ve erkek arasında ailenin önemine ilişkin değerler (t: -2,509; df: 1156,732; p: 0,012), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (t: 2,579; df: 1180,236; p: 0,010) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (t: 2,700; df: 996,557; p: 0,007) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya toplumunda kadın ve erkek aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve bu yüksek düzey aralığında farklılaşmaktadır. Özgürlükçü ebeveynlik konusunda, güç ilişkileri konusunda ve cinsel tutuculuk konusunda benimsedikleri değerler orta düzey bandında yer almakta ve bulundukları düzeyde farklılaşmaktadır. Kadınların erkeklere göre aileyi daha önemli buldukları; erkeklerin ise kadınlara göre ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü oldukları ve ataerkil güç ilişkilerinin daha baskın olduğu görülmektedir. Dalga 4'te olduğu gibi bu durum '*Erkekler ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü olurken nasıl güç ilişkileri konusunda da daha ataerkil olmaktadır?*' sorusunu akıllara getirmektedir. Kadın ve erkek arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (t: -0,568; df: 1186,475; p: 0,57) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (t:-0,953; df: 1095,213; p: 0,341) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. İspanya toplumundaki kadınlar ve erkekler ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselciliği benimsemekte ve cinsellik konusunda da orta düzeyde tutucu değerlere sahip olmaktadır. Gelenekselci ebeveynlik ve cinsel tutuculuk konusunda kadın ve erkek verilen düzeylerde birbirleri ile benzeşmektedir.

Tablo 23: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	761	3,83	0,31	2,358	1521	0,018
	Erkek	761	3,87	0,25			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	761	1,58	0,23	0,185	1520,286	0,853
	Erkek	761	1,58	0,23			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	761	1,40	0,17	1,807	1521	0,071
	Erkek	761	1,42	0,16			
Güç İlişkileri	**Kadın**	761	2,87	0,66	4,433	1519,522	0,0001
	Erkek	761	3,08	0,64			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	Veri bulunmamaktadır.					
	Erkek						

Mısır toplumuna bakıldığında kadın ve erkek arasında ailenin önemine ilişkin değerler (t: 2,358; df: 1521; p: 0,018) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (t: 4,433; df: 1519,522; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır'da hem kadınlar hem de erkekler aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve yüksek düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadırlar. Yüksek düzey bandında değerlendirildiğinde ise Mısır'da erkekler kadınlara göre aileyi daha önemli görmektedir. Güç ilişkileri konusunda ise kadınlar orta düzeyde ataerkil tutumlara sahipken erkekler yüksek düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Kadın ve erkek arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (t: 0,185; df: 1520,286; p: 0,071) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (t:1,807; df: 1521; p: 0,071)açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Kadınlar ve erkeler ebeveynlik konusunda hem orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahip hem de orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahiptir. Ebeveynlik konusunda kadın ve erkek bulundukları düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Tablo 24: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	t	df	p
Ailenin Önemi	**Kadın**	780	3,80	0,30	-3,391	1580	0,001
	Erkek	802	3,74	0,37			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Kadın**	791	1,49	0,25	-1,585	1602,768	0,113
	Erkek	814	1,47	0,25			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Kadın**	791	1,39	0,20	2,046	1602,915	0,041
	Erkek	814	1,41	0,21			
Güç İlişkileri	**Kadın**	751	2,62	0,66	4,036	1524	0,0001
	Erkek	775	2,75	0,58			
Cinsel Tutuculuk	**Kadın**	762	8,63	1,83	0,837	1544,244	0,403
	Erkek	790	8,71	1,78			

Türkiye'de ise kadın ve erkek arasında ailenin önemine ilişkin değerler (t: -3,391; df: 1580; p: 0,001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (t: 2,046; df: 1602,915; p: 0,041) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (t: 4,036; df: 1524; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Türk toplumda kadınlar ve erkekler aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve yüksek düzey aralığında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Yine hem kadın hem erkek ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahip ve güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil değerleri benimsemektedir. Kadın ve erkek özgürlükçü ebeveynlik ve güç ilişkileri konusunda orta düzey bandında birbirilerinden farklılaşmaktadır. Kadınlar erkeklere göre aileyi daha önemli görmekte iken erkekler ebeveynlik konusunda daha özgürlükçü ve ataerkil güç ilişkileri kadınlara göre daha baskındır. İspanya'da olduğu gibi Türk toplumunda da erkeklerin benimsediği tutumlar tezatlık göstermektedir. Bu durum analiz sonucuna ilişkin çarpıcı bir noktayı vermektedir. Türkiye'de kadın ve erkek arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (t: -1,585; df: 1602,768; p: 0,113) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (t: 0,837, df: 1544, 244; p: 0,403) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Türk toplumunda kadınlar ve erkekler güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahip olurken cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu değerleri benimsemektedir. Türkiye'de kadın ve erkek bu düzeyler bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

4.3.2 2010-2014 Döneminde Yaşa Göre Aile Değerleri

Dalga 6'da (2010-2014) yaşın aile değerleri üzerindeki etkisini anlamak adına her üç ülke (İspanya, Mısır, Türkiye) kendi içinde analiz edilmiştir. Katılımcı yaşları 15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64 ve 65+ yaş olmak üzere Dalga 4'te olduğu gibi altı gruba ayrılmıştır. Yaşın gruplandırılmasının sebebi yaş gruplarının aile değerlerini oluşturan değişkenleri nasıl etkilediğini daha net görmektir. Bir diğer sebep ise yaş arttıkça ya da azaldıkça sahip olunan aile değerlerinin nasıl bir değişim gösterdiğini izlemektir. İspanya'da yaş aile değerlerini oluşturan tüm değişkenler üzerinde etkiliyken Mısır'da iki, Türkiye'de üç değişken üzerinde etkilidir.

Tablo 25: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi**	**15-24**	155	3,49	0,37	7,277	5	0,0001
	25-34	233	3,44	0,42			
	35-44	223	3,43	0,41			
	45-54	173	3,46	0,41			
	55-64	144	3,56	0,40			
	65+	241	3,61	0,35			
	Toplam	**1168**	**3,50**	**0,40**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**15-24**	156	1,32	0,24	6,614	5	0,0001
	25-34	234	1,32	0,25			
	35-44	228	1,35	0,24			
	45-54	178	1,35	0,25			
	55-64	146	1,34	0,24			
	65+	247	1,44	0,26			
	Toplam	**1189**	**1,36**	**0,25**			
Özgürlükçü Ebeveynlik**	**15-24**	156	1,48	0,22	10,834	5	0,0001
	25-34	234	1,49	0,22			
	35-44	228	1,46	0,22			
	45-54	178	1,44	0,20			
	55-64	146	1,45	0,20			
	65+	247	1,36	0,21			
	Toplam	**1189**	**1,44**	**0,22**			
Güç İlişkileri**	**15-24**	132	2,03	0,49	9,931	5	0,0001
	25-34	205	1,96	0,55			
	35-44	203	1,98	0,58			
	45-54	153	2,08	0,56			
	55-64	127	2,10	0,57			
	65+	204	2,30	0,56			
	Toplam	**1024**	**2,08**	**0,57**			
Cinsel Tutuculuk**	**15-24**	143	3,58	2,13	34,936	5	0,0001
	25-34	226	3,54	2,01			
	35-44	213	3,75	2,34			
	45-54	166	4,03	2,11			
	55-64	134	4,70	2,28			
	65+	216	5,90	2,34			
	Toplam	**1098**	**4,27**	**2,37**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya toplumunda yaş kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 7,277; df: 5; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,614; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 10,834; df: 5; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (9,931; df: 5; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 34,936; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya toplumunda tüm yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir ve yüksek düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Gelenekselci ebeveynlik konusunda 15-24 ve 25-34 yaş grubu düşük düzeyde gelenekselci tutumları benimserken diğer yaş grupları orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahiptir. Özgürlükçü ebeveynlik ile ilgili tüm yaş gruplarının orta düzeyde özgürlükçü değerleri benimsediği ve orta düzey aralığında birbirlerinden farklılaştığı görülmektedir. Güç ilişkileri konusunda ise 25-34 ve 35-44 yaş grubu düşük düzeyde ataerkil tutumlara sahipken diğer yaş

grupları orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Cinsellikle ilgili 55-64 ve 65+ yaş grubu orta düzeyde tutucu değerleri benimsemektedir. Diğer yaş grupları ise cinsellik konusunda düşük düzeyde tutucu olmaktadır. İspanya'da yaş grupları arasında aileyi en önemli gören, ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan, en baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olan ve cinsellik konusunda en tutucu olan yaş grubunun 65+ yaş olduğu görülmektedir. 25-34 yaş grubu ise ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan, ataerkil güç ilişkilerin en az baskın olduğu ve cinsellik konusunda en az tutucu olan yaş kategorisidir.

Tablo 26: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**15-24**	290	3,89	0,23	10,708	5	0,0001
	25-34	415	3,90	0,21			
	35-44	311	3,85	0,29			
	45-54	230	3,77	0,33			
	55-64	172	3,77	0,36			
	65+	105	3,81	0,33			
	Toplam	**1523**	**3,85**	**0,29**			
Gelenekselci Ebeveynlik	**15-24**	290	1,57	0,21	1,922	5	0,088
	25-34	415	1,59	0,22			
	35-44	311	1,56	0,23			
	45-54	230	1,61	0,24			
	55-64	172	1,59	0,25			
	65+	105	1,56	0,22			
	Toplam	**1523**	**1,58**	**0,23**			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**15-24**	290	1,41	0,15	0,602	5	0,698
	25-34	415	1,41	0,17			
	35-44	311	1,41	0,16			
	45-54	230	1,40	0,17			
	55-64	172	1,42	0,17			
	65+	105	1,42	0,17			
	Toplam	**1523**	**1,41**	**0,16**			
Güç İlişkileri*	**15-24**	290	2,84	0,67	5,767	5	0,0001
	25-34	415	2,92	0,61			
	35-44	311	3,02	0,67			
	45-54	230	3,11	0,71			
	55-64	172	3,00	0,65			
	65+	105	3,09	0,62			
	Toplam	**1523**	**2,98**	**0,66**			
Cinsel Tutuculuk	**15-24**	Veri bulunmamaktadır.					
	25-34						
	35-44						
	45-54						
	55-64						
	65+						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Mısır'a bakıldığında yaş grupları arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 10,708; df: 5; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 5,767; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır toplumunda tüm yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli

görmektedir ve yüksek düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Güç ilişkilerinde ise yalnızca 15-24 ve 25-34 yaş grubu orta düzeyde ataerkil tutumları benimsemektedir. Diğer yaş grupları ise yüksek düzeyde ataerkil tutumları benimsemektedir. Mısır'da aileyi en önemli gören yaş grubu 25-34; ataerkil güç ilişkilerinin en baskın olduğu yaş grubu 65+ yaştır. Yaş grupları arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 1,922; df: 5; p: 0,088) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 0,602; df: 5; p: 0,698) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Mısır toplumundaki yaş grupları ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci değerlere ve orta düzeyde özgürlükçü değerlere sahiptir; yaş grupları bu aralıkta birbirleri ile benzeşmektedir.

Tablo 27: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Yaşa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi	**15-24**	248	3,77	0,38	0,548	5	0,740
	25-34	422	3,78	0,32			
	35-44	362	3,77	0,34			
	45-54	255	3,78	0,32			
	55-64	166	3,74	0,35			
	65+	129	3,79	0,32			
	Toplam	**1582**	**3,77**	**0,34**			
Gelenekselci Ebeveynlik**	**15-24**	249	1,46	0,24	3,452	5	0,004
	25-34	424	1,46	0,26			
	35-44	366	1,50	0,25			
	45-54	262	1,48	0,25			
	55-64	172	1,54	0,26			
	65+	131	1,47	0,26			
	Toplam	**1605**	**1,48**	**0,25**			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**15-24**	249	1,43	0,22	1,698	5	0,132
	25-34	424	1,40	0,21			
	35-44	366	1,40	0,20			
	45-54	262	1,40	0,20			
	55-64	172	1,37	0,19			
	65+	131	1,41	0,21			
	Toplam	**1605**	**1,40**	**0,21**			
Güç İlişkileri**	**15-24**	232	2,61	0,66	2,829	5	0,015
	25-34	413	2,65	0,64			
	35-44	348	2,69	0,60			
	45-54	247	2,73	0,62			
	55-64	164	2,69	0,58			
	65+	122	2,84	0,60			
	Toplam	**1526**	**2,68**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk*	**15-24**	240	8,56	1,94	4,350	5	0,001
	25-34	412	8,46	1,87			
	35-44	357	8,65	1,90			
	45-54	254	8,74	1,78			
	55-64	161	8,91	1,48			
	65+	128	9,22	1,34			
	Toplam	**1553**	**8,67**	**1,81**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Türk toplumunda yaş grupları arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 3,452; df: 5; p: 0,004), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 2,829; df: 5; p: 0,015) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 4,350; df: 5; p: 0,001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Tüm yaş grupları gelenekselci ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci tutumları, güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumları ve cinsellik konusunda orta düzeyde tutucu değerleri benimsemektedir. İstatistiksel olarak fark çıkan değişkenlerde yaş grupları orta düzey aralığında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan yaş grubu 55-64 yaş iken ataerkil güç ilişkilerinin en baskın olduğu ve cinsellik konusunda en tutucu olan yaş grubunun 65+ yaş olduğu görülmektedir. Yaş grupları arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 0,548; df: 5; p: 0,740) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 1,698; df: 5; p: 0,132) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Türk toplumunda tüm yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve bu düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedirler. Özgürlükçü ebeveynlik konusunda ise tüm yaş grupları orta düzeyde özgürlükçü değerlere sahiptir. Bu nedenle tüm yaş grupları özgürlükçü ebeveynlik konusunda orta düzeyde birbirleri ile benzeşmektedir.

4.3.3 2010-2014 Döneminde Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

Dünya Değerler Araştırması'nın 6. dalgasında (2010-2014) medeni durum ve aile değerlerine ilişkin elde edilen veriler kullanılarak medeni durumun aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Ayrıca testler seçilen her üç ülkeye (İspanya, Mısır, Türkiye) ayrı ayrı uygulanarak ülkeler kendi içlerinde değerlendirilmiştir. Dalga 4'te olduğu gibi Dalga 6'da da medeni durum 6 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler: evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş ve hiç evlenmemiş olarak ayrılmaktadır. Ancak Mısır'ın medeni durum kategorileri arasında '*birlikte yaşıyor*' kategorisi bulunmamaktadır. Bu durumun Mısır'da evlilik dışı birlikte yaşamanın kabul edilemezliğini yansıttığı düşünülmektedir. Analiz sonuçlarına bakıldığında İspanya ve Türkiye'de medeni durumun aile değerlerini oluşturan tüm değişkenleri etkilediği görülmektedir. Mısır'da ise yalnızca iki değişken açısından istatistiksel olarak bir fark olsa da yer alan tüm değişken ortalamalarının medeni durum kategorilerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 28: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Max	F	df	p
Ailenin Önemi**	**Evli**	584	3,56	4	7,167	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	104	3,36	4			
	Boşanmış	49	3,43	4			
	Ayrılmış	30	3,44	4			
	Eşini kaybetmiş	79	3,48	4			
	Hiç evlenmemiş	321	3,45	4			
	Toplam	**1166**	**3,50**	**4**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Evli**	591	1,39	2	7,392	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	105	1,31	1,67			
	Boşanmış	50	1,33	2			
	Ayrılmış	34	1,35	2			
	Eşini kaybetmiş	84	1,43	2			
	Hiç evlenmemiş	324	1,30	2			
	Toplam	**1187**	**1,36**	**2**			
Özgürlükçü Ebeveynlik**	**Evli**	591	1,42	2	10,300	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	105	1,51	2			
	Boşanmış	50	1,45	2			
	Ayrılmış	34	1,46	2			
	Eşini kaybetmiş	84	1,33	1,75			
	Hiç evlenmemiş	324	1,49	2			
	Toplam	**1187**	**1,44**	**2,**			
Güç İlişkileri**	**Evli**	508	2,09	4	5,535	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	92	1,98	3,67			
	Boşanmış	42	2,01	3			
	Ayrılmış	32	2,16	3,33			
	Eşini kaybetmiş	70	2,38	4			
	Hiç evlenmemiş	278	2,01	4			
	Toplam	**1022**	**2,08**	**4**			
Cinsel Tutuculuk*	**Evli**	541	4,61	10	20,914	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	101	3,48	8			
	Boşanmış	43	4,04	10			
	Ayrılmış	33	3,73	10			
	Eşini kaybetmiş	72	6,11	10			
	Hiç evlenmemiş	305	3,55	10			
	Toplam	**1096**	**4,26**	**10**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya'ya bakıldığında medeni durum kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 7,167; df: 5; p: 0,0001), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 7,392; df: 5; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 10,300; df: 5; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 5,535; df: 5; p: 0,0001) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 20,914; df: 5; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya toplumunda tüm medeni durum kategorileri aileyi yüksek düzeyde önemli bulmaktadır ve yüksek düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Ebeveynlik konusunda ise birlikte yaşıyor, boşanmış ve hiç evlenmemiş kategorisinde yer alanlar düşük düzeyde gelenekselciliği benimserken diğer medeni durum kategorileri orta düzeyde gelenekselciliği benimsemektedir. Ebeveynlik konusunda özgürlükçü değerlere bakıldığında tüm medeni durum kategorilerinin orta düzeyde özgürlükçü değerlere sahip olduğu görülmektedir. Birlikte yaşıyor kategorisinde olanlar güç ilişkileri

konusunda düşük düzeyde ataerkil tutumları benimserken diğer medeni durum kategorileri orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Gelenekselci ebeveynlikte olduğu gibi cinsellik konusunda da birlikte yaşıyor, ayrılmış ve hiç evlenmemiş kategorisinde olanlar düşük düzeyde tutucudur. Diğer medeni durum kategorileri ise cinsellik konusunda orta düzeyde tutucu olmaktadır. Çarpıcı noktalara bakıldığında ise; İspanya toplumunda evliler diğer medeni durum kategorilerine göre aileyi daha önemli görmektedir. Eşini kaybetmiş olanlar ise medeni durum kategorileri arasında ebeveynlikte en gelenekselci olan, en baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olan ve cinsellik konusunda en tutucu olan medeni durum kategorisidir. Birlikte yaşıyor kategorisi ise ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan iken aileyi en az önemli gören, ataerkil güç ilişkilerinin en az baskın olduğu ve cinsellik konusunda en az tutucu olan medeni durum kategorisidir.

Tablo 29: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Evli**	1015	3,85	0,28	8,638	4	0,0001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	9	3,81	0,37			
	Ayrılmış	10	3,88	0,22			
	Eşini kaybetmiş	117	3,72	0,42			
	Hiç evlenmemiş	372	3,89	0,23			
	Toplam	1523	3,85	0,29			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Evli**	1015	1,58	0,23	1,134	4	0,339
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	9	1,58	0,20			
	Ayrılmış	10	1,47	0,21			
	Eşini kaybetmiş	117	1,61	0,23			
	Hiç evlenmemiş	372	1,59	0,23			
	Toplam	1523	1,58	0,23			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Evli**	1015	1,41	0,16	2,084	4	0,081
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	9	1,41	0,12			
	Ayrılmış	10	1,28	0,08			
	Eşini kaybetmiş	117	1,39	0,18			
	Hiç evlenmemiş	372	1,42	0,16			
	Toplam	1523	1,41	0,16			
Güç İlişkileri*	**Evli**	1015	3,03	0,63	8,249	4	0,0001
	Birlikte yaşıyor	-	-	-			
	Boşanmış	9	3,39	0,73			
	Ayrılmış	10	2,44	0,74			
	Eşini kaybetmiş	117	2,90	0,79			
	Hiç evlenmemiş	372	2,85	0,66			
	Toplam	1523	2,98	0,66			
Cinsel Tutuculuk	**Evli**	Veri bulunmamaktadır.					
	Birlikte yaşıyor						
	Boşanmış						
	Ayrılmış						
	Eşini kaybetmiş						
	Hiç evlenmemiş						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir

Mısır toplumuna bakıldığında medeni durum kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 8,638; df: 4; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 8,249; df: 4; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır toplumunda tüm medeni durum kategorileri aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir. Medeni durum kategorileri arasında çıkan fark yüksek düzey bandında gerçekleşmektedir. Güç ilişkilerine bakıldığında ise evli ve boşanmış kategorisinde yer alanlar yüksek düzeyde ataerkil tutumları benimserken diğer kategorilerde yer alanlar orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Mısır'da aileyi en önemli gören medeni durum kategorisi hiç evlenmemiş olanlar iken aileyi en az önemli gören medeni durum kategorisi eşini kaybetmiş olanlardır. Ataerkil güç ilişkilerinin en baskın olduğu kategori ise boşanmış olanlar; bu ilişkilerin en az baskın olduğu kategori ise ayrılmış olanlardır. Medeni durum kategorileri arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 1,134; df: 4; p: 0,339) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 2,084; df: 4; p: 0,081) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Mısır toplumunda tüm medeni durum kategorilerinde yer alanlar ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci ve özgürlükçü değerleri benimsemekte ve bu düzeyde birbirleri ile benzeşmektedirler.

Tablo 30: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Medeni Duruma Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Evli**	1081	3,78	0,32	2,296	5	0,043
	Birlikte yaşıyor	13	3,50	0,47			
	Boşanmış	41	3,80	0,33			
	Ayrılmış	8	3,80	0,26			
	Eşini kaybetmiş	72	3,77	0,29			
	Hiç evlenmemiş	367	3,75	0,39			
	Toplam	**1582**	**3,77**	**0,34**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Evli**	1099	1,49	0,25	3,043	5	0,010
	Birlikte yaşıyor	13	1,50	0,25			
	Boşanmış	44	1,48	0,21			
	Ayrılmış	8	1,38	0,13			
	Eşini kaybetmiş	73	1,50	0,27			
	Hiç evlenmemiş	369	1,44	0,24			
	Toplam	**1605**	**1,48**	**0,25**			
Özgürlükçü Ebeveynlik**	**Evli**	1099	1,39	0,20	4,662	5	0,0001
	Birlikte yaşıyor	13	1,53	0,16			
	Boşanmış	44	1,40	0,20			
	Ayrılmış	8	1,35	0,30			
	Eşini kaybetmiş	73	1,39	0,20			
	Hiç evlenmemiş	369	1,44	0,22			
	Toplam	**1605**	**1,40**	**0,21**			
Güç İlişkileri*	**Evli**	1049	2,71	0,60	3,110	5	0,008
	Birlikte yaşıyor	13	2,83	0,76			
	Boşanmış	41	2,46	0,62			
	Ayrılmış	6	2,62	0,30			
	Eşini kaybetmiş	69	2,80	0,75			
	Hiç evlenmemiş	348	2,61	0,64			
	Toplam	**1526**	**2,68**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk*	**Evli**	1067	8,78	1,69	4,280	5	0,001
	Birlikte yaşıyor	13	8,70	2,27			
	Boşanmış	41	7,93	2,27			
	Ayrılmış	6	9,32	1,09			
	Eşini kaybetmiş	69	8,90	1,62			
	Hiç evlenmemiş	357	8,39	2,05			
	Toplam	**1553**	**8,67**	**1,81**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya'da olduğu gibi Türkiye'de de medeni durum kategorileri arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 2,296; df: 5; p: 0,043), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 3,043; df: 5; p: 0,010), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 4,662; df: 5; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 3,110; df: 5; p: 0,008) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 4,280; df: 5; p: 0,001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Aileyi en önemli gören medeni durum kategorileri boşanmış ve ayrılmış olanlardır. Türk toplumunda aile tüm medeni durum kategorileri açısından yüksek düzeyde önem arz etmektedir. Kategoriler arasında ortaya çıkan fark yüksek düzey aralığında gerçekleşmektedir. Ebeveynlik konusunda ise tüm medeni durum kategorileri orta düzeyde gelenekselciliği ve orta düzeyde özgürlükçülüğü benimsemektedir. Ebeveynlik konusunda medeni durum kategorileri arasında çıkan istatistiksel fark orta düzey bandında gerçekleşmektedir. Yine Tük toplumundaki medeni durum kategorileri

güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir ve kategoriler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Cinsel tutuculuğa bakıldığında ise tüm medeni durum kategorilerinin cinsellik konusunda yüksek düzeyde tutucu olduğu ve yüksek düzey bandında birbirlerinden farklılaştığı görülmektedir. Bulundukları düzeylerde kategoriler değerlendirilecek olursa; eşini kaybetmiş olanlar ebeveynlik konusunda en gelenekselci iken birlikte yaşıyor kategorinde yer alanlar ebeveynlik konusunda hem en gelenekselci hem de en özgürlükçü olanlardır. Aynı zamanda birlikte yaşıyor kategorisinde yer alanlar en baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olanlardır. Cinsellik konusunda en tutucu olanlar ise ayrılmış kategorisinde yer alanlardır.

4.3.4 2010-2014 Döneminde Sınıfa Göre Aile Değerleri

Dünya Değerler Araştırması'nın 6. dalgasında (2010-2014) yer alan sınıf ve aile değerlerini oluşturan değişkenlere ait veriler kullanılarak İspanya, Mısır ve Türkiye kendi içlerinde analiz edilmiştir. Yapılan analizlerle sınıfın aile değerlerini oluşturan değişkenler üzerindeki etkisi saptanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı tespit edilmiştir. Sınıf; üst sınıf, üst orta sınıf, alt orta sınıf, işçi sınıfı ve alt sınıf olmak üzere beş gruba ayrılmıştır. Bu kısımda İspanya'da üst sınıfa ait 1 katılımcının olması göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. İspanya'da üst sınıfa ait tek katılımcının olması üst sınıfla ilgili ortaya çıkan sonuçların genellenebilirliğini engellemektedir. Sınıfın İspanya'da aile değerlerini oluşturan tüm değişkenleri etkilediği görülmektedir. Mısır'da ise üç değişken ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmaktadır. Bu üç ülke arasında sınıfın yalnızca iki değişken üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yarattığı ülke Türkiye'dir. Öyle ki Türkiye'de sınıf, aile değerlerini oluşturan diğer üç değişken üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmamaktadır. Bu sebeple aile değerlerinin toplumsal sınıftan en çok etkilendiği ülkenin İspanya olduğu söylenebilir.

Tablo 31: 2010-2014 Döneminde İspanya'da Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi**	**Üst sınıf**	1	4	0	3,414	4	0,009
	Üst orta sınıf	42	3,54	0,41			
	Alt orta sınıf	789	3,52	0,38			
	İşçi sınıfı	280	3,44	0,42			
	Alt sınıf	44	3,37	0,49			
	Toplam	**1155**	**3,50**	**0,40**			
Gelenekselci Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	1	1,33	0	3,076	4	0,016
	Üst orta sınıf	42	1,34	0,28			
	Alt orta sınıf	805	1,37	0,25			
	İşçi sınıfı	283	1,31	0,25			
	Alt sınıf	45	1,38	0,27			
	Toplam	**1176**	**1,36**	**0,25**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	1	1	0	6,003	4	0,0001
	Üst orta sınıf	42	1,50	0,24			
	Alt orta sınıf	805	1,44	0,21			
	İşçi sınıfı	283	1,47	0,22			
	Alt sınıf	45	1,33	0,27			
	Toplam	**1176**	**1,44**	**0,22**			
Güç İlişkileri*	**Üst sınıf**	1	2,66	0	3,235	4	0,012
	Üst orta sınıf	37	1,96	0,56			
	Alt orta sınıf	690	2,06	0,56			
	İşçi sınıfı	248	2,11	0,54			
	Alt sınıf	37	2,36	0,77			
	Toplam	**1013**	**2,08**	**0,56**			
Cinsel Tutuculuk*	**Üst sınıf**	1	9	0	4,814	4	0,001
	Üst orta sınıf	37	5,01	2,83			
	Alt orta sınıf	739	4,13	2,34			
	İşçi sınıfı	267	4,35	2,22			
	Alt sınıf	43	5,33	2,78			
	Toplam	**1086**	**4,27**	**2,37**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

İspanya sınıfa göre kendi içinde değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 3,414; df: 4; p: 0,009), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 3,076; df: 4; p: 0,016), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 6,003; df: 4; p: 0,0001), güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 3,235; df: 4; p: 0,012) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 4,814; df: 4; p: 0,001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. İspanya toplumundaki tüm sınıflar aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve yüksek düzeyde birbirlerinden farklılaşmaktadırlar. Gelenekselci ebeveynlik konusunda üst sınıf ve işçi sınıfı düşük düzeyde gelenekselci tutumlara sahip iken diğer sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci değerlere sahiptir. Özgürlükçü ebeveynlik konusunda da üst sınıf ve alt sınıf düşük düzeyde özgürlükçü değerleri benimserken diğer sınıflar orta düzeyde özgürlükçü değerleri benimsemektedir. Ebeveynliğe ilişkin değerler konusunda üst sınıfta ortaya çıkan bu durum üst sınıfa ait tek bir katılımcının olması nedeniyle genellenememektedir. Güç ilişkileri konusunda yalnızca üst orta sınıf düşük düzeyde ataerkil tutumlara sahip iken diğer sınıflar orta düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Cinsellik konusunda ise üst sınıf yüksek düzeyde tutucu bir

tavır sergilerken diğer sınıflar orta düzeyde tutucu davranmaktadır. Sınıflar değerlendirilecek olursa; İspanya'da aileyi en önemli gören sınıf üst orta sınıftır. Ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan sınıf alt sınıf iken ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan sınıf yine üst orta sınıf olmaktadır. Ayrıca üst orta sınıfın ataerkil güç ilişkilerinin en az baskın olduğu sınıf olması dikkat çekmektedir. Üst sınıf ise en baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olan ve cinsellik konusunda en tutucu olan sınıftır. Ancak bahsi geçtiği gibi üst sınıfa ait tek katılımcının bulunması çıkan sonuçların genellenebilirliğini engellemektedir.

Tablo 32: 2010-2014 Döneminde Mısır'da Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi*	**Üst sınıf**	22	3,67	0,24	12,587	4	0,0001
	Üst orta sınıf	197	3,94	0,19			
	Alt orta sınıf	605	3,87	0,22			
	İşçi sınıfı	427	3,83	0,34			
	Alt sınıf	272	3,77	0,34			
	Toplam	**1523**	**3,85**	**0,29**			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Üst sınıf**	22	1,55	0,16	0,999	4	0,407
	Üst orta sınıf	197	1,60	0,23			
	Alt orta sınıf	605	1,58	0,22			
	İşçi sınıfı	427	1,57	0,23			
	Alt sınıf	272	1,59	0,24			
	Toplam	**1523**	**1,58**	**0,23**			
Özgürlükçü Ebeveynlik*	**Üst sınıf**	22	1,35	0,17	8,016	4	0,0001
	Üst orta sınıf	197	1,39	0,16			
	Alt orta sınıf	605	1,42	0,15			
	İşçi sınıfı	427	1,44	0,17			
	Alt sınıf	272	1,38	0,17			
	Toplam	**1523**	**1,41**	**0,16**			
Güç İlişkileri*	**Üst sınıf**	22	2,83	0,75	15,211	4	0,0001
	Üst orta sınıf	197	2,66	0,59			
	Alt orta sınıf	605	2,98	0,65			
	İşçi sınıfı	427	3,07	0,63			
	Alt sınıf	272	3,06	0,69			
	Toplam	**1523**	**2,98**	**0,66**			
Cinsel Tutuculuk	**Üst sınıf**	Veri bulunmamaktadır.					
	Üst orta sınıf						
	Alt orta sınıf						
	İşçi sınıfı						
	Alt sınıf						
	Toplam						

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Mısır toplumunda ise sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 12,587; df: 4; p: 0,0001), özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 8,016; df: 4; p: 0,0001) ve güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 15,211; df: 4; p: 0,0001) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mısır'da tüm sınıflar aileyi yüksek düzeyde önemli bularak yüksek düzey aralığında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Diğer yandan tüm sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü tutumları benimsemektedir. Bu değişkene ilişkin ortaya çıkan fark orta düzey

bandında gerçekleşmektedir. Güç ilişkilerinde ise işçi sınıfı ve alt sınıf yüksek düzeyde ataerkil tutumlara sahiptir. Diğer sınıflar ise güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliği benimsemektedir. Ortaya çıkan analiz sonuçlarına göre aileyi en önemli gören ve ataerkil güç ilişkilerinin en az baskın olduğu sınıf üst orta sınıftır. Ancak ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan aynı zamanda en baskın ataerkil güç ilişkilerine sahip olan sınıfın işçi sınıfı olduğu görülmektedir. Sınıflar arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,999; df: 4; p: 0,407) Mısır'da tüm sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci tutumlara sahiptir ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Tablo 33: 2010-2014 Döneminde Türkiye'de Sınıfa Göre Aile Değerleri

		N	Ort	Std Sapma	F	df	p
Ailenin Önemi	**Üst sınıf**	27	3,79	0,32	1,875	4	0,112
	Üst orta sınıf	353	3,78	0,33			
	Alt orta sınıf	685	3,75	0,33			
	İşçi sınıfı	415	3,80	0,31			
	Alt sınıf	76	3,77	0,48			
	Toplam	**1556**	**3,77**	**0,34**			
Gelenekselci Ebeveynlik	**Üst sınıf**	27	1,49	0,26	1,720	4	0,143
	Üst orta sınıf	357	1,47	0,23			
	Alt orta sınıf	700	1,47	0,25			
	İşçi sınıfı	417	1,49	0,27			
	Alt sınıf	78	1,54	0,23			
	Toplam	**1579**	**1,48**	**0,25**			
Özgürlükçü Ebeveynlik	**Üst sınıf**	27	1,44	0,19	2,290	4	0,058
	Üst orta sınıf	357	1,42	0,21			
	Alt orta sınıf	700	1,40	0,21			
	İşçi sınıfı	417	1,40	0,20			
	Alt sınıf	78	1,35	0,18			
	Toplam	**1579**	**1,40**	**0,21**			
Güç İlişkileri*	**Üst sınıf**	27	2,51	0,50	2,919	4	0,020
	Üst orta sınıf	340	2,64	0,67			
	Alt orta sınıf	664	2,74	0,58			
	İşçi sınıfı	406	2,64	0,64			
	Alt sınıf	72	2,76	0,63			
	Toplam	**1509**	**2,69**	**0,62**			
Cinsel Tutuculuk*	**Üst sınıf**	27	7,99	1,85	3,338	4	0,010
	Üst orta sınıf	350	8,58	1,87			
	Alt orta sınıf	682	8,79	1,77			
	İşçi sınıfı	399	8,54	1,81			
	Alt sınıf	70	9,07	1,86			
	Toplam	**1529**	**8,68**	**1,81**			

Post-hoc çoklu karşılaştırmalar için (*): Tamhane; (**): Bonferroni değerlerine bakıldığını ifade etmektedir.

Türk toplumunda ise sınıflar arasında yalnızca güç ilişkilerine ilişkin değerler (F: 2,919; df: 4; p: 0,020) ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler (F: 3,338; df: 4; p: 0,010) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Türkiye'de sınıflar güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliği ve cinsellik konusunda da yüksek düzeyde tutuculuğu benimsemektedir.

Sınıflar arasında ortaya çıkan istatistiksel fark bulundukları düzeyde gerçekleşmektedir. Sınıflar kendi içlerinde değerlendirildiğinde; Türkiye'de ataerkil güç ilişkilerin en baskın olduğu ve cinsellik konusunda en tutucu olan sınıf alt sınıftır. Bunun tam aksi olarak ataerkil güç ilişkilerinin en az baskın olduğu ve cinsellik konusunda en az tutucu olan sınıf ise üst sınıftır. Türkiye'de sınıflar arasında ailenin önemine ilişkin değerler (F: 1,875; df: 4; p: 0,112), gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 1,720; df: 4; p: 0,143) ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler (F: 2,290; df: 4; p: 0,058) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Türkiye'de tüm sınıflar aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve bu aralıkta birbirleri ile benzeşmektedir. Ebeveynlik konusunda ise tüm sınıflar gelenekselcilik ve özgürlükçülük tutumlarında orta düzeyde yer almaktadır ve yine tüm sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde benzeşmektedir.

Elde edilen bu bulgular neticesinde aile değerlerini oluşturan; ailenin önemine ilişkin değerler, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler, güç ilişkilerine ilişkin değerler ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler arasındaki ilişki merak konusu olmuştur. Bu nedenle bir sonraki başlıkta aile değerlerini oluşturan değişkenler arasındaki ilişki irdelenmiştir.

4.4 Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişki

Yapılan hipotez testlerinin sonucunda değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) arasındaki ilişkiler çeşitlenmektedir. Bu değişkenlerin bazı yerlerde birbirleri ile doğru orantılı olması bazı yerlerde ise birbirleri ile zıtlık göstermesi oldukça çarpıcı gelmektedir. Örneğin ebeveynlikte gelenekselcilik yükseldikçe cinsel tutuculukta yükselmektedir. Bu durum aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri, cinsel tutuculuk) arasında ilişki var mı var ise nasıl bir ilişki var?' sorusunu akıllara getirmektedir. Sorunun yanıtını bulmak, aile değerlerini oluşturan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkisini anlamak adına ampirik bir model kurulmuş ve her iki dalga için ayrı ayrı aile değerlerini oluşturan değişkenlere ilişki testi uygulanmıştır.

Şekil 2: Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Öngören Ampirik Model

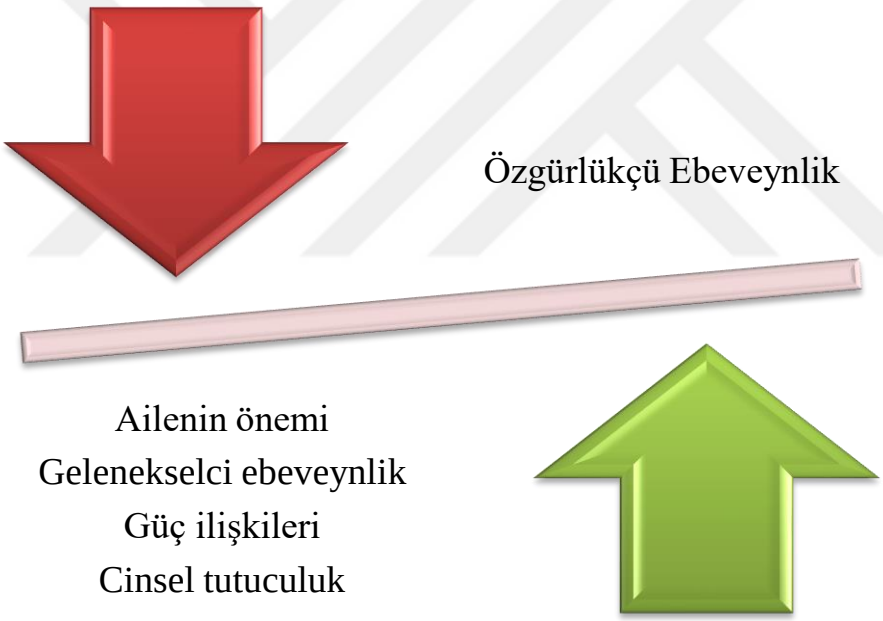

Verilen ampirik modelde ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuğun birbirleri ile arasındaki beklenen ilişki yönü sunulmuştur. Kurulan modelde: ailenin önemine ilişkin değerler, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, güç ilişkilerine ilişkin değerler ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin birbirleri ile doğru orantılı; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerle de ters orantılı olması beklenmektedir. Dünya Değerler Araştırması'nın veri setleri kullanılarak yapılan çalışmalar; ailenin önemini oluşturan değişkenleri, gelenekselci ebeveynliği oluşturan değişkenleri, güç ilişkilerini oluşturan değişkenleri ve cinsel tutuculuğu oluşturan değişkenleri '*geleneksel/hayatta kalma*' değerleri

kapsamında ele alırken özgürlükçü ebeveynliği oluşturan değişkenleri '*modern/laik/kendini ifade etme*' değerleri kapsamında ele almaktadır. Geleneksel değerler ile modern /laik değerler zıtlık göstermekte; hayatta kalma değerleri ile de kendini ifade etme değerleri zıtlık göstermektedir. Geleneksel/hayatta kalma değerlerinin baskın olması ait olduğu toplumun gelenekselci bir toplum olduğunu; modern/laik/kendini ifade etme değerlerinin baskın olması ise ait o toplumun modern bir toplum olduğunu göstermektedir (Inglehart & Baker, 2000: ss 24-27; Inglehart & Welzel, 2005: ss 43-56). Bu bağlamda çalışmada kurulan ampirik model literatürden ve hipotez testlerinin sonuçlarından yola çıkarak hazırlanmıştır. Ayrıca hipotez testi sonuçları yorumlanırken ortaya çıkan çarpıcı sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin sorulan sorular kurulan modelle bağdaşmadığı için topluma ilişkin çarpıcı bir resim sunmaktadır.

Modelin doğruluğunu ölçmek adına aile değerlerini oluşturan değişkenlere SPSS programı üzerinden Bivariate Correlations testi yapılmış ve Pearson Correlation değerlerine bakılmıştır. İlişki testi İspanya, Mısır ve Türkiye'deki değişkenlerin birbirleri ile ilişkisini anlamak adına her ülkeye kendi içinde uygulanmıştır. Ayrıca Dünya Değerler Araştırması'nın seçilen iki dönemi de kendi içinde değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarını veren tabloda yer alan'*' işareti p<0,005 anlamına ve '**' işareti p<0,001 anlamına gelmektedir. Bu nedenle '*' veya '**' işaretinin bulunması değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu sunmaktadır. Ayrıca istatistiksel olarak ilişkiler -1 ve 1 arasında değişim göstermektedir.

Çıkan değerin -1 ve 0 arasında olması ilişkinin negatif yönlü olduğunu; 0 ve 1 arasında olması ise ilişkinin pozitif yönlü olduğunu belirtmektedir. Yine çıkan değer 0,5'ten büyük ise ilişkinin kuvvetli olduğunu; 0,5'ten küçük ise ilişkinin zayıf olduğunu göstermektedir.

4.4.1 1999-2004 Dönemine Göre İlişki Testi (Dalga 4)

Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 yılları (Dalga 4) arasında elde ettiği veri seti kullanılarak yapılan ilişki testinin analiz sonuçlarında İspanya'da tüm bağımlı değişkenlerin (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) birbirleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Mısır'da ise cinsel tutuculuk ile ailenin önemi ve özgürlükçü ebeveynlik arasında, gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'ye bakıldığında ise İspanya'da olduğu gibi Türkiye'de de tüm bağımlı değişkenlerin birbirleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak

Türkiye'de cinsel tutuculuk değerlerini ölçen veri seti bulunmadığından cinsel tutuculuk ile diğer bağımlı değişkenler arasındaki ilişki analiz edilememiştir. Tüm ülkelerde gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 34: 1999-2004 Döneminde Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişki

Ülkeler			N	a	b	c	d	e
İspanya	Ailenin Önemi	a	1186	1				
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	1209	0,196**	1			
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	1209	-0,125**	-0,330**	1		
	Güç İlişkileri	d	1058	0,148**	0,096**	-0,174**	1	
	Cinsel Tutuculuk	e	1146	0,187**	0,230**	-0,292**	0,282**	1
Mısır	Ailenin Önemi	a	2969	1				
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	3000	-0,020	1			
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	3000	0,023	-0,502**	1		
	Güç İlişkileri	d	2930	0,018	0,033	0,006	1	
	Cinsel Tutuculuk	e	2989	0,106**	0,002	-0,038*	-0,026	1
Türkiye	Ailenin Önemi	a	3376	1				-
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	3401	0,169**	1			-
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	3401	-0,089**	-0,556**	1		-
	Güç İlişkileri	d	3201	0,192**	0,282**	-0,208**	1	-
	Cinsel Tutuculuk	e	0	-	-	-	-	-

(**): p<0,001 olduğu anlamına gelmektedir.
(*): p<0,005 olduğu anlamına gelmektedir.

Her ülke kendi içinde değerlendirildiğinde ise;

İspanya'da dört bağımlı değişkenin (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Ancak özgürlükçü ebeveynlik ile ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf bir ilişki vardır. Ortaya çıkan bu durum verilen ampirik modeli doğrular niteliktedir. Öyle ki İspanya'da özgürlükçü ebeveynlik artarken ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, ataerkil güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk azalmaktadır. Ancak ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk birbirleri ile doğru orantılıdır. Diğer anlamıyla bu dört değişkenden biri arttığında diğeri de artmaktadır.

Mısır'a bakıldığında ailenin önemi ile cinsel tutuculuk, özgürlükçü ebeveynlik ile gelenekselci ebeveynlik ve cinsel tutuculuk arasında ilişki olduğu görülmektedir. Ailenin önemi ile cinsel tutuculuk arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, zayıf ilişki bulunmaktadır.

Ancak özgürlükçü ebeveynlik ile gelenekselci ebeveynlik ve cinsel tutuculuk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf ilişki vardır. Diğer değişkenlerin birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Mısır'da bağımlı değişkenlere (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) ilişkin ortaya çıkan bu durum ampirik modelde verilen özgürlükçü ebeveynlik ile gelenekselci ebeveynlik ve cinsel tutuculuk arasında ters yönlü ilişkiyi; ailenin önemi ile cinsel tutuculuk arasında doğrusal yönlü ilişkiyi desteklemektedir.

Son olarak Türkiye'de de cinsel tutuculuk hariç diğer tüm bağımlı değişkenlerin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik ve güç ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum ampirik modelde de olduğu gibi verilen değişkenlerin birbirleri ile doğrusal yönlü ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Türkiye'de özgürlükçü ebeveynlik ile ailenin önemi ve güç ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü zayıf bir ilişki vardır. Diğer yandan ise gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü güçlü bir ilişki vardır. Ortaya çıkan bu durum oldukça çarpıcıdır. Gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında her üç ülkede de ters yönlü bir ilişki mevcut olsa da İspanya ve Mısır'da bu ilişki zayıf niteliktedir. Oysa Türkiye'de bu ilişkinin güçlü olduğu görülmektedir. Bu nedenle İspanya Mısır'a göre Türkiye'de özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler arttığında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler daha çok azalmaktadır. Türkiye'de ortaya çıkan bu tablo ampirik modeli de desteklemektedir.

4.4.2 2010-2014 Dönemine Göre İlişki Testi (Dalga 6)

Bu kısımda ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk değişkenleri arasındaki ilişkiyi anlamak adına Dünya Değerler Araştırması'nın 2010-2014 yılları (Dalga 6) arasında elde ettiği veri seti kullanılmıştır. Test sonuçlarına göre İspanya'da güç ilişkileri ile ailenin önemi arasındaki ilişki hariç tüm değişkenlerin birbirleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Mısır'a bakıldığında güç ilişkileri değişkeninin hiçbir değişkenle ilişkisinin olmaması oldukça çarpıcıdır. Ayrıca bu dalgada Mısır'a ait cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri ölçen veri seti olmadığından cinsel tutuculuk değişkeninin diğer değişkenlerle ilişkisi analiz edilememiştir. Mısır'da güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk hariç diğer tüm değişkenlerin birbirleri ile ilişkili olduğu analiz sonuçlarından anlaşılmaktadır. Türkiye'de ise güç ilişkileri değişkeninin cinsel tutuculuk hariç hiçbir değişkenle ilişkisinin olmaması Mısır'la benzerlik göstermektedir. Dalga 4'te olduğu gibi Dalga 6'da da İspanya, Mısır ve Türkiye'de gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında

ters orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum gelenekselci ebeveynlik değerleri ile özgürlükçü ebeveynlik değerlerinin birbirleri ile zıtlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 35: 2010-2014 Döneminde Bağımlı Değişkenler Arasındaki İlişki

Ülkeler			N	a	b	c	d	e
İspanya	Ailenin Önemi	a	1168	1				
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	1189	0,155**	1			
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	1189	-0,146**	-0,326**	1		
	Güç İlişkileri	d	1024	0,054	0,078*	-0,092**	1	
	Cinsel Tutuculuk	e	1098	0,128**	0,120**	-0,166**	0,380**	1
Mısır	Ailenin Önemi	a	1523	1				-
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	1523	-0,052*	1			-
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	1523	0,081**	-0,353**	1		-
	Güç İlişkileri	d	1523	0,017	0,007	0,047	1	-
	Cinsel Tutuculuk	e	0	-	-	-	-	-
Türkiye	Ailenin Önemi	a	1582	1				
	Gelenekselci Ebeveynlik	b	1605	0,027	1			
	Özgürlükçü Ebeveynlik	c	1605	-0,068**	-0,438**	1		
	Güç İlişkileri	d	1526	0,047	0,030	-0,003	1	
	Cinsel Tutuculuk	e	1553	0,094**	0,060*	-0,045	0,197**	1

(**): p<0,001 olduğu anlamına gelmektedir.
(*): p<0,005 olduğu anlamına gelmektedir.

Her üç ülke kendi içinde yorumlandığında şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

İspanya'da Dalga 4'te olduğu gibi bu dalgada da ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, zayıf ilişki vardır. Ancak Dalga 4'ten farklı olarak ailenin önemi ile güç ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Özgürlükçü ebeveynlik ile diğer değişkenler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü, zayıf ilişki vardır. Ortaya çıkan bu durum ampirik modeli destekler niteliktedir. Ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk değerleri birbirleri ile doğru orantılıdır. Bu değişkenlerden bir artış gösterdiğinde diğeri de artış göstermektedir. Ancak ailenin önemi ile güç ilişkileri arasında ilişki olmadığından bu iki değişkenin birbirleri ile orantılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Özgürlükçü ebeveynlik değerleri ile ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk değerleri ise birbirleri ile ters orantılıdır. Diğer anlamıyla özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler arttıkça diğer değişkenlere ilişkin değerler azalmaktadır.

Bu dalgada Mısır'da ortaya çıkan sonuçlar oldukça çarpıcıdır. Ailenin önemi ile gelenekselci ebeveynlik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü, zayıf ilişki vardır. Oysa ailenin önemi ile özgürlükçü ebeveynlik arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, zayıf ilişki bulunmaktadır. Diğer anlamıyla ailenin önemine ilişkin değerler arttıkça özgürlükçü

ebeveynliğe ilişkin değerler artmakta, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler azalmaktadır. Bu durum ampirik modelde öngörülenden oldukça farklıdır. Ancak gelenekselci ebeveynlik ile özgürlükçü ebeveynlik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü, zayıf ilişki vardır. Ortaya çıkan bu sonuç ampirik modeli desteklemektedir. Mısır'da güç ilişkilerinin diğer hiçbir değişkenle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Cinsel tutuculuğa ilişkin verinin olmaması da tabloda görülmektedir. Bu nedenle güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk değişkenlerinin diğer değişkenlerle olan ilişkisinden bahsetmek mümkün değildir.

Türkiye'de sonuçlara bakıldığında; ailenin önemi ile gelenekselci ebeveynlik arasında, güç ilişkileri ile ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik ve özgürlükçü ebeveynlik arasında, özgürlükçü ebeveynlik ile güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç ile ampirik model arasında bağlantı kurmak imkansızdır. Diğer yandan özgürlükçü ebeveynlik ile ailenin önemi ve gelenekselci ebeveynlik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü zayıf ilişki vardır. Bu sonuç ampirik modelde verilen öngörüyü desteklemektedir. Ayrıca cinsel tutuculuk ile ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik ve güç ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, zayıf ilişki vardır. Yine ortaya çıkan bu sonuç ampirik modeli destekler niteliktedir.

4.5 İspanya, Mısır ve Türkiye'de Aile Değerlerinin Dönüşümü

Bu kısımda Dünya Değerler Araştırması'nın 1999-2004 dönemi (4. Dalga) ve 2010-2014 dönemine (6. Dalga) ait veri setleri kullanılarak İspanya, Mısır ve Türkiye'deki aile değerlerinin dönüşümü analiz edilmiştir. Tez çalışmasına dair araştırma sorusunun yanıtını bulmak, iki dalga arasında geçen 10 yıllık süreçte aile değerlerinin (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuğa ilişkin değerler) dönüşümünü anlamak ve bu iki dalgayı birbirleri ile kıyaslamak; toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf faktörlerinin bu dönüşüme etkisini saptamak adına değişkenlere Two Way Anova (İki Faktörlü Varyans Analizi) testi uygulanmıştır. Analizler için bu testin seçilmesindeki amaç; aile değerlerini oluşturan değişkenlerin (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) zamana göre (1999-2004 ve 2010-2014 dönemi) dönüşümünü anlamak ve toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf faktörlerinin bu dönüşüme etkisini anlamak için üç değişkeni bir arada analiz etme gerekliliğidir. Seçilen bu test, zamanı ve bağımsız değişkeni (toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf) birlikte alarak bağımlı değişken (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisini saptama imkanı sunmaktadır. İspanya, Mısır ve Türkiye'deki aile değerlerinin dönüşümünü anlamak adına her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir. Tez çalışmasında kullanılan diğer testlerde olduğu gibi bu testte de $p<0,05$ olması istatistiksel olarak anlamlılığın bulunduğunu teşkil eder. Ayrıca analizlere ilişkin betimsel istatistikler EK- 2 yer almaktadır. Analiz sonuçları ise bu kısımda beş başlık altında yorumlanmıştır. Ancak yorumlamalarda zaman faktörü olmadan toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfın aile değerlerini oluşturan değişkenler (ailenin önemi, gelenekselci ebeveynlik, özgürlükçü ebeveynlik, güç ilişkileri ve cinsel tutuculuk) üzerindeki etkisi bir önceki kısımda ayrıntılı analiz edilip yorumlandığı için bu bölümde, tekrara düşmemek adına, yorumlanmamıştır.

4.5.1 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Dönüşümü

Ailenin önemine ilişkin değerlerdeki dönüşümü anlamak adına ailenin önemi; zaman (1999-2004 ve 2010-2014 dönemi) ve toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıfa göre analiz edilmiştir. Seçilen her üç ülke (İspanya, Mısır ve Türkiye) kendi içinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.5.1.1 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda toplumsal cinsiyet kontrol edilerek ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak adına dönem farkları üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla 1999-2004

dönemindeki kadın ve erkekler ile 2010-2014 dönemindeki kadın ve erkeklerin ailenin önemine ilişkin değerleri bu 10 yıllık süreçte toplumsal cinsiyet bağlamında kıyaslanmıştır. Bu bakımdan ailenin önemine ilişkin değerler hem dönem hem de toplumsal cinsiyet dikkate alınarak yorumlanmıştır.

İspanya toplumuna bakıldığında; ailenin önemine ilişkin değerler toplumsal cinsiyet kontrolünde (1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi) analiz edildiğinde; bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaşanmadığı görülmektedir. (F: 1,036; df: 1; p: 0,309) Ayrıca bu 10 yıllık sürece bakıldığında ailenin önemine ilişkin değerlerde kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. (F: 1,871; df: 1; p: 0,171) İspanya toplumunda hem kadınların hem de erkeklerin bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler konusunda etkili bir dönüşüm yaşamadığı saptanmıştır. İspanya'da kadınlar hem 1999-2004 döneminde hem de 2010-2014 döneminde aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir ve her iki dönemde de aynı puanlamaya sahiptir. Erkeklerin ise bu iki dönem arasında aileye verdikleri önem, puan skalasında ufak bir artış gösterse de kadınlar gibi erkeklerde her iki dönemde de aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir. Ayrıca verilen iki dönemde de erkeklere göre kadınlar için ailenin daha önemli olduğu saptanmıştır.

Mısır için yapılan analiz sonuçları şu şekildedir: Ailenin önemine ilişkin değerlerin toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerinde; ailenin önemine ilişkin değerler açısından iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. (F: 23,504; df: 1; p: 0,0001) Bu durum Mısır toplumunun 1999-2004 ve 2010-2014 dönemleri arasında ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşadığını göstermektedir. Bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm toplumsal cinsiyet bağlamında (tüm kadınlar ve tüm erkekler) gerçekleşmiştir. Ancak analiz sonuçlarına bakıldığında toplumsal cinsiyetin ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümü üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Öyle ki geçen 10 yıllık zaman diliminde ailenin önemine ilişkin değerler açısından kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. (F: 2,336; df: 1; p: 0,126) Her iki dönemde de hem kadınlar hem de erkekler için ailenin yüksek düzeyde önemli olduğu ve dönüşüm üzerinde toplumsal cinsiyetin etkin bir faktör olmadığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet kontrol edilerek Mısır toplumundaki ailenin önemine ilişkin değerlere bakıldığında; Mısır toplumu için her iki dönemde de aile yüksek düzeyde önemli olsa da 1999-2004 dönemine göre 2010-2014 döneminde aileye verilen önem azalmıştır.

Türkiye'de ise analiz sonuçlarına bakıldığında; ailenin önemine ilişkin değerler konusunda 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. (F: 7,639; df: 1; p: 0,006) Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmıştır. Verilen her iki dönemde de Türk toplumu için aile yüksek düzeyde önemli olsa da 2010-2014 döneminde 1999-2004 dönemine göre aileye verilen önemin arttığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye'de bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm üzerinde toplumsal cinsiyet etkin bir faktördür. Toplumsal cinsiyetin yaşanan bu dönüşüm üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratığı görülmektedir. (F: 5,871; df: 1; p: 0,015) Türk toplumunda her iki dönemde de kadınlar ve erkekler için aile yüksek düzeyde önemlidir. Ancak 1999-2004 dönemine göre 2010-2014 döneminde kadınlarda aileye verilen önem artmıştır. Erkeklerde ise her iki dönemde de aileye verilen önemin değişmediği görülmektedir. Yine bu iki dönemde de erkeklere göre kadınlar için aile daha fazla önem teşkil etmektedir.

Üç ülke birbirleri ile kıyaslandığında; İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmadığı ve aileyi her iki dönemde de yüksek düzeyde önemli gördüğü tespit edilmiştir. İspanya' da toplumsal cinsiyet faktörü iki dönemde de ayrı ayrı ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkili olsa da bu 10 yıllık süreçte değerler üzerinde etkisi yoktur. Mısır'da da toplumsal cinsiyetin, bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkisi olmadığı görülmektedir. Ancak Mısır toplumunda İspanya toplumundan farklı olarak bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmış ve zaman ilerledikçe aileye verilen önem azalmıştır. Türkiye'de de Mısır'da olduğu gibi ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bu 10 yıllık süre içerisinde bir dönüşüm yaşanmıştır. Ancak diğer ülkelerden farklı olarak Türkiye'de toplumsal cinsiyet yaşanan bu dönüşüm üzerinde etkin bir rol oynamaktadır. Yine Türk toplumunda Mısır'dan farklı olarak aileye verilen önemin zamanla arttığı görülmektedir. Sonuç olarak ailenin önemine ilişkin değerler konusunda İspanya toplumunda herhangi bir dönüşüm yaşanmamış, Mısır toplumunda aileye verilen önem azalarak ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmış, Türk toplumunda ise aileye verilen önem zamanla artmış ve buna paralel olarak -erkekler ailenin önemine ilişkin değerler konusunda herhangi bir dönüşüm yaşamasa da- kadınlar için aile zamanla daha önemli hale gelmiştir. Bu üç toplumda da geçen 10 yıllık süreçte kadın ve erkekler için aile yüksek düzeyde önemlidir. Yüksek düzey bandında değerlendirildiğinde ise aileyi diğerlerine göre hem kadın hem erkek açısından daha önemli bulan toplum Mısır; diğerlerine göre aileyi daha az önemli bulan toplum ise İspanya'dır. Ayrıca bu 10 yıllık süreçte diğer

toplumlardaki kadın ve erkeklere göre aileyi en önemli görenler Mısır toplumundaki erkekler; aileyi diğerlerine göre daha az önemli görenler ise İspanya toplumundaki erkeklerdir.

4.5.1.2 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

İspanya, Mısır ve Türkiye'de 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasındaki ailenin önemine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm ve yaş faktörünün bu dönüşüm üzerindeki etkisine bakıldığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

İspanya toplumunda yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde ailenin önemine ilişkin değerler açısından her iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 1,801; df: 1; p: 0,180) Ortaya çıkan bu durum geçen 10 yıllık süreçte İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler konusunda herhangi bir dönüşüm yaşanmadığını göstermektedir. Ancak geçen 10 yıllık süreç yaş grupları ile birlikte ele alındığında ailenin önemine ilişkin değerlerde bir dönüşüm yaşandığı ve ailenin önemine ilişkin değerler açısından geçen 10 yıllık süreçte yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. (F: 2,248; df: 5; p: 0,047) Yaş grupları (15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65+ yaş) açısından bakıldığında aileye verilen önemin 1999-2004 döneminden 2010-2013 dönemine kadar geçen sürede arttığı görülmektedir. İspanya toplumunda geçen 10 yıllık süreçte 15-24 ve 25-34 yaş grupları için ailenin öneminin arttığı diğer yaş grupları içinse azaldığı görülmektedir. Geçen 10 yıllık süreçte tüm yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli görse de diğer yaş gruplarına göre aileyi en yüksek düzeyde önemli gören yaş grubu 65+ yaş olmaktadır.

Mısır toplumuna bakıldığında 1999-2000 ve 2010-2014 dönemleri arasında ailenin önemine ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 33,137; df: 1; p: 0,0001) Bu durum geçen 10 yıllık süreçte Mısır toplumunda ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüştüğünü göstermektedir. Ancak yaşanan bu durum üzerinde yaş etkili bir faktör olmamaktadır. Çünkü geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,875; df: 5; p: 0,095) 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede Mısır toplumunda aileye verilen önem azalsa da tüm yaş grupları açısından aile yüksek düzeyde önemli görülmektedir.

Son olarak Türkiye'ye bakıldığında ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 3,893; df: 1; p: 0,049) Türk toplumunda her iki dönemde de aile yüksek düzeyde önemli olsa da aileye verilen önem zamanla artmıştır. Ancak Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm yaş faktöründen bağımsız gerçekleşmiş ve bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından yaş grupları

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 1,262; df: 5; p: 0,277) Türk toplumunda her iki dönemde de yaş grupları aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve yaş gruplarının aileye verdiği önem geçen 10 yıllık süreçte değişmemektedir.

İspanya, Mısır ve Türkiye birbirleri ile kıyaslandığında üç ülkenin de ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümünde birbirilerinden oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. İspanya'da aileye verilen önem toplum olarak bakıldığında değişmediği ve ailenin önemine ilişkin değerler açısından bir dönüşüm yaşanmadığı görülmektedir. Ancak 10 yıllık süreç yaş faktörü ile birlikte ele alındığında tüm yaş gruplarının ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşadığı görülmektedir. Mısır toplumunda İspanya'dan farklı olarak ailenin önemine ilişkin değerlerin 10 yıllık süreçte dönüştüğü ancak bu dönüşümde yaşın etkili bir faktör olmadığı tespit edilmiştir. Mısır'da çıkan sonuçlar Türkiye ile benzerlik gösterse de Mısır'da aileye verilen önemin zamanla azaldığı Türkiye'de ise zamanla arttığı saptanmıştır. Bu üç ülkenin ortak olduğu tek nokta tüm yaş gruplarının her iki dönemde de aileyi yüksek düzeyde önemli görmesidir. Aileye verdikleri önem yüksek düzeyde bandında değerlendirildiğinde ise İspanya ve Türkiye'ye göre aileyi en önemli gören toplum Mısır; diğerlerine göre aileyi daha az önemli gören toplum İspanya toplumudur. Ayrıca aileye verilen önem yaş grupları açısından üç ülke bağlamında ele alındığında diğer ülke ve yaş grupları arasında aileyi en önemli gören Mısır toplumundaki 15-24 yaş grubudur. Aileyi diğerlerine göre daha az önemli bulanlar ise İspanya toplumundaki 15-24 ve 35-44 yaş grubudur.

4.5.1.3 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda İspanya, Mısır ve Türkiye'de ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümü medeni durum faktörü ile ele alınmıştır. Bu üç toplumda da 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemleri arasındaki ailenin önemine ilişkin değerler medeni durum bağlamında analiz edilmiş ve ailenin önemine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşümler yorumlanmıştır.

İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. (F: 1,671; df: 1; p: 0,196) Zaman bağlamında değerlendirildiğinde İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler konusunda herhangi bir dönüşüm yaşanmamıştır. Ancak ailenin önemine ilişkin değerler dönemin yanı sıra medeni durum da baz alınarak değerlendirildiğinde değerlerin dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Yani 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemleri arasında ailenin önemine ilişkin değerler konusunda medeni durum kategorileri (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş, hiç evlenmemiş) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 2,279; df: 5; p: 0,044) Geçen 10 yıllık süre içerisinde

İspanya toplumunda farklı medeni durum kategorilerinde yer alan katılımcılar ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşamıştır. İspanya'da her iki dönemde de medeni durum kategorilerinde yer alan katılımcılar aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir. Eşini kaybetmiş olanlar için 1999-2004 dönemine göre 2010-2014 döneminde aile verilen önem azalmıştır. Ancak diğer medeni durum kategorilerinde (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış ve hiç evlenmemiş) geçen 10 yıllık süreçte aileye verilen önemin arttığı görülmektedir. Yüksek düzey aralığında değerlendirildiğinde 1999-2004 döneminde aileyi diğer medeni durum kategorilerine göre en önemli gören kategori eşini kaybetmiş olanlar iken bu 10 yıllık süreçte aileyi diğerlerine göre en önemli gören medeni durum kategorisi evliler olmuştur.

Mısır toplumunda ise ailenin önemine ilişkin değerler açısından her iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,780; df: 1; p: 0,182) Bu durum Mısır'da geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmadığını göstermektedir. Ailenin önemine ilişkin değerler zaman ve medeni durum ile birlikte ele alındığında da verilen değerlerde herhangi bir dönüşüm yaşanmamıştır. Mısır toplumunda geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 1,848; df: 4; p: 0,117) Bu sonuca medeni durum bağlamında bakıldığında zaman içerisinde ailenin önemine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşanmadığı görülmektedir. Her iki dönem için de tüm medeni durum kategorileri aileyi yüksek düzeyde önemli görmekte ve geçen 10 yıllık süreçte medeni durum kategorileri yüksek düzey aralığında birbirleri ile benzeşmektedir.

Türk toplumu analiz edildiğinde ise ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Türkiye'de ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (F: 4,562; df: 1; p: 0, 033) ve Türk toplumunda geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından bir dönüşüm yaşanmıştır. Ancak 10 yıllık süre içerisinde yaşanan dönüşümde medeni durumun etkili bir faktör olmadığı görülmektedir. Diğer bir deyişle geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,897; df: 5; p: 0,091) Tüm medeni durum kategorileri (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş ve hiç evlenmemiş) her iki dönemde de aileyi yüksek düzeyde önemli görmektedir. Ancak Türk toplumunda 2010-2014 döneminde 1999-2004 dönemine göre aileye verilen önemin arttığı görülmektedir.

Sonuç olarak İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler, medeni durum kontrol edilerek, 10 yıllık süreç ile değerlendirildiğinde bir dönüşüm yaşanmadığı ancak zaman ve medeni durum bir arada ele alındığında ailenin önemine ilişkin değerlerde bir değişim olduğu

gözlemlenmiştir. Mısır toplumunda ise ailenin önemine ilişkin değerlerde geçen 10 yıllık süreçte herhangi bir dönüşüm yaşanmadığı ve medeni durumunda bu süreçte etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır. Türk toplumunda ise geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerde bir dönüşüm olduğu ancak bu dönüşümde medeni durumun etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Geçen 10 yıllık süreçte medeni durumun ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkin olduğu tek ülke İspanya'dır. Üç toplumda da her iki dönemde aile tüm medeni kategorileri için yüksek düzeyde önem teşkil etmektedir. Ancak yüksek düzey aralığında değerlendirildiğinde geçen 10 yıllık süreçte aileyi en önemli görenler Mısır toplumunda hiç evlenmemiş olanlardır. En az önemli bulanlar ise İspanya toplumundaki birlikte yaşıyor kategorisinde yer alan katılımcılardır.

4.5.1.4 Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında İspanya, Mısır ve Türk toplumundaki ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümü ve bu dönüşüm üzerinde sınıf faktörünün etkisi bu kısımda yorumlanmıştır. Yapılan analizlerin ışığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

İspanya toplumunda ailenin önemine ilişkin değerler sınıf kontrol edilerek değerlendirildiğinde; ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 2,286; df: 1; p: 0,090) Ancak geçen 10 yıllık süreç sınıf faktörü ile birlikte değerlendirildiğinde ailenin önemine ilişkin değerlerde bir değişim söz konusudur. Ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi süresince sınıflar (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıf, alt sınıf) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 2,714; df: 4; p: 0,028) Bu dönemler arasında geçen 10 yıllık süreçte sınıfların ailenin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Her iki dönemde de tüm sınıflar için aile yüksek düzeyde önemli olsa da yüksek düzey aralığında sınıfların birbirlerinden farklılaştığı bilinmektedir. 10 yıllık süreç içinde sınıfların aileye verdikleri önem zamanla artmıştır. 1999-2004 döneminde aileyi en önemli gören sınıf alt sınıf iken 2010-2014 döneminde aileyi en önemli gören sınıf üst sınıf olmuştur. Bir diğer çarpıcı nokta ise geçen 10 yıllık süreçte üst sınıf, üst-orta sınıf ve alt-orta sınıf için aileye verilen önem zamanla artarken; işçi sınıfı ve alt sınıfın aileye verdikleri önem zamanla azalmıştır.

Mısır toplumunda ise ailenin önemine ilişkin değerler açısından iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 17,444; df: 1; p: 0,0001) 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemi arasındaki geçen sürede Mısır toplumunun ailenin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm yaşanmıştır. Peki sınıf meselesi geçen 10 yıllık süreç ile birlikte

değerlendirildiğine; sınıfların da ailenin önemin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm yaşanmış mıdır? Sorunun yanıtını bulmak için yapılan analiz sonucu incelendiğinde; geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark söz konudur. (F: 3,398; df: 4; p: 0,009) Mısır toplumunda 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen sürede aileye verilen önem zamanla azalmıştır. Bu duruma sınıf bağlamında bakıldığında ise; 1999-2004 döneminde aileyi en önemli bulan sınıf üst sınıf iken 2010-2014 döneminde aileyi en önemli bulan sınıf üst-orta sınıf olmuştur. Fakat bu değişime rağmen her iki dönemde de aile tüm sınıflar için yüksek düzeyde önemlidir ve sınıflar yüksek düzeyde birbirlerinden farklılaşmaktadır. Bir diğer önemli nokta ise geçen 10 yıllık sürede tüm sınıfların aileye verdikleri önem azalmıştır.

Türkiye'de ise durumlar Mısır'la bazı noktalarda benzerlik göstermektedir. Türkiye'de de ailenin önemine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 3,933; df: 1; p: 0,047) Türk toplumunun ailenin önemine ilişkin değerleri bu 10 yıllık sürede bir dönüşüm yaşamış ve aileye verilen önem zamanla artmıştır. Sınıf bağlamında bakıldığında ise; geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 3,038; df: 4; p: 0,009) Bu durum Türk toplumundaki sınıfların, bu 10 yıllık süreçte, ailenin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir. 1999-2004 döneminde aileyi en önemli gören sınıf alt sınıf iken 2010-2014 döneminde aileyi en gören sınıf işçi sınıfı olmuştur. Diğer açıdan bakıldığında ise üst sınıf, üst-orta sınıf, işçi sınıfı ve alt sınıf için aileye verilen önem zamanla artarken alt-orta sınıf için aileye verilen önem zamanla azalmıştır. Ancak unutulmaması gereken bir nokta: Türk toplumundaki sınıflar için her iki dönemde de aile yüksek düzeyde önemlidir ve dönüşümler yüksek düzey bandında gerçekleşmiştir.

İspanya, Mısır ve Türkiye ailenin önemine ilişkin değerler açısından birbirleri ile kıyaslandığında her iki dönemde de bu üç toplum için aile yüksek düzeyde önemlidir. Ancak üç toplumun arasında aileyi en önemli gören toplum, her iki dönemde de Mısır toplumu iken aileyi en az önemli gören toplum İspanya toplumudur. Sınıf kontrol edilerek zaman bağlamında değerlendirildiğinde Mısır ve Türkiye'de ailenin önemine ilişkin değerlerde dönüşüm yaşandığı bilinmektedir. Ancak zamanla birlikte sınıf bağlamında bakıldığında; sınıfın üç toplumda da ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Bu üç toplumda da geçen 10 yıllık sürede sınıfların aileye verdikleri önem değişmiş ve ailenin önemine ilişkin değerleri dönüşmüştür. Bu 10 yıllık süreçte aileyi diğerlerine göre en önemli gören sınıf Mısır toplumundaki üst orta sınıftır. Aileyi en az önemli görenler ise İspanya toplumundaki üst sınıftır.

Ayrıca farklı toplumda bulunan bu iki sınıf için aile yüksek düzeyde önemli olsa da yüksek düzey aralığında aileye verdikleri önem açısından ikisi arasında bir uçurum söz konusudur.

Sonuç olarak ailenin önemine ilişkin değerler açısından bakıldığında; toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf faktörleri kontrol edilerek yapılan analizlerde 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında ailenin önemine ilişkin değerleri değişmeyen tek ülke İspanya'dır. Ancak Mısır ve Türkiye'de durum İspanya'nın tam tersinedir. Mısır ve Türk toplumunun geçen 10 yıllık sürede ailenin önemine ilişkin değerlerinin bir dönüşüm geçirdiği yapılan analizlerden anlaşılmaktadır. 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf faktörleri ile birlikte ele alındığında bu faktörlerin ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde çoğunlukla etkili bir faktör oldukları görülmüştür. Toplumsal cinsiyet bağlamında bu 10 yıllık sürece bakıldığında yalnızca Türkiye'deki kadın ve erkeklerin ailenin önemine ilişkin değerlerinin dönüştüğü saptanırken İspanya ve Mısır'daki kadın ve erkeklerin ailenin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm olmadığı saptanmıştır. Yaş faktörü ile birlikte yapılan analizlerde ise yalnızca İspanya toplumundaki yaş gruplarının ailenin önemine ilişkin değerlerinin dönüştüğü tespit edilmiştir. Ancak yaş faktörü Mısır ve Türk toplumundaki ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümünde etkin bir rol oynamamaktadır. Yaş bağlamında yapılan analizlerde en şaşırtıcı sonuç İspanya toplumunda bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerinde bir dönüşüm olmazken bu toplumdaki yaş gruplarının bu 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerinin değişmesidir. Yaş faktöründe olduğu gibi medeni durum faktörü de yalnızca İspanya toplumundaki ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkilidir. İspanya toplumunun geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerleri dönüşmezken bu topluma ait farklı medeni duruma sahip katılımcıların ailenin önemine ilişkin değerlerinin dönüştüğü görülmektedir. Türkiye'de ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşümünde medeni durum etkili bir faktör değildir. Ancak bu kısımda Mısır'da geçen 10 yıllık süreçte medeni durum ailenin önemine ilişkin değerler üzerinde etkin olmamakla birlikte yalnızca zaman bağlamında bakıldığında da ulaşılan sonuç ailenin önemine ilişkin değerlerin dönüşmediği yönündedir. Ortaya çıkan bu durum yapılan diğer analizlerle çelişmektedir. Ailenin önemine ilişkin değerler ve bu değerlerin dönüşümü konusunda her üç ülkede de en etkili faktörün sınıf olduğu görülmektedir. Çünkü her üç ülkede de bulunan sınıfların geçen 10 yıllık süreçte ailenin önemine ilişkin değerlerinin dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bu bağlamda ailenin önemine ilişkin değerlerde sınıfın, üç ülke içinde, önemli bir mesele olduğu sonucuna varılmaktadır.

4.5.2 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Dönüşümü

1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık sürede İspanya, Mısır ve Türkiye'deki gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak adına gelenekselci ebeveynlik; zaman ve toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf faktörleri ile birlikte analiz edilmiştir. Gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümü adına elde edilen bulgular bu kısımda yorumlanmış ve her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

4.5.2.1 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

10 yıllık süre zarfında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin hangi toplumda dönüşüp hangi toplumda dönüşmediği ve toplumsal cinsiyete göre gelenekselci ebeveynlik tutumlarındaki değişim bu kısımda yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet zaman faktörü ile birlikte ele alınarak üç toplumdaki kadın ve erkeklerin gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerindeki dönüşüm saptanmış ve dönem farkları üzerinde durulmuştur.

İspanya toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 87,152; df: 1; p: 0,0001) Bu durum iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde İspanya toplumunun gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüştüğünü göstermektedir. İspanya toplumunun her iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci olduğu görülmektedir. Ancak 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede ebeveynlik konusunda sahip olunan gelenekselci tutumların baskınlığının azaldığı gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet bağlamında bakıldığında ise; geçen 10 yıllık zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 3,964; df: 1; p: 0,047) Ortaya çıkan bu fark geçen 10 yıllık süreçte kadınlar ve erkekler açısından da gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü ifade etmektedir. Her iki dönemde de ebeveynlik konusunda kadınların gelenekselci tutumları erkeklere göre daha baskın olsa da 2010-2014 döneminde kadın ve erkek arasındaki bu farkın epeyce kapandığı ve neredeyse ebeveynlik konusundaki gelenekselci tutumlarının eşitleneceği görülmektedir. Hem kadınların hem de erkeklerin ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede epey azalmıştır. Özellikle kadınların geçen 10 yıllık sürede ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri arasında uçurum vardır.

Mısır toplumunda ise gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler dönem bağlamında değerlendirildiğinde; ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak fark vardır. (F: 16,071; df: 1; p: 0,0001) Mısır toplumunun

gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri bu 10 yıllık süre zarfında dönüşüm geçirse de toplumsal cinsiyetin bu dönüşümde etkili bir faktör olmadığı görülmektedir. Çünkü iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,584; df: 1; p: 0, 445) Mısır toplumunda kadınlar ve erkeklerin ebeveynlik konusunda gelenekselci tutumları 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında geçen sürede bir değişiklik göstermemiştir. Her iki dönem de kadın ve erkekler ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselliğe sahiptir. İki dönem arasında geçen 10 yıllık sürede Mısır toplumunun ebeveynlik konusundaki gelenekselliğinin azaldığı görülmektedir.

Türkiye'ye bakıldığında ise gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünde Mısır'la benzerlik taşıdığı saptanmıştır. Türkiye'de de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler bakımından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 13,832; df: 1; p: 0,0001) Bu durum Türk toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü göstermektedir. Ancak iki dönem arasında geçen sürede gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,065; df: 1; p: 0,798) Geçen 10 yıllık zaman diliminde kadınlar ve erkeklerin ebeveynlik konusunda geleneksellikleri değişmemiştir. Her iki dönemde de ebeveynlik konusunda kadınlar ve erkekler orta düzeyde gelenekselliğe sahiptir. Diğer yandan Türk toplumunda 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede ebeveynlik konusundaki gelenekselliğinin azaldığı görülmektedir.

İspanya, Mısır ve Türkiye'ye toplumsal cinsiyet kontrol edilerek bakıldığında 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede ebeveynlik konusundaki gelenekselliklerinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu durum üç toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü ispat etmektedir. Fakat dönemler ve toplumsal cinsiyet birlikte ele alındığında toplumsal cinsiyetin yalnızca İspanya'da etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Bu nedenle de sadece İspanya'daki kadın ve erkeklerin ebeveynlik konusunda geleneksellikleri geçen 10 yıllık zaman diliminde birbirlerinden farklılık göstermiştir. Üç toplumda da kadınlar ve erkekler ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselliğe sahiptir. İspanya ve Türkiye'de ebeveynlik konusunda kadınların erkeklere göre geleneksellikleri daha baskın iken Mısır'da kadın ve erkek arasında bu durum eşittir. Dönemler ile birlikte kendi içinde bu üç toplum değerlendirildiğinde ise ebeveynlik konusunda en gelenekselci olanlar Mısırlı erkekler iken diğerlerine göre en az gelenekselci olanlar İspanyalı erkeklerdir.

4.5.2.2 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık zaman dilimi yaş faktörü ile birlikte ele alınarak İspanya, Mısır ve Türkiye'nin gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri analiz edilmiştir. Altı farklı yaş grubunun (15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64 ve 65+) iki dönem arasındaki ebeveynliğe ilişkin gelenekselci tutumlarına bakılmış ve yaşın etkili faktör olduğu toplumlar tespit edilerek dönem farkları üzerinde durulmuştur.

İspanya'da 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürenin gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerindeki etkisine bakıldığında; iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 91,696; df: 1; p: 0,0001) Haliyle ortaya çıkan bu tablo İspanya'da gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü göstermektedir. Yaş kontrol edilerek yapılan analizde, geçen 10 yıllık zaman diliminde, İspanya toplumunun ebeveynlik konusunda geleneksellikleri azalmıştır. Ancak her iki dönemde de İspanya toplumunun ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselliğe sahip olduğu görülmektedir. 1999-2004 dönemi ile 2010-2014 dönemi arasında geçen süre, yaş faktörü ile birlikte ele alındığında; gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. (F: 1,135; df: 5; p: 0,339) Bu durum iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde yaş gruplarının ebeveynlik konusunda gelenekselliklerinin farklılaşmadığını göstermektedir. Her iki dönemde de tüm yaş grupları (2010-2014 döneminde yer alan 15-24 ve 25-34 yaş grubu hariç) ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselcidir ve orta düzey bandında birbirleriyle benzeşmektedir.

Mısır'da yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde; gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 20,450; df: 1; p: 0,0001) Mısır toplumunda iki dönem arasında geçen zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler dönüşüm geçirmiştir. Her iki dönemde de Mısır toplumu ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselci olsa da 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede geleneksellikleri azalmıştır. Ancak gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında geçen süre, yaş ile birlikte değerlendirildiğinde; yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. (F: 1,392; df: 5; p: 0,224) Bu durum geçen 10 yıllık süreçte yaş grupları arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından bir dönüşümün olmadığını kanıtlamaktadır. Her iki dönemde de tüm yaş grupları ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselcidir ve orta düzey bandında birbirleriyle benzeşmektedir.

Türkiye'de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler konusunda Mısır'la benzerlik göstermektedir. Yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde, Türk toplumunda gelenekselci

ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 21,123; df: 1; p: 0,0001) İki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde Türk toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin yaş bağlamında değiştiği gözlemlenmektedir. Tüm yaş gruplarının 1999-2004 döneminde gelenekselci ebeveynlik puanı 1,50 iken 2010-2013 döneminde bu puan 1,47'ye düşmektedir. Bu durum Türk toplumunun ebeveynlik konusunda gelenekselliğinin azaldığını göstermektedir. Yine de her iki dönemde de yaş bağlamında Türk toplumunun ebeveynlik konusundaki gelenekselliği orta düzeydedir ve dönemler orta düzey aralığında birbirlerinden farklılaşmaktadır. İki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde yaş gruplarına bakıldığında; gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. (F: 2,190; df: 5; p: 0,053) Yaşa tüm gruplar bağlamında bakıldığında geçen 10 yıllık süreçte ebeveynlik konusunda gelenekselliğin dönüştüğü görülürken bu dönüşümde yaş grupları arasında bir değişim olmamıştır. 1999-2004 döneminde ebeveynlik konusunda diğer yaş gruplarına göre en gelenekselci yaş grubu 65+ yaş iken 2010-2014 döneminde de yine en gelenekselci yaş grubu 65+ yaştır.

İspanya, Mısır ve Türkiye'deki gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, 1999-2004 dönemi ile 2010-2014 dönemi arasında geçen süre ve yaş faktörü ile birlikte değerlendirildiğinde; bu üç ülkenin tüm yaş gruplarının verilen zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüştüğü görülmektedir. Üç ülkede de 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen zamanda ebeveynlik konusunda geleneksellik azalmıştır. Ancak en keskin dönüşüm İspanya toplumunda yaşanmıştır. Öyle ki İspanya'da gelenekselci ebeveynlik puanları 1999-2004 döneminde 1,46 iken 2010-2014 döneminde bu puan 1,36'ya inmiştir. Puan bazında bakıldığında Mısır ve Türkiye'nin aynı puan farkıyla ebeveynlikte gelenekselliklerinin azaldığı görülmektedir. İspanya, Mısır ve Türkiye'de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlere bakıldığında; ebeveynlik konusunda en gelenekselci toplumun Mısır, en az gelenekselci toplumun ise İspanya olduğu saptanmıştır. Ancak geçen 10 yıllık süreçte gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından üç toplumda da yaş grupları farklılık göstermemektedir. Bu durum üç toplumda da gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerde yaşanan bu dönüşüm üzerinde yaşın etkili bir faktör olmadığını göstermektedir.

4.5.2.3 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda iki dönem arasında (1999-2004 ve 2010-2014) İspanya, Mısır ve Türkiye'de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümü medeni durum faktörü ile birlikte ele alınmıştır. Böylelikle bu 10 yıllık zaman diliminde medeni durumun ve medeni duruma ait alt

kategorilerin (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş ve hiç evlenmemiş) gelenekselci ebeveynlik üzerindeki etkisi kontrol edilmiş; hem dönem hem de medeni durum kategorileri arasındaki farklılık üzerinde durulmuştur.

İspanya toplumunda medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 21,209; df: 1; p: 0,0001) Bu durum farklı medeni durumlara sahip İspanya toplumunu temsil eden katılımcıların gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüştüğünü göstermektedir. İspanya toplumunun 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen zamanda ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri azalmıştır. Ancak İspanya toplumunun ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri azalsa da bu değişim orta düzey bandında gerçekleşmiştir. Gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler, 10 yıllık zaman dilimi ve medeni durum kategorileri ile birlikte analiz edildiğinde; geçen 10 yıllık süreçte gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,207; df: 5; p: 0,303) Farklı medeni duruma sahip katılımcıların gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri dönüşse de bu dönüşüm, medeni durum kategorileri arasında bir farklılık yaratmamış, anlamlı bir dönüşüme neden olmamıştır.

Mısır toplumunda ulaşılan sonuçlar ise İspanya toplumunun tam tersinedir. Mısır'da medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde; gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,97; df: 1; p: 0,755) Farklı medeni duruma sahip katılımcıların, iki dönem arasında, gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri herhangi bir dönüşüm yaşamamıştır. Oysa 10 yıllık geçen sürede gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin medeni durum kategorileri arasında değişim gösterdiği bilinmektedir. Öyle ki geçen 10 yıllık zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısında medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 3,227; df: 4; p: 0,012) Bu durum farklı medeni durumlara sahip katılımcıların gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri bulunduğu medeni duruma göre değiştiğini ve dönüştüğünü göstermektedir. Aslında İspanya toplumu her iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzeyde gelenekselciliğe sahiptir. Ancak medeni durum kategorileri orta düzey bandında birbirleri ile farklılaşmaktadır. Ebeveynlik konusunda evlilerin, eşini kaybetmişlerin geleneksellikleri azalırken ayrılmışların ve hiç evlenmemişlerin geleneksellikleri artmıştır. Boşanmış olanların ise iki dönemde de ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri değişmemiştir. Ayrıca 1999-2004 döneminde diğer medeni durum kategorilerine göre ebeveynlik konusunda en gelenekselci olanlar evliler ve ayrılmışlar iken 2010-2014 döneminde ebeveynlik konusunda en gelenekselci olanlar yalnızca ayrılmışlar olmuştur.

Türk toplumu da Mısır'la benzerlik göstermektedir. Türk toplumunda da tüm medeni durum kategorileri bağlamında değerlendirildiğinde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,253; df: 1; p: 0,615) Farklı medeni duruma sahip tüm katılımcıların ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri 1999-2004 ve 2010-2014 dönemine kadar dönüşüm yaşamamıştır. Fakat bu iki dönem arasında gelenekselci ebeveynlik konusunda medeni durum kategorileri arasında bir değişim söz konusudur. Öyle ki geçen 10 yıllık zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 3,470; df: 5; p: 0,004) 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen zamanda evlilerin, ayrılmışların, eşini kaybetmişlerin ve hiç evlenmemişlerin ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri azalırken birlikte yaşıyor kategorisinde yer alanlar ve boşanmışların geleneksellikleri artmaktadır. Ancak her iki dönemde de farklı medeni duruma sahip katılımcıların ebeveynlik konusunda geleneksellikleri orta düzeydedir ve orta düzeyde medeni durum kategorileri birbirlerinden farklılaşmaktadır.

Medeni durum kontrol edilerek gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler için yapılan analizlerde Türkiye ve Mısır'ın benzerlik gösterdiği ancak İspanya'da durumun diğer iki ülkenin tersi olduğu gözlemlenmiştir. İspanya toplumuna tüm medeni durum kategorileri bağlamında bakıldığında farklı medeni durum kategorilerinde yer alan katılımcıların tümünün gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri dönüşüm geçirmiştir. Ancak bu 10 yıllık zamanda medeni durum kategorileri gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Mısır ve Türk toplumuna ise tüm medeni durum kategorileri bağlamında bakıldığında iki dönem arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından herhangi bir dönüşüm olmamıştır. Ancak her iki toplumda da geçen 10 yıllık zaman diliminde medeni durum kategorilerinin birbirlerinden farklılaştığı ve ebeveynlik konusundaki gelenekselliklerinin iki dönem arasında dönüştüğü bulgulanmıştır. Ulaşılan tüm bu bulguların ışığında 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerde İspanya toplumunda medeni durum etkili bir faktör olmazken Mısır ve Türk toplumunda medeni durum etkili bir faktördür. Diğer bir deyişle Mısır ve Türkiye'de ebeveynlik konusundaki geleneksel tutumlar medeni durumlara göre değişmekte ve ebeveynliğe ilişkin bu tutumları etkilemektedir. Ebeveynlik konusunda ise en gelenekselci toplum Mısır iken en az gelenekselci tutuma sahip toplum İspanya'dır.

4.5.2.4 Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşüm

Gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasındaki dönüşümü sınıf kontrol edilerek yapılmış ve ulaşılan sonuçlar bu kısımda paylaşılmıştır. İspanya, Mısır ve Türkiye'deki geçen 10 yıllık zaman diliminde bu üç toplumun ebeveynlik konusundaki geleneksel tutumlarının değişimi, eğer dönüşüm söz konusu ise bu durum üzerinde sınıfın etkisi ve gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerde sınıflar (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı ve alt sınıf) arasındaki farklılıklar yorumlanmıştır.

İspanya'da sınıf kontrol edilerek gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler için yapılan analizlerde; bu değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 1,797; df: 1; p: 0,180) Diğer bir deyişle geçen 10 yıllık süreçte tüm sınıflar kapsamında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler herhangi bir dönüşüm geçirmemiştir. Ancak tüm sınıflar kapsama alınarak yapılan analizlerin sonucu ebeveynlik konusundaki gelenekselci değerlerin dönüşüm geçirmediği yönünde olsa da sınıflar arasındaki durum bu sonuçtan çok daha farklıdır. Geçen 10 yıllık zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark mevcuttur. (F: 2,853; df: 4; p: 0,023) Bu durum gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler konusunda geçen 10 yıllık zaman diliminde sınıflar arasında bir değişim ve dönüşüm yaşandığını göstermektedir. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar üst sınıfın ebeveynlik konusunda gelenekselliği artarken diğer sınıfların geleneksellikleri azalmaktadır. Her iki dönemde de tüm sınıflar (1999-2004 dönemine ait üst sınıf ve 2010-2014 dönemine ait işçi sınıfı hariç) ebeveynlik konusunda orta düzey gelenekselliklere sahiptir ve orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Ancak 1999-2004 döneminde bulunan üst sınıf ve 2010-2014 döneminde bulunan işçi sınıfı ebeveynlik konusunda düşük düzeyde gelenekselliğe sahiptir. Bu bağlamda arada geçen 10 yıllık süreçte üst sınıfın ebeveynlik konusunda gelenekselliği artarken işçi sınıfının gelenekselliği azalmıştır.

Mısır toplumuna bakıldığında ise; sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 11,781; df: 1; p: 0,001) Tüm sınıflar kapsama alınarak dönem analizi yapıldığında Mısır toplumunun gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüştüğü görülmektedir. Öyle ki Mısır toplumunun ebeveynlik konusundaki gelenekselliği 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede azalmıştır. Yine de Mısır toplumu her iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzey gelenekselliğe sahiptir. Ayrıca geçen bu 10 yıllık zaman zarfında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 2,569; df: 4; p: 0,036)

Ulaşılan bu sonuç aynı zamanda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da bir değişim yaşandığını göstermektedir. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede tüm sınıfların (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı ve alt sınıf) ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri azalmıştır. İki dönem arasında gelenekselci ebeveynlik açısından en keskin dönüşümü yaşayan sınıf ise üst sınıftır. Öyle 1999-2004 döneminde 1,59 puana sahip olan üst sınıfın 2010-2014 döneminde puanı 1,45'e düşmüştür.

Türkiye'de ise sınıf kontrol edilerek yapılan dönem analizinde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,141; df: 1; p: 0,285) Tüm sınıflar kapsama alınarak bakıldığında Türk toplumunun bu 10 yıllık süreçte ebeveynlik konusundaki gelenekselliğinin herhangi bir dönüşüm geçirmediği gözlemlenmektedir. Bu toplumun her iki dönemde de ebeveynlik konusunda geleneksellikleri orta düzeydedir ve orta düzey bandında iki dönem birbirleri ile benzeşmektedir. Ancak geçen 10 yıllık zaman diliminde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 4,833; df: 4, p: 0,001) Bu durum sınıf temelinde bakıldığında, geçen 10 yıllık süreçte, sınıflar arasında ebeveynliğe ilişkin gelenekselci değerlerin bir değişim yaşadığını göstermektedir. Öyle ki 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen süre zarfında üst sınıf ve üst-orta sınıfın ebeveynlik konusunda geleneksellikleri artarken alt-orta sınıf, işçi sınıfı ve alt sınıfın geleneksellikleri azalmıştır. Türk toplumunda diğer sınıflara göre ebeveynlik konusunda en gelenekselci olan sınıf her iki dönemde de alt sınıftır.

İspanya, Mısır ve Türkiye'nin gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerleri zamana ve sınıfa göre analiz edildiğinde elde edilen sonuçlar Mısır'ın, İspanya ve Türkiye'den oldukça farklı olduğu gözlemlenmiştir. Mısır toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin sınıf kontrol edilerek yapılan dönem analizlerinde dönemler ve sınıflar arasında dönüşüm yaşadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde sınıfın en etkili olduğu toplum Mısır toplumu olmaktadır. İspanya ve Türkiye ise bu konuda benzerlik göstermektedir. Her iki toplumda da sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde iki dönem arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından bir farklılık yaşanmadığı ve bu süreçte sınıflar arasında yaşanan dönüşümün zamandan etkilenmediğini ortaya koymaktadır. Bu durumda üç toplum için de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde sınıf etkili bir faktördür. Sınıf ve zaman bağlamında bakıldığında ebeveynlik konusunda en gelenekselci olanın Mısır'a ait alt sınıf olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak İspanya, Mısır ve Türkiye'de gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasındaki dönüşümü toplumsal cinsiyet, yaş, medeni

durum ve sınıf kontrol edilerek analiz edildiğinde; yalnızca toplumsal cinsiyet ve yaş faktörleri her üç ülkede de iki dönem arasında farklılık oluşturmaktadır. İspanya için yapılan dönem aralığı analizlerinde yalnızca toplumsal cinsiyetin etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Mısır'da ise iki dönem aralığında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde medeni durum ve sınıf faktörünün etkili olduğu bilinmektedir. Öyle ki Mısır toplumu için gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerindeki en etkili faktör sınıftır. Son olarak Türkiye'ye bakıldığında Mısır'daki gibi etkili faktörlerin medeni durum ve sınıf olduğu tespit edilmiştir. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar olan süreçte yalnızca İspanya'daki kadınlar ve erkekler arasındaki gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler dönüşmüştür. Buradaki en çarpıcı nokta Mısır ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler geçen 10 yıllık zaman zarfında dönüşürken bu dönüşüm kadınlar ve erkekler arasında bir farklılık yaratmamıştır. Verilen üç toplumun gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüşümü üzerinde yaş etkin bir faktör değildir. Yaş kontrol edilerek yapılan dönem analizi sonuçları iki dönem arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü gösterse de yaş grupları bazında değerlendirildiğinde yaş grupları arasında bu 10 yıllık süreçte herhangi bir dönüşüm yaşanmadığı göstermektedir. Medeni durum dönem aralığı ile birlikte ele alındığında İspanya'da medeni durum kategorileri arasında gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler açısından bir farklılık yaşanmadığı gözlemlenmektedir. Oysa medeni durum kontrol edilerek yapılan dönem analizlerinde İspanya'da gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler farklılık göstermektedir. Medeni durum bağlamında Mısır ve Türkiye'de durum İspanya toplumunun tam tersinedir. Sınıf ise gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde her üç toplum için de etkili olan tek faktördür.

4.5.3 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Dönüşümü

Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak adına 1999-2004 dönemi ile 2010-2014 dönemi arasında geçen süre; toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf faktörleri ile birlikte ele alınarak özgürlükçü ebeveynlik üzerindeki etkisi kontrol edilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde dönem farkları üzerinde durulmuştur. İspanya, Mısır ve Türkiye'deki özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünü daha net kavrayabilmek için her ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

4.5.3.1 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda İspanya, Mısır ve Türkiye'de özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak için toplumsal cinsiyet kontrol edilerek dönem analizi yapılmış ve dönem farkları (1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi) üzerinde durulmuştur. Ayrıca İspanya, Mısır ve Türk toplumundaki kadınlar ve erkeklerin, iki dönem arasında, ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerlerinin dönüşümü saptanmış ve ulaşılan sonuçlar yorumlanmıştır.

İlk olarak İspanya toplumu için toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,625; df: 1; p: 0,429) İspanya toplumunda kadınlar ve erkekler bir arada ele alındığında, iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman zarfında, İspanya toplumu özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından anlamlı bir dönüşüm yaşamamıştır. Öyle ki her iki dönemde de hem kadınların hem erkeklerin ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca geçen 10 yıllık süreçte, özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından kadınlar ve erkekler arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir yoktur. (F: 0,498; df: 1; p: 0,480) Bu durum kadınlar ve erkekler arasında da özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin anlamlı bir değişim yaşamadığını göstermektedir. Sonuç olarak İspanya toplumunda kadınların ve erkeklerin 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen sürede özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerinde herhangi bir değişim ve dönüşüm olmamıştır.

Mısır'da ise toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 2,589; df: 1; p: 0,108) Toplumsal cinsiyet bağlamında Mısır toplumunun iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerleri herhangi bir dönüşüm yaşamamıştır. Ek olarak iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından kadınlar ve erkekler arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,975; df: 1; p: 0,323) Mısır toplumunda iki dönem arasında ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerlerin değişmediği gibi kadınlar ve erkekler arasında da bu tutumlar değişmemiştir. Öyle ki her iki dönemde de hem kadınlar hem erkekler ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü tutumlara sahiptir; dönemler arasında da bir farklılık teşkil etmemektedir.

Diğer toplumlardan farklı olarak Türk toplumunda toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 211,128; df: 1; p:

0,0001) İki döneme ilişkin toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizde; Türk toplumunun iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde ebeveynliğe ilişkin özgürlükçü değerlerinin dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Türk toplumu 1999-2004 döneminde ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçülüğe sahipken 2010-2014 döneminde orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir. Bu durum Türk toplumunun geçen 10 yıllık zaman diliminde ebeveynliğe ilişkin özgürlükçülüğünün arttığını göstermektedir. Ancak geçen bu 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,551; df: 1; p: 0,458) Öyle ki iki dönem arasında yaşanan dönüşüm kadınlar ve erkekler arasında yaşanmamıştır. Kadınlar ve erkeklerin iki dönem arasında birbirleri ile kıyaslandığında; ebeveynliğe ilişkin özgürlükçü tutumlarında herhangi dönüşüm olmamıştır.

Sonuç olarak İspanya ve Mısır için özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerde toplumsal cinsiyet etkili bir faktör değildir. Ayrıca bu iki toplumun 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında ebeveynlik konusundaki özgürlükçü tutumları bir dönüşüm geçirmemiştir. Bu durum İspanya ve Mısır için özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde dönem farkının da etkili olmadığını göstermektedir. Ancak Türkiye'de toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizde geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşüm geçirdiği tespit edilmiştir. Yine de Türkiye'de bu dönüşüm kadın ve erkek açısından bir anlam ifade etmemektedir. Kadınlar ve erkeklerin ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerleri iki dönemde de bir farklılık oluşturmamaktadır. Bu nedenle İspanya ve Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde toplumsal cinsiyet etkili bir faktör değildir. Genel olarak bakıldığında ise ebeveynlik konusunda en özgürlükçü tutumlara sahip toplum İspanya iken bu tutumlara en az sahip olan toplum Türk toplumudur. Ebeveynlik konusunda en az özgürlükçülüğe sahip kesim Türk kadınları; en çok özgürlükçülüğe sahip kesim İspanyalı erkeklerdir.

4.5.3.2 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde; 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümü bu kısımda paylaşılmıştır. İki dönem arasında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümü ve bu durum üzerinde yaşın etkisi saptanmıştır. İspanya, Mısır ve Türkiye'de özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından dönem farkları üzerinde durulmuş ve yaş grupları (15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64 ve 65+ yaş) arasındaki değişim irdelenmiştir. Her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

İspanya toplumuna yaş kontrol edilerek dönem analizi yapıldığında; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 1,049; df: 1; p: 0,306) İspanya toplumunun yaş kontrolünde ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerleri iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde herhangi bir dönüşüm geçirmemiştir. Yaş grupları bağlamında bakıldığında ise geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,655; df: 5; p: 0,142) Bu durum geçen 10 yıllık süreçte İspanya'da ebeveynliğe ilişkin özgürlükçü değerlerin anlamlı bir değişim geçirmediği gibi yaş grupları arasında da herhangi bir farklılaşma ve dönüşüm olmadığını göstermektedir. İspanya toplumu her iki dönemde de yaş grupları açısından ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir.

Mısır toplumunda ise yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 2,958; df: 1; p: 0,086) İspanya'da olduğu gibi Mısır'da da iki dönem arasında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler anlamlı bir dönüşüm yaşamamıştır. Ayrıca Mısır toplumunda iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,942; df: 5; p: 0,452) Haliyle Mısır toplumunda özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler ne iki dönem arasında ne de yaş grupları arasında herhangi bir dönüşüm geçirmemiştir. Mısır'da tüm yaş grupları iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzey özgürlükçülüğe sahiptir. Yaş grupları ve dönemler orta düzey aralığında birbirleri ile benzeşmektedir.

Türk toplumuna bakıldığında ise yaş faktörü kontrol edilerek yapılan analizde ulaşılan sonuç şu şekildedir: Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 181,460; df: 5; p: 0,0001) Bu durum Türkiye'de yaş kontrol edildiğinde iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğünü göstermektedir. Öyle ki Türk toplumunun tüm yaş grupları açısından 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri artmıştır. 1999-2004 döneminde ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçülüğe sahip olan Türk toplumu 2010-2014 döneminde orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir. Geçen 10 yıllık sürece yaş grupları temelinde bakıldığında ise; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 1,245; df: 5; p: 0,285) Türk toplumunda yaş kontrol edilerek yapılan analizde iki dönem arasında ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüştüğü sonucuna

ulaşılsa da yaş grupları açısından herhangi bir değişim yaşanmamıştır. Yaş gruplarının birbirleri arasında ebeveynlik konusundaki özgürlükçü tutumları bir farklılık göstermemektedir.

İspanya, Mısır ve Türkiye birbirleri ile kıyaslandığında; üç toplumun özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerleri üzerinde geçen 10 yıllık süreçte yaş etkili bir faktör değildir. İspanya ve Mısır'da tüm yaş grupları ile birlikte iki dönem değerlendirildiğinde; iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler anlamlı bir dönüşüm geçirmemiştir. Aynı zamanda bu iki ülke de geçen 10 yıllık zaman zarfında yaş grupları arasında da özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından bir farklılık söz konusu değildir. Diğer bir deyişle yaş grupları da bu 10 yıllık süreçte ebeveynliğe ilişkin özgürlükçü tutumları herhangi bir dönüşüm yaşamamıştır. Türkiye'de ise durum İspanya ve Mısır'dan biraz daha farklıdır. Çünkü Türk toplumunda, tüm yaş grupları temelinde iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler dönüşüm yaşamış ve ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri artmıştır. Ancak bu dönüşüm yaş gruplarına yansımamış ve yaş grupları arasında herhangi bir farklılaşmaya neden olmamıştır. Genel olarak bakıldığında ise ebeveynlik konusunda en özgürlükçü kesim İspanya'daki 25-34 yaş grubu iken en az özgürlükçü kesim Türkiye'deki 65+ yaş grubudur. Ayrıca ebeveynlik konusundaki en özgürlükçü toplum İspanya iken en az özgürlükçü toplum Türk toplumudur.

4.5.3.3 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Medeni durum kontrol edilerek iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında geçen süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak için yapılan analizler bu kısımda paylaşılmıştır. Medeni durum kontrol edilerek dönemler arasında yaşanan değişim ve medeni durum kategorileri (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş, hiç evlenmemiş) arasında oluşan farklılıklar yorumlanmıştır. Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin 10 yıllık dönüşümü ve medeni durumun etkisine bakılmıştır. İspanya, Mısır ve Türkiye'nin geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerleri medeni durum kontrol edilerek kendi içinde analiz edilmiştir.

İspanya toplumunda medeni durum kontrol edilerek yapılan dönem analizinde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014 dönemi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,93; df: 1; p: 0,760) Bu durum tüm medeni durum kategorileri bir arada ele alınarak yapılan dönem analizinde; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin bu 10 yıllık zaman zarfında herhangi bir dönüşüm yaşamadığını göstermektedir. İspanya toplumu her iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin

değerler açısından medeni durum kategorileri arasında bir fark yoktur. (F: 0,41; df: 5; p: 0,999) Öyle ki İspanya toplumu hem iki dönem arasında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler bakımından bir dönüşüm yaşamamış hem de bu değerlere ilişkin medeni durum kategorileri arasında bir değişim olmamıştır. Her iki dönemde tüm medeni durum kategorileri ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir ve orta düzey bandında hem dönemler hem de medeni durum kategorileri birbirleri arasında benzeşmektedir.

Mısır toplumundaki analiz sonuçları İspanya ile benzerlik göstermektedir. Medeni durum kontrol edildiğinde Mısır toplumunda özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,298; df: 1; p: 0,585) İspanya'da olduğu gibi Mısır toplumunda da özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte herhangi bir dönüşüm yaşamamıştır. Mısır'da iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülük hakimdir ve iki dönem orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir. Ayrıca geçen 10 yıllık bu zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 2,171; df: 4; p: 0,476) Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri de kendi aralarında bir dönüşüm geçirmemiş, ebeveynlik konusundaki orta düzey özgürlükçü tutumları değişmemiştir. Her iki dönemde de tüm medeni durum kategorileri ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Türk toplumunda ise medeni durum kontrol edildiğinde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 11,455; df: 5; p: 0,001) Tüm medeni durum kategorileri bir arada ele alınıp dönemler arasındaki farklılığa bakıldığında Türk toplumunda özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler bu iki dönem arasında dönüşüm geçirmiştir. Türk toplumunun 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri artmıştır. Ayrıca Türk toplumu 1999-2004 döneminde ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçülüğe sahip iken 2010-2014 döneminde orta düzey özgürlükçülüğe sahiptir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,906; df: 5; p: 0,476) Türk toplumu özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında bir dönüşüm geçirse de bu dönüşüm medeni durum kategorilerine yansımamış ve medeni durumdan bağımsız gerçekleşmiştir.

İspanya, Mısır ve Türkiye birbirleri ile kıyaslandığında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler konusunda İspanya ve Mısır'ın birbirleri ile oldukça benzerlik gösterdiği; Türkiye'nin

ise diğer iki toplumdan biraz daha farklı olduğu saptanmıştır. Ancak sonuç olarak 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen sürede medeni durum özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktör değildir. Medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde İspanya ve Mısır toplumunda iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler dönüşüm geçirmezken Türk toplumunun ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri artmış ve özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerleri dönüşüm geçirmiştir. Yine de iki dönem bağlamında bakıldığında ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan toplumun İspanya toplumu; en az özgürlükçü olan toplumun ise Türk toplumu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan kesim İspanya'da birlikte yaşıyor kategorisindekiler iken en az özgürlükçü olan kesim Türk toplumundaki evli ve eşini kaybetmiş olanlardır.

4.5.3.4 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda İspanya, Mısır ve Türkiye'deki 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümü sınıf kontrol edilerek analiz edilmiştir. Analizlerde sınıf kontrol edilerek dönem farkları üzerinde durulmuş ve sınıflar (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı, alt sınıf) arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Böylelikle 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin sınıf bağlamında dönüşüp dönüşmediği ve sınıfların etkisi yorumlanmıştır. Yine her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

İspanya toplumunda sınıf kontrol edilerek yapılan analizde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 2,542; df: 1; p: 0,111) Bu durum sınıf bağlamında değerlendirildiğinde geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşüm yaşamadığını göstermektedir. İspanya toplumu her iki dönemde de ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçülüğe sahiptir ve bu iki dönem orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir. Geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. (F: 1,811; df: 4; df: 0,124) İspanya toplumunda özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında bir dönüşüm olmadığı gibi sınıflar arasında da herhangi bir farklılık olmamıştır. Tüm sınıflar (2010-2014 dönemine ait üst sınıf hariç) ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçüdür ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Mısır toplumunda ise medeni durum kontrol edildiğinde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,36; df: 1; p: 0,850) Bu durum İspanya toplumu ile benzerlik göstermektedir. İspanya'da olduğu gibi Mısır'da da iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü

ebeveynliğe ilişkin değerler bir dönüşüm geçirmemiştir. Her iki dönemde de Mısır toplumu ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçüdür ve orta düzey bandında bu iki dönem birbirleri ile benzeşmektedir. Ayrıca geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 1,541; df: 4; p: 0,187) Mısır toplumu özgürlükçü ebeveynliğe değerler bağlamında iki dönem arasında bir dönüşüm geçirmemiş ve sınıflar arasında da bu değerlere ilişkin anlamlı bir değişiklik olmamıştır. Mısır'da her iki dönemde de tüm sınıflar ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçüdür ve sınıflar orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Türk toplumunda ise sınıf kontrolünde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 64,371; df: 1; p: 0,0001) Bu durum sınıf kontrol edilerek yapılan analizde Türk toplumunda özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerin geçen 10 yıllık zaman diliminde dönüştüğünü göstermektedir. Öyle ki 1999-2004 döneminde ebeveynlik konusunda düşük düzeyde özgürlükçü olan Türk toplumu, 2010-2014 döneminde ebeveynlik konusunda orta düzeyde özgürlükçü olmuştur. Türk toplumunun ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde artmıştır. Ancak geçen bu 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,510; df: 4; p: 0,728) Türk toplumu özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından iki dönem arasında dönüşüm geçirse de bu durum sınıflara yansımamış ve sınıflar arasında herhangi bir değişim gözlemlenmemiştir.

İspanya, Mısır ve Türkiye'de özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler konusunda sınıf etkili bir faktör değildir. Ayrıca sınıf kontrol edilerek yapılan analiz sonuçlarının İspanya ve Mısır'ın oldukça benzeştiğini göstermektedir. İspanya ve Mısır'da sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık süreçte özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerin dönüşmediği tespit edilmiştir. Ayrıca bu iki ülkede geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da herhangi bir dönüşüm oluşmamıştır. Ancak Türkiye'de geçen 10 yıllık zaman diliminde özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler dönüşüm geçirmiş ve Türk toplumunun ebeveynlik konusundaki özgürlükçülükleri artmıştır. Ancak bu durum sınıflar arasında özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler bağlamında bir değişime neden olmamıştır. Diğer bir deyişle yaşananlar sınıftan bağımsız gerçekleşmiştir. Genel olarak bakıldığında ise ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan toplumun İspanya toplumu, en az özgürlükçü olan toplumun ise Türk toplumu olduğu görülmektedir. Ayrıca ebeveynlik konusunda en az özgürlükçü olan sınıf Türkiye'deki alt sınıf iken ebeveynlik konusunda en özgürlükçü olan sınıf İspanya'daki üst-orta sınıftır.

Sonuç olarak İspanya, Mısır ve Türkiye'de 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen zaman dilimi; toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf kontrol edildiğinde yalnızca Türkiye'nin özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerinin dönüştüğü ve zamanla ebeveynlik konusundaki özgürlükçülüğünün arttığı gözlemlenmiştir. İspanya ve Mısır'da ise özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerlerde herhangi bir dönüşüm söz konusu değildir. Ancak her üç ülkede de geçen 10 yıllık zaman diliminde toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf; özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktör değildir.

4.5.4 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Dönüşümü

İspanya, Mısır ve Türkiye'deki 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşümü bu kısımda yorumlanmıştır. Geçen 10 yıllık zaman dilimi, toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf ile birlikte ele alınarak bu üç toplumdaki güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşümü analiz edilmiştir. Ayrıca iki dönem arasındaki 10 yıllık süreçte toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfın güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerindeki etkisi kontrol edilmiştir. Güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından her üç ülke kendi içinde yorumlanmıştır.

4.5.4.1 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşümünü anlamak adına 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık süreç toplumsal cinsiyet kontrolünde ele alınmıştır. İspanya, Mısır ve Türkiye'deki güç ilişkilerine ilişkin değerlerin 10 yıllık zaman içerisindeki dönüşümü toplumsal cinsiyet temelinde değerlendirilmiştir. Bu nedenle yapılan analizlerde hem dönem farkları hem de kadın-erkek arasındaki farklılıklar üzerinde durulmuştur.

İspanya toplumunda toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 3,036; df: 1; p: 0,086) İki dönem arasında anlamlı bir fark olmaması; toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan dönem analizinde geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerlerin herhangi bir dönüşüm yaşamadığını göstermektedir. Her iki dönemde de İspanya toplumu orta düzeyde ataerkil güç ilişkilerine sahiptir ve orta düzey bandında dönemler birbirleri ile benzeşmektedir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,961; df: 1; p: 0,327) İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte kadın ve erkek arasında da güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından herhangi bir farklılık olmamıştır. Diğer bir deyişle iki dönem arasında geçen sürede kadınların ve erkeklerin ataerkil

güç ilişkilerinde bir değişim olmamıştır. Her iki dönemde de kadınlar ve erkekler orta düzeyde ataerkil güç ilişkilerine sahiptir ve orta düzey bandında kadın-erkek birbirleri ile benzeşmektedir.

Mısır'a bakıldığında ise toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan dönem analizinde; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 94,952; df: 1; p: 0,0001) Ulaşılan bu sonuç Mısır'da iki dönem arasında güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Öyle ki 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede Mısır toplumunun güç ilişkileri konusunda ataerkilliği artış göstermiştir. Ancak iki dönemde de Mısır'da güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkillik hakimdir ve dönemlerin farklılaşması orta düzey bandında gerçekleşmiştir. Kadın ve erkek bağlamında bakıldığında ise; geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (F: 8,649; df: 1; p: 0,003) İki dönem arasında güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşüm geçirdiği gibi bu dönüşüm kadın ve erkek arasında da yaşanmıştır. Her iki dönemde de kadınlara göre erkeklerin güç ilişkileri konusunda ataerkillikleri daha baskındır. Ancak Mısır'da hem kadınların hem de erkeklerin güç ilişkileri konusunda ataerkillikleri keskin bir dönüşüm yaşamış ve oldukça artmıştır. Öyle ki 1999-2004 döneminde erkekler güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahip iken 2010-2014 döneminde yüksek düzeyde ataerkilliğe sahiptir. Genele bakıldığında ise; kadınlar ve erkekler güç ilişkileri konusunda orta düzey ataerkilliğe sahip olsalar da bulundukları orta düzey yüksek düzey bandına oldukça yakındır.

Türk toplumunda ise toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 43,700; df: 1; p: 0,0001) İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte Türk toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri değişmiş ve bir dönüşüm yaşamıştır. Türk toplumu her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzey ataerkilliğe sahip olsa da 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen süreçte bu ataerkillik artmıştır. Diğer yandan geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 1,347; df: 1; p: 0,247) Türk toplumunda iki dönem arasında geçen sürede güç ilişkilerine ilişkin değerler değişse de bu değişim kadın ve erkek arasındaki güç ilişkilerine ilişkin değerlere yansımamıştır. Her iki dönemde de kadın ve erkek güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Toplumsal cinsiyet kontrol edilerek güç ilişkilerine ilişkin değerlerin iki dönem arasındaki dönüşümüne yönelik yapılan analizlerde; Mısır ve Türkiye'nin geçen 10 yıllık süreçte

güç ilişkileri konusunda ataerkilliklerinin değiştiği saptanmıştır. Bu iki ülkede de 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen süreçte güç ilişkileri konusunda ataerkillikleri artmıştır. Ancak ataerkil güç ilişkileri konusunda yaşanan bu değişimin Mısır'da kadın ve erkek arasında da yaşandığı tespit edilirken Türkiye'de bu durum kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerine ilişkin değerlere yansımamıştır. İspanya'da diğer iki ülkeden çok daha farklı olarak güç ilişkilerine ilişkin değerler açısında ne iki dönem arasında bir dönüşüm yaşanmıştır ne de kadın ve erkek arasındaki güç ilişkilerine ilişkin değerler değişmiştir. Bu nedenle geçen 10 yıllık zaman diliminde toplumsal cinsiyetin güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde en etkisiz olduğu ülke İspanya'dır. Ancak iki dönem arasındaki süreçte Türkiye'deki güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde de toplumsal cinsiyetin etkili bir faktör olduğu söylenemez. Bu konuya ilişkin toplumsal cinsiyetin etkili olduğu tek ülke Mısır'dır. Üç ülke birbirleri ile kıyaslandığında iki dönem arasında güç ilişkileri konusunda en baskın ataerkilliğe sahip olan toplum Mısır iken en az ataerkilliğe sahip olan toplum Mısır'dır. Ayrıca güç ilişkileri konusunda en baskın ataerkilliğe sahip kesim Mısırlı erkekler iken en az ataerkilliğe sahip kesim İspanyalı kadınlardır.

4.5.4.2 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda İspanya, Mısır ve Türkiye'nin güç ilişkilerine ilişkin değerleri toplumsal cinsiyet ve iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında geçen süre ile analiz edilmiştir. Toplumsal cinsiyet kontrol edilerek güç ilişkilerine ilişkin değerler bağlamında dönem farkları üzerinde durulmuş, iki dönem arasındaki yaşanan dönüşüm kontrol edilmiştir. Ayrıca geçen 10 yıllık süreç yaş grupları (15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64 ve 65+ yaş) ile birlikte ele alınarak yaş grupları arasında güç ilişkilerine ilişkin değerlerin farklılıkları irdelenmiştir.

Yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde İspanya toplumunda güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 3,345; df: 1; p: 0,068) Ulaşılan bu sonuç iki dönem arasında tüm yaş grupları bağlamında İspanya toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerlerinin dönüşmediğini göstermektedir. İspanya toplumu her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve orta düzey bandında dönemler birbirleri ile benzeşmektedir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 2,057; df: 5; p: 0,068) İki dönem arasında değişim göstermeyen güç ilişkilerine ilişkin değerler yaş grupları arasında da herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır. İki dönem arasında tüm yaş grupları güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve yaş grupları orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Mısır toplumuna bakıldığında yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 56,293; df: 1; p: 0,0001) Tüm yaş grupları bağlamında iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler dönüşüm geçirmiştir. Öyle ki 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede Mısır toplumunun güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Ancak her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve orta düzey bandında iki dönem birbirlerinden farklılaşmaktadır. Mısır toplumunda iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 2,434; df: 5; p: 0,033) Geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler yaşanan dönüşüm yaş grupları arasında da yaşanmıştır. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede tüm yaş gruplarının güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Ancak en keskin dönüşümler 45-54 yaş, 55-64 yaş ve 65+ yaş gruplarında yaşanmıştır. Öyle ki bu üç yaş grubu 1999-2004 döneminde güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahipken 2010-2014 döneminde yüksek düzeyde ataerkilliğe sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca iki dönemde de diğer yaş gruplarına göre güç ilişkileri konusunda ataerkilliğin en baskın olduğu yaş grubu 35-44 yaş grubudur.

Türkiye'de ulaşılan sonuçlar ise şu şekildedir: Yaş kontrol edilerek yapılan analizde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 25,331; df: 1; p: 0,0001) Tüm yaş grupları bağlamında Türk toplumu iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşamıştır. Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkileri konusunda ataerkillikler artmıştır. İki dönemde de Türk toplumu güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahip olsa da dönemler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Yaş gruplarına bakıldığında ise; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,451; df: 5; p: 0,813) Türkiye'de tüm yaş grupları bağlamında iki dönem arasında güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından yaşanan dönüşüm yaş grupları arasında yaşanmamıştır. Türkiye'de iki dönemde de tüm yaş grupları güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve yaş grupları orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Yaş bağlamında iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında Mısır ve Türkiye güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşamıştır. İki ülkenin de 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Özellikle iki dönem arasında güç ilişkileri konusunda ataerkillikteki artış Mısır

toplumunda çok daha fazladır. Türkiye'den farklı olarak Mısır'da 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm yaş grupları arasında da gerçekleşmiştir. Bu nedenle yaş, Mısır'da geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktördür. İspanya'da ise tüm yaş grupları bağlamında güç ilişkilerine ilişkin değerler iki dönem arasında bir dönüşüm yaşamamış ve yaş grupları bu süreçte farklılaşmamıştır. Bu nedenle İspanya ve Türkiye'deki güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde yaş etkili bir faktör değildir. Güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda üç ülke birbirleri ile kıyaslandığında güç ilişkileri konusunda ataerkilliğin en az baskın olduğu toplum İspanya ve en az baskın olduğu kesim İspanya'daki 25-34 yaş grubudur. Güç ilişkileri konusunda ataerkilliğin en baskın olduğu toplum Mısır'dır ve en baskın olduğu kesim Mısır'daki 65+ yaş grubudur.

4.5.4.3 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

İspanya, Mısır ve Türkiye'nin güç ilişkilerine ilişkin değerlerinin dönüşümünü anlamak adına; 1999-2004 ve 2010-2014 dönemi arasında geçen zaman dilimi, medeni durum faktörü ile birlikte ele alınmıştır. Böylelikle bu kısımda medeni durum bağlamında geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşümü analiz edilmiş ve medeni durum kategorileri (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş, hiç evlenmemiş) arasında bu 10 yıllık zaman diliminde oluşan farklılıklar yorumlanmıştır. Her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

İspanya toplumundaki güç ilişkilerine ilişkin değerler medeni durum bağlamında ele alındığında; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,617; df: 1; p: 0,432) Bu durum İspanya'da iki dönem arasında güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşmediğini göstermektedir. Analiz sonuçlarına bakıldığında İspanya toplumunda her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkillik hakimdir ve dönemler orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir. Diğer yandan iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 2,033; df: 5; p: 0,071) Güç ilişkilerine ilişkin değerler geçen 10 yıllık zaman sürecinde medeni durum kategorileri arasında da anlamlı bir değişim yaşamamıştır. Tüm bunların ışığında medeni durum faktörü ile birlikte yapılan dönem analizinde İspanya toplumunun güç ilişkileri konusundaki ataerkil tutumlarının bir dönüşüm yaşamadığı görülmektedir.

Mısır'da ise medeni durum kontrol edilerek yapılan analizde; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

fark vardır. (F: 6,800; df: 1; p: 0,009) Medeni durum bağlamında Mısır toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede bir dönüşüm yaşamıştır. Mısır toplumu her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahip olsa da bu dönemler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Öyle ki 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede güç ilişkileri konusundaki ataerkillik artmış, 2010-2014 döneminde sahip olunan ataerkillik yüksek düzey bandına oldukça yaklaşmıştır. İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 1,397; df: 4; p: 0,232) Medeni durum bağlamında güç ilişkilerine ilişkin değerler bu 10 yıllık zaman diliminde dönüşüm geçirse de bu dönüşüm medeni durum kategorilerine yansımamış ve medeni durum kategorileri arasında ataerkil tutumlara ilişkin anlamlı bir değişim yaşanmamıştır.

Türkiye'de ise medeni durum faktörü ile yapılan analiz sonuçları güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. (F: 14,240; df: 1; p: 0,0001) Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de güç ilişkilerine ilişkin değerler iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte bir dönüşüm geçirmiştir. Her iki dönem de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkillik benimsense de dönemler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Türk toplumunun geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Ancak bu dönüşüm medeni durum kategorileri arasındaki ataerkil tutumları etkilememiştir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. (F: 2,219; df: 5; p: 0,050) Her iki dönemde de medeni durum kategorilerindeki katılımcılar güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliği benimsemektedir ve bu kategoriler orta düzey bandında birbirleri ile farklılaşmaktadır.

Medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen sürede İspanya toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri bir dönüşüm yaşamazken Mısır ve Türkiye'de geçen 10 yıllık süreçte bu değerlere ilişkin bir dönüşüm yaşandığı saptanmıştır. Mısır ve Türk toplumunun zamanla güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artış göstermiştir. Bu üç toplumun ortak olduğu bir nokta güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahip olmalıdır. Ancak orta düzey bandında değerlendirildiğinde İspanya toplumunun güç ilişkileri konusundaki ataerkilliği düşük düzeye yakın iken Mısır toplumunun ataerkilliği yüksek düzeye yakındır. Bir diğer nokta ise üç toplumda da geçen 10 yıllık süreçte medeni durum kategorileri arasında güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından bir dönüşüm yaşanmamış, bu kategoriler arasında bir farklılık tespit edilememiştir. Bu bağlamda iki dönem arasındaki zaman diliminde medeni durumun, güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde

etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak bakıldığında ise güç ilişkileri konusunda ataerkilliği en baskın olan kesim Mısır toplumundaki evliler iken ataerkilliği en az baskın olan kesim İspanya toplumundaki hiç evlenmemişlerdir.

4.5.4.4 Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda İspanya, Mısır ve Türkiye'nin güç ilişkilerine ilişkin değerleri; sınıf ve iki dönem (1999-2004 dönemi ile 2010-2014 dönemi) arasında geçen süre ile birlikte analiz edilmiştir. Sınıf bağlamında bu üç toplumdaki güç ilişkilerine ilişkin değerlerin 10 yıllık zaman dilimindeki dönüşümü yorumlanmış ve bu 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından sınıflar (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı, alt sınıf) arasındaki farklılık irdelenmiştir. Sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde dönem farkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca her üç ülke kendi içinde analiz edilmiştir.

İspanya toplumunda sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,033; df: 1; p: 0,856) sınıf bağlamında ele alındığında iki dönem arasında güç ilişkilerine ilişkin değerlerin bir dönüşüm geçirmediği saptanmıştır. İspanya toplumu iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ve dönemler orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir. İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,576; df: 4; p: 0,680) Tüm sınıflar açısından geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerlerin bir dönüşüm yaşamadığı gibi sınıflar arasında da herhangi bir farklılık olmamıştır. Sınıf faktörü ile yapılan analizde iki dönem arasında geçen sürede güç ilişkilerine ilişkin değerlerin ne dönem bağlamında ne de sınıf bağlamında bir değişim yaşamadığı tespit edilmiştir.

Sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde Mısır toplumunda; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 8,866; df: 1; p: 0,003) İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte Mısır toplumunun güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri bir değişim göstermiş, güç ilişkilerine ilişkin değerleri dönüşmüştür. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede Mısır'ın güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzey bandında ataerkilliğe sahip olsalar da dönemler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Özellikle 2010-2014 döneminde Mısır'ın güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri yüksek düzey bandına oldukça yaklaşmıştır. Diğer yandan geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından sınıflar arasında anlamlı bir fark

bulunmaktadır. (F: 2,995; df: 4; p: 0,018) Mısır toplumunda 10 yıllık zaman diliminde olduğu gibi sınıflar arasında da güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından bir dönüşüm yaşanmıştır. İki dönem arasında geçen süreçte tüm sınıfların (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı, alt sınıf) güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri daha baskın hale gelmiştir. İşçi sınıfı ve alt sınıf diğer sınıflardan daha çarpıcı bir dönüşüm yaşamıştır. Bu iki sınıf 1999-2004 döneminde güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahip iken 2010-2014 döneminde ataerkillikleri yüksek düzey bandına çıkmıştır. Ayrıca 1999-2004 döneminde güç ilişkileri konusunda en baskın ataerkilliğe sahip olan sınıf işçi sınıfı iken 2010-2014 döneminde en baskın ataerkilliğe sahip olan sınıf alt sınıf olmuştur.

Türk toplumunda sınıf kontrol edilerek yapılan analizler; güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. (F: 6,098; df: 1; p: 0,014) Öyle ki iki dönem arasında Türk toplumunun güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmıştır. Bu durum Türkiye'deki güç ilişkilerine ilişkin değerlerin iki dönem arasındaki 10 yıllık süreçte dönüştüğünü göstermektedir. Aslında Türk toplumu her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda orta düzeyde ataerkilliğe sahiptir ancak bu iki dönem orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Diğer yandan iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 2,995; df: 4; p: 0,018) Bu durum sınıflar arasında da güç ilişkileri konusunda ataerkil tutumların değiştiğini göstermektedir. Güç ilişkileri konusunda üst sınıf ve alt sınıfın ataerkillikleri azalırken üst-orta sınıf, alt-orta sınıf ve işçi sınıfının ataerkillikleri artmaktadır. Ayrıca her iki dönemde de güç ilişkileri konusunda ataerkilliği en baskın olan sınıf alt sınıftır. Ancak 1999-2004 döneminde güç ilişkileri konusunda ataerkilliği en az baskın olan sınıf üst-orta sınıf iken 2010-2014 döneminde ataerkilliği en az baskın olan sınıf üst sınıf olmuştur.

İspanya, Mısır ve Türkiye birbirleri ile kıyaslandığında, sınıf bağlamında, güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda Mısır ve Türkiye benzerlik gösterirken İspanya'da bu durumun diğer iki ülkeden daha farklı olduğu gözlemlenmiştir. Sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık süreçte Mısır ve Türkiye'nin güç ilişkilerine ilişkin değerleri dönüşüm geçirirken İspanya'da herhangi bir değişim söz konusu değildir. Bu bağlamda İspanya toplumunda geçen 10 yıllık zaman diliminde sınıfın güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktör olmadığı görülmektedir. Ancak Mısır ve Türk toplumu iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte sınıf bağlamında güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşamış ayrıca bu dönüşüm sınıflar arasında da yaşanmıştır. İki ülkede de zamanla güç ilişkileri konusundaki ataerkillik daha baskın hale gelmiş, bir artış

göstermiştir. Bu iki ülkede geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkilerine ilişkin değerler açısından hem dönem farkı hem de sınıflar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu nedenle Mısır ve Türkiye'de geçen 10 yıllık zaman diliminde sınıf, güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktördür. Genel olarak bakıldığında ise güç ilişkilerine ilişkin ataerkilliğin en baskın olduğu kesim Mısır toplumundaki işçi sınıfı iken en az baskın olduğu kesim İspanya toplumundaki üst-orta sınıf ve alt-orta sınıftır.

Sonuç olarak güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda, 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen zaman diliminde İspanya toplumu için toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfın etkili bir faktör olmadığı görülmektedir. Bu nedenle verilen zaman aralığında İspanya toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşadığı iddia edilemez. İki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte Mısır toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri üzerinde toplumsal cinsiyet, yaş ve sınıfın etkili bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Mısır'da medeni durum kontrol edilerek yapılan analizde iki dönem arasında geçen sürede güç ilişkilerine ilişkin değerlerin dönüşüm geçirdiği gözlemlense de bu durum medeni durum kategorileri arasında bir farklılığa neden olmamıştır. Bu nedenle Mısır toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri üzerinde medeni durum etkili bir faktör değildir. Türkiye'de ise toplumsal cinsiyet, yaş ve medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde güç ilişkilerine ilişkin değerlerin 10 yıllık zaman diliminde değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak bu durum ne kadın-erkek arasında ne yaş grupları arasında ne de medeni durum kategorileri arasında herhangi bir farklılığa neden olmamıştır. Bu nedenle Türk toplumunun güç ilişkilerine ilişkin değerleri üzerinde toplumsal cinsiyet, yaş ve medeni durumun etkili bir faktör olmadığı görülmektedir. Ancak sınıf, Mısır ve Türk toplumundaki güç ilişkilerine ilişkin değerler üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Öyle ki sınıf bağlamında bu iki toplum geçen 10 yıllık zaman diliminde güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda bir dönüşüm yaşamış ve bu dönüşüm sınıflar arasında da gözlemlenmiştir. Güç ilişkilerine ilişkin değerler için yapılan analizlerde en çarpıcı noktalardan biri; medeni durum ve sınıf bağlamında ulaşılan sonuçlar Mısır ve Türkiye'de oldukça benzerlik göstermektedir. Bir diğer çarpıcı nokta ise iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde Mısır ve Türkiye'nin toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf bağlamında yapılan analizlerinde güç ilişkileri konusunda ataerkilliklerinin artmasıdır. Ancak bu kısımdaki en çarpıcı mesele sınıf meselesidir. Öyle ki geçen 10 yıllık zaman diliminde sınıf, Mısır ve Türkiye'nin güç ilişkilerine ilişkin değerleri üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Ayrıca iki toplumu birden etkileyen tek faktör sınıftır. Bu nedenle güç ilişkilerine ilişkin değerler konusunda Mısır ve Türkiye için sınıflar oldukça belirleyici bir rol oynamaktadır.

4.5.5 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Dönüşümü

Bu kısımda 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf bağlamında ele alınmıştır. Ancak bu kısımda dikkat edilmesi gereken bir nokta: Mısır ve Türkiye'nin cinsel tutuculuğa ilişkin değer dönüşümlerinin analiz edilememesidir. Çünkü 1999-2004 döneminde Türkiye'de, 2010-2014 döneminde Mısır'da cinsel tutuculuğa ilişkin değerlere ait veri bulunmamaktadır. Bu nedenle Mısır ve Türkiye'de iki dönem arasında geçen zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü tespit edilememiştir. Burada yalnızca İspanya toplumunun iki dönem arasındaki 10 yıllık süreçte toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf bağlamında cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerinin dönüşümü ele alınmıştır. Toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıf kontrol edilerek cinsel tutuculuğa ilişkin değerler bağlamında dönem farkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfın cinsel tutuculuğa ilişkin değerler üzerindeki etkisi sorgulanmıştır.

4.5.5.1 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Toplumsal cinsiyet kontrol edilerek 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasındaki zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü irdelenmiştir. Böylelikle toplumsal cinsiyet bağlamında cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümünde dönem farkları üzerinde durulmuş ve kadın-erkek arasında cinsel tutuculuğa ilişkin farklılıklar tespit edilmiştir.
İspanya'da toplumsal cinsiyet kontrol edilerek yapılan analizlerde cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. (F: 82,568; df:1; p: 0,0001) Bu durum toplumsal cinsiyet bağlamında iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüştüğünü göstermektedir. Her iki dönemde de İspanya toplumu cinsellik konusunda orta düzeyde tutucu olsa da dönemler orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen süreçte İspanya toplumunun cinsellik konusundaki tutuculukları azalmıştır. Ancak geçen 10 yıllık süreçte cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,419; df: 1; p: 0,517) İspanya'da toplumsal cinsiyet bağlamında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde dönüşüm geçirse de bu durum kadın ve erkek arasındaki cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri farklılaştırmamıştır. İki dönemde de kadınlar ve erkekler cinsellik konusunda orta düzeyde tutucudur ve orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

4.5.5.2 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık süreçte cinsel tutuculuğa ilişkin değerler yaş kontrol edilerek analiz edilmiştir. Cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından hem dönem farkları hem de yaş grupları (15-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65+ yaş) arasındaki farklılık üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü yorumlanmıştır.

İspanya toplumunda yaş kontrol edilerek yapılan analizlerde cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. (F: 91,389; df: 1; p: 0,0001) Yaş bağlamında İspanya toplumunun iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri dönüşmüştür. Hem 1999-2004 döneminde hem 2010-2014 döneminde İspanya toplumu cinsellik konusunda orta düzeyde tutucudur. Ancak bu iki dönem orta düzey bandında birbirlerinden farklılaşmaktadır. Öyle ki iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte İspanya'da cinsellik konusundaki tutuculuğun azaldığı görülmektedir. Diğer yandan iki dönem arasında geçen zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir yoktur. (F: 1,681; df: 5; p: 0,136) İspanya toplumunun yaş bağlamında geçen 10 yıllık süreçte cinsellik konusundaki tutuculukları değişse de bu değişim yaş grupları arasında gözlemlenmemiştir.

4.5.5.3 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda medeni durum kontrol edilerek 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında İspanya toplumunun cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerinin dönüşümü irdelenmiştir. Ayrıca iki dönem arasında geçen süreçte cinsellik konusundaki tutuculuğun medeni durum kategorileri (evli, birlikte yaşıyor, boşanmış, ayrılmış, eşini kaybetmiş, hiç evlenmemiş) arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir.

İspanya'da medeni durum bağlamında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (F: 17,948; df: 1; p: 0,0001) Dönemlere medeni durum kontrol edilerek bakıldığında; iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde İspanya toplumunun cinsellik konusundaki tutuculuğu azalmıştır. Ancak İspanya toplumu her iki dönemde de cinsellik konusunda orta düzeyde tutucudur ve farklılaşma orta düzey bandında gerçekleşmiştir. Medeni durum bağlamında yaşanan dönüşümün medeni durum kategorileri arasındaki yansımasına bakılırsa; geçen 10 yıllık zaman diliminde cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 0,707; df: 5; p: 0,618) Diğer bir deyişle iki dönem

arasında cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerde yaşanan dönüşüm medeni durum kategorileri arasında herhangi bir farklılığa sebep olmamıştır.

4.5.5.4 Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Bu kısımda sınıf ile 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen süre birlikte ele alınarak cinsel tutuculuğa ilişkin değerler üzerindeki etkisi saptanmıştır. Ayrıca iki dönem arasında bu değerlere ilişkin dönüşüm irdelenmiş ve sınıflar (üst sınıf, üst-orta sınıf, alt-orta sınıf, işçi sınıfı, alt sınıf) arasında yaşanan değişimler yorumlanmıştır.

İspanya toplumunda sınıf kontrol edilerek yapılan analizlerde cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından iki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. (F: 0,105; df: 1; p: 0,746) Öyle ki İspanya toplumunun sınıf bağlamında cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerinde bir dönüşüm yaşanmamıştır. Ayrıca iki dönem arasında geçen süreçte cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından sınıflar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (F: 1,922; df: 4; p: 0,104) Bu nedenle ne sınıf bağlamında ne de sınıflar arasında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler açısından herhangi bir dönüşüm söz konusu değildir. Her iki dönemde de tüm sınıflar cinsellik konusunda orta düzeyde tutuculuğa sahiptir; dönemler ve sınıflar orta düzey bandında birbirleri ile benzeşmektedir.

Mısır ve Türkiye'de cinsel tutuculuğa ilişkin değerleri ölçen veri olmaması sebebi ile 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasındaki cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü analiz edilememiştir. Bu nedenle yalnızca İspanya'da cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü analiz edilmiştir. İspanya'da toplumsal cinsiyet, yaş ve medeni durum kontrol edilerek yapılan analizlerde iki dönem arasında geçen sürede İspanya toplumunun cinsellik konusundaki tutuculuklarının azaldığı saptanmıştır. Ancak cinsel tutuculuğa ilişkin yaşanan değişim kadın-erkek, yaş grupları ve medeni durum kategorileri arasında herhangi bir farklılaşmaya neden olmamıştır. Toplumsal cinsiyet, yaş ve medeni durumdan farklı olarak sınıf faktörüyle yapılan analizlerde; İspanya toplumunun geçen 10 yıllık süreçte cinsel tutuculuğa ilişkin değerler bir değişim yaşamamıştır ve aynı durum sınıflar arasındaki farklılıkları tespit eden analize de yansımıştır. Tüm bunların ışığında İspanya'da iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve sınıfın cinsel tutuculuğa ilişkin değerler üzerinde etkili bir faktör olmadığı görülmektedir.

Tüm bu bulgular ülkeler (İspanya, Mısır, Türkiye) bağlamında 1999-2004 ile 2010-2014 dönemi arasındaki zaman diliminde aile değerlerinin dönüşümünü anlamak adına yapılan analizlerin sonucunu göstermektedir. Geçen 10 yıllık zaman diliminde Akdeniz'in farklı bölgelerinde yer alan toplumlara ilişkin aile değerlerinin ne yönde değiştiğini tespit etmek için

verilen bu bulgular ne ifade ediyor? Bu konuya ilişkin yapılan bilimsel araştırmalar ışığında bu bulgular neyi anlatıyor? Ayrıca Akdeniz'in toplumsal yapısına ilişkin iki önemli görüş bulunmaktadır. Klasik ekol Akdeniz toplumlarının homojen olduğunu ve Akdeniz toplumlarını tek tipleştiren bir Akdeniz kültürü olduğunu iddia etmektedir. Güncel ekol ise Akdeniz toplumlarının kültürel çeşitliliğe sahip olduğunu ve birbirlerinden farklı değerlere sahip olduğunu savunurken aynı zamanda bu toplumların aynı havzada yer alması sebebiyle birbirlerinden kopuk bir çeşitlilik değil birbirleri ile bağlantılı çeşitliliğe ve değerlere sahip olduğunu savunur (Arun, 2022 ss. 125-137). Aile değerlerinin dönüşümüne bakıldığında bu iki argümandan yola çıkılarak Akdeniz'de ailelerin homojenliğinden mi yoksa birbirleri ile bağlantılılığından mı söz edilebilir? Bu soruların yanıtını bulmak ve aile değerlerinin dönüşümünü anlamak adına sonraki bölümde elde edilen bulgular bütüncül bir şekilde ve iki argüman çerçevesinde tartışılmıştır.

TARTIŞMA

Eski çağlardan beri Akdeniz Havza'sı dünyanın en önemli ticaret kavşaklarından biridir. Ticaret kavşağı olması nedeniyle sürekli yaşanan insan sirkülasyonu Akdeniz'de kendine has bir kültür alanının oluşmasına neden olmuştur. Oysa Akdeniz'de yer alan toplumların her birinin kendi içinde ayrı dinamikleri vardır. Dünya'nın diğer bölgelerinde toplumları birbirlerinden keskin bir çizgi ile ayıran bu dinamikler Akdeniz'de aynı etkiyi yaratmamaktadır. Klasik görüşe göre (Braudelci Görüş) Akdeniz'in kendine has kültürü, içinde barındırdığı tüm toplumlarda benzerlik gösterdiği için '*Akdeniz kültürü*' ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Akdeniz'de yaşanan toplumsal değişimlerin yavaş olduğu ve bu toplumların birbirleriyle benzer döngülerden geçtikleri ileri sürülmektedir. Ancak bu yaklaşım Akdeniz toplumlarında yaşanan çatışmaların oldukça uzağında durmaktadır. Güncel yaklaşım ise Akdeniz toplumlarının homojen olmadığını, birbirlerinden farklı olduğunu ancak toplumlar arası bu çeşitlenmenin birbirlerinden bağlantısız olmadığını savunmaktadır. Diğer bir deyişle Akdeniz'de yer alan toplumlar çeşitlilik gösterse de aralarında kültürel bir bağlantılılık olduğu için Akdeniz'e özgü bir kültür alanı mevcuttur (Abulafia, 2005: 67-93; Arun, 2022: 126-133). Değerler açısından bakıldığında İspanya, Mısır ve Türkiye'ye ilişkin bazı veriler şu şekildedir: Dünya Değerler Araştırması'nın 1981-2001 yılları arasında elde ettiği verilere göre bu üç toplumun kendilerini ait hissettikleri dine olan inanç düzeyleri birbirlerinden farklılık göstermektedir (Inglehart & Norris, 2003: 54). Ancak başka bir açıdan bakıldığında bu üç toplumda da kadınların aynı değer aralığında erkeklerden daha solcu olduğu görülmektedir (Inglehart & Norris, 2003: 82). Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesinde ise yine bu üç toplum birbirlerinden oldukça farklı puanlamalara sahiptir (Inglehart & Norris, 2003: 178). Demokrasi söylemlerinde İspanya ve Türkiye birbirleri ile benzeşirken; kendini ifade etme değerlerinde Mısır ve Türkiye birbirleri ile benzeşmektedir (Inglehart & Welzel, 2005: 268; Welzel, 2013: 261). Ancak gelenekselci değerler konusunda üç toplumda birbirlerinden oldukça farklı tutumlara sahiptir (Inglehart & Welzel, 2005: 63). Eşcinsel evlilikler, boşanma, kürtaj, homoseksüelliğe ilişkin Mısır ve Türkiye benzer tutumlara sahipken İspanya bu iki ülkeden oldukça farklı tutumlara sahiptir (Inglehart, 2018: 97). Örneklerden de anlaşıldığı üzere kimi değerlerde İspanya, Mısır ve Türkiye birbirleri ile benzeşirken kimi değerlerde ise birbirlerinden oldukça farklılaşmaktadır. Tüm bu tartışmaların içerisinde İspanya, Mısır ve Türkiye için aile değerleri nasıl konumlandırılıyor? Bu üç toplumdan yola çıkarak Akdeniz'de tek tip bir aileden söz edilebilir mi? Yoksa Akdeniz'de her topluma özgü birbirlerinden oldukça çeşitli aileler mi vardır? Ya da çeşitli aileler mevcutken bu çeşitlilik birbirleri ile bağlantılı mı? Toplumsal cinsiyet bağlamında bu aileler geleneksel aile mi yoksa modern aile mi? Ailelerde gelenekselliğe ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bu üç toplum

birbirleri ile kesişiyor mu? Diğer yandan 1999-2004 yılları ile 2010-2013 yılları arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde ailelere ilişkin değerler dönüşmüş mü? Şimdi bu soruların cevaplarını ulaştığımız bulgularla irdeleyelim.

Ülke bazında aile değerlerine bakıldığında; 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemi arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde İspanya toplumunun aileye verdiği önem, ebeveynlik konusundaki özgürlükçü tutumları ve güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri anlamlı bir değişim göstermemiştir. Ancak zamanla İspanya'da ebeveynlik konusundaki gelenekselci tutumlar ve cinsellik konusundaki tutuculuklar azalmıştır. Önceki kısımlarda sunulan ampirik model (Şekil 2) düşünüldüğünde İspanya toplumunun geleneksel aile değerlerinden modern aile değerlerine doğru bir kayma gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu bulguya paralel olarak İspanya'da bu 10 yıllık süreçte toplumsal cinsiyet eşitsizliği de azalmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği indeksine bakıldığında 1999 yılında 0.152 olan indeks 2013 yılında 0.084'e gerilemiştir (UNDP, 2020b). İspanya'da doğum oranlarının düşmesi (Worldbank, 2021a), kadınların istihdama katılımının artması (Worldbank, 2022b), evlilik, boşanma, kürtaj gibi konularda yenilikçi politikaların geliştirilmesi (Naldini, 2003: 49) ve aile içindeki kadının statüsünün olumlu yöndeki değişimi (Salido & Moreno, 2014: 30) İspanya'da aile değerlerini geleneksellikten moderniteye doğru kaydırmıştır.

İki dönem (1999-2004 ve 2010-2014) arasındaki geçen 10 yıllık süreçte Mısır toplumunun aileye verdiği önem, ebeveynlik konusundaki geleneksellikleri azalırken güç ilişkileri konusundaki ataerkillikleri artmış; ebeveynlik konusundaki özgürlükçü tutumları değişmemiştir. Ulaşılan bu sonuçlar verilen ampirik model (Şekil 2) bağlamında düşünüldüğünde Mısır toplumunda aile değerlerinin dönüştüğünü göstermekte ancak hangi yönde dönüştüğünü göstermemektedir. Özellikle Mısır'da cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümünü saptayamamak aile değerlerinin hangi yönde dönüştüğünü tespit etmeyi zorlaştırmıştır. Ancak aile değerlerini oluşturan alt kategoriler bağlamında bakıldığında; ailenin öneminin ve ebeveynlik konusundaki gelenekselciliğin azalması bu değerlerde toplumun moderniteye doğru kaydığını göstermektedir. İki dönem arasında ortaya çıkan bu durum Mısır'da kadınların genel olarak eğitime katılımının artması (Worldbank, 2020d) ve eğitim seviyesinin yükselmesi (Worldbank, 2022a) ile ilişkilendirilebilir. Kadınların işgücüne katılımları ise bu 10 yıllık süreç içinde dalgalanma gösterse de genel olarak kadın istihdamı artmıştır (Worldbank, 2022d). Ancak '*Mısır Toplumunda Aile*' başlığının altında belirtildiği gibi Mısır'da kadınların istihdamı dünya genelinin çok altındadır. Ayrıca Mısır'da istihdama katılan kadınların statüleri olumlu yönde mi değişim gösteriyor yoksa yeniden üretime katılarak üstlerindeki yükü mü artıyor? Öyle ki Mısır'da kadınlar kamusal alana çıksa dahi hane içi

sorumluluklarından vazgeçememektedir (Sholkamy, 2014: 153-154). Nitekim Mısır'da iki dönem arasında geçen 10 yıllık süreçte güç ilişkileri konusundaki ataerkillik de artmıştır. Modernleşen dünyada Mısır toplumunda ortaya çıkan bu durum ataerkil anlayışın ne kadar derin ve yerleşik olduğunu göstermektedir (Cunningham vd., 2013: 700; Naguib, 2015: 23). Bu durumun çıktısı olarak Mısır toplumunda kadınların ikincil konumda olduğu ve çoğu insani haklarından mahrum bırakıldığı iddia edilebilir. Bir diğer iddia ise: Kadınların istihdam meselesi ve ataerkilliğe ilişkin bu çıktı göstermektedir ki; Mısır'da kadın emeği görünmez bir emektir ve bu toplumda kadın olmak ikincil olmak demektir! 1999-2009 yılları arasındaki toplumsal cinsiyet gelişim endeksi kontrol edildiğinde ise ulaşılan sonuç ataerkilliğe ilişkin bulgumuzu destekler niteliktedir. Öyle ki 1999 yılında 0,835 olan puan 2009 yılında 0.785 puana gerilemiştir (UNDP, 2022). Son olarak Mısır'da cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü saptanamasa da 1999-2004 dönemi sonuçlarından toplumda cinsellik konusundaki tutuculuğun çok fazla olduğu görülmektedir. Bu tez çalışmasında cinsel tutuculuğa ilişkin değerler kürtaj, boşanma, homoseksüellik üzerinden ölçülmüştü. Dünya Değerler Araştırması'nın verileri kullanılarak yapılan bir başka çalışmada Mısır'da kürtajın, boşanmanın ve homoseksüelliğin hoş karşılanmadığı; hatta toplumun %99'unun homoseksüelliği kınadığı bulgulanmıştır (Inglehart, 2018: 84). Diğer yandan Mısır'da devletin kürtajı yasakladığı bilinen bir gerçektir (Wisensale & Khodair, 1998: 506). Boşanma ile ilgili olarak Mısır toplumunda evlilik çok önemli ve kutsal bir birliktelik (Sholkamy, 2014: 160) olarak algılandığı için boşanma reddedilmektedir. Öyle ki Mısır'da yapılan Dünya Değerler Araştırması'nın medeni durum kategorilerinde '*birlikte yaşıyor*' seçeneğinin olmaması evlilik ve birlikteliğe dair toplumun algısını yansıtır niteliktedir. Evliliğin bitişi olan boşanma Mısır'da hoş karşılanmasa da aynı zamanda boşanma sayılarının da arttığı bilinmektedir (Statista, 2023). Mısır toplumunda iki dönem arasında (1999-2004 ve 2010-2014) aile değerlerinin dönüşüm geçirdiği gözlense de bu dönüşümün yönü (geleneksellik-modernlik) ampirik modele dayanarak tespit edilememiştir. Ancak yaşanan dönüşümler ve ulaşılan sonuçlar literatür ile birlikte ele alındığında Mısır'da geleneksel aile değerlerinin sürekliliğinden bahsetmek mümkündür.

Başka bir Akdeniz ülkesi olan Türkiye'nin aile değerlerine ilişkin ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: 1999-2004 ve 2010-2014 dönemleri arasında geçen süreçte Türk toplumunun aileye verdiği önemin, ebeveynlik konusundaki özgürlükçülüğün ve güç ilişkileri konusundaki ataerkilliğin arttığı görülmektedir. Ebeveynlik konusundaki gelenekselci değerlere herhangi bir yorum yapılamamaktadır. Diğer yandan ise cinsel tutuculuk tek bir dönemde ele alındığı için cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü analiz edilememiştir. Ampirik model (Şekil 2) düşünüldüğünde ebeveynlik konusundaki özgürlükçü değerlerin artması modern aile değerlerini

işaret ederken ailenin önemi ve ataerkilliğin artması geleneksel aile değerlerini işaret etmektedir. Bu bağlamda Mısır'da olduğu gibi Türkiye'de de aile değerlerinin dönüştüğü tespit edilirken bu dönüşümün hangi yönde (geleneksel-modern) olduğu belirlenememiştir. Türkiye'de ebeveynlik konusundaki özgürlükçülüğün artması toplumun eğitim seviyesinin artışı (Worldbank, 2020a) ile yüksek öğrenime kayıt yaptıran kadın ve erkek sayısının cinsiyet eşitliği temelinde artışı (Worldbank, 2021c) ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca Türkiye'nin Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan çocuk haklarına ilişkin sözleşmeye 1995 yılında taraf olması ülke de çocuk haklarının görünürlüğünün artmasına vesile olmuş ve ebeveynler çocuk hakları konusunda bilinç kazanmaya başlamıştır (ÇHDS, 1995). Bu durumun Türkiye'deki ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin değerlerini etkilediği varsayılmaktadır. Yine zaman içerisinde ülkede çocuklara yönelik geliştirilen politikalar, ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin değerlerinin olumlu yönde değişmesine katkı sunduğu iddia edilebilir. (Türkiye'de çocuklara ilişkin geliştirilen politikaların ayrıntılı bilgisine https://www.aile.gov.tr/ adresinden ulaşılabilir.) Yapılan analizler Türk toplumunda gelenekselci ebeveynliğe ilişkin değerlerin de değişmediğini göstermektedir. Özgürlükçü ebeveynliğe ilişkin yaşanan olumlu dönüşümün yanı sıra ebeveynlikte geleneksel değerlerin de korunduğu görülmektedir. Diğer yandan ulaşılan bu sonuç değişen dünyada ailelerin çocuklarına aktardığı değerlerin değiştiğini belirten Akyıl vd., (2015) desteklemektedir. Türk toplumunda iki dönem arasındaki zaman dilimi içerisinde aileye verilen önemin artmasının bulgulanması Türkiye'de yapılan '*Aile Değerleri Araştırması*' sonuçlarını destekler niteliktedir. Yapılan bu araştırmada da Türk toplumunda ailenin oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (ASAGEM, 2010). Türk toplumunda aileye verilen önemin artması kişilerarası güvenin azalması ile ilişkilendirilebilir. Türkiye'de sosyal çevreye duyulan güvensizlik aile bireylerinin kendi içlerine dönmesini tetiklemiş olabilir. Öyle ki Dünya Değerler Araştırması'nın verileri kullanılarak Türkiye'de 2005-2014 yılları arasındaki kişilerarası güven meselesine bakıldığında; Türkiye'nin güven seviyesi oldukça düşük çıkmaktadır. Türkiye'nin yalnızca %8'i başkalarına güvenebileceğini öne sürmektedir (TEPAV, 2015). Ortaya çıkan bu durumun kişilerin ailelerine verdikleri önemin artmasına sebep olduğunu düşündürmektedir. Türk toplumundaki ailelerin geleneksel aile değerleri yönüne kaydığını gösteren bir başka değer ise güç ilişkilerine ilişkin değerlerdir. Türkiye'de iki dönem arasında geçen zaman diliminde güç ilişkileri konusunda ataerkilliğin arttığı gözlemlenmiştir. Ulaşılan bu sonuç Türk ailelerinde ataerkilliğin baskın olduğu (Dedeoğlu, 2000: 157); toplumsal cinsiyet gelişim endeksinde artış yaşansa da (UNDP, 2020a) aile içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmediği (Koç & Ergöçmen, 2012: 43-44) iddialarını desteklemektedir. Türkiye'de genel olarak kadın istihdamı artışının (Worldbank, 2021b) kadının statüsünü olumlu yönde etkilediği (Koç & Ergöçmen,

2012); buna karşın bu istihdam artışının kadın statüsü üzerinde hiçbir etkisi olmadığını, aksine kadının hane içindeki emeğine kamusal alandaki emeğin eklenerek kadının yükünün arttığını, kadın statüsünü hala evlilik, doğum vs. gibi ataerkil anlayıştaki yapıların değiştirdiğini (Dedeoğlu, 2000) öne süren görüşler mevcuttur. Bu tez çalışmasında ulaşılan sonuçlara bakıldığında güç ilişkileri konusunda ataerkilliğin yüksek olması kadın istihdamı artışının avantaj olmadığını desteklemektedir. Ancak bu durum Türkiye'deki bölgesel farklılıklardan etkilenerek değişim gösterebilir (Yüksel-Kaptanoğlu vd., 2000). Bu nedenle Türkiye'de kadın istihdamı ve ataerkillik ilişkisi bu çalışmada ulaşılan sonuçlarla tam olarak belirlenemez. Diğer yandan 1999 yılından 2007 yılına kadar geçen süreçte kadın istihdamının azalışı da oldukça çarpıcıdır (Worldbank, 2021b). Türkiye'de cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü 1999-2004 dönemi araştırmasında veri olmaması sebebiyle tespit edilememiştir. Ancak verinin bulunduğu döneme bakılırsa (2010-2013) Türk toplumunun cinsellik konusunda oldukça tutucu olduğu görülmektedir. 2012 yılında elde edilen ve Dünya Değerler Araştırması verileriyle birlikte analiz edilen bir çalışmaya göre Türkiye'de eşcinsel birlikteliklerin tanınmadığı sonucuna varılmıştır (Inglehart, 2016: 72). Diğer yandan evlilik dışı cinsel birlikteliklerin ve çocuk sahibi olmanın, boşanmanın hoş karşılanmadığını '*Aile Değerler Araştırması*' sonuçları göstermişti (ASAGEM, 2010). Ayrıca Türkiye'de kürtajın yasal olmasına rağmen ulaşılabilirliğe ilişkin engeller olduğu ileri sürülmektedir. Gebeliğini sonlandırmak isteyen kadın, yasalar gereği, 18 yaş ve üstü ise eşinin rızasına, 18 yaş altı ise ailesinin rızasına ihtiyaç duymaktadır (O'Neil, Aldanmaz, Quirent Quiles, & Kılınç, 2016: 4-5). Bu nedenle Türkiye'de cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin geleneksel değerler çerçevesinde olduğu söylenebilir. Türk toplumunda aile değerlerine ilişkin yapılan tartışmanın ışığında; Türkiye'de aile değerlerinin hangi yönde(geleneksel-modern) dönüştüğü tespit edilemese de iki dönem arasında (1999-2004 ve 2010-2013) geçen 10 yıllık zaman diliminin sonunda Türk toplumunda geleneksel aile değerlerinin daha baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak İspanya, Mısır ve Türkiye'ye bakıldığında bu üç toplum için de aile yüksek düzeyde önem teşkil etmektedir. Öyle ki Mısır'da aile verilen önemin azalmasına rağmen yine de yüksek düzeyde önemli olduğu görülmektedir. Günümüzde kişisel güven alanlarından biri aile olarak belirtilmektedir. Bu durum aileyi diğer sosyal ilişkilerden daha kuvvetli hale getirip önemini korumasına neden olmaktadır (Bauman, 2012: 166). Özellikle evlilik, doğum gibi durumlar aileyi meşru sosyal alan kılar (Bauman, 2012: 180). Kişinin doğduğu andan itibaren kendini bir yere ait hissetme isteği aileyi daha da önemli hale getirmektedir. Çoğunlukla kişinin ait hissettiği ya da ait olduğu algısı yaratılan ilk yer ailedir. Ayrıca kişilerin geleneksellikten sıyrılıp kendilerini aramaya koyuldukları yolda da sosyal bağlar ve ilişkiler zayıflayıp anlamsız

hale gelebilmektedir. Bu nedenle kişi kendini gerçekleştirdiği yeri en yakınında, aile de arar (Beck & Beck-Gernsheim, 1999: 24). Bu nedenlerden dolayı üç toplumda da ailenin önemini ihtiyatla koruduğu düşünülmektedir. Bir diğer bulgu ise üç toplumda da yaşanan ebeveynliğe ilişkin değerlerin dönüşümüdür. Ebeveyn olmanın ve ebeveynlik yapmanın eskisi kadar kuvvetli bağlar barındırmadığı ileri sürülmektedir. Günümüzde boşanmanın yalnızca ailenin çözülmesine değil ebeveynliğinde çözülmesine neden olduğu düşünülmektedir (Beck & Beck-Gernsheim, 1999: 24). Geçmişten bugüne aile içerisinde çocuğa yüklenen anlam ve ebeveynlik rolleri oldukça değişiklik göstermiştir. Geçmiş dönemlerde çocuk aile içerisinde bir üretim aracı olarak algılandığı için çocuk kendini ailenin vazgeçilmez bir parçası olarak görür ve aileye bağımlı kalırdı. Oysa günümüzde çocukların kendini gerçekleştirme eylemleri ön plana çıkarılmıştır. Bu nedenle çocuklar kendilerini aileye bağımlı hissetmek yerine aileyi güvenli alan olarak tanımlar ve tercih ettiklerinde aileden ayrılabilmekte ve bağını koparabilmektedir. Ayrıca çocuklar üzerindeki katı baskı mekanizmaları yerini çocuğu özgür bir birey olarak var eden ebeveynlik anlayışına bırakmıştır (Bauman, 2012: 66-95). Öyle ki bu çalışmanın bulguları da ebeveynlik anlayışının modernleşme yönünde ilerlediğini göstermektedir. Her üç toplumda da ya ebeveynlik konusundaki gelenekselliğin azaldığı ya da özgürlükçülüğün arttığı saptanmıştır. Bu durum geleneksel ebeveynlik anlayışının günümüzde bir hayli önemini yitirdiğini göstermektedir. Ancak güç ilişkilerine ilişkin değerler bağlamında bakıldığında Mısır ve Türkiye'de ataerkilliğin arttığı gözlemlenmiştir. Oysa günümüzde ataerkil sistemin değiştiği varsayılmaktadır. Öyle ki geçmiş dönemlerde kadın hem kamusal alanda hem de aile içinde önemli bir üretim aracı olarak algılanmaktadır. Özellikle kapitalist sistem kadın emeğinin sömürüsünü ön plana çıkarmıştır. Kadınların özel ve kamusal alanda emek sunması, doğurganlıktan ötürü önemli bir üretimi sağlaması kadınları ikincilleştirmiş, erkeklerin hizmetinde ve boyunduruğu altında olmasına neden olmuştur. Bu nedenle kadın için evlilik ve aile kurmak bu temeller üzerine inşa edilmiştir. Günümüzde ise kadınların evlilik ve aile kurmak için duygusal bağları ön plana aldığı, karşısındaki erkekten aşk, sevgi, sadakat gibi duyguları beklediği ileri sürülmüştür. Bu değişimin temel sebebi ataerkil anlayışın yerini yavaş yavaş eşitlikçi anlayışa bıraktığını göstermektedir (Marx vd., 2006: 127-175). Ancak bu tez çalışmasında Mısır ve Türkiye için ulaşılan sonuç verilen ülkelerin bu iddiaların oldukça uzağında durduğunu ve ataerkilliğin hala baskın olduğunu göstermektedir. Cinsellik konusunda ise toplumların ciddi anlamda bir dönüşüm geçirdiği ileri sürülmektedir. Geçmiş zamanlarda cinsellik kadınlar için aile kurduktan ve evlendikten sonra yaşanılan bir deneyimken erkekler için cinsel deneyimin fazla olması erkekliği yücelten bir şeydi. Ayrıca cinsellik sonucunda doğum sayıları da ailenin gücünü ve itibarını etkilerdi. Günümüzde ise cinsel deneyimlerin kadın ve erkek için daha özgür yaşandığı, cinsel birliktelik

için evlilik ve aile kurmanın şart sayılmadığı ve bireylerin tercihlerine göre çocuk sahibi oldukları ileri sürülmektedir. Ayrıca eşcinsel birlikteliklerin de tanındığı iddia edilmektedir (Giddens, 2010: 64-169). Cinsel tutuculuğa ilişkin değerler kapsamında İspanya'nın yaşadığı dönüşüm bu iddiaları destekler niteliktedir. Ulaşılan sonuçlar İspanya toplumunda cinsellik konusundaki tutuculuğun azaldığını göstermektedir. Ancak Mısır ve Türkiye için cinsel tutuculuğa ilişkin değerlerin dönüşümü konusunda yorum yapılamamaktadır. Fakat verilerinin bulunduğu dönemlerde Mısır ve Türkiye'de cinsellik konusundaki tutuculuğun oldukça baskın olduğu bilinmektedir.

Yapılan analizlerin bir diğer çıktısı ise her üç ülkede de sınıfın aile değerleri üzerindeki etkisidir. Hem 1999-2004 dönemi hem 2010-2014 dönemi hem de bu iki dönem arasındaki dönüşüme ilişkin yapılan analizler sınıfın İspanya, Mısır ve Türkiye'deki aile değerleri üzerinde oldukça önemli bir mesele olduğunu ortaya koymuştur. Buna bağlı olarak gelir eşitsizliğine bakıldığında; gelir eşitsizliğinin en fazla olduğu ülke Mısır ardından Türkiye ve en son İspanya olmaktadır (Inglehart, 2018: 213). Haliyle gelir eşitsizliğinin artması sınıflar arasındaki ayrımın derinleşmesine neden olmaktadır. Bu tez çalışmasında yapılan analizler göstermektedir ki sınıf ayrımının daha derin olduğu ülkelerde aile değerlerindeki geleneksellik artmaktadır. Tez çalışmasının yönünü belirlemek amacıyla verilen sosyalist feminist kuram da çıkan bu bulguları desteklemektedir. Diğer bir deyişle sınıflar arasındaki farklılık toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirip ataerkil değerleri kuvvetlendirmektedir. Ancak aile değerlerine ilişkin yaşanan dönüşümü yalnızca sınıflar arasındaki farklılıklarla ilişkilendirilmesi oldukça hatalı olacaktır. Sosyalist feminist kuramın öngördüğü gibi bu tez çalışmasında da aile değerlerinin dönüşümü yalnızca sınıf faktöründen etkilenmemiş ardında yatan Akdeniz havzasında yer alması, Akdeniz'in farklı bölgelerinde bulunması, farklı geçmiş hikayelere sahip olması gibi farklı kültürel değerlerden de etkilenmiştir.

Tüm bu tartışmaların ışığında teze ilişkin ulaşılan sonuçlar ve tartışmayı başlatan soruların yanıtları bir sonraki kısımda verilmiş, öneriler sunulmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Akdeniz Havzası'nın üç farklı bölgesinde yer alan İspanya (Batı), Mısır (Doğu), Türk (Kuzey) toplumunun 1999-2004 dönemi ve 2010-2014 dönemleri arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde aile değerlerinin dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bu 10 yıllık süreçte Dünya'da ve Akdeniz'de yaşanan gelişmeler her üç toplumunda aile değerlerini etkilemiştir. Aile değerlerine ilişkin yaşanan dönüşüm kimi noktalarda bu üç ülkeyi birbirleri ile benzeştirirken kimi noktalarda birbirlerinden farklılaştırmaktadır. Yaşanan dönüşümde ortaya çıkan benzerliklerin her üç ülkenin de aynı havzayı paylaşması ile ilişkili olduğu düşünülürken; farklılıkların ise bu ülkelerin aynı havzanın üç farklı bölgesinde yer alması ve farklı kültürel değerlere, tarihe sahip olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu üç toplumun aile değerleri açısından benzeştiği noktalara bakıldığında; sınıf ve toplumsal cinsiyet meselesi her üç ülke için de önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu üç ülke ailenin önemine ilişkin değerler konusunda farklılaşsa da bu üç toplum için aile yüksek düzeyde önem taşımaktadır. Diğer yandan ebeveynliğe ilişkin değerlerin (gelenekselci-özgürlükçü) dönüşüm yönü (gelenekselci ebeveynlik azalıyor, özgürlükçü ebeveynlik değişmiyor) İspanya ve Mısır'da benzer iken; güç ilişkilerine ilişkin değerlerin (ataerkillik) dönüşüm yönü (ataerkillik artıyor) Mısır ve Türkiye'de benzerdir. Ayrıca 1999-2004 döneminden 2010-2014 dönemine kadar geçen sürede üç toplumunda aile değerleri dönüşüyor. Birbirlerinden farklı toplumsal yapılara, kültürel değerlere ve tarihe sahip olan bu üç ülkenin verilen noktalarda benzeşmesi tesadüfi değildir. Aynı havza içinde yer almaları, Akdeniz havzasının tarihi koşullarından ve bu havza içinde yaşanan gelişmelerden Akdeniz ülkeleri olarak etkilenmeleri; aile değerleri konusunda benzerlik taşımalarına yol açmaktadır. Ancak bu çıkarıma dayanarak tek tip bir '*Akdeniz Ailesi*' modeli yaratmak ve bu modelde ailelerin aynı değerlere sahip olduğunu savunmak oldukça hatalıdır. Nitekim diğer açıdan bakıldığında iki dönem arasında geçen 10 yıllık zaman diliminde İspanya toplumundaki aile değerlerinin modernleşme eğilimi gösterdiği ancak Mısır ve Türkiye'de aile değerlerinin dönüşüm yönü tespit edilemese de gelenekselliğin ağır bastığı saptanmıştır. Mısır ve Türkiye'de aile değerlerinin dönüşümünde gelenekselliğin ağır basması bu iki toplumu benzer gibi gösterse de iki toplumun da aile değerlerinin gelenekselleşmesi birbirlerinden çok farklı nedenlere dayanmaktadır. Aynı toplum içinde dahi ailelerin çok çeşitli olduğunu ve birbirlerinden farklı aile değerlerine sahip olduğu yaklaşımından yola çıkan bu tez çalışmasında birbirlerinden farklı üç toplumun yalnızca aynı havzada yer alıyor diye tek tip bir Akdeniz ailesini resmetmesi tahayyül dahi edilemez. Nitekim tez çalışmasının da bulguları bu üç toplumun aile değerlerinin birbirlerinden farklı olduğunu, birbirlerinden farklı dönüşüm geçirdiklerini yalnızca bazı noktalarda ortaklaştıklarını göstermiştir. Aile değerlerine ilişkin ortak noktaların saptanması ise Akdeniz toplumlarının

homojenliğinden değil kültürel bağlantılılığından kaynaklanmaktadır. Öyle ki çok farklı kültürel değerlere sahip bu üç toplum aynı havzada yer aldığı için Akdeniz'in aynı hikayesini paylaşmış ve bundan dolayı aile değerlerinde bir bağlantılılık meydana gelmiştir. Bu durum İspanya, Mısır ve Türk toplumundaki aile değerlerinin birbirlerinden bağımsız çeşitlenmesine değil birbirleri ile bağlantılı olarak çeşitlenmesine neden olmuştur. Ayrıca bu üç toplumda aile değerlerine ilişkin yaşanan dönüşüm üzerinde inancın, politik yapıların, siyasal değişimlerin de etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak bu tez çalışması feminist perspektif üzerinden ele alındığı için bu konulara değinilmemiştir. Aile değerleri üzerinde inanç farklılığının, politik yapıların ve siyasal değişimlerin etkinliğinin irdelenmesi konuyu anlamlı kılacak bir başka husustur ve öneriler kısmında bir başka çalışmada yapılması gerektiği sunulmuştur.

Bu tez çalışmasında; tek tip bir aile tanımı yapmanın imkansız olduğu, klasik sosyolojide var olan aile tanımının gerçek aileleri yansıtmadığı ve ailelerin çeşitliliğini göz ardı ettiği, Akdeniz'in kendine özgü kültürel değerlerinin Akdeniz'deki aile değerlerine yansıması sonucu Akdeniz ailelerini ve değerlerini homojenleştirmediği, toplumsal cinsiyet bağlamında sınıfın aile değerleri üzerinde oldukça etkili bir mesele olduğu sonucuna varılmıştır. Akdeniz refah rejiminin getirisi olarak Akdeniz ülkelerinde uygulanan aile temelli politikaların ailelerin çeşitliliğini göz ardı ettiği gerekçesiyle yetersiz kalacağı kanaatine ulaşılmıştır. Ailelerin ve aile değerlerinin çeşitliliğini göz önüne alarak geliştirilen kapsayıcı aile politikalarının toplumlar için çok daha verimli olacağı düşünülmektedir. Bir diğer ulaşılan sonuç ise ailelerin ve aile değerlerinin tek bir yapıda kalmadığı, sosyal bir akışkanlıkta olduğu ve zaman içerisinde dönüşüm geçirdiğidir.

Tez çalışması sonucunda ortaya çıkan öneriler ise:

- Türkiye'de değer çalışmaları literatürünün zenginleştirilmesi
- Aile değerlerinin inanca ve bölgesel farklılıklara göre dönüşümünün izlenmesi, aile değerleri dönüşümü üzerindeki politik yapıların ve siyasal değişimlerin etkisinin incelenmesi
- Aile için tanım geliştirmeye çalışmak yerine aile çeşitliliğini kabul ederek aileleri anlamak için çaba sarf edilmesi
- Akdeniz çalışmaları kapsamında Akdeniz toplumlarına ilişkin yapılan araştırmaların çoğaltılması
- Akdeniz toplumlarının farklı alanlardaki değerlerine ilişkin çalışma yapılması, bu toplumların benzerliğinin ve farklılığının ortaya koyulması
- Akdeniz ülkeleri ile Avrupa ülkelerini ve İskandinav ülkelerini kıyaslayabilecek değer araştırmalarının gerçekleştirmesi

- Dünya Değerler Araştırması verilerinde aile değerlerini oluşturan verilerin belirlenmesi ve sınıflandırılması; aile değerlerini ölçmek için sınıflandırılan verilerin her araştırma için ortaklaştırılması
- Türkiye'de aile değerlerini ölçen boylamsal bir çalışma gerçekleştirilmesi

şeklinde sıralanmaktadır.

Bir gün tüm bireylerin, toplumların kendinden olmayanları ve farklı olanları dışlamak yerine onları kucaklayan değerlere sahip olması dileğiyle…

KAYNAKÇA KISALTMALARI

ASAGEM	Tek Ebeveynli Haneler Araştırması
ÇHDS	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
ILO	International Labour Office
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	United Nations Development Programme
WVF	World Wide Fund For Nature
WVS	World Values Survey

KAYNAKÇA

Abis, S., & Blanc, P. (2008). The socio-demographic context B. Hervieu (Ed.), *MediTerra: The Future Of Agriculture And Food In Mediterranean Countries*. (ss. 33–59). Paris: Presses De Sciences Po.

Abulafia, D. (2005). Mediterraneans. W. V. Harris (Ed.), *Rethinking The Mediterranean* (ss. 64–91). New York: Oxford University Press.

Acevedo, G. A. (2009). Hispanics and Their Perceptions of Family Dynamics: An Extension and Test of Group Reference Theory. *Journal of Comparative Family Studies, 40*(3), 387–414.

Adak, N. (2011). Toplumun Temel Yapı Taşı: Aile. S. Güçlü (Ed.), *Kurumlara Sosyolojik Bakış* (ss. 27–62). İstanbul: Birey Kitabevi.

Agree, E., & Yount, K. M. (2004). The Power of Older Women and Men in Egyptian and Tunisian Families. *Journal of Marriage and Family, 66*(1), 126–146.

Akyıl, Y., Prouty, A., Blanchard, A., & Lyness, K. (2015). Experiences of Families Transmitting Values in a Rapidly Changing Society: Implications for Family Therapists. *Family Process, 55*, 368–381.

Alexander, A. C., & Welzel, C. (2011). Islam and Patriarchy: How Robust Is Muslim Support for Patriarchal Values? *World Values Research, 4*(2), 40–70.

Arslantürk, Z., & Amman, M. T. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Arun, Ö. (2018). Türkiye'nin Son 10 Yıldaki Performansı "Zenginleşemeden Yaşlanan Ülke". Ö. Arun (Ed.), *Yaşlanmayı Aşmak* (ss. 23–55). Ankara: Phoenix Yayınları.

Arun, Ö. (2022). Akdeniz'de Nüfus ve Toplumsal Yapı. E. Kaynak Iltar (Ed.), *Bütün Yönleriyle Akdeniz 2* (ss. 125–137). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Arun, Ö., & Çevik, A. Ç. (2011). Quality of Life in Ageing Societies: Italy, Portugal, and Turkey. *Educational Gerontology, 37*, 954–966.

ASAGEM. (2010). *Türkiye'de Aile Değerleri Araştırması*. Ankara.

Bachofen, J. J. (1997). *Söylence, Din Ve Anaerki (Birinci Baskı)*. (N. Şarman, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.

Baran, A. G. (2021). Feminizmin Gelişim Serüveni: Dalga Yerine Kuşak Diyelim mi? *Koç Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi* Erişim adresi: https://kockam.ku.edu.tr/feminizmin-gelisim-seruveni-dalga-yerine-kusak-diyelim-mi-aylin-gorgun-baran/ (erişim tarihi: 06.11.2021).

Barrett, M., & McIntosh, M. (1982). *The Anti-Social Family*. London & New York: Verso.

Bahar, H. İ. (2009). Sosyoloji, Temel Kavramlar Ve Yaklaşımlar. *Sosyoloji* (ss. 1-20). Ankara: USAK Yayınları.

Bauman, Z. (2012). *Akışkan Aşk* (2. Basım; I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Versus Kitap.

Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (1999). *The Normal Chaos of Love* (M. Ritter & J. Wiebel, Çev.). Cambridge: Polity Press.

Bernardes, J. (1997). *Family Studies*. London & New York: Routledge.

Bernardi, F. (2005). Public Policies and Low Fertility: Rationales for Public Intervention and a Diagnosis for the Spanish Case. *Journal of European Social Policy, 15*(2), 123–138.

Bianchi, S. M. (2011). Family Change and Time Allocation in American Families. *The Annals of The American Academy of Political and Social Science, 638*(1), 21–44.

Blöss, T. (2018). Introduction: Mediterranean Area: A Total Social Context. T. Blöss (Ed.), *Ageing, Lifestyles and Economic Crises: The New People Of The Mediterranean*. New York and London: Routledge.

Blöss, T., & Pages, M. (2018). Contours Of Familial Solidarities And Change In Multigenerational Societies In The Mediterranean. T. Blöss (Ed.), *Ageing, Lifestyles and Economic Crises: The New People Of The Mediterranean* (ss. 103–163). New York: Routledge.

Bora, A. (2005). *Kadınların Sınıfı* T. Güney (Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Buğra, A., & Özkan, Y. (2014). Türkiye'nin Ekonomik Kalkınma Sürecinde Modernleşme, Dini Muhafazakarlık ve Kadın İstihdamı. A. Buğra & Y. Özkan (Ed.), & E. Yılgür (Çev.), *Akdeniz'de Kadın İstihdamının Seyri* (ss. 125–155). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bulut, Y. (2019). Aile Ve Toplum. *T.C İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi* Erişim adresi: https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Bahar/sosyolojiye_giris_2/2/index.html#konu-2 (erişim tarihi: 02.01.2022).

Burns, E. (2015). *Marksizm Nedir? (Dördüncü Baskı)*. (M. Dikmen, Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.

Can, İ. (2019). Ailenin Tarihsel Gelişimi: Dünü, Bugünü Ve Yarını. M. Aydın (Ed.), *Sistematik Aile Sosyolojisi (Dördüncü Baskı)*, (ss. 65–92). Konya: Çizgi Kitabevi.

Canatan, K. (2009). Ailenin Tanımı, Türleri Ve İşlevleri. *Aile Sosyolojisi* (ss. 53-59). İstanbul: Açılımkitap.

Canyurt, D. (2018). Kazananı Olmayan Savaş "'Suriye İç Savaşı'": Neden Bitmedi, Barış Nasıl Gelebilir? *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 14*(4), 1103–1120.

ÇHDS. *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.* , (1995). Türkiye: T.C Resmi Gazete.

Chivaka, R. (2018). Secondary Data Analysis as one of the most effective Qualitative Technique. *ResearchGate*. Erişim adresi:

https://www.researchgate.net/publication/327060808_secondary_data_analysis (erişim tarihi: 21.04.2022).

Cunningham, S. A., Yount, K. M., Engelman, M., & Agree, E. (2013). Returns on Lifetime Investments in Children in Egypt. *Demography*, *50*, 699–724.

Cuno, K. M. (2008). Divorce and the Fate of the Family in Modern Century Egyp. K. M. Yount & H. Rashad (Ed.), *Family in the Middle East: Ideational change in Egypt, Iran, and Tunisia* (ss. 198–216). New York: Routledge.

D'Addato, A. V., Vignoli, D., & Yavuz, S. (2008). Towards Smaller Family Size in Egypt, Morocco and Turkey: Overall Change over Time or Socio-economic Compositional Effect? *Population Review*, *47*(1), 21–40.

Davis, K. (1984). Declining Birth Rates and Growing Populations. *Population Research and Policy Review*, *3*, 61–75.

Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet Rolleri Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği. *Toplum ve Bilim*, *86*, 139–171.

DeFrain, J. (2018). The State of The American Family: The Paradox of How Families and Family Values Are Changing While Staying The Same. *Journal of Sociology*, *18*(1), 73–87.

Devaux, K. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mevzuatının Uygulanmasının İzlenmesi*.

Diekman, A. B., & Goodfriend, W. (2006). Rolling With The Changes: A Role Congruity Perspective On Gender Norms. *Psychology of Women Quarterly*, *30*, 369–383.

Dominguez-Folgueras, M., & Castro-Martin, T. (2013). Cohabitation in Spain: No Longer a Marginal Path to Family Formation. *Journal of Marriage and Family*, *75*, 422–437.

Duben, A. (2012). *Kent, Aile, Tarih (Üçüncü Baskı)*. T. Güney (Ed.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Ecevit, Y. (1993). Aile, Kadın ve Devlet İlişkilerinin Değerlendirilmesinde Klasik ve Yeni Yaklaşımlar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, *0*(1), 9–34.

Ecevit, Y. (2006). Üretim ve Yeniden-Üretim Sürecinde Ücretli Kadın Emeği. *Halkevleri* Erişim adresi: http://www.halkevleri.org.tr/diger/uretim-ve-yeniden-uretim-surecinde-ucretli-kadin-emegi (erişim tarihi: 19.04.2021).

Ecevit, Y. (2015). Emek. Y. Ecevit & N. Karkıner (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları* (ss. 24–47). Eskişehir.

Eisenstein, Z. (1979). Developing a Theory of Capitalist Patriarchy and Socialist Feminism. Z. Eisenstein (Ed.), *Capitalist Patriarchy And The Case For Socialist Feminism* (ss. 1–41). New York and London: Monthly Review Press.

Engels, F. (1968). *The Condition of the Working Class in England* (W. . Henderson & W. . Chaloner, Ed. & Çev.). Stanford: Stanford University Press.

Engels, F. (1979). Ailenin, Özel Mülkiyetin Ve Devletin Kökeni. İçinde *Seçme Yapıtlar (Birinci Baskı)*. Sol Yayınları.

Ersoy, E. (2018). Sosyolojide Değerler Ve Değer Araştırmaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *11*(56), 356–366.

Florensa, S., & Aragall, X. (2012). Mutations in Mediterranean Societies. *MediTerra*, 91–113.

Furstenberg, F. F. (2014). Fifty Years of Family Change: From Consensus to Complexity. *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, *654*(1), 12–30.

Gal, J. (2010). Is There an Extended Family of Mediterranean Welfare State? *Journal of Social Policy*, *20(4)*, 283–300.

Gibson, E. P., & Schwartz, S. H. (1998). Value Priorities and Gender. *Social Psychology Quarterly*, *61*(1), 49–67.

Giddens, A. (2010). *Mahremiyetin Dönüşümü* (2. Basım; İ. Şahin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Giddens, A. (2012a). Aile Ve Mahremiyet. Z. Mercan (Çev.), *Sosyoloji (Birinci Baskı)*. (ss. 242–291). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Giddens, A. (2012b). *Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş (Dördüncü Baskı)*. (Ü. Y. Battal, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Giddens, A. (2012c). Sosyolojide Kuramsal Düşünme. İçinde *Sosyoloji* (1. Baskı, ss. 136–159). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gittins, D. (1985). *The Family in Question: Changing Households and Familiar Ideologies* (Second; J. Campling, Ed.). London: Macmillan.

Goldwyn, A. J., & Silverman, R. M. (2016). *Mediterranean Modernism*. New York: Palgrave Macmillan.

Gomez-Urrutia, V., Royo, U. P., & Cruz, C. M. A. (2017). Imagining Families: Gender, Youth, and Diversity in Chile. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, *32*(4), 491–503.

Güçlü, S. (2020). Aileye İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar. N. Adak (Ed.), *Değişen Toplumlarda Değişen Aile (Dördüncü Baskı)*. (ss. 65–90). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hamel, C., Rault, W., & INED's Demography, G. and S. research unit. (2014). A demographic perspective on gender inequality. *Population & Societies* (C. 517).

Harbour, C. (2011). Normative Influence and Desired Family Size among Young People in Rural Egypt. *Studies in Family Planning*, *42*(2), 107–116.

Headey, B., Trommsdorff, G., & Wagner, G. G. (2022). Alternative Recipes for Life Satisfaction: Evidence from Five World Regions. *Applied Research in Quality of Life*, *17*, 763–794.

Herreros, F. (2015). Ties that bind: Family relationships and social trust. *Rationality and Society*, *27*(3), 334–357.

Herzfeld, M. (2005). The Big Canvas. W. V. Harris (Ed.), *Rethinking The Mediterranean* (ss. 45–108). New York: Oxford University Press.

Holdsworth, J. K. (2018). Daha İyi Bir Yarın? Yaşlı Bakımda Ailelerin Karşılaştıkları Zorluklar ve İhtiyaçları. Ö. Arun (Ed.), *Yaşlanmayı Aşmak* (ss. 73–87). Ankara: Phoenix Yayınları.

ILOSTAT. (2020). Labor Force Paticipation Rate by Sex and Age. *ILO* Erişim adresi: https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer11/?lang=en&segment=indicator&id=EAP_DWAP_SEX_AGE_RT_A (erişim tarihi: 17.03.2022).

ILOSTAT. (2021). Labour Force Participation Rate by Sex and Age. *ILO* Erişim adresi: https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer9/?lang=en&segment=indicator&id=EAP_2WAP_SEX_AGE_RT_A (erişim tarihi: 22.03.2022)

Inglehart, R. (1981). World Values Research. *World Values Survey* Erişim adresi: https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp (erişim tarihi: 04.06.2021).

Inglehart, R. (2005). Modernisation, Cultural Change and the Persistence of Traditional Values. *Quaderns de la Mediterrània*, *5*. Barcelona.

Inglehart, R. (2016). Modernization, Existential Security and Cultural Change: Reshaping Human Motivations and Society. Içinde M. Gelfand, C. Y. Chiu, & Y. Y. Hong (Ed.), *Advances in Culture and Psychology* (ss. 1–80). Oxford University Press.

Inglehart, R. (2018). *Cultural Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press.

Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values. *American Sociological Review*, *65*, 19–51.

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., … Puranen, B. (2018). World Values Survey: Round Five - Country-Pooled Datafile Version. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.7

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., … Puranen, B. (2018a). World Values Survey: Round Four - Country-Pooled Datafile. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.6

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., & Puranen, B. (2018). World Values Survey: Round One - Country-Pooled Datafile Version. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.3

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., … Puranen, B. (2018b). World Values Survey: Round Six - Country-Pooled Datafile. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.8

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., … Puranen, B. (2018c). World Values Survey: Round Three - Country-Pooled Datafile. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.5

Inglehart, R., Haerpfer, C., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., … Puranen, B. (2018d). World Values Survey: Round Two - Country-Pooled Datafile Version. *World Values Survey*. Madrid, Spain & Vienna, Austria. https://doi.org/doi.org/10.14281/18241.4

Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review*, *21*(4), 441–463.

Inglehart, R., & Norris, P. (2003). *Rising Tide Gender Equality and Cultural Change around the World*. New York: Cambridge University Press.

Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence* (First Publ). New York: Cambridge University Press.

IPCC. (2015). *Climate Change 2014 Synthesis Report*.

Johnston, M. P. (2014). Secondary Data Analysis: A Method of which the Time Has Come. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML)*, *3*, 619–626.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, *53*, 59–68.

Karkıner, N. (2011). Aile Ve Evlilik. Y. Ecevit & N. Karkıner (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (ss. 130-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Kasapoğlu, A. (2011). Sosyolojik Yaklaşımlar Temelinde Aile Kuramları. Içinde A. Kasapoğlu & N. Karkıner (Ed.), *Aile Sosyolojisi* (ss. 2–26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Koç, İ., & Ergöçmen, B. (2012). Analysis of the Relationship Between Women's Modernity Level and Women's Attitudes, Belief and Values About Intra-Household Relations. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, *0*(7), 31–44.

Köse, B. (2020). Geçmişten Günümüze Aile. N. Adak (Ed.), *Değişen Toplumlarda Değişen Aile (4. Baskı)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Kulik, L., & Erantal, T. (2009). Contemporary Family Relationships and Life Values: A Comparative Analysis of Men and Women in Israel. *Families in Society*, *90*(2), 231–238.

Marsh, R. M. (2009). Civilizational Diversity and Support for Traditional Values. *Comparative Sociology*, *8*, 267–304.

Marsh, R. M. (2012). Muslim Values in Islamic and Non-Islamic Societies. *Comparative Sociology*, *11*, 29–63.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akınbay & D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim Ve

Sanat Yayınları.

Marx, K., Lenin, V. I., & Engels, F. (2006). *Kadın Ve Aile* (3. Basım; Ö. Ünalan, Çev.). Ankara: Eriş Yayınları.

Mayer, S., Ajanovic, E., & Sauer, B. (2014). Intersections and Inconsistencies. Framing Gender in Right-Wing Populist Discourses in Austria. *Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, *22*(4), 250–266.

Miftah, A. (2018). Overwiev Of Internalmigration In The Mediterranean. *MediTerra: Migration and Inclusive Rural Development in the Mediterranean* (ss. 37–51). Paris: Presses De Sciences Po.

Moaddel, M., & Azadarmaki, T. (2002). The World views of Islamic Publics: The Cases of Egypt, Iran, and Jordan. *Comparative Sociology*, *1*(3–4), 299–319.

Moreno, L. (2004). Spain's Transition to New Risks: A Farewell to 'Superwomen'. P. Taylor-Gooby (Ed.), *New Risks, New Welfare: The Transformation of the European Welfare State* (ss. 133–157). Oxford: Oxford University Press.

Morgan, L. H. (1994). *Eski Toplum I (İkinci Baskı)* (Ü. Oskay, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.

Morgan, L. H. (1998). *Eski Toplum II (İkinci Baskı)* (Ü. Oskay, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.

Morillo, H. M., Capuno, J. J., & Mendoza, A. M. (2013). Views and Values on Family among Filipinos: An Empirical Exploration. *Asian Joumal of Social Science*, *41*, 5–28.

Murdock, G. P. (1949). *Social Structure* . London & New York: The Macmillan Company.

Nachmias, C. F., & Nachmias, D. (1992). *Research Methods in the Social Sciences (4th Editio)*. London: Edward Arnold Publishers.

Naguib, N. (2015). *Nurturing Masculinities: Men, Food, and Family in Contemporary Egypt*. Austin: University of Texas Press.

Naldini, M. (2003). *The Family in the Mediterranean Welfare States*. London: Frank Cass.

Neuman, L. W. (2014a). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (7th Editio). Edinburgh: Pearson Education Limited.

Neuman, L. W. (2014b). Tepkisiz Araştırma ve İkincil Analiz. S. Özge (Çev.), *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 2* (7. Basım). Ankara: Yayın Odası Yayınları.

O'Neil, M. Lou, Aldanmaz, B., Quirent Quiles, R. M., & Kılınç, F. R. (2016). *Yasal Ancak Ulaşılabilir Değil: Türkiye'deki Devlet Hastanelerinde Kürtaj Hizmetleri*. Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi.

OECD. (2022). Employment Rate (indicator). https://doi.org/10.1787/1de68a9b-en

Özbay, F. (2015). *Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus* (K. Ünüvar, Ed.). İstanbul: İletişim

Yayınları.

Paksoy, S., Paksoy, H. M., & Alancıoğlu, E. (2013). Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *12*(46), 169–182.

Panasenko, N. (2013). Czech and Slovak Family Pattems and Family Values in Historical, Social and Cultural Context. *Journal of Comparative Family Studies*, *44*(1), 79–98.

Rokeach, M. (1968). The Role Of Values In Public Opinion Research. Içinde *Values And Public Opinion Research*. California.

Rosato, N. S., & Schmitz, M. F. (2006). Valued Characteristics of Children in a Changing Social Environment. *Families in Society*, *87*(2), 277–284.

Salido, O. (2011). Female Employment and Policies for Balancing Work and Family Life in Spain. M. Leon & A. Guillen (Ed.), *The Spanish Welfare State in the European Context* (ss. 187–208). Farnham: Ashgate.

Salido, O., & Moreno, L. (2014). İspanya'da Kadın İstihdamı ve İspanyol Refah Rejiminin Gelişimi. A. Buğra & Y. Özkan (Ed.), & E. Yılgür (Çev.), *Akdeniz'de Kadın İstihdamının Seyri* (ss. 29–57). İstanbul: İletişim Yayınları.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. M. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (ss. 1–65). New York: Academic Press.

Schwartz, S. H., & Rubel-Lifschitz, T. (2009). Cross-National Variation in the Size of Sex Differences in Values: Effects of Gender Equality. *Journal of Personality and Social Psychology*, *97*(1), 171–185.

Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum*, *4*(14), 7–32.

Sholkamy, H. (2014). Özel Hayatlar Çalışma Olasılıklarını Nasıl Belirler: Mısır'da Yoksul Kadınların İstihdamı Üzerine Düşünceler. A. Buğra & Y. Özkan (Ed.), & E. Yılgür (Çev.), *Akdeniz'de Kadın İstihdamının Seyri* (ss. 155–185). İstanbul: İletişim Yayınları.

Smith, S. (2012). *Kadın ve Sosyalizm (Birinci Baskı)* (E. B. Eratalay, Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.

Solinas, P., & Braudel, F. (1991). Aile. Içinde *Akdeniz: İnsanlar ve Miras (Birinci Baskı)* (ss. 63–92). Metis Yayıncılık.

Spakes, P., & Nichols-Casebolt, A. (1994). Perspectives of Women on Family and Social Policy. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, *9*(4), 360–381.

Statista. (2023). Total number of divorces in Egypt from 2008 to 2021. *Statista* Erişim adresi: https://www.statista.com/statistics/971095/egypt-total-number-divorces/ (erişim tarihi: 13.03.2023).

Sümer, N., Pauknerová, D., Vancea, M., & Manuoğlu, E. (2019). Inter- generational Transmission of Work Values in Czech Republic, Spain, and Turkey: ParentChild Similarity and the Moderating Role of Parenting Behaviors. *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, *682*(1), 86–105.

Sunar, L. (2018). *Değişim Sosyolojisi; Kavramlar, Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Szoltysek, M., & Poniat, R. (2018). The Power of the Family: New Data Reveal the Role of the Historical Family as the Instigator of Disparate and Lasting Developmental Trajectories. *World Values Research*, *10*(1), 1–39.

Tanaka, K., & Lowry, D. S. (2011). Materialism, Gender, and Family Values in Europe'. *Journal of Comparative Family Studies*, *42*(2), 131–144.

TEPAV. (2015). Why do Turks distrust one another? *TEPAV* Erişim adresi: https://www.tepav.org.tr/en/blog/s/5459 (erişim tarihi: 22.03.2023).

TÜİK. (2022). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2021. *Türkiye İstatistik Kurumu*. Erişim adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2021-45568 (erişim tarihi: 02.04.2023).

Turner, B. S. (2014). *Klasik Sosyoloji (Birinci Baskı)* (İ. Çetin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

UNDP. (2020a). Gender Development Index. *United Nations Development Programme*. Erişim adresi: http://hdr.undp.org/en/indicators/137906 (erişim tarihi: 11.12.2022).

UNDP. (2020b). Gender Inequality Index (GII). *United Nations Development Programme*. Erişim adresi: https://hdr.undp.org/data-center/thematic-composite-indices/gender-inequality-index#/indicies/GII (erişim tarihi: 27.03.2023).

UNDP. (2022). Gender Development Index (GDI). *United Nations Development Programme*. Erişim adresi: https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicies/GDI (erişim tarihi: 27.3.2023).

UNWOMEN. (2014). Gender Mainstreaming: A Global Strategy For Achieving Gender Equality & The Empowerment Of Women And Girls. Içinde *Adapted from UN Women Guidance Note: Gender Mainstreaming in Development Programming*. New York.

Valiente, C. (1996). The Rejection of Authoritarian Policy Legacies: Family Policy in Spain (1975–1995). *South European Society and Politics*, *1*(1), 95–114.

Valiente, C. (2002). An Overview of Research on Gender in Spanish Society. *Gender and Society*, *16*(6), 767–792.

Vartanian, T. P. (2011). *Secondary Data Analysis* (First Publ). New York: Oxford University

Press.

Verbakel, E. (2012). Subjective Well-Being by Partnership Status and Its Dependence on the Normative Climate. *European Journal of Population*, *28*, 205–232.

Vernon, P. E., & Allport, G. W. (1931). A Test For Personel Values. *The Journal Of Abnormal and Social Psychology*, *27*(3), 231–248.

Vogel, L. (1990). *Marksist Teoride Kadın (Birinci Baskı)* (M. Öngören, Çev.). İstanbul: Pencere Yayınları.

Welzel, C. (2013). *Freedom Rising Human Empowerment and the Quest for Emancipation (First Publ)*. New York: Cambridge University Press.

Wisensale, S. K., & Khodair, A. A. (1998). The Two-child Family: The Egyptian Model of Family Planning. *Journal of Comparative Family Studies*, *29*(3), 503–516.

Worldbank. (2019). Individuals using the Internet (% of population). *The World Bank.* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS (erişim tarihi: 10.05.2022).

Worldbank. (2020a). Educational attainment, at least completed upper secondary, population 25+, total (%) (cumulative) - Turkiye. *The World Bank* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.CUAT.UP.ZS?end=2019&locations=TR&name_desc=false&start=2004 (erişim tarihi: 05.04.2023).

Worldbank. (2020b). Fertility Rate total (births per women), Death Rate crude (per 1.000 person), Life Expectancy at birth (year) in Middle East-North Africa. *The World Bank.* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=ZQ (erişim tarihi: 07.05.2022).

Worldbank. (2020c). Labor Force Participation Rate, Female. *The Worldbank.* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?end=2020&start=1990&view=chart (erişim tarihi: 22.04.2022).

Worldbank. (2020d). Primary completion rate, total (% of relevant age group) - Egypt, Arab Rep. *The World Bank* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.CMPT.ZS?end=2019&locations=EG&name_desc=false&start=1999 (erişim tarihi: 29.03.2023).

Worldbank. (2021a). Fertility rate, total (births per woman). *The World Bank*. Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN?end=2020&start=1999 (erişim tarihi: 22.04.2022).

Worldbank. (2021b). Labor force participation rate, female (% of female population ages 15-64) (modeled ILO estimate) - Turkiye. *The World Bank* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.ACTI.FE.ZS?end=2013&locations=TR&name

_desc=false&start=1999 (erişim tarihi: 27.03.2023).

Worldbank. (2021c). School enrollment, tertiary (gross), gender parity index (GPI) - Turkiye. *The World Bank*. Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SE.ENR.TERT.FM.ZS?end=2020&locations=TR&name_desc=false&start=2004 (erişim tarihi: 28.03.2023).

Worldbank. (2022a). Educational attainment, at least completed post-secondary, population 25+, female (%) (cumulative) - Egypt, Arab Rep. *The World Bank* Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.CUAT.PO.FE.ZS?end=2021&locations=EG&name_desc=false&start=1970&view=chart (erişim tarihi: 01.04.2023).

Worldbank. (2022b). Labor force, female (% of total labor force). *The World Bank*. Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.FE.ZS?end=2021&start=1999 (erişim tarihi: 05.05.2022).

Worldbank. (2022c). Labor Force Participation Rate, Female (% of Female Populations Ages 15+)(Modelled ILO Estimate). *The World Bank*. Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS (erişim tarihi: 05.05.2022).

Worldbank. (2022d). Labour Force Participation Rate, Female (% of Female Population Ages 15+) (Modeled ILO Estimate)-Egypt, Arab Rep., World. *The World Bank*. Erişim adresi: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?locations=EG1W&name_desc=false&view=chart (erişim tarihi: 07.05.2022).

Worldometer. (2020a). Fertility in Egypt. *Worldometer* Erişim adresi: https://www.worldometers.info/demographics/egypt-demographics/#tfr (erişim tarihi: 04.05.2022).

Worldometer. (2020b). Fertility in Turkey. Tarihinde *Worldometer* Erişim adresi: https://www.worldometers.info/demographics/turkey-demographics/#tfr (erişim tarihi: 05.05.2022).

Write, C., & Jagger, G. (1999). Introduction: changing family values. C. Write & G. Jagger (Ed.), *Changing Family Values* (ss. 1–3). London & New York: Routledge.

WVF. (2021). İklim Değişikliğinin Akdeniz'deki Etkileri. *Aşırı ısınan bir denizden altı hikaye*.

WVS. (2012). Building A Worldwide Network Of Social Scientists. *World Values Survey* Erişim adresi:https://web.archive.org/web/20140409204339/http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_51 (erişim tarihi: 10.12.2022).

WVS. (2020a). Data and Documentation. *World Values Survey* Erişim adresi: https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp (erişim tarihi: 15.11.2022).

WVS. (2020b). What We Do? *World Values Survey* Erişim adresi:

https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp (erişim tarihi: 15.11.2022).

WVS. (2020c). Who We Are? *World Values Survey* Erişim adresi: https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp (erişim tarihi: 15.11.2022).

Yount, K. M. (2005a). Resources, Family Organization, and Domestic Violence Against Married Women in Minya, Egypt. *Journal of Marriage and Family*, *67*(3), 579–596.

Yount, K. M. (2005b). Women's Family Power and Gender Preference in Minya, Egypt. *Journal of Marriage and Family*, *67*(2), 410–428.

Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Koç, İ., & Eryurt, M. A. (2000). Kadınların Evlilik Döngüsü: Evliliğin Sonlanması ve Yeniden Evlenme. *Kadın*, *13*(1), 63–96.

EK- 1

POST-HOC ANALİZ SONUÇLARI

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 1- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,07275	0,04929	0,897
		35-44	-0,05698	0,05350	0,994
		45-54	-,17044*	0,04801	0,007
		55-64	-,22999*	0,05216	0,000
		65+	-,27580*	0,04524	0,000
	25-34	15-24	0,07275	0,04929	0,897
		35-44	0,01577	0,04627	1,000
		45-54	-0,09769	0,03978	0,196
		55-64	-,15724*	0,04470	0,007
		65+	-,20305*	0,03639	0,000
	35-44	15-24	0,05698	0,05350	0,994
		25-34	-0,01577	0,04627	1,000
		45-54	-0,11346	0,04490	0,165
		55-64	-,17301*	0,04932	0,008
		65+	-,21882*	0,04193	0,000
	45-54	15-24	,17044*	0,04801	0,007
		25-34	0,09769	0,03978	0,196
		35-44	0,11346	0,04490	0,165
		55-64	-0,05955	0,04329	0,939
		65+	-,10536*	0,03464	0,037
	55-64	15-24	,22999*	0,05216	0,000
		25-34	,15724*	0,04470	0,007
		35-44	,17301*	0,04932	0,008
		45-54	0,05955	0,04329	0,939
		65+	-0,04581	0,04020	0,988
	65+	15-24	,27580*	0,04524	0,000
		25-34	,20305*	0,03639	0,000
		35-44	,21882*	0,04193	0,000
		45-54	,10536*	0,03464	0,037
		55-64	0,04581	0,04020	0,988

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 2- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	0,02195	0,01357	0,814
		35-44	0,02081	0,01379	0,879
		45-54	0,03286	0,01604	0,464
		55-64	0,02358	0,01878	0,971
		65+	,07139*	0,02229	0,022
	25-34	15-24	-0,02195	0,01357	0,814
		35-44	-0,00113	0,01375	1,000
		45-54	0,01091	0,01601	1,000
		55-64	0,00163	0,01876	1,000
		65+	0,04944	0,02227	0,338
	35-44	15-24	-0,02081	0,01379	0,879
		25-34	0,00113	0,01375	1,000
		45-54	0,01205	0,01619	1,000
		55-64	0,00277	0,01891	1,000
		65+	0,05058	0,02240	0,312
	45-54	15-24	-0,03286	0,01604	0,464
		25-34	-0,01091	0,01601	1,000
		35-44	-0,01205	0,01619	1,000
		55-64	-0,00928	0,02061	1,000
		65+	0,03853	0,02385	0,817
	55-64	15-24	-0,02358	0,01878	0,971
		25-34	-0,00163	0,01876	1,000
		35-44	-0,00277	0,01891	1,000
		45-54	0,00928	0,02061	1,000
		65+	0,04781	0,02578	0,631
	65+	15-24	-,07139*	0,02229	0,022
		25-34	-0,04944	0,02227	0,338
		35-44	-0,05058	0,02240	0,312
		45-54	-0,03853	0,02385	0,817
		55-64	-0,04781	0,02578	0,631

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 3- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,03784	0,01609	0,281
		35-44	-0,01181	0,01666	1,000
		45-54	0,01401	0,01946	1,000
		55-64	-0,03776	0,02349	1,000
		65+	0,01886	0,02946	1,000
	25-34	15-24	-0,03784	0,01609	0,281
		35-44	-,04965*	0,01517	0,016
		45-54	-0,02383	0,01820	1,000
		55-64	-,07561*	0,02245	0,012
		65+	-0,01898	0,02864	1,000
	35-44	15-24	0,01181	0,01666	1,000
		25-34	,04965*	0,01517	0,016
		45-54	0,02582	0,01871	1,000
		55-64	-0,02595	0,02287	1,000
		65+	0,03067	0,02896	1,000
	45-54	15-24	-0,01401	0,01946	1,000
		25-34	0,02383	0,01820	1,000
		35-44	-0,02582	0,01871	1,000
		55-64	-0,05178	0,02498	0,574
		65+	0,00485	0,03066	1,000
	55-64	15-24	0,03776	0,02349	1,000
		25-34	,07561*	0,02245	0,012
		35-44	0,02595	0,02287	1,000
		45-54	0,05178	0,02498	0,574
		65+	0,05663	0,03336	1,000
	65+	15-24	-0,01886	0,02946	1,000
		25-34	0,01898	0,02864	1,000
		35-44	-0,03067	0,02896	1,000
		45-54	-0,00485	0,03066	1,000
		55-64	-0,05663	0,03336	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 4- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	0,21828	0,07863	0,107
		Boşanmış	0,21096	0,13821	0,905
		Ayrılmış	0,26543	0,10997	0,294
		Eşini kaybetmiş	-0,04923	0,04490	0,992
		Hiç evlenmemiş	,20395*	0,03126	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,21828	0,07863	0,107
		Boşanmış	-0,00731	0,15759	1,000
		Ayrılmış	0,04715	0,13352	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,26751*	0,08803	0,047
		Hiç evlenmemiş	-0,01433	0,08192	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,21096	0,13821	0,905
		Birlikte yaşıyor	0,00731	0,15759	1,000
		Ayrılmış	0,05446	0,17535	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,26020	0,14377	0,738
		Hiç evlenmemiş	-0,00701	0,14011	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,26543	0,10997	0,294
		Birlikte yaşıyor	-0,04715	0,13352	1,000
		Boşanmış	-0,05446	0,17535	1,000
		Ayrılmış	-0,31466	0,11688	0,152
		Hiç evlenmemiş	-0,06147	0,11235	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,04923	0,04490	0,992
		Birlikte yaşıyor	,26751*	0,08803	0,047
		Boşanmış	0,26020	0,14377	0,738
		Ayrılmış	0,31466	0,11688	0,152
		Hiç evlenmemiş	,25319*	0,05044	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,20395*	0,03126	0,000
		Birlikte yaşıyor	0,01433	0,08192	1,000
		Boşanmış	0,00701	0,14011	1,000
		Ayrılmış	0,06147	0,11235	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,25319*	0,05044	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 5- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Boşanmış	0,12822	0,06227	0,386
		Ayrılmış	0,09792	0,14095	0,999
		Eşini kaybetmiş	,05879*	0,01974	0,032
		Hiç evlenmemiş	-0,00661	0,01125	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,12822	0,06227	0,386
		Ayrılmış	-0,03030	0,15388	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,06943	0,06483	0,968
		Hiç evlenmemiş	-0,13483	0,06276	0,328
	Ayrılmış	Evli	-0,12822	0,06227	0,386
		Boşanmış	-0,03030	0,15388	1,000
		Ayrılmış	-0,06943	0,06483	0,968
		Hiç evlenmemiş	-0,13483	0,06276	0,328
	Eşini kaybetmiş	Evli	-,05879*	0,01974	0,032
		Boşanmış	0,06943	0,06483	0,968
		Ayrılmış	0,03913	0,14210	1,000
		Hiç evlenmemiş	-,06540*	0,02125	0,023
	Hiç evlenmemiş	Evli	0,00661	0,01125	1,000
		Boşanmış	0,13483	0,06276	0,328
		Ayrılmış	0,10453	0,14117	0,998
		Eşini kaybetmiş	,06540*	0,02125	0,023

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 6- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	0,07470	0,11064	1,000
		Boşanmış	0,24492	0,11211	0,429
		Ayrılmış	0,12782	0,10404	0,985
		Eşini kaybetmiş	0,06652	0,03232	0,473
		Hiç evlenmemiş	0,04001	0,01525	0,125
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,07470	0,11064	1,000
		Boşanmış	0,17022	0,15729	0,994
		Ayrılmış	0,05312	0,15164	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,00818	0,11496	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,03469	0,11137	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,24492	0,11211	0,429
		Birlikte yaşıyor	-0,17022	0,15729	0,994
		Ayrılmış	-0,11711	0,15272	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,17840	0,11638	0,885
		Hiç evlenmemiş	-0,20492	0,11283	0,708
	Ayrılmış	Evli	-0,12782	0,10404	0,985
		Birlikte yaşıyor	-0,05312	0,15164	1,000
		Boşanmış	0,11711	0,15272	1,000
		Ayrılmış	-0,06130	0,10862	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,08781	0,10482	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,06652	0,03232	0,473
		Birlikte yaşıyor	0,00818	0,11496	1,000
		Boşanmış	0,17840	0,11638	0,885
		Ayrılmış	0,06130	0,10862	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,02651	0,03475	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-0,04001	0,01525	0,125
		Birlikte yaşıyor	0,03469	0,11137	1,000
		Boşanmış	0,20492	0,11283	0,708
		Ayrılmış	0,08781	0,10482	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,02651	0,03475	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 7- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,01977	0,04475	1,000
		Alt Orta Sınıf	0,07369	0,04455	0,686
		İşçi Sınıfı	0,06019	0,04544	0,886
		Alt Sınıf	0,07769	0,04562	0,647
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,01977	0,04475	1,000
		Alt-Orta Sınıf	,05392*	0,01164	0,000
		İşçi Sınıfı	0,04042	0,01468	0,058
		Alt Sınıf	,05792*	0,01523	0,002
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,07369	0,04455	0,686
		Üst-Orta Sınıf	-,05392*	0,01164	0,000
		İşçi Sınıfı	-0,01350	0,01406	0,984
		Alt Sınıf	0,00400	0,01465	1,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	-0,06019	0,04544	0,886
		Üst-Orta Sınıf	-0,04042	0,01468	0,058
		Alt-Orta Sınıf	0,01350	0,01406	0,984
		Alt Sınıf	0,01750	0,01716	0,975
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	-0,07769	0,04562	0,647
		Üst-Orta Sınıf	-,05792*	0,01523	0,002
		Alt-Orta Sınıf	-0,00400	0,01465	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,01750	0,01716	0,975

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 8- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,02745	0,04757	1,000
		Alt Orta Sınıf	-0,07554	0,04684	0,691
		İşçi Sınıfı	-0,05188	0,04719	0,960
		Alt Sınıf	-0,04967	0,04798	0,973
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,02745	0,04757	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-,04809*	0,01556	0,020
		İşçi Sınıfı	-0,02443	0,01660	0,782
		Alt Sınıf	-0,02222	0,01871	0,932
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,07554	0,04684	0,691
		Üst-Orta Sınıf	,04809*	0,01556	0,020
		İşçi Sınıfı	0,02366	0,01436	0,650
		Alt Sınıf	0,02587	0,01676	0,731
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,05188	0,04719	0,960
		Üst-Orta Sınıf	0,02443	0,01660	0,782
		Alt-Orta Sınıf	-0,02366	0,01436	0,650
		Alt Sınıf	0,00221	0,01773	1,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,04967	0,04798	0,973
		Üst-Orta Sınıf	0,02222	0,01871	0,932
		Alt-Orta Sınıf	-0,02587	0,01676	0,731
		İşçi Sınıfı	-0,00221	0,01773	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 9- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,03115	0,02525	1,000
		35-44	0,00653	0,02652	1,000
		45-54	-0,00890	0,02725	1,000
		55-64	-0,06448	0,02722	0,270
		65+	-,10114*	0,02582	0,001
	25-34	15-24	-0,03115	0,02525	1,000
		35-44	-0,02462	0,02481	1,000
		45-54	-0,04005	0,02559	1,000
		55-64	-,09564*	0,02556	0,003
		65+	-,13229*	0,02406	0,000
	35-44	15-24	-0,00653	0,02652	1,000
		25-34	0,02462	0,02481	1,000
		45-54	-0,01543	0,02685	1,000
		55-64	-0,07101	0,02682	0,123
		65+	-,10767*	0,02539	0,000
	45-54	15-24	0,00890	0,02725	1,000
		25-34	0,04005	0,02559	1,000
		35-44	0,01543	0,02685	1,000
		55-64	-0,05559	0,02754	0,657
		65+	-,09224*	0,02616	0,007
	55-64	15-24	0,06448	0,02722	0,270
		25-34	,09564*	0,02556	0,003
		35-44	0,07101	0,02682	0,123
		45-54	0,05559	0,02754	0,657
		65+	-0,03666	0,02613	1,000
	65+	15-24	,10114*	0,02582	0,001
		25-34	,13229*	0,02406	0,000
		35-44	,10767*	0,02539	0,000
		45-54	,09224*	0,02616	0,007
		55-64	0,03666	0,02613	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 10- Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,02811	0,01253	0,316
		35-44	-0,03183	0,01254	0,156
		45-54	-,05920*	0,01358	0,000
		55-64	-,06183*	0,01737	0,006
		65+	-,07261*	0,01706	0,000
	25-34	15-24	0,02811	0,01253	0,316
		35-44	-0,00372	0,01195	1,000
		45-54	-0,03109	0,01304	0,230
		55-64	-0,03372	0,01695	0,516
		65+	-0,04449	0,01662	0,111
	35-44	15-24	0,03183	0,01254	0,156
		25-34	0,00372	0,01195	1,000
		45-54	-0,02737	0,01305	0,425
		55-64	-0,03000	0,01696	0,702
		65+	-0,04077	0,01664	0,200
	45-54	15-24	,05920*	0,01358	0,000
		25-34	0,03109	0,01304	0,230
		35-44	0,02737	0,01305	0,425
		55-64	-0,00263	0,01774	1,000
		65+	-0,01340	0,01744	1,000
	55-64	15-24	,06183*	0,01737	0,006
		25-34	0,03372	0,01695	0,516
		35-44	0,03000	0,01696	0,702
		45-54	0,00263	0,01774	1,000
		65+	-0,01077	0,02053	1,000
	65+	15-24	,07261*	0,01706	0,000
		25-34	0,04449	0,01662	0,111
		35-44	0,04077	0,01664	0,200
		45-54	0,01340	0,01744	1,000
		55-64	0,01077	0,02053	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 11- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,03264	0,01369	0,257
		35-44	-0,03954	0,01417	0,080
		45-54	-,08150*	0,01648	0,000
		55-64	-,10692*	0,02000	0,000
		65+	-,15358*	0,02503	0,000
	25-34	15-24	0,03264	0,01369	0,257
		35-44	-0,00689	0,01288	1,000
		45-54	-,04885*	0,01538	0,023
		55-64	-,07428*	0,01910	0,002
		65+	-,12093*	0,02432	0,000
	35-44	15-24	0,03954	0,01417	0,080
		25-34	0,00689	0,01288	1,000
		45-54	-0,04196	0,01581	0,120
		55-64	-,06738*	0,01945	0,008
		65+	-,11404*	0,02459	0,000
	45-54	15-24	,08150*	0,01648	0,000
		25-34	,04885*	0,01538	0,023
		35-44	0,04196	0,01581	0,120
		55-64	-0,02542	0,02119	1,000
		65+	-0,07208	0,02599	0,084
	55-64	15-24	,10692*	0,02000	0,000
		25-34	,07428*	0,01910	0,002
		35-44	,06738*	0,01945	0,008
		45-54	0,02542	0,02119	1,000
		65+	-0,04666	0,02836	1,000
	65+	15-24	,15358*	0,02503	0,000
		25-34	,12093*	0,02432	0,000
		35-44	,11404*	0,02459	0,000
		45-54	0,07208	0,02599	0,084
		55-64	0,04666	0,02836	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 12- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	0,04533	0,03756	1,000
		Boşanmış	0,05458	0,06303	1,000
		Ayrılmış	0,12659	0,05151	0,212
		Eşini kaybetmiş	-,09299*	0,02834	0,016
		Hiç evlenmemiş	,05375*	0,01727	0,029
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,04533	0,03756	1,000
		Boşanmış	0,00925	0,07197	1,000
		Ayrılmış	0,08126	0,06214	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,13833*	0,04484	0,031
		Hiç evlenmemiş	0,00842	0,03881	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,05458	0,06303	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,00925	0,07197	1,000
		Ayrılmış	0,07201	0,08014	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,14758	0,06762	0,439
		Hiç evlenmemiş	-0,00083	0,06377	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,12659	0,05151	0,212
		Birlikte yaşıyor	-0,08126	0,06214	1,000
		Boşanmış	-0,07201	0,08014	1,000
		Ayrılmış	-,21959*	0,05704	0,002
		Hiç evlenmemiş	-0,07284	0,05243	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	,09299*	0,02834	0,016
		Birlikte yaşıyor	,13833*	0,04484	0,031
		Boşanmış	0,14758	0,06762	0,439
		Ayrılmış	,21959*	0,05704	0,002
		Hiç evlenmemiş	,14675*	0,02997	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,05375*	0,01727	0,029
		Birlikte yaşıyor	-0,00842	0,03881	1,000
		Boşanmış	0,00083	0,06377	1,000
		Ayrılmış	0,07284	0,05243	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,14675*	0,02997	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 13- Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Boşanmış	0,06127	0,04669	0,890
		Ayrılmış	0,08251	0,06452	0,924
		Eşini kaybetmiş	-0,00597	0,01491	1,000
		Hiç evlenmemiş	,05412*	0,01002	0,000
	Boşanmış	Evli	-0,06127	0,04669	0,890
		Ayrılmış	0,02124	0,07933	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,06724	0,04851	0,851
		Hiç evlenmemiş	-0,00715	0,04723	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,08251	0,06452	0,924
		Boşanmış	-0,02124	0,07933	1,000
		Ayrılmış	-0,08848	0,06585	0,898
		Hiç evlenmemiş	-0,02839	0,06492	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,00597	0,01491	1,000
		Boşanmış	0,06724	0,04851	0,851
		Ayrılmış	0,08848	0,06585	0,898
		Hiç evlenmemiş	,06009*	0,01653	0,003
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,05412*	0,01002	0,000
		Boşanmış	0,00715	0,04723	1,000
		Ayrılmış	0,02839	0,06492	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,06009*	0,01653	0,003

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 14- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	0,16622	0,08113	0,608
		Boşanmış	,16842*	0,04845	0,008
		Ayrılmış	0,06118	0,08053	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,02916	0,02572	1,000
		Hiç evlenmemiş	,11904*	0,01135	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,16622	0,08113	0,608
		Boşanmış	0,00220	0,09418	1,000
		Ayrılmış	-0,10505	0,11405	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,19539	0,08476	0,318
		Hiç evlenmemiş	-0,04718	0,08155	1,000
	Boşanmış	Evli	-,16842*	0,04845	0,008
		Birlikte yaşıyor	-0,00220	0,09418	1,000
		Ayrılmış	-0,10725	0,09366	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,19758*	0,05430	0,004
		Hiç evlenmemiş	-0,04938	0,04915	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,06118	0,08053	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,10505	0,11405	1,000
		Boşanmış	0,10725	0,09366	1,000
		Ayrılmış	-0,09034	0,08418	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,05787	0,08096	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,02916	0,02572	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,19539	0,08476	0,318
		Boşanmış	,19758*	0,05430	0,004
		Ayrılmış	0,09034	0,08418	1,000
		Hiç evlenmemiş	,14821*	0,02702	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,11904*	0,01135	0,000
		Birlikte yaşıyor	0,04718	0,08155	1,000
		Boşanmış	0,04938	0,04915	1,000
		Ayrılmış	-0,05787	0,08096	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,14821*	0,02702	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 15- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,14128	0,10372	1,000
		Alt Orta Sınıf	-0,18064	0,10290	0,794
		İşçi Sınıfı	-0,20083	0,10273	0,508
		Alt Sınıf	-0,23339	0,10987	0,339
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,14128	0,10372	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,03936	0,02235	0,785
		İşçi Sınıfı	-0,05955	0,02160	0,059
		Alt Sınıf	-0,09211	0,04453	0,388
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,18064	0,10290	0,794
		Üst-Orta Sınıf	0,03936	0,02235	0,785
		İşçi Sınıfı	-0,02019	0,01723	1,000
		Alt Sınıf	-0,05274	0,04258	1,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,20083	0,10273	0,508
		Üst-Orta Sınıf	0,05955	0,02160	0,059
		Alt-Orta Sınıf	0,02019	0,01723	1,000
		Alt Sınıf	-0,03256	0,04219	1,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,23339	0,10987	0,339
		Üst-Orta Sınıf	0,09211	0,04453	0,388
		Alt-Orta Sınıf	0,05274	0,04258	1,000
		İşçi Sınıfı	0,03256	0,04219	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 16- Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,02644	0,03361	0,997
		Alt Orta Sınıf	-0,00085	0,03314	1,000
		İşçi Sınıfı	0,00183	0,03411	1,000
		Alt Sınıf	-0,05176	0,03388	0,770
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,02644	0,03361	0,997
		Alt-Orta Sınıf	-0,02729	0,01085	0,114
		İşçi Sınıfı	-0,02461	0,01353	0,512
		Alt Sınıf	-,07820*	0,01294	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,00085	0,03314	1,000
		Üst-Orta Sınıf	0,02729	0,01085	0,114
		İşçi Sınıfı	0,00268	0,01232	1,000
		Alt Sınıf	-,05091*	0,01166	0,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	-0,00183	0,03411	1,000
		Üst-Orta Sınıf	0,02461	0,01353	0,512
		Alt-Orta Sınıf	-0,00268	0,01232	1,000
		Alt Sınıf	-,05360*	0,01420	0,002
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,05176	0,03388	0,770
		Üst-Orta Sınıf	,07820*	0,01294	0,000
		Alt-Orta Sınıf	,05091*	0,01166	0,000
		İşçi Sınıfı	,05360*	0,01420	0,002

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 17- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,02509	0,03165	0,996
		Alt Orta Sınıf	-,12208*	0,03086	0,002
		İşçi Sınıfı	-0,07232	0,03131	0,209
		Alt Sınıf	-,14889*	0,03196	0,000
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,02509	0,03165	0,996
		Alt-Orta Sınıf	-,09699*	0,01320	0,000
		İşçi Sınıfı	-,04723*	0,01421	0,009
		Alt Sınıf	-,12380*	0,01558	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	,12208*	0,03086	0,002
		Üst-Orta Sınıf	,09699*	0,01320	0,000
		İşçi Sınıfı	,04977*	0,01235	0,001
		Alt Sınıf	-0,02681	0,01391	0,427
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,07232	0,03131	0,209
		Üst-Orta Sınıf	,04723*	0,01421	0,009
		Alt-Orta Sınıf	-,04977*	0,01235	0,001
		Alt Sınıf	-,07657*	0,01487	0,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	,14889*	0,03196	0,000
		Üst-Orta Sınıf	,12380*	0,01558	0,000
		Alt-Orta Sınıf	0,02681	0,01391	0,427
		İşçi Sınıfı	,07657*	0,01487	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 18- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,00637	0,02242	1,000
		35-44	0,01078	0,02217	1,000
		45-54	0,06366	0,02357	0,103
		55-64	,10201*	0,02377	0,000
		65+	,12693*	0,02311	0,000
	25-34	15-24	0,00637	0,02242	1,000
		35-44	0,01715	0,02155	1,000
		45-54	,07003*	0,02299	0,036
		55-64	,10838*	0,02320	0,000
		65+	,13330*	0,02251	0,000
	35-44	15-24	-0,01078	0,02217	1,000
		25-34	-0,01715	0,02155	1,000
		45-54	0,05287	0,02274	0,268
		55-64	,09123*	0,02295	0,001
		65+	,11615*	0,02226	0,000
	45-54	15-24	-0,06366	0,02357	0,103
		25-34	-,07003*	0,02299	0,036
		35-44	-0,05287	0,02274	0,268
		55-64	0,03835	0,02430	0,841
		65+	0,06327	0,02365	0,111
	55-64	15-24	-,10201*	0,02377	0,000
		25-34	-,10838*	0,02320	0,000
		35-44	-,09123*	0,02295	0,001
		45-54	-0,03835	0,02430	0,841
		65+	0,02492	0,02386	0,995
	65+	15-24	-,12693*	0,02311	0,000
		25-34	-,13330*	0,02251	0,000
		35-44	-,11615*	0,02226	0,000
		45-54	-0,06327	0,02365	0,111
		55-64	-0,02492	0,02386	0,995

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 19- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,00454	0,00918	1,000
		35-44	0,01335	0,00931	1,000
		45-54	0,01852	0,01040	1,000
		55-64	0,02251	0,01274	1,000
		65+	,04959*	0,01368	0,004
	25-34	15-24	-0,00454	0,00918	1,000
		35-44	0,00881	0,00905	1,000
		45-54	0,01398	0,01017	1,000
		55-64	0,01797	0,01256	1,000
		65+	,04505*	0,01350	0,013
	35-44	15-24	-0,01335	0,00931	1,000
		25-34	-0,00881	0,00905	1,000
		45-54	0,00517	0,01029	1,000
		55-64	0,00917	0,01265	1,000
		65+	0,03625	0,01359	0,115
	45-54	15-24	-0,01852	0,01040	1,000
		25-34	-0,01398	0,01017	1,000
		35-44	-0,00517	0,01029	1,000
		55-64	0,00399	0,01347	1,000
		65+	0,03107	0,01436	0,458
	55-64	15-24	-0,02251	0,01274	1,000
		25-34	-0,01797	0,01256	1,000
		35-44	-0,00917	0,01265	1,000
		45-54	-0,00399	0,01347	1,000
		65+	0,02708	0,01614	1,000
	65+	15-24	-,04959*	0,01368	0,004
		25-34	-,04505*	0,01350	0,013
		35-44	-0,03625	0,01359	0,115
		45-54	-0,03107	0,01436	0,458
		55-64	-0,02708	0,01614	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 20- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	0,01551	0,01036	0,886
		35-44	0,00937	0,01054	0,999
		45-54	,04304*	0,01188	0,005
		55-64	0,03657	0,01435	0,154
		65+	,07946*	0,01728	0,000
	25-34	15-24	-0,01551	0,01036	0,886
		35-44	-0,00614	0,00947	1,000
		45-54	0,02754	0,01094	0,165
		55-64	0,02106	0,01358	0,857
		65+	,06395*	0,01665	0,002
	35-44	15-24	-0,00937	0,01054	0,999
		25-34	0,00614	0,00947	1,000
		45-54	,03368*	0,01110	0,037
		55-64	0,02720	0,01371	0,521
		65+	,07009*	0,01676	0,001
	45-54	15-24	-,04304*	0,01188	0,005
		25-34	-0,02754	0,01094	0,165
		35-44	-,03368*	0,01110	0,037
		55-64	-0,00648	0,01477	1,000
		65+	0,03641	0,01763	0,458
	55-64	15-24	-0,03657	0,01435	0,154
		25-34	-0,02106	0,01358	0,857
		35-44	-0,02720	0,01371	0,521
		45-54	0,00648	0,01477	1,000
		65+	0,04289	0,01938	0,343
	65+	15-24	-,07946*	0,01728	0,000
		25-34	-,06395*	0,01665	0,002
		35-44	-,07009*	0,01676	0,001
		45-54	-0,03641	0,01763	0,458
		55-64	-0,04289	0,01938	0,343

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 21- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	-0,07765	0,03360	0,315
		Boşanmış	-0,00897	0,05638	1,000
		Ayrılmış	-0,03748	0,04608	1,000
		Eşini kaybetmiş	,08714*	0,02535	0,009
		Hiç evlenmemiş	-,06360*	0,01545	0,001
	Birlikte yaşıyor	Evli	0,07765	0,03360	0,315
		Boşanmış	0,06869	0,06438	1,000
		Ayrılmış	0,04017	0,05559	1,000
		Eşini kaybetmiş	,16479*	0,04011	0,001
		Hiç evlenmemiş	0,01405	0,03471	1,000
	Boşanmış	Evli	0,00897	0,05638	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,06869	0,06438	1,000
		Ayrılmış	-0,02852	0,07169	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,09611	0,06049	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,05464	0,05705	1,000
	Ayrılmış	Evli	0,03748	0,04608	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,04017	0,05559	1,000
		Boşanmış	0,02852	0,07169	1,000
		Ayrılmış	0,12462	0,05103	0,221
		Hiç evlenmemiş	-0,02612	0,04690	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-,08714*	0,02535	0,009
		Birlikte yaşıyor	-,16479*	0,04011	0,001
		Boşanmış	-0,09611	0,06049	1,000
		Ayrılmış	-0,12462	0,05103	0,221
		Hiç evlenmemiş	-,15075*	0,02681	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	,06360*	0,01545	0,001
		Birlikte yaşıyor	-0,01405	0,03471	1,000
		Boşanmış	0,05464	0,05705	1,000
		Ayrılmış	0,02612	0,04690	1,000
		Eşini kaybetmiş	,15075*	0,02681	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 22- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Boşanmış	-0,00772	0,03191	1,000
		Ayrılmış	0,00086	0,05735	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,01255	0,01352	0,987
		Hiç evlenmemiş	-,03534*	0,00742	0,000
	Boşanmış	Evli	0,00772	0,03191	1,000
		Ayrılmış	0,00858	0,06542	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,02027	0,03425	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,02763	0,03233	0,994
	Ayrılmış	Evli	-0,00086	0,05735	1,000
		Boşanmış	-0,00858	0,06542	1,000
		Ayrılmış	0,01169	0,05868	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,03621	0,05758	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,01255	0,01352	0,987
		Boşanmış	-0,02027	0,03425	1,000
		Ayrılmış	-0,01169	0,05868	1,000
		Hiç evlenmemiş	-,04789*	0,01449	0,011
	Hiç evlenmemiş	Evli	,03534*	0,00742	0,000
		Boşanmış	0,02763	0,03233	0,994
		Ayrılmış	0,03621	0,05758	1,000
		Eşini kaybetmiş	,04789*	0,01449	0,011

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 23- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	-0,03219	0,05616	1,000
		Boşanmış	-0,09826	0,03672	0,162
		Ayrılmış	-0,03046	0,03519	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,00810	0,01784	1,000
		Hiç evlenmemiş	-,07138*	0,00889	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	0,03219	0,05616	1,000
		Boşanmış	-0,06607	0,06687	0,998
		Ayrılmış	0,00173	0,06604	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,04029	0,05866	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,03920	0,05659	1,000
	Boşanmış	Evli	0,09826	0,03672	0,162
		Birlikte yaşıyor	0,06607	0,06687	0,998
		Ayrılmış	0,06780	0,05056	0,957
		Eşini kaybetmiş	0,10636	0,04045	0,160
		Hiç evlenmemiş	0,02687	0,03738	1,000
	Ayrılmış	Evli	0,03046	0,03519	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,00173	0,06604	1,000
		Boşanmış	-0,06780	0,05056	0,957
		Ayrılmış	0,03856	0,03907	0,998
		Hiç evlenmemiş	-0,04092	0,03588	0,992
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,00810	0,01784	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,04029	0,05866	1,000
		Boşanmış	-0,10636	0,04045	0,160
		Ayrılmış	-0,03856	0,03907	0,998
		Hiç evlenmemiş	-,07949*	0,01916	0,001
	Hiç evlenmemiş	Evli	,07138*	0,00889	0,000
		Birlikte yaşıyor	0,03920	0,05659	1,000
		Boşanmış	-0,02687	0,03738	1,000
		Ayrılmış	0,04092	0,03588	0,992
		Eşini kaybetmiş	,07949*	0,01916	0,001

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 24- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,05166	0,02416	0,300
		Alt Orta Sınıf	,09956*	0,02341	0,001
		İşçi Sınıfı	0,06652	0,02365	0,059
		Alt Sınıf	,11144*	0,02419	0,000
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,05166	0,02416	0,300
		Alt-Orta Sınıf	,04790*	0,01009	0,000
		İşçi Sınıfı	0,01486	0,01062	0,830
		Alt Sınıf	,05978*	0,01178	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-,09956*	0,02341	0,001
		Üst-Orta Sınıf	-,04790*	0,01009	0,000
		İşçi Sınıfı	-,03304*	0,00879	0,002
		Alt Sınıf	0,01187	0,01016	0,938
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	-0,06652	0,02365	0,059
		Üst-Orta Sınıf	-0,01486	0,01062	0,830
		Alt-Orta Sınıf	,03304*	0,00879	0,002
		Alt Sınıf	,04492*	0,01069	0,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	-,11144*	0,02419	0,000
		Üst-Orta Sınıf	-,05978*	0,01178	0,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,01187	0,01016	0,938
		İşçi Sınıfı	-,04492*	0,01069	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 25- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,04306	0,05540	1,000
		35-44	-0,10443	0,05776	1,000
		45-54	-0,13890	0,05939	0,293
		55-64	-,35570*	0,05986	0,000
		65+	-,35591*	0,05783	0,000
	25-34	15-24	0,04306	0,05540	1,000
		35-44	-0,06136	0,05392	1,000
		45-54	-0,09584	0,05567	1,000
		55-64	-,31263*	0,05617	0,000
		65+	-,31285*	0,05400	0,000
	35-44	15-24	0,10443	0,05776	1,000
		25-34	0,06136	0,05392	1,000
		45-54	-0,03448	0,05802	1,000
		55-64	-,25127*	0,05850	0,000
		65+	-,25148*	0,05642	0,000
	45-54	15-24	0,13890	0,05939	0,293
		25-34	0,09584	0,05567	1,000
		35-44	0,03448	0,05802	1,000
		55-64	-,21679*	0,06011	0,005
		65+	-,21701*	0,05809	0,003
	55-64	15-24	,35570*	0,05986	0,000
		25-34	,31263*	0,05617	0,000
		35-44	,25127*	0,05850	0,000
		45-54	,21679*	0,06011	0,005
		65+	-0,00021	0,05857	1,000
	65+	15-24	,35591*	0,05783	0,000
		25-34	,31285*	0,05400	0,000
		35-44	,25148*	0,05642	0,000
		45-54	,21701*	0,05809	0,003
		55-64	0,00021	0,05857	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 26- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-,11572*	0,03107	0,003
		35-44	-,22038*	0,03153	0,000
		45-54	-,18085*	0,03518	0,000
		55-64	-,20332*	0,04322	0,000
		65+	-,17372*	0,04634	0,003
	25-34	15-24	,11572*	0,03107	0,003
		35-44	-,10466*	0,03075	0,010
		45-54	-0,06513	0,03448	0,885
		55-64	-0,08761	0,04265	0,601
		65+	-0,05801	0,04581	1,000
	35-44	15-24	,22038*	0,03153	0,000
		25-34	,10466*	0,03075	0,010
		45-54	0,03953	0,03490	1,000
		55-64	0,01706	0,04300	1,000
		65+	0,04666	0,04613	1,000
	45-54	15-24	,18085*	0,03518	0,000
		25-34	0,06513	0,03448	0,885
		35-44	-0,03953	0,03490	1,000
		55-64	-0,02247	0,04574	1,000
		65+	0,00713	0,04869	1,000
	55-64	15-24	,20332*	0,04322	0,000
		25-34	0,08761	0,04265	0,601
		35-44	-0,01706	0,04300	1,000
		45-54	0,02247	0,04574	1,000
		65+	0,02960	0,05478	1,000
	65+	15-24	,17372*	0,04634	0,003
		25-34	0,05801	0,04581	1,000
		35-44	-0,04666	0,04613	1,000
		45-54	-0,00713	0,04869	1,000
		55-64	-0,02960	0,05478	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 27- Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,00870	0,03178	1,000
		35-44	-0,09339	0,03282	0,067
		45-54	-0,08875	0,03880	0,334
		55-64	-,14424*	0,04649	0,029
		65+	-,24696*	0,06024	0,001
	25-34	15-24	0,00870	0,03178	1,000
		35-44	-0,08469	0,02974	0,066
		45-54	-0,08005	0,03623	0,408
		55-64	-,13555*	0,04437	0,034
		65+	-,23826*	0,05862	0,001
	35-44	15-24	0,09339	0,03282	0,067
		25-34	0,08469	0,02974	0,066
		45-54	0,00464	0,03715	1,000
		55-64	-0,05086	0,04512	1,000
		65+	-0,15357	0,05919	0,143
	45-54	15-24	0,08875	0,03880	0,334
		25-34	0,08005	0,03623	0,408
		35-44	-0,00464	0,03715	1,000
		55-64	-0,05550	0,04964	1,000
		65+	-0,15821	0,06270	0,175
	55-64	15-24	,14424*	0,04649	0,029
		25-34	,13555*	0,04437	0,034
		35-44	0,05086	0,04512	1,000
		45-54	0,05550	0,04964	1,000
		65+	-0,10271	0,06773	1,000
	65+	15-24	,24696*	0,06024	0,001
		25-34	,23826*	0,05862	0,001
		35-44	0,15357	0,05919	0,143
		45-54	0,15821	0,06270	0,175
		55-64	0,10271	0,06773	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 28- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	0,05984	0,10431	1,000
		Boşanmış	-0,14613	0,14503	0,997
		Ayrılmış	0,16943	0,11185	0,902
		Eşini kaybetmiş	-0,11153	0,07101	0,852
		Hiç evlenmemiş	,14329*	0,03832	0,003
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,05984	0,10431	1,000
		Boşanmış	-0,20597	0,17603	0,987
		Ayrılmış	0,10959	0,14988	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,17137	0,12246	0,933
		Hiç evlenmemiş	0,08346	0,10687	1,000
	Boşanmış	Evli	0,14613	0,14503	0,997
		Birlikte yaşıyor	0,20597	0,17603	0,987
		Ayrılmış	0,31556	0,18060	0,757
		Eşini kaybetmiş	0,03460	0,15859	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,28943	0,14689	0,630
	Ayrılmış	Evli	-0,16943	0,11185	0,902
		Birlikte yaşıyor	-0,10959	0,14988	1,000
		Boşanmış	-0,31556	0,18060	0,757
		Ayrılmış	-0,28096	0,12894	0,417
		Hiç evlenmemiş	-0,02613	0,11424	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,11153	0,07101	0,852
		Birlikte yaşıyor	0,17137	0,12246	0,933
		Boşanmış	-0,03460	0,15859	1,000
		Ayrılmış	0,28096	0,12894	0,417
		Hiç evlenmemiş	,25482*	0,07474	0,014
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,14329*	0,03832	0,003
		Birlikte yaşıyor	-0,08346	0,10687	1,000
		Boşanmış	-0,28943	0,14689	0,630
		Ayrılmış	0,02613	0,11424	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,25482*	0,07474	0,014

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 29- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Boşanmış	0,21193	0,10258	0,389
		Ayrılmış	0,11060	0,17405	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,06248	0,04281	1,000
		Hiç evlenmemiş	,13513*	0,02527	0,000
	Boşanmış	Evli	-0,21193	0,10258	0,389
		Ayrılmış	-0,10133	0,20121	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,14945	0,10964	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,07680	0,10406	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,11060	0,17405	1,000
		Boşanmış	0,10133	0,20121	1,000
		Ayrılmış	-0,04812	0,17831	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,02453	0,17493	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,06248	0,04281	1,000
		Boşanmış	0,14945	0,10964	1,000
		Ayrılmış	0,04812	0,17831	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,07265	0,04623	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,13513*	0,02527	0,000
		Boşanmış	0,07680	0,10406	1,000
		Ayrılmış	-0,02453	0,17493	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,07265	0,04623	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 30- Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	0,28848	0,18880	1,000
		Boşanmış	,45222*	0,11177	0,001
		Ayrılmış	0,17216	0,21163	1,000
		Eşini kaybetmiş	,21158*	0,06276	0,011
		Hiç evlenmemiş	,21263*	0,02636	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,28848	0,18880	1,000
		Boşanmış	0,16374	0,21866	1,000
		Ayrılmış	-0,11632	0,28303	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,07690	0,19814	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,07585	0,18977	1,000
	Boşanmış	Evli	-,45222*	0,11177	0,001
		Birlikte yaşıyor	-0,16374	0,21866	1,000
		Ayrılmış	-0,28007	0,23865	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,24064	0,12691	0,870
		Hiç evlenmemiş	-0,23960	0,11341	0,521
	Ayrılmış	Evli	-0,17216	0,21163	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,11632	0,28303	1,000
		Boşanmış	0,28007	0,23865	1,000
		Ayrılmış	0,03942	0,22000	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,04047	0,21250	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-,21158*	0,06276	0,011
		Birlikte yaşıyor	0,07690	0,19814	1,000
		Boşanmış	0,24064	0,12691	0,870
		Ayrılmış	-0,03942	0,22000	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,00105	0,06564	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,21263*	0,02636	0,000
		Birlikte yaşıyor	0,07585	0,18977	1,000
		Boşanmış	0,23960	0,11341	0,521
		Ayrılmış	-0,04047	0,21250	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,00105	0,06564	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 31- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,43654	0,21863	0,657
		Alt Orta Sınıf	0,43356	0,21642	0,662
		İşçi Sınıfı	0,35107	0,21539	0,838
		Alt Sınıf	0,29687	0,23444	0,942
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,43654	0,21863	0,657
		Alt-Orta Sınıf	-0,00298	0,05381	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,08547	0,04951	0,590
		Alt Sınıf	-0,13967	0,10496	0,877
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,43356	0,21642	0,662
		Üst-Orta Sınıf	0,00298	0,05381	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,08249	0,03863	0,286
		Alt Sınıf	-0,13669	0,10029	0,863
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	-0,35107	0,21539	0,838
		Üst-Orta Sınıf	0,08547	0,04951	0,590
		Alt-Orta Sınıf	0,08249	0,03863	0,286
		Alt Sınıf	-0,05420	0,09805	1,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	-0,29687	0,23444	0,942
		Üst-Orta Sınıf	0,13967	0,10496	0,877
		Alt-Orta Sınıf	0,13669	0,10029	0,863
		İşçi Sınıfı	0,05420	0,09805	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 32- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,00609	0,11214	1,000
		Alt Orta Sınıf	-0,07600	0,11110	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,23633	0,11284	0,363
		Alt Sınıf	-0,15912	0,11292	1,000
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,00609	0,11214	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,06992	0,02794	0,124
		İşçi Sınıfı	-,23025*	0,03423	0,000
		Alt Sınıf	-,15304*	0,03447	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,07600	0,11110	1,000
		Üst-Orta Sınıf	0,06992	0,02794	0,124
		İşçi Sınıfı	-,16033*	0,03064	0,000
		Alt Sınıf	-0,08312	0,03091	0,072
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,23633	0,11284	0,363
		Üst-Orta Sınıf	,23025*	0,03423	0,000
		Alt-Orta Sınıf	,16033*	0,03064	0,000
		Alt Sınıf	0,07721	0,03670	0,355
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,15912	0,11292	1,000
		Üst-Orta Sınıf	,15304*	0,03447	0,000
		Alt-Orta Sınıf	0,08312	0,03091	0,072
		İşçi Sınıfı	-0,07721	0,03670	0,355

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 33- Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,00072	0,07690	1,000
		Alt Orta Sınıf	-0,15502	0,07478	0,344
		İşçi Sınıfı	-0,07861	0,07558	0,972
		Alt Sınıf	-,26429*	0,07789	0,010
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,00072	0,07690	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-,15574*	0,03132	0,000
		İşçi Sınıfı	-0,07933	0,03319	0,157
		Alt Sınıf	-,26501*	0,03816	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,15502	0,07478	0,344
		Üst-Orta Sınıf	,15574*	0,03132	0,000
		İşçi Sınıfı	0,07641	0,02792	0,061
		Alt Sınıf	-,10927*	0,03367	0,012
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,07861	0,07558	0,972
		Üst-Orta Sınıf	0,07933	0,03319	0,157
		Alt-Orta Sınıf	-0,07641	0,02792	0,061
		Alt Sınıf	-,18568*	0,03542	0,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	,26429*	0,07789	0,010
		Üst-Orta Sınıf	,26501*	0,03816	0,000
		Alt-Orta Sınıf	,10927*	0,03367	0,012
		İşçi Sınıfı	,18568*	0,03542	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 34- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,11199	0,23483	1,000
		35-44	-0,56552	0,24534	0,320
		45-54	-1,00128*	0,25426	0,001
		55-64	-2,09225*	0,25401	0,000
		65+	-2,77954*	0,24237	0,000
	25-34	15-24	0,11199	0,23483	1,000
		35-44	-0,45353	0,23153	0,756
		45-54	-,88929*	0,24096	0,004
		55-64	-1,98026*	0,24070	0,000
		65+	-2,66755*	0,22839	0,000
	35-44	15-24	0,56552	0,24534	0,320
		25-34	0,45353	0,23153	0,756
		45-54	-0,43576	0,25121	1,000
		55-64	-1,52673*	0,25096	0,000
		65+	-2,21401*	0,23918	0,000
	45-54	15-24	1,00128*	0,25426	0,001
		25-34	,88929*	0,24096	0,004
		35-44	0,43576	0,25121	1,000
		55-64	-1,09097*	0,25968	0,000
		65+	-1,77825*	0,24832	0,000
	55-64	15-24	2,09225*	0,25401	0,000
		25-34	1,98026*	0,24070	0,000
		35-44	1,52673*	0,25096	0,000
		45-54	1,09097*	0,25968	0,000
		65+	-0,68729	0,24806	0,085
	65+	15-24	2,77954*	0,24237	0,000
		25-34	2,66755*	0,22839	0,000
		35-44	2,21401*	0,23918	0,000
		45-54	1,77825*	0,24832	0,000
		55-64	0,68729	0,24806	0,085

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 35- Mısır'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,08878	0,06467	1,000
		35-44	-0,10815	0,06555	1,000
		45-54	-0,09539	0,07332	1,000
		55-64	-,34207*	0,08964	0,002
		65+	-0,20874	0,09640	0,457
	25-34	15-24	0,08878	0,06467	1,000
		35-44	-0,01937	0,06380	1,000
		45-54	-0,00662	0,07176	1,000
		55-64	-0,25329	0,08837	0,063
		65+	-0,11997	0,09522	1,000
	35-44	15-24	0,10815	0,06555	1,000
		25-34	0,01937	0,06380	1,000
		45-54	0,01275	0,07255	1,000
		55-64	-0,23392	0,08901	0,130
		65+	-0,10060	0,09582	1,000
	45-54	15-24	0,09539	0,07332	1,000
		25-34	0,00662	0,07176	1,000
		35-44	-0,01275	0,07255	1,000
		55-64	-0,24668	0,09488	0,141
		65+	-0,11335	0,10129	1,000
	55-64	15-24	,34207*	0,08964	0,002
		25-34	0,25329	0,08837	0,063
		35-44	0,23392	0,08901	0,130
		45-54	0,24668	0,09488	0,141
		65+	0,13333	0,11366	1,000
	65+	15-24	0,20874	0,09640	0,457
		25-34	0,11997	0,09522	1,000
		35-44	0,10060	0,09582	1,000
		45-54	0,11335	0,10129	1,000
		55-64	-0,13333	0,11366	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 36- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	1,17918*	0,36070	0,017
		Boşanmış	0,99761	0,61292	1,000
		Ayrılmış	1,37054	0,48441	0,071
		Eşini kaybetmiş	-1,46698*	0,28168	0,000
		Hiç evlenmemiş	1,45455*	0,16595	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-1,17918*	0,36070	0,017
		Boşanmış	-0,18157	0,69777	1,000
		Ayrılmış	0,19136	0,58810	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,64616*	0,43652	0,000
		Hiç evlenmemiş	0,27537	0,37249	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,99761	0,61292	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,18157	0,69777	1,000
		Ayrılmış	0,37292	0,76904	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,46459*	0,66039	0,003
		Hiç evlenmemiş	0,45694	0,61993	1,000
	Ayrılmış	Evli	-1,37054	0,48441	0,071
		Birlikte yaşıyor	-0,19136	0,58810	1,000
		Boşanmış	-0,37292	0,76904	1,000
		Ayrılmış	-2,83752*	0,54323	0,000
		Hiç evlenmemiş	0,08401	0,49325	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	1,46698*	0,28168	0,000
		Birlikte yaşıyor	2,64616*	0,43652	0,000
		Boşanmış	2,46459*	0,66039	0,003
		Ayrılmış	2,83752*	0,54323	0,000
		Hiç evlenmemiş	2,92153*	0,29662	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-1,45455*	0,16595	0,000
		Birlikte yaşıyor	-0,27537	0,37249	1,000
		Boşanmış	-0,45694	0,61993	1,000
		Ayrılmış	-0,08401	0,49325	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,92153*	0,29662	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

1999-2004 DÖNEMİNDE (DALGA 4) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 37- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	2,37986	1,01967	0,198
		Alt Orta Sınıf	2,07411	1,01118	0,405
		İşçi Sınıfı	1,88518	1,00973	0,622
		Alt Sınıf	0,98663	1,08888	1,000
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-2,37986	1,01967	0,198
		Alt-Orta Sınıf	-0,30575	0,22423	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,49469	0,21762	0,232
		Alt Sınıf	-1,39323*	0,46201	0,026
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-2,07411	1,01118	0,405
		Üst-Orta Sınıf	0,30575	0,22423	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,18893	0,17354	1,000
		Alt Sınıf	-1,08748	0,44296	0,142
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	-1,88518	1,00973	0,622
		Üst-Orta Sınıf	0,49469	0,21762	0,232
		Alt-Orta Sınıf	0,18893	0,17354	1,000
		Alt Sınıf	-0,89855	0,43965	0,412
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	-0,98663	1,08888	1,000
		Üst-Orta Sınıf	1,39323*	0,46201	0,026
		Alt-Orta Sınıf	1,08748	0,44296	0,142
		İşçi Sınıfı	0,89855	0,43965	0,412

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 38- Mısır'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 4)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,20054	0,23645	1,000
		Alt Orta Sınıf	-0,25141	0,23424	1,000
		İşçi Sınıfı	-0,09370	0,23783	1,000
		Alt Sınıf	-0,34407	0,23798	1,000
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,20054	0,23645	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,05087	0,05851	1,000
		İşçi Sınıfı	0,10684	0,07155	1,000
		Alt Sınıf	-0,14353	0,07205	0,464
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,25141	0,23424	1,000
		Üst-Orta Sınıf	0,05087	0,05851	1,000
		İşçi Sınıfı	0,15771	0,06386	0,136
		Alt Sınıf	-0,09266	0,06441	1,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,09370	0,23783	1,000
		Üst-Orta Sınıf	-0,10684	0,07155	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,15771	0,06386	0,136
		Alt Sınıf	-,25037*	0,07645	0,011
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,34407	0,23798	1,000
		Üst-Orta Sınıf	0,14353	0,07205	0,464
		Alt-Orta Sınıf	0,09266	0,06441	1,000
		İşçi Sınıfı	,25037*	0,07645	0,011

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 39- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,05226	0,04136	1,000
		35-44	0,06740	0,04173	1,000
		45-54	0,03682	0,04413	1,000
		55-64	-0,06476	0,04622	1,000
		65+	-0,11747	0,04110	0,065
	25-34	15-24	-0,05226	0,04136	1,000
		35-44	0,01514	0,03738	1,000
		45-54	-0,01544	0,04004	1,000
		55-64	-0,11702	0,04234	0,087
		65+	-,16973*	0,03667	0,000
	35-44	15-24	-0,06740	0,04173	1,000
		25-34	-0,01514	0,03738	1,000
		45-54	-0,03057	0,04042	1,000
		55-64	-,13216*	0,04271	0,030
		65+	-,18487*	0,03709	0,000
	45-54	15-24	-0,03682	0,04413	1,000
		25-34	0,01544	0,04004	1,000
		35-44	0,03057	0,04042	1,000
		55-64	-0,10158	0,04505	0,365
		65+	-,15429*	0,03977	0,002
	55-64	15-24	0,06476	0,04622	1,000
		25-34	0,11702	0,04234	0,087
		35-44	,13216*	0,04271	0,030
		45-54	0,10158	0,04505	0,365
		65+	-0,05271	0,04209	1,000
	65+	15-24	0,11747	0,04110	0,065
		25-34	,16973*	0,03667	0,000
		35-44	,18487*	0,03709	0,000
		45-54	,15429*	0,03977	0,002
		55-64	0,05271	0,04209	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 40- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,01490	0,01770	1,000
		35-44	0,03733	0,02197	0,756
		45-54	,11681*	0,02624	0,000
		55-64	,12104*	0,03137	0,002
		65+	0,08209	0,03544	0,283
	25-34	15-24	0,01490	0,01770	1,000
		35-44	0,05223	0,01998	0,129
		45-54	,13172*	0,02460	0,000
		55-64	,13594*	0,03001	0,000
		65+	0,09700	0,03424	0,078
	35-44	15-24	-0,03733	0,02197	0,756
		25-34	-0,05223	0,01998	0,129
		45-54	0,07948	0,02783	0,065
		55-64	0,08371	0,03271	0,153
		65+	0,04476	0,03663	0,977
	45-54	15-24	-,11681*	0,02624	0,000
		25-34	-,13172*	0,02460	0,000
		35-44	-0,07948	0,02783	0,065
		55-64	0,00423	0,03572	1,000
		65+	-0,03472	0,03934	0,999
	55-64	15-24	-,12104*	0,03137	0,002
		25-34	-,13594*	0,03001	0,000
		35-44	-0,08371	0,03271	0,153
		45-54	-0,00423	0,03572	1,000
		65+	-0,03895	0,04293	0,999
	65+	15-24	-0,08209	0,03544	0,283
		25-34	-0,09700	0,03424	0,078
		35-44	-0,04476	0,03663	0,977
		45-54	0,03472	0,03934	0,999
		55-64	0,03895	0,04293	0,999

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 41- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	,20723*	0,04249	0,000
		Boşanmış	0,13307	0,05948	0,382
		Ayrılmış	0,11862	0,07488	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,08368	0,04795	1,000
		Hiç evlenmemiş	,11516*	0,02773	0,001
	Birlikte yaşıyor	Evli	-,20723*	0,04249	0,000
		Boşanmış	-0,07416	0,06926	1,000
		Ayrılmış	-0,08861	0,08287	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,12355	0,05965	0,578
		Hiç evlenmemiş	-0,09207	0,04504	0,617
	Boşanmış	Evli	-0,13307	0,05948	0,382
		Birlikte yaşıyor	0,07416	0,06926	1,000
		Ayrılmış	-0,01446	0,09273	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,04940	0,07274	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,01792	0,06133	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,11862	0,07488	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,08861	0,08287	1,000
		Boşanmış	0,01446	0,09273	1,000
		Ayrılmış	-0,03494	0,08579	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,00346	0,07636	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,08368	0,04795	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,12355	0,05965	0,578
		Boşanmış	0,04940	0,07274	1,000
		Ayrılmış	0,03494	0,08579	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,03148	0,05022	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,11516*	0,02773	0,001
		Birlikte yaşıyor	0,09207	0,04504	0,617
		Boşanmış	0,01792	0,06133	1,000
		Ayrılmış	0,00346	0,07636	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,03148	0,05022	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 42- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Boşanmış	0,04030	0,12726	1,000
		Ayrılmış	-0,03496	0,06943	1,000
		Eşini kaybetmiş	,13013*	0,04070	0,017
		Hiç evlenmemiş	-,04837*	0,01524	0,016
	Boşanmış	Evli	-0,04030	0,12726	1,000
		Ayrılmış	-0,07526	0,14442	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,08984	0,13302	0,999
		Hiç evlenmemiş	-0,08867	0,12755	0,999
	Ayrılmış	Evli	0,03496	0,06943	1,000
		Boşanmış	0,07526	0,14442	1,000
		Ayrılmış	0,16509	0,07948	0,425
		Hiç evlenmemiş	-0,01341	0,06995	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-,13013*	0,04070	0,017
		Boşanmış	-0,08984	0,13302	0,999
		Ayrılmış	-0,16509	0,07948	0,425
		Hiç evlenmemiş	-,17850*	0,04159	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	,04837*	0,01524	0,016
		Boşanmış	0,08867	0,12755	0,999
		Ayrılmış	0,01341	0,06995	1,000
		Eşini kaybetmiş	,17850*	0,04159	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 43- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	0,28258	0,13378	0,585
		Boşanmış	-0,01704	0,05271	1,000
		Ayrılmış	-0,01665	0,09402	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,01343	0,03603	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,03612	0,02276	0,835
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,28258	0,13378	0,585
		Boşanmış	-0,29962	0,14312	0,562
		Ayrılmış	-0,29922	0,16293	0,726
		Eşini kaybetmiş	-0,26915	0,13786	0,677
		Hiç evlenmemiş	-0,24645	0,13500	0,767
	Boşanmış	Evli	0,01704	0,05271	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,29962	0,14312	0,562
		Ayrılmış	0,00039	0,10689	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,03047	0,06233	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,05316	0,05572	0,998
	Ayrılmış	Evli	0,01665	0,09402	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,29922	0,16293	0,726
		Boşanmış	-0,00039	0,10689	1,000
		Ayrılmış	0,03008	0,09973	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,05277	0,09574	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,01343	0,03603	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,26915	0,13786	0,677
		Boşanmış	-0,03047	0,06233	1,000
		Ayrılmış	-0,03008	0,09973	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,02269	0,04031	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-0,03612	0,02276	0,835
		Birlikte yaşıyor	0,24645	0,13500	0,767
		Boşanmış	-0,05316	0,05572	0,998
		Ayrılmış	-0,05277	0,09574	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,02269	0,04031	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 44- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Üst-Orta Sınıf	Alt-Orta Sınıf	0,00127	0,00814	1,000
		İşçi Sınıfı	0,00356	0,00850	1,000
		Alt Sınıf	0,02273	0,01104	0,238
	Alt-Orta Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,00127	0,00814	1,000
		İşçi Sınıfı	0,00229	0,00353	1,000
		Alt Sınıf	,02146*	0,00788	0,039
	İşçi Sınıfı	Üst-Orta Sınıf	-0,00356	0,00850	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,00229	0,00353	1,000
		Alt Sınıf	0,01917	0,00824	0,121
	Alt Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,02273	0,01104	0,238
		Alt-Orta Sınıf	-,02146*	0,00788	0,039
		İşçi Sınıfı	-0,01917	0,00824	0,121

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 45- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-,26347*	0,05495	0,001
		Alt Orta Sınıf	-,19930*	0,05389	0,012
		İşçi Sınıfı	-0,15852	0,05564	0,082
		Alt Sınıf	-0,10218	0,05715	0,586
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	,26347*	0,05495	0,001
		Alt-Orta Sınıf	,06417*	0,01701	0,002
		İşçi Sınıfı	,10495*	0,02193	0,000
		Alt Sınıf	,16129*	0,02552	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	,19930*	0,05389	0,012
		Üst-Orta Sınıf	-,06417*	0,01701	0,002
		İşçi Sınıfı	0,04077	0,01911	0,287
		Alt Sınıf	,09712*	0,02313	0,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,15852	0,05564	0,082
		Üst-Orta Sınıf	-,10495*	0,02193	0,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,04077	0,01911	0,287
		Alt Sınıf	0,05635	0,02696	0,315
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,10218	0,05715	0,586
		Üst-Orta Sınıf	-,16129*	0,02552	0,000
		Alt-Orta Sınıf	-,09712*	0,02313	0,000
		İşçi Sınıfı	-0,05635	0,02696	0,315

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 46- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,00482	0,02596	1,000
		35-44	-0,03397	0,02561	0,954
		45-54	-0,03452	0,02742	0,970
		55-64	-0,02687	0,02813	0,998
		65+	-,11940*	0,02617	0,000
	25-34	15-24	0,00482	0,02596	1,000
		35-44	-0,02915	0,02341	0,973
		45-54	-0,02970	0,02538	0,985
		55-64	-0,02205	0,02614	1,000
		65+	-,11457*	0,02403	0,000
	35-44	15-24	0,03397	0,02561	0,954
		25-34	0,02915	0,02341	0,973
		45-54	-0,00055	0,02502	1,000
		55-64	0,00710	0,02579	1,000
		65+	-,08542*	0,02365	0,005
	45-54	15-24	0,03452	0,02742	0,970
		25-34	0,02970	0,02538	0,985
		35-44	0,00055	0,02502	1,000
		55-64	0,00765	0,02759	1,000
		65+	-,08487*	0,02560	0,015
	55-64	15-24	0,02687	0,02813	0,998
		25-34	0,02205	0,02614	1,000
		35-44	-0,00710	0,02579	1,000
		45-54	-0,00765	0,02759	1,000
		65+	-,09253*	0,02636	0,008
	65+	15-24	,11940*	0,02617	0,000
		25-34	,11457*	0,02403	0,000
		35-44	,08542*	0,02365	0,005
		45-54	,08487*	0,02560	0,015
		55-64	,09253*	0,02636	0,008

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 47- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-,11572*	0,03107	0,003
		35-44	-,22038*	0,03153	0,000
		45-54	-,18085*	0,03518	0,000
		55-64	-,20332*	0,04322	0,000
		65+	-,17372*	0,04634	0,003
	25-34	15-24	,11572*	0,03107	0,003
		35-44	-,10466*	0,03075	0,010
		45-54	-0,06513	0,03448	0,885
		55-64	-0,08761	0,04265	0,601
		65+	-0,05801	0,04581	1,000
	35-44	15-24	,22038*	0,03153	0,000
		25-34	,10466*	0,03075	0,010
		45-54	0,03953	0,03490	1,000
		55-64	0,01706	0,04300	1,000
		65+	0,04666	0,04613	1,000
	45-54	15-24	,18085*	0,03518	0,000
		25-34	0,06513	0,03448	0,885
		35-44	-0,03953	0,03490	1,000
		55-64	-0,02247	0,04574	1,000
		65+	0,00713	0,04869	1,000
	55-64	15-24	,20332*	0,04322	0,000
		25-34	0,08761	0,04265	0,601
		35-44	-0,01706	0,04300	1,000
		45-54	0,02247	0,04574	1,000
		65+	0,02960	0,05478	1,000
	65+	15-24	,17372*	0,04634	0,003
		25-34	0,05801	0,04581	1,000
		35-44	-0,04666	0,04613	1,000
		45-54	-0,00713	0,04869	1,000
		55-64	-0,02960	0,05478	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 48- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	,07764*	0,02257	0,011
		Boşanmış	0,05916	0,03619	0,818
		Ayrılmış	0,03932	0,04707	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,04530	0,03410	0,955
		Hiç evlenmemiş	,08802*	0,01731	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-,07764*	0,02257	0,011
		Boşanmış	-0,01848	0,03989	1,000
		Ayrılmış	-0,03832	0,04997	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,12294*	0,03800	0,022
		Hiç evlenmemiş	0,01037	0,02409	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,05916	0,03619	0,818
		Birlikte yaşıyor	0,01848	0,03989	1,000
		Ayrılmış	-0,01984	0,05742	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,10446	0,04738	0,361
		Hiç evlenmemiş	0,02885	0,03716	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,03932	0,04707	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,03832	0,04997	1,000
		Boşanmış	0,01984	0,05742	1,000
		Ayrılmış	-0,08462	0,05613	0,889
		Hiç evlenmemiş	0,04869	0,04782	0,997
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,04530	0,03410	0,955
		Birlikte yaşıyor	,12294*	0,03800	0,022
		Boşanmış	0,10446	0,04738	0,361
		Ayrılmış	0,08462	0,05613	0,889
		Hiç evlenmemiş	,13332*	0,03513	0,004
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,08802*	0,01731	0,000
		Birlikte yaşıyor	-0,01037	0,02409	1,000
		Boşanmış	-0,02885	0,03716	1,000
		Ayrılmış	-0,04869	0,04782	0,997
		Eşini kaybetmiş	-,13332*	0,03513	0,004

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 49- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	-0,00511	0,07205	1,000
		Boşanmış	0,01325	0,03395	1,000
		Ayrılmış	0,11022	0,04827	0,576
		Eşini kaybetmiş	-0,00881	0,03359	1,000
		Hiç evlenmemiş	,05645*	0,01512	0,003
	Birlikte yaşıyor	Evli	0,00511	0,07205	1,000
		Boşanmış	0,01835	0,07888	1,000
		Ayrılmış	0,11533	0,08602	0,963
		Eşini kaybetmiş	-0,00371	0,07873	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,06155	0,07279	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,01325	0,03395	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,01835	0,07888	1,000
		Ayrılmış	0,09697	0,05798	0,843
		Eşini kaybetmiş	-0,02206	0,04647	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,04320	0,03549	0,980
	Ayrılmış	Evli	-0,11022	0,04827	0,576
		Birlikte yaşıyor	-0,11533	0,08602	0,963
		Boşanmış	-0,09697	0,05798	0,843
		Ayrılmış	-0,11903	0,05777	0,591
		Hiç evlenmemiş	-0,05377	0,04937	0,996
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,00881	0,03359	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,00371	0,07873	1,000
		Boşanmış	0,02206	0,04647	1,000
		Ayrılmış	0,11903	0,05777	0,591
		Hiç evlenmemiş	0,06526	0,03515	0,644
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,05645*	0,01512	0,003
		Birlikte yaşıyor	-0,06155	0,07279	1,000
		Boşanmış	-0,04320	0,03549	0,980
		Ayrılmış	0,05377	0,04937	0,996
		Eşini kaybetmiş	-0,06526	0,03515	0,644

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 50- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst-Orta Sınıf	Alt-Orta Sınıf	-0,09432	0,06467	0,627
		İşçi Sınıfı	0,00146	0,06692	1,000
		Alt Sınıf	-0,16043	0,09557	0,458
	Alt-Orta Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,09432	0,06467	0,627
		İşçi Sınıfı	,09578*	0,02842	0,005
		Alt Sınıf	-0,06611	0,07392	0,941
	İşçi Sınıfı	Üst-Orta Sınıf	-0,00146	0,06692	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-,09578*	0,02842	0,005
		Alt Sınıf	-0,16189	0,07589	0,205
	Alt Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,16043	0,09557	0,458
		Alt-Orta Sınıf	0,06611	0,07392	0,941
		İşçi Sınıfı	0,16189	0,07589	0,205

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 51- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	-0,00800	0,02270	1,000
		35-44	0,01559	0,02282	1,000
		45-54	0,03446	0,02409	1,000
		55-64	0,02502	0,02527	1,000
		65+	,12245*	0,02245	0,000
	25-34	15-24	0,00800	0,02270	1,000
		35-44	0,02359	0,02045	1,000
		45-54	0,04246	0,02186	0,785
		55-64	0,03301	0,02315	1,000
		65+	,13045*	0,02004	0,000
	35-44	15-24	-0,01559	0,02282	1,000
		25-34	-0,02359	0,02045	1,000
		45-54	0,01887	0,02199	1,000
		55-64	0,00943	0,02328	1,000
		65+	,10686*	0,02018	0,000
	45-54	15-24	-0,03446	0,02409	1,000
		25-34	-0,04246	0,02186	0,785
		35-44	-0,01887	0,02199	1,000
		55-64	-0,00944	0,02452	1,000
		65+	,08799*	0,02161	0,001
	55-64	15-24	-0,02502	0,02527	1,000
		25-34	-0,03301	0,02315	1,000
		35-44	-0,00943	0,02328	1,000
		45-54	0,00944	0,02452	1,000
		65+	,09744*	0,02292	0,000
	65+	15-24	-,12245*	0,02245	0,000
		25-34	-,13045*	0,02004	0,000
		35-44	-,10686*	0,02018	0,000
		45-54	-,08799*	0,02161	0,001
		55-64	-,09744*	0,02292	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 52- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	-,08825*	0,02331	0,002
		Boşanmış	-0,02217	0,03248	1,000
		Ayrılmış	-0,03272	0,03901	1,000
		Eşini kaybetmiş	,09541*	0,02566	0,003
		Hiç evlenmemiş	-,06455*	0,01520	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	,08825*	0,02331	0,002
		Boşanmış	0,06608	0,03787	1,000
		Ayrılmış	0,05553	0,04361	1,000
		Eşini kaybetmiş	,18366*	0,03221	0,000
		Hiç evlenmemiş	0,02370	0,02471	1,000
	Boşanmış	Evli	0,02217	0,03248	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,06608	0,03787	1,000
		Ayrılmış	-0,01055	0,04912	1,000
		Eşini kaybetmiş	,11758*	0,03936	0,043
		Hiç evlenmemiş	-0,04238	0,03350	1,000
	Ayrılmış	Evli	0,03272	0,03901	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,05553	0,04361	1,000
		Boşanmış	0,01055	0,04912	1,000
		Ayrılmış	0,12813	0,04491	0,066
		Hiç evlenmemiş	-0,03183	0,03987	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	-,09541*	0,02566	0,003
		Birlikte yaşıyor	-,18366*	0,03221	0,000
		Boşanmış	-,11758*	0,03936	0,043
		Ayrılmış	-0,12813	0,04491	0,066
		Hiç evlenmemiş	-,15996*	0,02694	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	,06455*	0,01520	0,000
		Birlikte yaşıyor	-0,02370	0,02471	1,000
		Boşanmış	0,04238	0,03350	1,000
		Ayrılmış	0,03183	0,03987	1,000
		Eşini kaybetmiş	,15996*	0,02694	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 53- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	-0,14471	0,05986	0,236
		Boşanmış	-0,01663	0,03243	1,000
		Ayrılmış	0,03481	0,07581	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,00084	0,02554	1,000
		Hiç evlenmemiş	-,05347*	0,01268	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	0,14471	0,05986	0,236
		Boşanmış	0,12808	0,06748	0,868
		Ayrılmış	0,17952	0,09617	0,932
		Eşini kaybetmiş	0,14387	0,06446	0,386
		Hiç evlenmemiş	0,09124	0,06053	1,000
	Boşanmış	Evli	0,01663	0,03243	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,12808	0,06748	0,868
		Ayrılmış	0,05144	0,08196	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,01579	0,04029	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,03683	0,03364	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,03481	0,07581	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,17952	0,09617	0,932
		Boşanmış	-0,05144	0,08196	1,000
		Ayrılmış	-0,03565	0,07949	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,08828	0,07633	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,00084	0,02554	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,14387	0,06446	0,386
		Boşanmış	-0,01579	0,04029	1,000
		Ayrılmış	0,03565	0,07949	1,000
		Hiç evlenmemiş	-0,05262	0,02706	0,780
	Hiç evlenmemiş	Evli	,05347*	0,01268	0,000
		Birlikte yaşıyor	-0,09124	0,06053	1,000
		Boşanmış	0,03683	0,03364	1,000
		Ayrılmış	0,08828	0,07633	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,05262	0,02706	0,780

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 54- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst-Orta Sınıf	Alt-Orta Sınıf	0,11832	0,07491	0,541
		İşçi Sınıfı	0,07764	0,07783	0,904
		Alt Sınıf	0,09485	0,09665	0,909
	Alt-Orta Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,11832	0,07491	0,541
		İşçi Sınıfı	-0,04068	0,02901	0,652
		Alt Sınıf	-0,02346	0,06424	0,999
	İşçi Sınıfı	Üst-Orta Sınıf	-0,07764	0,07783	0,904
		Alt-Orta Sınıf	0,04068	0,02901	0,652
		Alt Sınıf	0,01721	0,06761	1,000
	Alt Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,09485	0,09665	0,909
		Alt-Orta Sınıf	0,02346	0,06424	0,999
		İşçi Sınıfı	-0,01721	0,06761	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 55- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,03554	0,03846	0,989
		Alt Orta Sınıf	-0,06900	0,03706	0,546
		İşçi Sınıfı	-0,08695	0,03752	0,259
		Alt Sınıf	-0,02530	0,03806	0,999
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,03554	0,03846	0,989
		Alt-Orta Sınıf	-0,03346	0,01350	0,129
		İşçi Sınıfı	-,05141*	0,01471	0,005
		Alt Sınıf	0,01024	0,01604	0,999
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,06900	0,03706	0,546
		Üst-Orta Sınıf	0,03346	0,01350	0,129
		İşçi Sınıfı	-0,01795	0,01054	0,605
		Alt Sınıf	,04370*	0,01232	0,004
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,08695	0,03752	0,259
		Üst-Orta Sınıf	,05141*	0,01471	0,005
		Alt-Orta Sınıf	0,01795	0,01054	0,605
		Alt Sınıf	,06165*	0,01363	0,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,02530	0,03806	0,999
		Üst-Orta Sınıf	-0,01024	0,01604	0,999
		Alt-Orta Sınıf	-,04370*	0,01232	0,004
		İşçi Sınıfı	-,06165*	0,01363	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 56- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,06831	0,06231	1,000
		35-44	0,05080	0,06243	1,000
		45-54	-0,04691	0,06634	1,000
		55-64	-0,07099	0,06942	1,000
		65+	-,27358*	0,06235	0,000
	25-34	15-24	-0,06831	0,06231	1,000
		35-44	-0,01751	0,05536	1,000
		45-54	-0,11521	0,05973	0,810
		55-64	-0,13930	0,06314	0,414
		65+	-,34189*	0,05527	0,000
	35-44	15-24	-0,05080	0,06243	1,000
		25-34	0,01751	0,05536	1,000
		45-54	-0,09771	0,05986	1,000
		55-64	-0,12179	0,06326	0,817
		65+	-,32438*	0,05541	0,000
	45-54	15-24	0,04691	0,06634	1,000
		25-34	0,11521	0,05973	0,810
		35-44	0,09771	0,05986	1,000
		55-64	-0,02408	0,06712	1,000
		65+	-,22667*	0,05977	0,002
	55-64	15-24	0,07099	0,06942	1,000
		25-34	0,13930	0,06314	0,414
		35-44	0,12179	0,06326	0,817
		45-54	0,02408	0,06712	1,000
		65+	-,20259*	0,06318	0,021
	65+	15-24	,27358*	0,06235	0,000
		25-34	,34189*	0,05527	0,000
		35-44	,32438*	0,05541	0,000
		45-54	,22667*	0,05977	0,002
		55-64	,20259*	0,06318	0,021

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 57- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	-0,07602	0,04995	0,873
		35-44	-,17860*	0,05491	0,018
		45-54	-,26619*	0,06175	0,000
		55-64	-0,16167	0,06363	0,159
		65+	-,24214*	0,07305	0,016
	25-34	15-24	0,07602	0,04995	0,873
		35-44	-0,10258	0,04871	0,419
		45-54	-,19018*	0,05630	0,012
		55-64	-0,08565	0,05836	0,902
		65+	-0,16612	0,06850	0,220
	35-44	15-24	,17860*	0,05491	0,018
		25-34	0,10258	0,04871	0,419
		45-54	-0,08760	0,06074	0,913
		55-64	0,01692	0,06266	1,000
		65+	-0,06354	0,07220	0,999
	45-54	15-24	,26619*	0,06175	0,000
		25-34	,19018*	0,05630	0,012
		35-44	0,08760	0,06074	0,913
		55-64	0,10452	0,06872	0,874
		65+	0,02406	0,07753	1,000
	55-64	15-24	0,16167	0,06363	0,159
		25-34	0,08565	0,05836	0,902
		35-44	-0,01692	0,06266	1,000
		45-54	-0,10452	0,06872	0,874
		65+	-0,08047	0,07903	0,996
	65+	15-24	,24214*	0,07305	0,016
		25-34	0,16612	0,06850	0,220
		35-44	0,06354	0,07220	0,999
		45-54	-0,02406	0,07753	1,000
		55-64	0,08047	0,07903	0,996

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 58- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	0,11182	0,06406	1,000
		Boşanmış	0,08135	0,09034	1,000
		Ayrılmış	-0,07125	0,10348	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,28751*	0,07196	0,001
		Hiç evlenmemiş	0,07568	0,04214	1,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,11182	0,06406	1,000
		Boşanmış	-0,03047	0,10492	1,000
		Ayrılmış	-0,18307	0,11643	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,39933*	0,08958	0,000
		Hiç evlenmemiş	-0,03614	0,06800	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,08135	0,09034	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,03047	0,10492	1,000
		Ayrılmış	-0,15260	0,13272	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,36886*	0,10992	0,012
		Hiç evlenmemiş	-0,00566	0,09317	1,000
	Ayrılmış	Evli	0,07125	0,10348	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,18307	0,11643	1,000
		Boşanmış	0,15260	0,13272	1,000
		Ayrılmış	-0,21626	0,12095	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,14693	0,10596	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	,28751*	0,07196	0,001
		Birlikte yaşıyor	,39933*	0,08958	0,000
		Boşanmış	,36886*	0,10992	0,012
		Ayrılmış	0,21626	0,12095	1,000
		Hiç evlenmemiş	,36319*	0,07548	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-0,07568	0,04214	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,03614	0,06800	1,000
		Boşanmış	0,00566	0,09317	1,000
		Ayrılmış	-0,14693	0,10596	1,000
		Eşini kaybetmiş	-,36319*	0,07548	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 59- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Boşanmış	-0,35861	0,24611	0,868
		Ayrılmış	0,59357	0,23358	0,267
		Eşini kaybetmiş	0,13486	0,07639	0,564
		Hiç evlenmemiş	,18257*	0,03986	0,000
	Boşanmış	Evli	0,35861	0,24611	0,868
		Ayrılmış	0,95218	0,33813	0,113
		Eşini kaybetmiş	0,49348	0,25613	0,588
		Hiç evlenmemiş	0,54119	0,24770	0,460
	Ayrılmış	Evli	-0,59357	0,23358	0,267
		Boşanmış	-0,95218	0,33813	0,113
		Ayrılmış	-0,45870	0,24411	0,595
		Hiç evlenmemiş	-0,41100	0,23526	0,696
	Eşini kaybetmiş	Evli	-0,13486	0,07639	0,564
		Boşanmış	-0,49348	0,25613	0,588
		Ayrılmış	0,45870	0,24411	0,595
		Hiç evlenmemiş	0,04771	0,08136	1,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,18257*	0,03986	0,000
		Boşanmış	-0,54119	0,24770	0,460
		Ayrılmış	0,41100	0,23526	0,696
		Eşini kaybetmiş	-0,04771	0,08136	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 60- Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	-0,12419	0,21620	1,000
		Boşanmış	0,25308	0,09908	0,193
		Ayrılmış	0,08444	0,12321	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,08678	0,09220	0,998
		Hiç evlenmemiş	0,10283	0,03940	0,131
	Birlikte yaşıyor	Evli	0,12419	0,21620	1,000
		Boşanmış	0,37727	0,23634	0,875
		Ayrılmış	0,20863	0,24742	1,000
		Eşini kaybetmiş	0,03741	0,23354	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,22702	0,21815	0,997
	Boşanmış	Evli	-0,25308	0,09908	0,193
		Birlikte yaşıyor	-0,37727	0,23634	0,875
		Ayrılmış	-0,16863	0,15585	0,995
		Eşini kaybetmiş	-0,33986	0,13271	0,165
		Hiç evlenmemiş	-0,15025	0,10326	0,915
	Ayrılmış	Evli	-0,08444	0,12321	1,000
		Birlikte yaşıyor	-0,20863	0,24742	1,000
		Boşanmış	0,16863	0,15585	0,995
		Ayrılmış	-0,17123	0,15157	0,993
		Hiç evlenmemiş	0,01839	0,12659	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,08678	0,09220	0,998
		Birlikte yaşıyor	-0,03741	0,23354	1,000
		Boşanmış	0,33986	0,13271	0,165
		Ayrılmış	0,17123	0,15157	0,993
		Hiç evlenmemiş	0,18962	0,09668	0,558
	Hiç evlenmemiş	Evli	-0,10283	0,03940	0,131
		Birlikte yaşıyor	-0,22702	0,21815	0,997
		Boşanmış	0,15025	0,10326	0,915
		Ayrılmış	-0,01839	0,12659	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,18962	0,09668	0,558

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 61- İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst-Orta Sınıf	Alt-Orta Sınıf	-0,05709	0,08182	0,982
		İşçi Sınıfı	-0,11245	0,08571	0,730
		Alt Sınıf	-0,20721	0,11510	0,378
	Alt-Orta Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,05709	0,08182	0,982
		İşçi Sınıfı	-0,05536	0,03664	0,571
		Alt Sınıf	-0,15012	0,08512	0,415
	İşçi Sınıfı	Üst-Orta Sınıf	0,11245	0,08571	0,730
		Alt-Orta Sınıf	0,05536	0,03664	0,571
		Alt Sınıf	-0,09476	0,08885	0,874
	Alt Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,20721	0,11510	0,378
		Alt-Orta Sınıf	0,15012	0,08512	0,415
		İşçi Sınıfı	0,09476	0,08885	0,874

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 62- Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,16929	0,16515	0,977
		Alt Orta Sınıf	-0,15526	0,16178	0,986
		İşçi Sınıfı	-0,23907	0,16247	0,814
		Alt Sınıf	-0,23656	0,16508	0,835
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	-0,16929	0,16515	0,977
		Alt-Orta Sınıf	-,32455*	0,05039	0,000
		İşçi Sınıfı	-,40835*	0,05257	0,000
		Alt Sınıf	-,40585*	0,06015	0,000
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,15526	0,16178	0,986
		Üst-Orta Sınıf	,32455*	0,05039	0,000
		İşçi Sınıfı	-0,08381	0,04077	0,336
		Alt Sınıf	-0,08130	0,05017	0,673
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,23907	0,16247	0,814
		Üst-Orta Sınıf	,40835*	0,05257	0,000
		Alt-Orta Sınıf	0,08381	0,04077	0,336
		Alt Sınıf	0,00250	0,05235	1,000
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,23656	0,16508	0,835
		Üst-Orta Sınıf	,40585*	0,06015	0,000
		Alt-Orta Sınıf	0,08130	0,05017	0,673
		İşçi Sınıfı	-0,00250	0,05235	1,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 63- Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,12983	0,10434	0,919
		Alt Orta Sınıf	-0,22466	0,10027	0,285
		İşçi Sınıfı	-0,12391	0,10285	0,933
		Alt Sınıf	-0,24716	0,12316	0,398
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,12983	0,10434	0,919
		Alt-Orta Sınıf	-0,09483	0,04319	0,251
		İşçi Sınıfı	0,00592	0,04889	1,000
		Alt Sınıf	-0,11733	0,08355	0,831
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,22466	0,10027	0,285
		Üst-Orta Sınıf	0,09483	0,04319	0,251
		İşçi Sınıfı	0,10075	0,03946	0,103
		Alt Sınıf	-0,02250	0,07840	1,000
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,12391	0,10285	0,933
		Üst-Orta Sınıf	-0,00592	0,04889	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,10075	0,03946	0,103
		Alt Sınıf	-0,12325	0,08168	0,764
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	0,24716	0,12316	0,398
		Üst-Orta Sınıf	0,11733	0,08355	0,831
		Alt-Orta Sınıf	0,02250	0,07840	1,000
		İşçi Sınıfı	0,12325	0,08168	0,764

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA YAŞ GRUPLARINA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 64- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	15-24	25-34	0,04714	0,23620	1,000
		35-44	-0,17018	0,23899	1,000
		45-54	-0,45179	0,25227	1,000
		55-64	-1,11224*	0,26561	0,000
		65+	-2,31690*	0,23821	0,000
	25-34	15-24	-0,04714	0,23620	1,000
		35-44	-0,21732	0,21127	1,000
		45-54	-0,49894	0,22618	0,414
		55-64	-1,15938*	0,24097	0,000
		65+	-2,36404*	0,21039	0,000
	35-44	15-24	0,17018	0,23899	1,000
		25-34	0,21732	0,21127	1,000
		45-54	-0,28161	0,22909	1,000
		55-64	-,94206*	0,24370	0,002
		65+	-2,14672*	0,21351	0,000
	45-54	15-24	0,45179	0,25227	1,000
		25-34	0,49894	0,22618	0,414
		35-44	0,28161	0,22909	1,000
		55-64	-0,66045	0,25673	0,153
		65+	-1,86510*	0,22828	0,000
	55-64	15-24	1,11224*	0,26561	0,000
		25-34	1,15938*	0,24097	0,000
		35-44	,94206*	0,24370	0,002
		45-54	0,66045	0,25673	0,153
		65+	-1,20466*	0,24294	0,000
	65+	15-24	2,31690*	0,23821	0,000
		25-34	2,36404*	0,21039	0,000
		35-44	2,14672*	0,21351	0,000
		45-54	1,86510*	0,22828	0,000
		55-64	1,20466*	0,24294	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 65- Türkiye'de Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Yaş Gruplarına Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Yaş Grupları (6 Grup- J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	15-24	25-34	0,10237	0,15570	1,000
		35-44	-0,08493	0,16096	1,000
		45-54	-0,18050	0,16804	0,993
		55-64	-0,34709	0,17143	0,487
		65+	-,65891*	0,17308	0,002
	25-34	15-24	-0,10237	0,15570	1,000
		35-44	-0,18730	0,13655	0,940
		45-54	-0,28287	0,14484	0,546
		55-64	-,44946*	0,14875	0,040
		65+	-,76129*	0,15066	0,000
	35-44	15-24	0,08493	0,16096	1,000
		25-34	0,18730	0,13655	0,940
		45-54	-0,09557	0,15048	1,000
		55-64	-0,26216	0,15425	0,757
		65+	-,57398*	0,15608	0,004
	45-54	15-24	0,18050	0,16804	0,993
		25-34	0,28287	0,14484	0,546
		35-44	0,09557	0,15048	1,000
		55-64	-0,16659	0,16163	0,996
		65+	-0,47841	0,16338	0,053
	55-64	15-24	0,34709	0,17143	0,487
		25-34	,44946*	0,14875	0,040
		35-44	0,26216	0,15425	0,757
		45-54	0,16659	0,16163	0,996
		65+	-0,31183	0,16686	0,621
	65+	15-24	,65891*	0,17308	0,002
		25-34	,76129*	0,15066	0,000
		35-44	,57398*	0,15608	0,004
		45-54	0,47841	0,16338	0,053
		55-64	0,31183	0,16686	0,621

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki yaş grubu arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA MEDENİ DURUM KATEGORİLERİNE UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 66- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Bonferroni	Evli	Birlikte yaşıyor	1,12583*	0,24606	0,000
		Boşanmış	0,56608	0,35937	1,000
		Ayrılmış	0,88180	0,40884	0,469
		Eşini kaybetmiş	-1,49832*	0,28392	0,000
		Hiç evlenmemiş	1,05724*	0,16240	0,000
	Birlikte yaşıyor	Evli	-1,12583*	0,24606	0,000
		Boşanmış	-0,55975	0,41312	1,000
		Ayrılmış	-0,24403	0,45681	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,62416*	0,34948	0,000
		Hiç evlenmemiş	-0,06860	0,26057	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,56608	0,35937	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,55975	0,41312	1,000
		Ayrılmış	0,31572	0,52657	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,06440*	0,43674	0,000
		Hiç evlenmemiş	0,49116	0,36946	1,000
	Ayrılmış	Evli	-0,88180	0,40884	0,469
		Birlikte yaşıyor	0,24403	0,45681	1,000
		Boşanmış	-0,31572	0,52657	1,000
		Ayrılmış	-2,38013*	0,47827	0,000
		Hiç evlenmemiş	0,17543	0,41773	1,000
	Eşini kaybetmiş	Evli	1,49832*	0,28392	0,000
		Birlikte yaşıyor	2,62416*	0,34948	0,000
		Boşanmış	2,06440*	0,43674	0,000
		Ayrılmış	2,38013*	0,47827	0,000
		Hiç evlenmemiş	2,55556*	0,29659	0,000
	Hiç evlenmemiş	Evli	-1,05724*	0,16240	0,000
		Birlikte yaşıyor	0,06860	0,26057	1,000
		Boşanmış	-0,49116	0,36946	1,000
		Ayrılmış	-0,17543	0,41773	1,000
		Eşini kaybetmiş	-2,55556*	0,29659	0,000

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 67- Türkiye'de Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Medeni Durum Kategorilerine Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Medeni Durum Kategorileri (6 Grup-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Evli	Birlikte yaşıyor	0,07654	0,64332	1,000
		Boşanmış	0,84538	0,35807	0,294
		Ayrılmış	-0,54237	0,44892	0,993
		Eşini kaybetmiş	-0,11844	0,20266	1,000
		Hiç evlenmemiş	,39060*	0,12064	0,019
	Birlikte yaşıyor	Evli	-0,07654	0,64332	1,000
		Boşanmış	0,76884	0,73260	0,996
		Ayrılmış	-0,61891	0,78103	1,000
		Eşini kaybetmiş	-0,19498	0,67049	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,31406	0,65041	1,000
	Boşanmış	Evli	-0,84538	0,35807	0,294
		Birlikte yaşıyor	-0,76884	0,73260	0,996
		Ayrılmış	-1,38775	0,56953	0,368
		Eşini kaybetmiş	-0,96382	0,40485	0,264
		Hiç evlenmemiş	-0,45478	0,37066	0,978
	Ayrılmış	Evli	0,54237	0,44892	0,993
		Birlikte yaşıyor	0,61891	0,78103	1,000
		Boşanmış	1,38775	0,56953	0,368
		Ayrılmış	0,42393	0,48705	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,93297	0,45902	0,761
	Eşini kaybetmiş	Evli	0,11844	0,20266	1,000
		Birlikte yaşıyor	0,19498	0,67049	1,000
		Boşanmış	0,96382	0,40485	0,264
		Ayrılmış	-0,42393	0,48705	1,000
		Hiç evlenmemiş	0,50904	0,22415	0,316
	Hiç evlenmemiş	Evli	-,39060*	0,12064	0,019
		Birlikte yaşıyor	-0,31406	0,65041	1,000
		Boşanmış	0,45478	0,37066	0,978
		Ayrılmış	-0,93297	0,45902	0,761
		Eşini kaybetmiş	-0,50904	0,22415	0,316

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki medeni durum kategorisi arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

2010-2014 DÖNEMİNDE (DALGA 6) CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLER BAĞLAMINDA SINIFLARA UYGULANAN POST-HOC ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 68- İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst-Orta Sınıf	Alt-Orta Sınıf	0,15736	0,08610	0,376
		İşçi Sınıfı	0,10282	0,08941	0,831
		Alt Sınıf	-0,10917	0,11365	0,917
	Alt-Orta Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,15736	0,08610	0,376
		İşçi Sınıfı	-0,05454	0,03412	0,505
		Alt Sınıf	-,26653*	0,07802	0,008
	İşçi Sınıfı	Üst-Orta Sınıf	-0,10282	0,08941	0,831
		Alt-Orta Sınıf	0,05454	0,03412	0,505
		Alt Sınıf	-0,21199	0,08165	0,070
	Alt Sınıf	Üst-Orta Sınıf	0,10917	0,11365	0,917
		Alt-Orta Sınıf	,26653*	0,07802	0,008
		İşçi Sınıfı	0,21199	0,08165	0,070

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 69- Türkiye'de Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerler Bağlamında Sınıflara Uygulanan Post-Hoc Analizi (Dalga 6)

(I) Sınıf (5 Kategori-J)	I	J	Ort Farkları (I-J)	Std. Sapma	p
Tamhane	Üst Sınıf	Üst-Orta Sınıf	-0,59519	0,36817	0,709
		Alt Orta Sınıf	-0,80731	0,36070	0,287
		İşçi Sınıfı	-0,55175	0,36577	0,784
		Alt Sınıf	-1,08163	0,41811	0,120
	Üst-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,59519	0,36817	0,709
		Alt-Orta Sınıf	-0,21212	0,12110	0,567
		İşçi Sınıfı	0,04343	0,13545	1,000
		Alt Sınıf	-0,48645	0,24367	0,393
	Alt-Orta Sınıf	Üst Sınıf	0,80731	0,36070	0,287
		Üst-Orta Sınıf	0,21212	0,12110	0,567
		İşçi Sınıfı	0,25556	0,11357	0,221
		Alt Sınıf	-0,27432	0,23223	0,936
	İşçi Sınıfı	Üst Sınıf	0,55175	0,36577	0,784
		Üst-Orta Sınıf	-0,04343	0,13545	1,000
		Alt-Orta Sınıf	-0,25556	0,11357	0,221
		Alt Sınıf	-0,52988	0,24002	0,260
	Alt Sınıf	Üst Sınıf	1,08163	0,41811	0,120
		Üst-Orta Sınıf	0,48645	0,24367	0,393
		Alt-Orta Sınıf	0,27432	0,23223	0,936
		İşçi Sınıfı	0,52988	0,24002	0,260

Not: Tablodaki (*) işareti p<0,005 olup iki sınıf arasında fark olduğu anlamına gelmektedir.

EK-2

TWO WAY ANOVA TESTİ SONUÇLARI

AİLENİN ÖNEMİNE İLİŞKİN DEĞERLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Tablo 1- Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Toplumsal Cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Kadın	607	3,53	0,41	Corrected Model	1,53	8,449	3	0,0001
		Erkek	579	3,42	0,47					
		Toplam	1186	3,48	0,44	Intercept	28681,088	158392,05	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	598	3,53	0,39					
		Erkek	570	3,47	0,41	Zaman	0,188	1,036	1	0,309
		Toplam	1168	3,50	0,40					
	Toplam	Kadın	1205	3,53	0,40	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,339	1,871	1	0,171
		Erkek	1149	3,45	0,44					
		Toplam	2354	3,49	0,42					
Mısır	1999-2004	Kadın	1438	3,86	0,25	Corrected Model	1,001	12,836	3	0,0001
		Erkek	1531	3,86	0,26					
		Toplam	2969	3,86	0,25	Intercept	54262,33	696063,63	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	1033	3,80	0,32					
		Erkek	490	3,83	0,28	Zaman	1,832	23,504	1	0,0001
		Toplam	1523	3,81	0,31					
	Toplam	Kadın	2471	3,83	0,28	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,182	2,336	1	0,126
		Erkek	2021	3,86	0,27					
		Toplam	4492	3,84	0,28					
Türkiye	1999-2004	Kadın	1687	3,74	0,31	Corrected Model	0,894	7,788	3	0,0001
		Erkek	1690	3,73	0,34					
		Toplam	3377	3,74	0,33	Intercept	60873,241	530495,92	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	815	3,80	0,30					
		Erkek	770	3,73	0,38	Zaman	0,877	7,639	1	0,006
		Toplam	1585	3,77	0,34					
	Toplam	Kadın	2502	3,76	0,31	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,674	5,871	1	0,015
		Erkek	2460	3,73	0,36					
		Toplam	4962	3,75	0,33					

Not: Bu tabloda ve diğer tablolarda kullanılan *'zaman'* değişkeni 1999-2004 dönemi ve 2010-2013 dönemi arasında geçen süreyi ifade etmektedir.

Tablo 2- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Yaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	15-24	161	3,34	0,53	Corrected Model	1,601	9,088	11	0,0001
		25-34	233	3,41	0,45					
		35-44	209	3,40	0,50					
		45-54	177	3,51	0,35					
		55-64	162	3,57	0,44					
		65+	244	3,62	0,31	Intercept	27627,02	156850,03	1	0,0001
		Toplam	1186	3,48	0,44					
	2010-2014	15-24	132	3,50	0,37					
		25-34	225	3,44	0,42					
		35-44	241	3,43	0,41					
		45-54	187	3,46	0,41					
		55-64	155	3,56	0,40					
		65+	228	3,61	0,35	Zaman	0,317	1,801	1	0,180
		Toplam	1168	3,50	0,40					
	Toplam	15-24	293	3,41	0,47					
		25-34	458	3,43	0,43					
		35-44	450	3,41	0,45					
		45-54	364	3,48	0,39	Zaman ve Yaş	0,396	2,248	5	0,047
		55-64	317	3,57	0,42					
		65+	472	3,61	0,33					
		Toplam	2354	3,49	0,42					

Tablo 3- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Yaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	15-24	657	3,88	0,24	Corrected Model	0,508	6,557	12	0,0001
		25-34	729	3,86	0,25					
		35-44	686	3,86	0,25					
		45-54	448	3,85	0,27					
		55-64	245	3,86	0,25					
		65+	200	3,81	0,28	Intercept	4603,051	59453,532	1	0,0001
		Toplam	2969	3,86	0,25					
	2010-2014	15-24	241	3,86	0,26					
		25-34	374	3,84	0,27					
		35-44	319	3,81	0,31					
		45-54	277	3,79	0,32					
		55-64	187	3,77	0,35					
		65+	125	3,73	0,36	Zaman	2,566	33,137	1	0,0001
		Toplam	1523	3,81	0,31					
	Toplam	15-24	898	3,88	0,25					
		25-34	1103	3,86	0,26					
		35-44	1005	3,85	0,27					
		45-54	725	3,83	0,29	Zaman ve Yaş	0,145	1,875	5	0,095
		55-64	432	3,82	0,30					
		65+	325	3,78	0,32					
		Toplam	4492	3,84	0,28					

Tablo 4- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Yaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	15-24	697	3,75	0,35	Corrected Model	0,190	1,653	12	0,071
		25-34	966	3,71	0,33					
		35-44	836	3,75	0,32					
		45-54	459	3,74	0,31					
		55-64	255	3,78	0,29					
		65+	160	3,74	0,32					
		Toplam	3377	3,74	0,33					
	2010-2014	15-24	289	3,76	0,40	Intercept	4463,18	38797,83	1	0,0001
		25-34	454	3,77	0,32					
		35-44	355	3,76	0,35					
		45-54	241	3,78	0,32					
		55-64	145	3,74	0,35					
		65+	101	3,79	0,32					
		Toplam	1585	3,77	0,34					
	Toplam	15-24	986	3,75	0,37	Zaman	0,448	3,893	1	0,049
		25-34	1420	3,73	0,33					
		35-44	1191	3,75	0,33					
		45-54	700	3,76	0,31					
		55-64	400	3,76	0,31					
		65+	261	3,76	0,32					
		Toplam	4962	3,75	0,33	Zaman ve Yaş	0,145	1,262	5	0,277

Tablo 5- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Medeni Durum ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Evli	669	3,55	0,38	Corrected Model	1,700	9,675	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	51	3,32	0,56					
		Boşanmış	18	3,36	0,56					
		Ayrılmış	27	3,29	0,55					
		Eşini kaybetmiş	99	3,60	0,40					
		Hiç evlenmemiş	320	3,35	0,50					
		Toplam	1184	3,48	0,44					
	2010-2014	Evli	605	3,56	0,37	Intercept	8234,03	46847,85	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	102	3,35	0,41					
		Boşanmış	52	3,43	0,42					
		Ayrılmış	31	3,45	0,29					
		Eşini kaybetmiş	76	3,48	0,43					
		Hiç evlenmemiş	300	3,44	0,43					
		Toplam	1166	3,50	0,40					
	Toplam	Evli	1274	3,55	0,38	Zaman	0,294	1,671	1	0,196
		Birlikte yaşıyor	153	3,34	0,47					
		Boşanmış	70	3,41	0,45					
		Ayrılmış	58	3,37	0,44					
		Eşini kaybetmiş	175	3,54	0,42					
		Hiç evlenmemiş	620	3,39	0,47					
		Toplam	2350	3,49	0,42	Zaman Ve Medeni Durum	0,401	2,279	5	0,044

Tablo 6- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin Değerlerin Medeni Durum ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Evli	2010	3,87	0,25	Corrected Model	0,750	9,706	9	0,0001
		Boşanmış	33	3,74	0,35					
		Ayrılmış	11	3,77	0,46					
		Eşini kaybetmiş	194	3,81	0,26					
		Hiç evlenmemiş	721	3,87	0,26					
		Toplam	2969	3,86	0,25					
	2010-2014	Evli	1089	3,82	0,30	Intercept	4486,06	58090,84	1	0,0001
		Boşanmış	11	3,68	0,40					
		Ayrılmış	11	3,77	0,26					
		Eşini kaybetmiş	179	3,71	0,39					
		Hiç evlenmemiş	233	3,87	0,26					
		Toplam	1523	3,81	0,31					
	Toplam	Evli	3099	3,85	0,27	Zaman	0,137	1,780	1	0,182
		Boşanmış	44	3,72	0,36					
		Ayrılmış	22	3,77	0,36					
		Eşini kaybetmiş	373	3,76	0,33					
		Hiç evlenmemiş	954	3,87	0,26					
		Toplam	4492	3,84	0,28					
						Zaman Ve Medeni Durum	0,143	1,848	4	0,117

Tablo 7- Türkiye'deAilenin Önemine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Evli	2381	3,75	0,30	Corrected Model	0,503	4,398	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	12	3,58	0,35					
		Boşanmış	41	3,57	0,54					
		Ayrılmış	11	3,59	0,37					
		Eşini kaybetmiş	117	3,68	0,33					
		Hiç evlenmemiş	813	3,71	0,39					
		Toplam	3375	3,74	0,33					
	2010-2014	Evli	1029	3,78	0,32	Intercept	4204,12	36757,06	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	11	3,50	0,50					
		Boşanmış	44	3,78	0,34					
		Ayrılmış	8	3,81	0,25					
		Eşini kaybetmiş	61	3,77	0,29					
		Hiç evlenmemiş	432	3,74	0,40					
		Toplam	1585	3,77	0,34					
	Toplam	Evli	3410	3,76	0,31	Zaman	0,522	4,562	1	0,033
		Birlikte yaşıyor	23	3,54	0,42					
		Boşanmış	85	3,68	0,46					
		Ayrılmış	19	3,68	0,34					
		Eşini kaybetmiş	178	3,71	0,32					
		Hiç evlenmemiş	1245	3,72	0,39					
		Toplam	4960	3,75	0,33					
						Zaman Ve Medeni Durum	0,217	1,897	5	0,091

Tablo 8- İspanya'da Ailenin Önemine İlişkin DeğerlerinSınıf ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Üst sınıf	7	3,14	0,69	Corrected Model	0,422	2,328	9	0,013
		Üst-orta sınıf	199	3,44	0,50					
		Alt-orta sınıf	412	3,50	0,43					
		İşçi sınıfı	512	3,49	0,42					
		Alt sınıf	41	3,51	0,39	Intercept	996,089	5498,21	1	0,0001
		Toplam	1171	3,48	0,44					
	2010-2014	Üst sınıf	1	4,00	-					
		Üst-orta sınıf	41	3,54	0,41					
		Alt-orta sınıf	788	3,52	0,38	Zaman	0,523	2,886	1	0,090
		İşçi sınıfı	281	3,44	0,42					
		Alt sınıf	44	3,37	0,49					
		Toplam	1155	3,50	0,40					
	Toplam	Üst sınıf	8	3,25	0,70	Zaman Ve Sınıf	0,492	2,714	4	0,028
		Üst-orta sınıf	240	3,46	0,49					
		Alt-orta sınıf	1200	3,51	0,40					
		İşçi sınıfı	793	3,47	0,42					
		Alt sınıf	85	3,44	0,45					
		Toplam	2326	3,49	0,42					

Tablo 9- Mısır'da Ailenin Önemine İlişkin DeğerlerinSınıf ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Üst sınıf	27	3,92	0,22	Corrected Model	0,726	9,413	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	650	3,90	0,22					
		Alt-orta sınıf	1208	3,85	0,26					
		İşçi sınıfı	499	3,86	0,26					
		Alt sınıf	481	3,84	0,27	Intercept	12329,99	159898,30	1	0,0001
		Toplam	2865	3,86	0,25					
	2010-2014	Üst sınıf	16	3,68	0,30					
		Üst-orta sınıf	151	3,89	0,24					
		Alt-orta sınıf	599	3,82	0,27	Zaman	1,345	17,444	1	0,0001
		İşçi sınıfı	384	3,82	0,33					
		Alt sınıf	373	3,76	0,35					
		Toplam	1523	3,81	0,31					
	Total	Üst sınıf	43	3,83	0,28	Zaman Ve Sınıf	0,262	3,398	4	0,009
		Üst-orta sınıf	801	3,90	0,22					
		Alt-orta sınıf	1807	3,84	0,27					
		İşçi sınıfı	883	3,84	0,29					
		Alt sınıf	854	3,81	0,31					
		Toplam	4388	3,84	0,28					

Tablo 10- Türkiye'de Ailenin Önemine İlişkin DeğerlerinSınıf ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Üst sınıf	83	3,68	0,42	Corrected Model	0,322	2,798	9	0,003
		Üst-orta sınıf	784	3,71	0,34					
		Alt-orta sınıf	1202	3,75	0,33					
		İşçi sınıfı	875	3,74	0,32					
		Alt sınıf	383	3,76	0,29	Intercept	19577,84	169891	1	0,0001
		Toplam	3327	3,74	0,33					
	2010-2014	Üst sınıf	31	3,77	0,33					
		Üst-orta sınıf	390	3,78	0,34					
		Alt-orta sınıf	684	3,74	0,34	Zaman	0,453	3,933	1	0,047
		İşçi sınıfı	389	3,80	0,32					
		Alt sınıf	66	3,74	0,57					
		Toplam	1560	3,77	0,35					
	Total	Üst sınıf	114	3,71	0,40	Zaman Ve Sınıf	0,350	3,038	4	0,016
		Üst-orta sınıf	1174	3,73	0,34					
		Alt-orta sınıf	1886	3,75	0,34					
		İşçi sınıfı	1264	3,76	0,32					
		Alt sınıf	449	3,76	0,34					
		Toplam	4887	3,75	0,34					

GELENEKSELCİ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Tablo 11- Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinToplumsal Cinsiyet ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Toplumsal Cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Kadın	621	1,48	0,27	Corrected Model	2,251	33,404	3	0,0001
		Erkek	588	1,43	0,25					
		Toplam	1209	1,46	0,26	Intercept	4772,95	70817,87	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	609	1,36	0,26					
		Erkek	580	1,35	0,25	Zaman	5,874	87,152	1	0,0001
		Toplam	1189	1,36	0,25					
	Toplam	Kadın	1230	1,42	0,27	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,267	3,694	1	0,047
		Erkek	1168	1,39	0,25					
		Toplam	2398	1,41	0,26					
Mısır	1999-2004	Kadın	1460	1,59	0,22	Corrected Model	0,306	5,666	3	0,001
		Erkek	1540	1,59	0,22					
		Toplam	3000	1,59	0,22	Intercept	9211,19	170559,86	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	1033	1,56	0,24					
		Erkek	490	1,56	0,23	Zaman	0,868	16,071	1	0,0001
		Toplam	1523	1,56	0,24					
	Toplam	Kadın	2493	1,58	0,23	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,32	0,584	1	0,445
		Erkek	2030	1,59	0,23					
		Toplam	4523	1,58	0,23					
Türkiye	1999-2004	Kadın	1700	1,51	0,28	Corrected Model	0,503	6,813	3	0,0001
		Erkek	1701	1,49	0,27					
		Toplam	3401	1,50	0,27	Intercept	9650,63	130701,61	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	825	1,48	0,25					
		Erkek	780	1,46	0,25	Zaman	1,021	13,832	1	0,0001
		Toplam	1605	1,47	0,25					
	Toplam	Kadın	2525	1,50	0,27	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,005	0,65	1	0,798
		Erkek	2481	1,48	0,27					
		Toplam	5006	1,49	0,27					

Tablo 12- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinYaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	15-24	164	1,43	0,25	Corrected Model	0,973	14,757	11	0,0001
		25-34	237	1,40	0,27					
		35-44	211	1,43	0,24					
		45-54	179	1,44	0,24					
		55-64	168	1,50	0,27					
		65+	250	1,53	0,26					
		Toplam	1209	1,46	0,26					
	2010-2014	15-24	133	1,32	0,24	Intercept	4581,02	69444,95	1	0,0001
		25-34	226	1,32	0,25					
		35-44	246	1,35	0,24					
		45-54	192	1,35	0,25					
		55-64	158	1,34	0,24					
		65+	234	1,44	0,27					
		Toplam	1189	1,36	0,25					
	Toplam	15-24	297	1,38	0,25	Zaman	6,049	91,696	1	0,0001
		25-34	463	1,36	0,26					
		35-44	457	1,39	0,24					
		45-54	371	1,39	0,25					
		55-64	326	1,42	0,26					
		65+	484	1,49	0,27					
		Toplam	2398	1,41	0,26					
						Zaman ve Yaş	0,075	1,135	5	0,339

Tablo 13- Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinYaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	15-24	657	1,56	0,23	Corrected Model	0,228	4,246	12	0,0001
		25-34	734	1,59	0,22					
		35-44	693	1,59	0,22					
		45-54	459	1,62	0,21					
		55-64	248	1,62	0,23					
		65+	205	1,63	0,20					
		Toplam	3000	1,59	0,22					
	2010-2014	15-24	241	1,56	0,23	Intercept	807,153	15028,31	1	0,0001
		25-34	374	1,56	0,23					
		35-44	319	1,54	0,23					
		45-54	277	1,57	0,25					
		55-64	187	1,59	0,25					
		65+	125	1,57	0,24					
		Toplam	1523	1,56	0,24					
	Toplam	15-24	898	1,56	0,23	Zaman	1,098	20,450	1	0,0001
		25-34	1108	1,58	0,23					
		35-44	1012	1,58	0,22					
		45-54	736	1,60	0,23					
		55-64	435	1,61	0,24					
		65+	330	1,61	0,22					
		Toplam	4523	1,58	0,23					
						Zaman ve Yaş	0,075	1,392	5	0,224

Tablo 14- Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinYaş ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	15-24	697	1,45	0,27	Corrected Model	0,546	7,483	12	0,0001
		25-34	974	1,49	0,27					
		35-44	842	1,50	0,27					
		45-54	466	1,53	0,27					
		55-64	256	1,55	0,28					
		65+	162	1,58	0,27					
		Toplam	3401	1,50	0,27					
	2010-2014	15-24	291	1,44	0,24	Intercept	709,494	9724,38	1	0,0001
		25-34	457	1,45	0,25					
		35-44	359	1,49	0,25					
		45-54	246	1,47	0,24					
		55-64	149	1,52	0,26					
		65+	103	1,47	0,26					
		Toplam	1605	1,47	0,25					
	Toplam	15-24	988	1,44	0,26	Zaman	1,541	21,123	1	0,0001
		25-34	1431	1,47	0,26					
		35-44	1201	1,50	0,27					
		45-54	712	1,51	0,26					
		55-64	405	1,54	0,28					
		65+	265	1,54	0,27					
		Toplam	5006	1,49	0,27	Zaman ve Yaş	0,160	2,190	5	0,053

Tablo 15- İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinMedeni Durum ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Evli	684	1,47	0,26	Corrected Model	0,957	14,472	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	51	1,42	0,24					
		Boşanmış	18	1,42	0,27					
		Ayrılmış	27	1,34	0,28					
		Eşini kaybetmiş	104	1,56	0,27					
		Hiç evlenmemiş	323	1,42	0,25					
		Toplam	1207	1,46	0,26					
	2010-2014	Evli	612	1,39	0,25	Intercept	1402,968	21226,27	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	103	1,31	0,20					
		Boşanmış	53	1,33	0,24					
		Ayrılmış	35	1,35	0,26					
		Eşini kaybetmiş	81	1,43	0,29					
		Hiç evlenmemiş	303	1,30	0,24					
		Toplam	1187	1,36	0,25					
	Toplam	Evli	1296	1,43	0,26	Zaman	1,402	21,209	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	154	1,35	0,22					
		Boşanmış	71	1,35	0,25					
		Ayrılmış	62	1,34	0,27					
		Eşini kaybetmiş	185	1,50	0,29					
		Hiç evlenmemiş	626	1,36	0,25					
		Toplam	2394	1,41	0,26	Zaman Ve Medeni Durum	0,080	1,207	5	0,303

Tablo 16- Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin DeğerlerinMedeni Durum ve Zaman Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Evli	2028	1,61	0,22	Corrected Model	0,309	5,763	9	0,0001
		Boşanmış	34	1,54	0,27					
		Ayrılmış	12	1,52	0,22					
		Eşini kaybetmiş	205	1,61	0,20					
		Hiç evlenmemiş	721	1,55	0,23	Intercept	795,71	14827,71	1	0,0001
		Toplam	3000	1,59	0,22					
	2010-2014	Evli	1089	1,56	0,24					
		Boşanmış	11	1,54	0,26					
		Ayrılmış	11	1,63	0,23					
		Eşini kaybetmiş	179	1,58	0,25	Zaman	0,005	0,097	1	0,755
		Hiç evlenmemiş	233	1,57	0,24					
		Toplam	1523	1,56	0,24					
	Toplam	Evli	3117	1,59	0,23	Zaman Ve Medeni Durum	0,173	3,227	4	0,012
		Boşanmış	45	1,54	0,26					
		Ayrılmış	23	1,57	0,22					
		Eşini kaybetmiş	384	1,60	0,22					
		Hiç evlenmemiş	954	1,56	0,23					
		Toplam	4523	1,58	0,23					

Tablo- 17 Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Evli	2397	1,53	0,27	Corrected Model	1,062	14,764	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	12	1,38	0,31					
		Boşanmış	42	1,39	0,26					
		Ayrılmış	11	1,36	0,31					
		Eşini kaybetmiş	120	1,55	0,27					
		Hiç evlenmemiş	817	1,41	0,27	Intercept	651,42	9055,59	1	0,0001
		Toplam	3399	1,50	0,27					
	2010-2014	Evli	1043	1,48	0,25					
		Birlikte yaşıyor	11	1,45	0,26					
		Boşanmış	46	1,49	0,23					
		Ayrılmış	8	1,37	0,11					
		Eşini kaybetmiş	62	1,50	0,28	Zaman	0,018	0,253	1	0,615
		Hiç evlenmemiş	435	1,43	0,24					
		Toplam	1605	1,47	0,25					
	Toplam	Evli	3440	1,51	0,27					
		Birlikte yaşıyor	23	1,42	0,28					
		Boşanmış	88	1,44	0,25					
		Ayrılmış	19	1,36	0,24	Zaman Ve Medeni Durum	0,250	3,470	5	0,004
		Eşini kaybetmiş	182	1,54	0,27					
		Hiç evlenmemiş	1252	1,42	0,26					
		Toplam	5004	1,49	0,27					

Tablo- 18 İspanya'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Üst sınıf	7	1,28	0,23	Corrected Model	0,841	12,530	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	202	1,41	0,27					
		Alt-orta sınıf	418	1,45	0,27					
		İşçi sınıfı	524	1,48	0,25					
		Alt sınıf	43	1,51	0,22	Intercept	158,09	2356,1	1	0,0001
		Toplam	1194	1,46	0,26					
	2010-2014	Üst sınıf	1	1,33	-					
		Üst-orta sınıf	41	1,34	0,28					
		Alt-orta sınıf	805	1,37	0,25					
		İşçi sınıfı	284	1,31	0,25	Zaman	0,121	1,797	1	0,180
		Alt sınıf	45	1,39	0,27					
		Toplam	1176	1,36	0,25					
	Total	Üst sınıf	8	1,29	0,21					
		Üst-orta sınıf	243	1,40	0,27					
		Alt-orta sınıf	1223	1,40	0,26	Zaman ve Sınıf	0,191	2,853	4	0,023
		İşçi sınıfı	808	1,42	0,26					
		Alt sınıf	88	1,45	0,25					
		Toplam	2370	1,41	0,26					

Tablo- 19 Mısır'da Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin SınıfBağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Üst sınıf	27	1,59	0,16	Corrected Model	0,334	6,241	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	650	1,56	0,22					
		Alt-orta sınıf	1220	1,59	0,22					
		İşçi sınıfı	505	1,59	0,23					
		Alt sınıf	493	1,64	0,21	Intercept	2063	38508,89	1	0,0001
		Toplam	2895	1,59	0,22					
	2010-2014	Üst sınıf	16	1,45	0,20					
		Üst-orta sınıf	151	1,54	0,25					
		Alt-orta sınıf	599	1,57	0,23					
		İşçi sınıfı	384	1,55	0,24	Zaman	0,631	11,781	1	0,001
		Alt sınıf	373	1,57	0,25					
		Toplam	1523	1,56	0,24					
	Total	Üst sınıf	43	1,54	0,19					
		Üst-orta sınıf	801	1,56	0,22					
		Alt-orta sınıf	1819	1,58	0,23	Zaman ve Sınıf	0,138	2,569	4	0,036
		İşçi sınıfı	889	1,57	0,23					
		Alt sınıf	866	1,61	0,23					
		Toplam	4418	1,58	0,23					

Tablo- 20 Türkiye'de Gelenekselci Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Üst sınıf	83	1,45	0,23	Corrected Model	0,777	10,696	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	786	1,44	0,27					
		Alt-orta sınıf	1211	1,52	0,27					
		İşçi sınıfı	884	1,49	0,28					
		Alt sınıf	386	1,57	0,26	Intercept	3120,25	42961,62	1	0,0001
		Toplam	3350	1,50	0,27					
	2010-2014	Üst sınıf	31	1,47	0,25					
		Üst-orta sınıf	394	1,46	0,23					
		Alt-orta sınıf	695	1,46	0,25	Zaman	0,083	1,141	1	0,180
		İşçi sınıfı	391	1,48	0,27					
		Alt sınıf	68	1,53	0,23					
		Toplam	1579	1,47	0,25					
	Total	Üst sınıf	114	1,46	0,24	Zaman Ve Sınıf	0,351	4,833	4	0,23
		Üst-orta sınıf	1180	1,45	0,26					
		Alt-orta sınıf	1906	1,50	0,27					
		İşçi sınıfı	1275	1,49	0,27					
		Alt sınıf	454	1,56	0,26					
		Toplam	4929	1,49	0,27					

ÖZGÜRLÜKÇÜ EBEVEYNLİĞE İLİŞKİN DEĞERLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Tablo- 21 Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Toplumsal CinsiyetBağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	ToplumsaCinsiyet	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Kadın	621	1,41	0,23	Corrected Model	0,300	5,702	3	0,001
		Erkek	588	1,46	0,23					
		Toplam	1209	1,44	0,23	Intercept	5007,38	95197,6	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	609	1,43	0,22					
		Erkek	580	1,46	0,22	Zaman	0,33	0,625	1	0,429
		Toplam	1189	1,44	0,22					
	Toplam	Kadın	1230	1,42	0,22	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,026	0,498	1	0,480
		Erkek	1168	1,46	0,22					
		Toplam	2398	1,44	0,23					
Mısır	1999-2004	Kadın	1460	1,40	0,16	Corrected Model	0,042	1,399	3	0,241
		Erkek	1540	1,40	0,17					
		Toplam	3000	1,40	0,17	Intercept	7313,05	246103,2	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	1033	1,40	0,17					
		Erkek	490	1,42	0,17	Zaman	0,077	2,589	1	0,108
		Toplam	1523	1,41	0,17					
	Toplam	Kadın	2493	1,40	0,17	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,029	0,975	1	0,323
		Erkek	2030	1,40	0,17					
		Toplam	4523	1,40	0,17					
Türkiye	1999-2004	Kadın	1700	1,31	0,20	Corrected Model	3,191	7,788	3	0,0001
		Erkek	1701	1,32	0,21					
		Toplam	3401	1,32	0,20	Intercept	8148,66	530495,92	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	825	1,40	0,21					
		Erkek	780	1,42	0,21	Zaman	9,245	7,639	1	0,0001
		Toplam	1605	1,41	0,21					
	Toplam	Kadın	2525	1,34	0,20	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,024	5,871	1	0,458
		Erkek	2481	1,35	0,21					
		Toplam	5006	1,35	0,21					

Tablo- 22 İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin YaşBağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	15-24	164	1,49	0,22	Corrected Model	0,530	10,450	11	0,0001
		25-34	237	1,49	0,24					
		35-44	211	1,48	0,21					
		45-54	179	1,43	0,22					
		55-64	168	1,38	0,23					
		65+	250	1,36	0,24					
		Toplam	1209	1,44	0,23					
	2010-2014	15-24	133	1,48	0,22	Intercept	4831,90	95284,5	1	0,0001
		25-34	226	1,49	0,22					
		35-44	246	1,46	0,22					
		45-54	192	1,44	0,20					
		55-64	158	1,45	0,20					
		65+	234	1,36	0,21	Zaman	0,053	1,049	1	0,306
		Toplam	1189	1,44	0,22					
	Toplam	15-24	297	1,48	0,22					
		25-34	463	1,49	0,23					
		35-44	457	1,47	0,21					
		45-54	371	1,44	0,21	Zaman ve Yaş	0,084	1,655	5	0,142
		55-64	326	1,42	0,22					
		65+	484	1,36	0,23					
		Toplam	2398	1,44	0,23					

Tablo 23- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin YaşBağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	15-24	657	1,41	0,17	Corrected Model	0,058	1,943	12	0,025
		25-34	734	1,41	0,17					
		35-44	693	1,40	0,16					
		45-54	459	1,39	0,17					
		55-64	248	1,39	0,16					
		65+	205	1,36	0,17					
		Toplam	3000	1,40	0,17					
	2010-2014	15-24	241	1,40	0,16	Intercept	623,32	21225,72	1	0,0001
		25-34	374	1,41	0,17					
		35-44	319	1,42	0,16					
		45-54	277	1,39	0,19					
		55-64	187	1,41	0,17					
		65+	125	1,39	0,17	Zaman	0,088	2,958	1	0,086
		Toplam	1523	1,41	0,17					
	Toplam	15-24	898	1,41	0,16					
		25-34	1108	1,41	0,17					
		35-44	1012	1,40	0,16					
		45-54	736	1,39	0,18	Zaman ve Yaş	0,028	0,942	5	0,452
		55-64	435	1,40	0,16					
		65+	330	1,37	0,17					
		Toplam	4523	1,40	0,17					

Tablo 24- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	15-24	697	1,34	0,21	Corrected Model	0,900	20,621	12	0,0001
		25-34	974	1,32	0,20					
		35-44	842	1,32	0,20					
		45-54	466	1,30	0,20					
		55-64	256	1,30	0,20					
		65+	162	1,26	0,18					
		Toplam	3401	1,32	0,20					
	2010-2014	15-24	291	1,44	0,22	Intercept	579,416	13282,11	1	0,0001
		25-34	457	1,40	0,21					
		35-44	359	1,41	0,20					
		45-54	246	1,40	0,20					
		55-64	149	1,38	0,20					
		65+	103	1,41	0,21					
		Toplam	1605	1,41	0,21					
	Toplam	15-24	988	1,37	0,22	Zaman	7,916	181,460	1	0,0001
		25-34	1431	1,34	0,21					
		35-44	1201	1,34	0,20					
		45-54	712	1,33	0,20					
		55-64	405	1,33	0,20					
		65+	265	1,32	0,20					
		Toplam	5006	1,35	0,21	Zaman ve Yaş	0,054	1,245	5	0,285

Tablo 25- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Evli	684	1,42	0,22	Corrected Model	0,409	7,970	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	51	1,50	0,22					
		Boşanmış	18	1,43	0,22					
		Ayrılmış	27	1,47	0,27					
		Eşini kaybetmiş	104	1,33	0,23					
		Hiç evlenmemiş	323	1,48	0,24					
		Toplam	1207	1,44	0,23					
	2010-2014	Evli	612	1,42	0,21	Intercept	1500,97	29255,8	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	103	1,51	0,20					
		Boşanmış	53	1,45	0,20					
		Ayrılmış	35	1,46	0,21					
		Eşini kaybetmiş	81	1,33	0,22					
		Hiç evlenmemiş	303	1,49	0,23					
		Toplam	1187	1,44	0,22					
	Toplam	Evli	1296	1,42	0,22	Zaman	0,005	0,093	1	0,760
		Birlikte yaşıyor	154	1,51	0,21					
		Boşanmış	71	1,44	0,21					
		Ayrılmış	62	1,46	0,23					
		Eşini kaybetmiş	185	1,33	0,22					
		Hiç evlenmemiş	626	1,49	0,24					
		Toplam	2394	1,44	0,23	Zaman Ve Medeni Durum	0,002	0,041	5	0,999

Tablo 26- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Evli	2028	1,39	0,16	Corrected Model	0,114	3,846	9	0,0001
		Boşanmış	34	1,40	0,18					
		Ayrılmış	12	1,39	0,19					
		Eşini kaybetmiş	205	1,38	0,18					
		Hiç evlenmemiş	721	1,43	0,17					
		Toplam	3000	1,40	0,17	Intercept	625,62	21167,34	1	0,0001
	2010-2014	Evli	1089	1,41	0,17					
		Boşanmış	11	1,40	0,12					
		Ayrılmış	11	1,34	0,12					
		Eşini kaybetmiş	179	1,38	0,18	Zaman	0,009	0,298	1	0,585
		Hiç evlenmemiş	233	1,41	0,16					
		Toplam	1523	1,41	0,17					
	Toplam	Evli	3117	1,40	0,17	Zaman Ve Medeni Durum	0,064	2,171	4	0,070
		Boşanmış	45	1,40	0,17					
		Ayrılmış	23	1,36	0,16					
		Eşini kaybetmiş	384	1,38	0,18					
		Hiç evlenmemiş	954	1,42	0,17					
		Toplam	4523	1,40	0,17					

Tablo 27- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Evli	2397	1,30	0,19	Corrected Model	1,270	29,566	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	12	1,37	0,22					
		Boşanmış	42	1,36	0,21					
		Ayrılmış	11	1,34	0,12					
		Eşini kaybetmiş	120	1,30	0,18					
		Hiç evlenmemiş	817	1,37	0,22					
		Toplam	3399	1,32	0,20	Intercept	592,16	13781,16	1	0,0001
	2010-2014	Evli	1043	1,39	0,20					
		Birlikte yaşıyor	11	1,54	0,18					
		Boşanmış	46	1,40	0,20					
		Ayrılmış	8	1,34	0,29					
		Eşini kaybetmiş	62	1,39	0,20	Zaman	0,492	11,455	1	0,001
		Hiç evlenmemiş	435	1,45	0,22					
		Toplam	1605	1,41	0,21					
	Toplam	Evli	3440	1,33	0,20					
		Birlikte yaşıyor	23	1,45	0,22					
		Boşanmış	88	1,38	0,20					
		Ayrılmış	19	1,34	0,20	Zaman Ve Medeni Durum	0,039	0,906	5	0,476
		Eşini kaybetmiş	182	1,33	0,19					
		Hiç evlenmemiş	1252	1,40	0,22					
		Toplam	5004	1,35	0,21					

Tablo 28- İspanya'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Üst sınıf	7	1,42	0,23	Corrected Model	0,152	2,921	9	0,002
		Üst-orta sınıf	202	1,46	0,23					
		Alt-orta sınıf	418	1,43	0,23					
		İşçi sınıfı	524	1,43	0,23					
		Alt sınıf	43	1,39	0,23	Intercept	158,128	3036,71	1	0,0001
		Toplam	1194	1,44	0,23					
	2010-2014	Üst sınıf	1	1,00	-					
		Üst-orta sınıf	41	1,50	0,24					
		Alt-orta sınıf	805	1,44	0,21					
		İşçi sınıfı	284	1,47	0,22	Zaman	0,132	2,542	1	0,111
		Alt sınıf	45	1,33	0,27					
		Toplam	1176	1,44	0,22					
	Total	Üst sınıf	8	1,37	0,26					
		Üst-orta sınıf	243	1,47	0,23					
		Alt-orta sınıf	1223	1,44	0,22	Zaman ve Sınıf	0,094	1,811	4	0,124
		İşçi sınıfı	808	1,45	0,23					
		Alt sınıf	88	1,36	0,25					
		Toplam	2370	1,44	0,22					

Tablo 29- Mısır'da Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Üst sınıf	27	1,37	0,18	Corrected Model	0,081	2,709	9	0,004
		Üst-orta sınıf	650	1,41	0,16					
		Alt-orta sınıf	1220	1,40	0,17					
		İşçi sınıfı	505	1,41	0,17					
		Alt sınıf	493	1,38	0,16	Intercept	1636,31	55062,1	1	0,0001
		Toplam	2895	1,40	0,17					
	2010-2014	Üst sınıf	16	1,35	0,20					
		Üst-orta sınıf	151	1,38	0,19					
		Alt-orta sınıf	599	1,41	0,16					
		İşçi sınıfı	384	1,43	0,17	Zaman	0,001	0,036	1	0,850
		Alt sınıf	373	1,39	0,18					
		Toplam	1523	1,41	0,17					
	Total	Üst sınıf	43	1,37	0,19					
		Üst-orta sınıf	801	1,40	0,17					
		Alt-orta sınıf	1819	1,40	0,17	Zaman ve Sınıf	0,046	1,541	4	0,187
		İşçi sınıfı	889	1,42	0,17					
		Alt sınıf	866	1,39	0,17					
		Toplam	4418	1,40	0,17					

Tablo 30- Türkiye'de Özgürlükçü Ebeveynliğe İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Üst sınıf	83	1,45	0,23	Corrected Model	1,266	29,078	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	786	1,44	0,27					
		Alt-orta sınıf	1211	1,52	0,27					
		İşçi sınıfı	884	1,49	0,28					
		Alt sınıf	386	1,57	0,26	Intercept	2635,63	60545,4	1	0,0001
		Toplam	3350	1,50	0,27					
	2010-2014	Üst sınıf	31	1,47	0,25					
		Üst-orta sınıf	394	1,46	0,23					
		Alt-orta sınıf	695	1,46	0,25	Zaman	2,802	64,371	1	0,0001
		İşçi sınıfı	391	1,48	0,27					
		Alt sınıf	68	1,53	0,23					
		Toplam	1579	1,47	0,25					
	Total	Üst sınıf	114	1,46	0,24	Zaman ve Sınıf	0,022	0,510	4	0,728
		Üst-orta sınıf	1180	1,45	0,26					
		Alt-orta sınıf	1906	1,50	0,27					
		İşçi sınıfı	1275	1,49	0,27					
		Alt sınıf	454	1,56	0,26					
		Toplam	4929	1,49	0,27					

GÜÇ İLİŞKİLERİNE İLİŞKİN DEĞERLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Tablo 31- Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Toplumsal Cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Kadın	543	2,05	0,55	Corrected Model	3,153	10,119	3	0,0001
		Erkek	513	2,20	0,54					
		Toplam	1056	2,12	0,55	Intercept	9186,34	29480,5	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	557	2,03	0,57					
		Erkek	466	2,13	0,56	Zaman	0,946	3,036	1	0,082
		Toplam	1023	2,08	0,57					
	Toplam	Kadın	1100	2,04	0,56	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,299	0,961	1	0,327
		Erkek	979	2,17	0,55					
		Toplam	2079	2,10	0,56					
Mısır	1999-2004	Kadın	1439	2,68	0,56	Corrected Model	30,658	90,045	3	0,0001
		Erkek	1491	2,96	0,55					
		Toplam	2930	2,82	0,57	Intercept	31192,1	91615	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	1033	2,93	0,63					
		Erkek	490	3,09	0,60	Zaman	32,328	94,952	1	0,0001
		Toplam	1523	2,98	0,62					
	Toplam	Kadın	2472	2,78	0,60	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,340	8,649	1	0,003
		Erkek	1981	2,99	0,57					
		Toplam	4453	2,88	0,60					
Türkiye	1999-2004	Kadın	1604	2,43	0,62	Corrected Model	18,121	46,808	3	0,0001
		Erkek	1623	2,62	0,60					
		Toplam	3227	2,53	0,62	Intercept	27933,5	72153,8	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	788	2,58	0,67					
		Erkek	743	2,73	0,59	Zaman	16,918	43,700	1	0,0001
		Toplam	1531	2,65	0,63					
	Toplam	Kadın	2392	2,48	0,64	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	0,520	1,347	1	0,247
		Erkek	2366	2,65	0,60					
		Toplam	4758	2,57	0,63					

Tablo 32 – İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	15-24	144	1,96	0,57	Corrected Model	3,306	11,027	11	0,0001
		25-34	209	2,00	0,54					
		35-44	192	2,06	0,51					
		45-54	162	2,09	0,53					
		55-64	147	2,31	0,51					
		65+	202	2,31	0,53					
		Toplam	1056	2,12	0,55	Intercept	8862,02	29560,1	1	0,0001
	2010-2014	15-24	113	2,03	0,49					
		25-34	196	1,96	0,54					
		35-44	219	1,98	0,58					
		45-54	165	2,08	0,56					
		55-64	137	2,10	0,57					
		65+	193	2,31	0,56	Zaman	1,003	3,345	1	0,068
		Toplam	1023	2,08	0,57					
	Toplam	15-24	257	1,99	0,54					
		25-34	405	1,98	0,54					
		35-44	411	2,02	0,55					
		45-54	327	2,08	0,55					
		55-64	284	2,21	0,54	Zaman ve Yaş	0,617	2,057	5	0,068
		65+	395	2,31	0,54					
		Toplam	2079	2,10	0,56					

Tablo 33– Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	15-24	647	2,69	0,56	Corrected Model	4,059	11,566	12	0,0001
		25-34	716	2,80	0,59					
		35-44	673	2,91	0,56					
		45-54	449	2,87	0,59					
		55-64	241	2,89	0,52					
		65+	200	2,86	0,55					
		Toplam	2930	2,82	0,57	Intercept	2766,22	7883,12	1	0,0001
	2010-2014	15-24	241	2,91	0,64					
		25-34	374	2,96	0,59					
		35-44	319	2,95	0,66					
		45-54	277	3,05	0,64					
		55-64	187	3,00	0,62					
		65+	125	3,08	0,56	Zaman	19,754	56,293	1	0,0001
		Toplam	1523	2,98	0,62					
	Toplam	15-24	888	2,75	0,59					
		25-34	1090	2,86	0,59					
		35-44	992	2,92	0,59					
		45-54	726	2,94	0,61					
		55-64	428	2,94	0,57					
		65+	325	2,95	0,57	Zaman ve Yaş	0,854	2,434	5	0,033
		Toplam	4453	2,88	0,60					

Tablo 34– Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	15-24	661	2,47	0,60	Corrected Model	2,776	7,077	12	0,0001
		25-34	929	2,49	0,61					
		35-44	812	2,55	0,62					
		45-54	433	2,54	0,64					
		55-64	242	2,60	0,64					
		65+	146	2,73	0,59	Intercept	2182,67	5563,66	1	0,0001
		Toplam	3227	2,53	0,62					
	2010-2014	15-24	275	2,59	0,67					
		25-34	444	2,62	0,64					
		35-44	340	2,64	0,63					
		45-54	234	2,71	0,62	Zaman	9,937	25,331	1	0,0001
		55-64	142	2,68	0,59					
		65+	96	2,84	0,58					
		Toplam	1531	2,65	0,63					
	Toplam	15-24	936	2,51	0,63					
		25-34	1373	2,53	0,62					
		35-44	1152	2,57	0,62					
		45-54	667	2,60	0,64	Zaman ve Yaş	0,177	0,451	5	0,813
		55-64	384	2,63	0,62					
		65+	242	2,77	0,59					
		Toplam	4758	2,57	0,631					

Tablo 35– İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Evli	601	2,15	0,52	Corrected Model	1,498	4,838	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	48	2,11	0,71					
		Boşanmış	18	2,31	0,59					
		Ayrılmış	23	1,98	0,52					
		Eşini kaybetmiş	81	2,27	0,59					
		Hiç evlenmemiş	284	2,01	0,54					
		Toplam	1055	2,12	0,55					
	2010-2014	Evli	526	2,08	0,57	Intercept	2939,39	9493,63	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	90	1,97	0,59					
		Boşanmış	45	2,01	0,49					
		Ayrılmış	33	2,17	0,47					
		Eşini kaybetmiş	68	2,38	0,57					
		Hiç evlenmemiş	259	2,01	0,55	Zaman	0,191	0,617	1	0,432
		Toplam	1021	2,08	0,57					
	Toplam	Evli	1127	2,12	0,54					
		Birlikte yaşıyor	138	2,02	0,64					
		Boşanmış	63	2,10	0,53					
		Ayrılmış	56	2,09	0,50	Zaman Ve Medeni Durum	0,629	2,033	5	0,071
		Eşini kaybetmiş	149	2,32	0,58					
		Hiç evlenmemiş	543	2,01	0,55					
		Toplam	2076	2,10	0,56					

Tablo 36– Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Evli	1985	2,86	0,58	Corrected Model	4,300	12,183	9	0,0001
		Boşanmış	32	2,65	0,62					
		Ayrılmış	11	2,75	0,57					
		Eşini kaybetmiş	199	2,80	0,51					
		Hiç evlenmemiş	703	2,73	0,57					
		Toplam	2930	2,82	0,57					
	2010-2014	Evli	1089	2,99	0,60	Intercept	2528,2	7163,79	1	0,0001
		Boşanmış	11	3,15	0,92					
		Ayrılmış	11	2,63	0,78					
		Eşini kaybetmiş	179	3,01	0,68					
		Hiç evlenmemiş	233	2,89	0,65	Zaman	2,400	6,800	1	0,009
		Toplam	1523	2,98	0,62					
	Toplam	Evli	3074	2,91	0,59					
		Boşanmış	43	2,78	0,73					
		Ayrılmış	22	2,69	0,67					
		Eşini kaybetmiş	378	2,90	0,61	Zaman Ve Medeni Durum	0,493	1,397	4	0,232
		Hiç evlenmemiş	936	2,77	0,59					
		Toplam	4453	2,88	0,60					

Tablo 37– Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Evli	2277	2,58	0,61	Corrected Model	4,514	11,607	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	11	2,15	0,40					
		Boşanmış	40	2,13	0,61					
		Ayrılmış	10	2,43	0,62					
		Eşini kaybetmiş	108	2,46	0,61					
		Hiç evlenmemiş	779	2,40	0,62					
		Toplam	3225	2,53	0,62					
	2010-2014	Evli	998	2,68	0,61	Intercept	1789,52	4601,11	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	11	2,78	0,84					
		Boşanmış	44	2,39	0,66					
		Ayrılmış	7	2,61	0,29					
		Eşini kaybetmiş	59	2,76	0,73					
		Hiç evlenmemiş	412	2,59	0,65	Zaman	5,538	14,240	1	0,0001
		Toplam	1531	2,65	0,63					
	Toplam	Evli	3275	2,61	0,61					
		Birlikte yaşıyor	22	2,46	0,72					
		Boşanmış	84	2,26	0,64					
		Ayrılmış	17	2,50	0,51	Zaman Ve Medeni Durum	0,863	2,219	5	0,050
		Eşini kaybetmiş	167	2,57	0,67					
		Hiç evlenmemiş	1191	2,47	0,63					
		Toplam	4756	2,57	0,63					

Tablo 38– İspanya'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Üst sınıf	6	2,50	0,50	Corrected Model	0,839	2,683	9	0,004
		Üst-orta sınıf	187	2,08	0,60					
		Alt-orta sınıf	357	2,08	0,58					
		İşçi sınıfı	459	2,16	0,48					
		Alt sınıf	36	2,21	0,57					
		Toplam	1045	2,12	0,55	Intercept	389,863	1247,4	1	0,0001
	2010-2014	Üst sınıf	1	2,66	-					
		Üst-orta sınıf	36	1,98	0,56					
		Alt-orta sınıf	689	2,05	0,56					
		İşçi sınıfı	249	2,11	0,54					
		Alt sınıf	37	2,34	0,76	Zaman	0,010	0,033	1	0,856
		Toplam	1012	2,08	0,57					
	Total	Üst sınıf	7	2,52	0,46					
		Üst-orta sınıf	223	2,06	0,60					
		Alt-orta sınıf	1046	2,06	0,57					
		İşçi sınıfı	708	2,14	0,51	Zaman ve Sınıf	0,180	0,576	4	0,680
		Alt sınıf	73	2,27	0,67					
		Toplam	2057	2,10	0,56					

Tablo 39– Mısır'da Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Mısır	1999-2004	Üst sınıf	27	2,71	0,57	Corrected Model	6,352	18,259	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	643	2,72	0,58					
		Alt-orta sınıf	1191	2,79	0,56					
		İşçi sınıfı	490	2,95	0,56					
		Alt sınıf	478	2,87	0,58	Intercept	6895,7	19821	1	0,0001
		Toplam	2829	2,81	0,57					
	2010-2014	Üst sınıf	16	2,87	0,75					
		Üst-orta sınıf	151	2,73	0,57					
		Alt-orta sınıf	599	2,98	0,63	Zaman	3,085	8,866	1	0,003
		İşçi sınıfı	384	3,03	0,61					
		Alt sınıf	373	3,04	0,61					
		Toplam	1523	2,98	0,62					
	Total	Üst sınıf	43	2,77	0,64	Zaman ve Sınıf	1,042	2,995	4	0,018
		Üst-orta sınıf	794	2,72	0,58					
		Alt-orta sınıf	1790	2,85	0,59					
		İşçi sınıfı	874	2,98	0,59					
		Alt sınıf	851	2,95	0,60					
		Toplam	4352	2,87	0,60					

Tablo 40– Türkiye'de Güç İlişkilerine İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
Türkiye	1999-2004	Üst sınıf	81	2,51	0,63	Corrected Model	5,129	13,158	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	758	2,40	0,64					
		Alt-orta sınıf	1153	2,55	0,60					
		İşçi sınıfı	824	2,52	0,62					
		Alt sınıf	364	2,70	0,60	Intercept	8963,25	22991,9	1	0,0001
		Toplam	3180	2,52	0,62					
	2010-2014	Üst sınıf	30	2,48	0,50					
		Üst-orta sınıf	376	2,62	0,69					
		Alt-orta sınıf	663	2,71	0,60	Zaman	2,377	6,098	1	0,014
		İşçi sınıfı	380	2,60	0,64					
		Alt sınıf	63	2,69	0,64					
		Toplam	1512	2,65	0,63					
	Total	Üst sınıf	111	2,50	0,59	Zaman ve Sınıf	1,123	2,879	4	0,021
		Üst-orta sınıf	1134	2,47	0,66					
		Alt-orta sınıf	1816	2,61	0,60					
		İşçi sınıfı	1204	2,55	0,63					
		Alt sınıf	427	2,70	0,61					
		Toplam	4692	2,57	0,63					

CİNSEL TUTUCULUĞA İLİŞKİN DEĞERLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Tablo 41– İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Toplumsal Cinsiyet	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Kadın	584	5,33	2,60	Corrected Model	177,599	28,723	3	0,0001
		Erkek	560	5,09	2,57					
		Toplam	1144	5,22	2,59	Intercept	50364,079	8145,419	1	0,0001
	2010-2014	Kadın	556	4,31	2,37					
		Erkek	543	4,20	2,37	Zaman	510,529	28,568	1	0,0001
		Toplam	1099	4,26	2,37					
	Toplam	Kadın	1140	4,84	2,54	Zaman ve Toplumsal Cinsiyet	2,591	0,419	1	0,517
		Erkek	1103	4,65	2,51					
		Toplam	2243	4,75	2,53					

Tablo 42– İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Yaş Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönemler	Yaş	N	Ort	Std. Sapma		Ort. Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	15-24	161	4,10	2,40	Corrected Model	235,879	44,665	11	0,0001
		25-34	224	4,22	2,48					
		35-44	205	4,66	2,23					
		45-54	168	5,10	2,42					
		55-64	158	6,19	2,30					
		65+	228	6,88	2,37					
		Toplam	1144	5,22	2,59					
	2010-2014	15-24	122	3,58	2,13	Intercept	48197,704	9126,458	1	0,0001
		25-34	218	3,53	2,02					
		35-44	230	3,75	2,34					
		45-54	179	4,03	2,11					
		55-64	145	4,70	2,28					
		65+	205	5,89	2,35					
		Toplam	1099	4,26	2,37					
	Toplam	15-24	283	3,88	2,30	Zaman	482,634	91,389	1	0,0001
		25-34	442	3,88	2,29					
		35-44	435	4,18	2,33					
		45-54	347	4,55	2,32					
		55-64	303	5,48	2,40					
		65+	433	6,41	2,40					
		Toplam	2243	4,75	2,53	Zaman ve Yaş	8,875	1,681	5	0,136

Tablo 43– İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Medeni Durum Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Medeni Durum	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Evli	649	5,58	2,44	Corrected Model	167,214	29,820	11	0,0001
		Birlikte yaşıyor	49	4,44	2,41					
		Boşanmış	17	4,60	2,68					
		Ayrılmış	27	4,20	2,29					
		Eşini kaybetmiş	92	7,07	2,32					
		Hiç evlenmemiş	309	4,15	2,50					
		Toplam	1143	5,22	2,59					
	2010-2014	Evli	562	4,58	2,41	Intercept	14500,8	2586,01	1	0,0001
		Birlikte yaşıyor	99	3,48	1,91					
		Boşanmış	46	4,05	1,99					
		Ayrılmış	34	3,75	2,11					
		Eşini kaybetmiş	70	6,04	2,28					
		Hiç evlenmemiş	286	3,54	2,15	Zaman	100,639	17,948	1	0,0001
		Toplam	1097	4,25	2,36					
	Toplam	Evli	1211	5,11	2,48					
		Birlikte yaşıyor	148	3,79	2,13					
		Boşanmış	63	4,20	2,19					
		Ayrılmış	61	3,95	2,18	Zaman Ve Medeni Durum	3,965	0,707	5	0,618
		Eşini kaybetmiş	162	6,63	2,35					
		Hiç evlenmemiş	595	3,86	2,36					
		Toplam	2240	4,75	2,53					

Tablo 44– İspanya'da Cinsel Tutuculuğa İlişkin Değerlerin Sınıf Bağlamında Dönüşümü

Ülkeler	Dönem	Sınıf	N	Ort	Std. Sapma		Ort Karesi	F	df	p
İspanya	1999-2004	Üst sınıf	7	7,14	3,12	Corrected Model	81,000	13,252	9	0,0001
		Üst-orta sınıf	193	4,85	2,63					
		Alt-orta sınıf	403	5,16	2,68					
		İşçi sınıfı	489	5,34	2,43					
		Alt sınıf	38	6,19	2,90					
		Toplam	1130	5,23	2,59					
	2010-2014	Üst sınıf	1	9,00	-	Intercept	2585,863	423,060	1	0,0001
		Üst-orta sınıf	36	5,01	2,81					
		Alt-orta sınıf	740	4,13	2,35					
		İşçi sınıfı	268	4,32	2,21					
		Alt sınıf	43	5,33	2,76	Zaman	0,642	0,105	1	0,746
		Toplam	1088	4,26	2,36					
	Total	Üst sınıf	8	7,37	2,96					
		Üst-orta sınıf	229	4,88	2,66					
		Alt-orta sınıf	1143	4,49	2,52	Zaman ve Sınıf	11,748	1,922	4	0,104
		İşçi sınıfı	757	4,98	2,40					
		Alt sınıf	81	5,73	2,84					
		Toplam	2218	4,75	2,53					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:*Fatma Nur Barlık*

Eğitim Durumu

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıllar
Lisans	Gerontoloji	Akdeniz Üniversitesi	2014-2019
Lisans	Sağlık Yönetimi	Anadolu Üniversitesi	2019-2022
Yüksek Lisans	Yeni Ve Yakınçağ Araştırmaları	Akdeniz Üniversitesi	2020-2023

Çalışma Hayatı

Kurum	Görevi/Ünvanı	Yıllar
Antalya Muratpaşa Belediyesi	Birim Sorumlusu/Gerontolog	2021-2023
T.C Sağlık Bakanlığı Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt E.A.H	Gerontolog	2023- …

Dil puanı: İngilizce/42.50